

Jakta på russisk stordom

**Ungdomsrørsla *Nasjis* idéhistoriske
rammeverk i to politiske manifest**

SVF-3906

Skriven av

Kristian Dischler

*Mastergradsoppgåve i russlandsstudiar
Fakultet for humaniora, samfunnsvitskap og lærarutdanning
Universitetet i Tromsø
Våren 2013*

Jakta på russisk stordom

**Ungdomsrørsla *Nasjis* idéhistoriske
rammeverk i to politiske manifest**

SVF-3906

Skriven av

Kristian Dischler

*Mastergradsoppgåve i russlandsstudiar
Fakultet for humaniora, samfunnsvitskap og lærarutdanning
Universitetet i Tromsø
Våren 2013*

Forord

Kjære lesar, det å skriva ei masteroppgåve er ein smertefull prosess. Det er til tider interessant, artig, stimulerande og heilt fantastisk, men det som dominerer er kjensla av kvalar og liding. Det heile starta litt utpå hausten i 2011. Medan mørkret breidde om seg, vaks idéen om å skriva om ei Kreml-venleg ungdomsrørsle fram. Eg såg på dette som ein unik sjanse til å få eit innblikk i den politiske stoda i dagens Russland. Alle som fylgjer litt med, veit at det er ikkje lett å fylgja med, om du forstår kva eg meiner.

Medan eg las bakgrunnsstoffet kom eg fram til at det er ei kjerne av sanning i myten om at dess meir du les, jo betre forstår du at du ikkje veit så mykje. Det å skriva ei masteroppgåve har vore svært lærerikt. I samråd med rettleiar vaks det fram eit historisk perspektiv på oppgåva som gjorde det mogleg å setja ideologiske idéar i den russiske samtida i samheng med historia. Resultatet av denne prosessen, som vart avslutta i midten av mai 2013, sit du no med mellom hendene og eg er glad for at du gjer det. Det betyr a) at eg har minst éin lesar og b) at prosessen er over. Både delar vekkjer stor glede i meg.

Eg ynskte å syna mine kunnskapar i russisk språk, men ikkje direkte. Nett difor var det sentralt for meg å velja eit tema som ville gjera at eg fekk bruk for denne kompetansen, mellom anna ved å lesa primærkjelder og sekundærlitteratur på russisk. Å lesa akademiske tekstar og ideologiske programfråsegn er noko anna enn å lesa skjønnlitteratur eller læreboktekstar som har språkopplæring som hovudføremål. Læringskurva var bratt, men artig. Dessutan kan eg stolt meddela om at eg *ikkje* sleit ut fleire ordboksett medan masteroppgåveskrivinga pågjekk, noko som kan tyda på at russisken min ikkje er så verst.

Det er på sin plass å takka ei rad menneske og omstende. Fyrst og fremst retter eg takksemnd til rettleiar Kari A. Myklebost ved Institutt for historie og religionsvitenskap ved Universitetet i Tromsø, takk for faglege og oppmodande innspel av ryddig og konstruktiv art. Tusen hjartleg takk for at du aldri spurde om eg ikkje heller ynskte å utsetja innleveringa! Å verta ferdig på normert tid var særst viktig for meg.

I tillegg er det viktig for meg å takka medstudentane mine for det gode miljøet i Breiviklia. Dette inkluderer både dei som var i same båt som meg og dei som nyss hadde borda det

søkkande skipet og ikkje skulle levera føre året etter meg. Til dei vil eg seia som Åge Aleksandersen: *Hald stø kurs mot stupet, folkens!* For mi eiga rekning legg eg til: NAV ventar på dykk! Elles er det sanneleg på sin plass å retta ein stor takk til rikskringkastarens solide nettbaserte fjernsynsteneste samt til korrekturlesarane mine og elles familie og dei som står meg nær. Dei sistnemnde har stadig minna meg om at det finst eit liv etter innleveringsdatoen som det er verdt å sjå fram til. Tusen takk til alle saman! Spesielt vil eg takka E. A. R. Fagerheim, H. M. Molde for korrekturlesing og sist men ikkje minst A. A. Abramova for at ho heldt ut.

Mine gode hjelparar har utan tvil reist sentrale spørsmål ved oppgåva mi som har i sin tur har gjort det mogleg å skriva betre og unngå misvisingar og feil. Eventuelle feil og manglar er det likevel eg som har det fulle og heile ansvaret for.

Kristian Dischler
Breiviklia, Tromsø, 15/5-2013

Komplett innhaldsliste for masteroppgåva

Forord.....	III
Innhaldsoversikt.....	V
Merknader om transkripsjon og omsetjing.....	VII
1.0 Nasji: ei innleiing.....	1
1.1 Problemstillingar.....	3
1.2 Analytiske kategoriar.....	4
1.3 Kjeldemateriale.....	5
1.4 Metode.....	7
1.5 Tidlegare forskning.....	8
1.5.1 Sekundærlitteratur om <i>Nasji</i>	9
1.5.2 Annan sekundærlitteratur.....	12
1.6 Omgrepsavklåring.....	14
1.7 Oppgåvestruktur.....	16
2.0 Russland og russisk ungdom etter 1985.....	17
2.1 Frå Sovjetunionen til Den russiske føderasjon.....	17
2.1.1 Eit imperium går i oppløysing.....	18
2.1.2 Det kaotiske demokratiet.....	19
2.1.3 Eit samfunn i økonomisk og moralsk oppløysing.....	21
2.1.4 Oligarkane ser dagens ljós.....	22
2.1.5 Vilkåra til ungdommen vert endra.....	23
2.1.6 Minne om det som var.....	24
2.2 Russland i Putins tistelmjuka jarngrep.....	26
2.2.1 Russland etter år 2000.....	27
2.2.2 Maktsentralisering under Putin.....	28
2.2.3 Karakteristikkar av det noverande regimet i Russland.....	32
2.2.4 Russiske media og ungdommen, eit teikn på mistillit.....	35
2.2.5 Det russiske sivilsamfunnet og ungdommen.....	37
3.0 Nasji: bakgrunn, oppstart, utvikling og framferd.....	41
3.1 Byrjinga.....	41
3.1.1 Frå <i>Idusjtsjie vmeste</i> til <i>Nasji</i>	42
3.1.2 Ukraina som fødselshjelpar.....	42

3.2 <i>Nasjis</i> liv i tre fasar.....	44
3.2.1 «Street warfare» – 2005–2007.....	44
3.2.2 Inkorporering inn i partipolitikken – 2007–2008.....	45
3.2.3 Lov og orden? – 2009–2012.....	46
3.2.4 Omdaning til eit politisk parti? – 2012–2013.....	47
3.3 <i>Nasjis</i> framferd i det offentlege rom.....	47
3.4 Dei politiske og økonomiske banda mellom <i>Nasji</i> og Kreml.....	51
3.5 Medlemstal og organisasjonsstruktur.....	53
3.5.1 Storleik.....	53
3.5.2 Oppbygging.....	55
4.0 <i>Nasjis</i> politiske retorikk: Nasjonsbygging, utopisme og <i>putinisme</i>	57
4.1 Dei innhaldsmessige hovudtrekka i manifesta.....	57
4.2 <i>Nasji</i> og tankar om Russlands eigenart.....	60
4.2.1 Slavofile og vestvendte.....	61
4.2.2 <i>Nasji</i> og slavofile idéar.....	62
4.2.3 <i>Nasji</i> og vestvendte idéar.....	65
4.2.4 <i>Nasji</i> og ein russisk Sonderweg.....	67
4.3 <i>Nasji</i> og uttrykk for realpolitiske tilhøve.....	70
4.3.1 Kreml-venleg kraftpatriotisme.....	71
4.3.2 Etableringa av eit fiendebilete.....	76
4.3.3 Modernisering.....	79
4.3.4 Suverenitet.....	83
4.3.5 Leiarskap.....	85
4.4 <i>Nasji</i> og førestillingar om eit utopisk samfunn.....	88
4.4.1 Utopi i russisk historie.....	89
4.4.2 Sonderweg, ein utopi om Russland som ein verdsfrelsar.....	90
4.4.3 <i>Nasjis</i> generasjon, eit <i>homo russikus</i>	92
5.0 Oppsummering	95
5.1 Om historia og rørsle.....	95
5.2 Frå manifesta: Om russisk stordom.....	97
6.0 Litteraturliste	101
Appendiks.....	121

Merknader om transkripsjon og omsetjing

I denne oppgåva har eg nytta russiskspråkleg litteratur og omtala russiske institusjonar, namn og liknande. Direktesitat frå russiske kjelder, anten det er frå primærkjeldene eller frå sekundærlitteraturen er ikkje transkribert. Ein lesar som ikkje kan russisk vil ikkje ha særleg nytte av ein transkribert versjon. I staden har eg vald å omsetja sitata til norsk, medan originalsitatet i russisk språkdrakt, med kyrilliske bokstavar, er ført inn i ei fotnote. Dette gjeld berre russiskspråklege kjelder. Der kjeldespråket har vore engelsk eller norsk, står direktesitata på originalspråket. Eg kunne ha vald å ha direktesitata på russisk i hovudteksten og ikkje i fotnotar, men dette vart vurdert som lite omsynsfullt overfor lesarar som ikkje er kjende med russisk språk.

Namn på institusjonar og organisasjonar som har innarbeida norske namn er førde opp med det norske namnet i teksten, medan det i ei fotnote er førd opp det russiske namnet både med kyrilliske og latinske bokstavar. Dette vert gjort fyrste gongen institusjonen eller organisasjonen vert nemnd. I somme tilfelle har det vore vanskeleg å finna gode norske omsetjingar av namn på russiske institusjonar og organisasjonar. Desse har i hovudsak vorte omtala i hovudteksten med ein transkribert versjon av namnet. I ei fotnote har eg førd inn det russiske namnet med kyrilliske bokstavar fyrste gongen det vert nemnt.

Eg har transkribert frå russisk til norsk slik Språkrådet tilrår. Dette vil kunne føra til inkonsekvens i høve direktesitat frå engelsk som har eit anna transkripsjonssystem. Til dømes gjeld dette den russiske bokstaven *ě* som i engelsk ofte vert transkribert til *e*. Eg har nytta *jo* for denne bokstaven, der *o*-elementet vert utalt tilnærma norsk *å*. Eit anna problem oppstår ved transkripsjon av teiknet *ь*, òg kjent som *blautt teikn*, som i russisk inneber ei palatalisering av den føregåande konsonanten. Dersom teiknet står føre ein vokal, fører dette til at vokalen skal uttalast med *j* fyrst. I denne oppgåva har eg nytta ' for å markera det blaute teiknet. Eg har freista å leggja transkripsjonen så tett opp til uttale som mogleg, men med Språkrådets tilrådingar i botn. Avvik vil førekomma, men der har det vorte teke omsyn til nett uttalen.

1.0 Nasji: ei innleiing

"Sjekk deg sjølv: dersom du drøymmer om å verta jurist, økonom, psykolog eller noko anna fullstendig unyttig i framtida, dersom du ikkje ynskjer å arbeida, men drøymmer om ein [arbeids]plass 'på kontor', dersom du ynskjer å leva livet slik som foreldra dine, så betyr det mest sannsynleg at konturane til livsambisjonane dine er låge og enkle. Dei høyrast slik ut: 'Å leva og å halda ut' - fyrst ut utdanningslaupet, deretter til lønsutbetalinga, vidare til pensjonsavgangen og etterpå til grava. Dersom det er slik, då er du ikkje på same sti som oss. Du er rett og slett ikkje VÅR. DU ER OVERFLØDIG: ballast, ein som flyt med straumen. DU ER GRUNNNVOLLEN I NEDERLAGET!

Dersom du drøymar om å verta noko ekstraordinært, som samstundes om 10 år er heilt naudsynt: nanomedisinar, spesialist på alderdomsstyring, romskipspilot eller romguide, arkitekt eller designar av russiske måne- og marsbasar, astrogeolog, virtuell pedagog, dersom du drøymmer om di eiga verksemd innafor klimakontroll, vertikalt jordbruk, dersom du reknar med å gjera ein praktisk innsats for å løysa problemet med udøyelegdom hjå mennesket eller utviding av det menneskelege minnet ved hjelp av overføringar som inneheld informasjon frå andre berarar, då er DU heilt sikkert VÅR og oppgåva til RØRSLA er å hjelpa deg med å realisera drøymen din i Russland"¹ (Nasji 2010: 9, originalens kapitalar).

Dette står å lese i det politiske programmet til *Den demokratiske antifascistiske ungdomsrørsla VÅRE*,² frå 2010. I *Adresseavisen* kunne me måndag 29. august 2011 lesa om ein dansk-russisk journalist sitt møte med ein av sommarleirane til denne ungdomsrørsla:

"Det høres kjent ut: Store telt reist i skogen. Kjempeportretter av landets ledere. Propagandaplakater [...]. Når man [...] er vokst opp i det tidlige Sovjetunionen, føler man seg nesten tilbake til Sovjet-tidens Komsomol-leirer for patriotiske ungdomskommunister når du besøker den russiske ungdomsbevegelse Nasjis stor sommerleiren [sic!], Seliger Forum, ved en vakker innsjø ca. 380 km fra Moskva"³ (Serebriakov 2011).

¹ Original: Проверь себя: если ты мечтаешь стать юристом, экономистом, психологом или ещё кем-то совершенно ненужным в будущем, если ты не хочешь работать, а мечтаешь о месте «в конторе», если ты хочешь прожить жизнь так же, как твои родители, значит, скорее всего, контур твоих жизненных амбиций приземист и прост. И звучит он так: «Протянуть и Дотянуть» - сначала до окончания вуза, потом - до зарплаты, потом до пенсии, потом – до могилы. Если это так, то нам с тобой не по пути, ты – не НАШ по своей сути. ТЫ – ПОТЕЧЕНЕЦ: балласт, плывущий по течению. ТЫ – СУБСТРАТ ПОРАЖЕНЧЕСТВА!

Если ты мечтаешь стать кем-то совершенно неординарным, но при этом совершенно необходимым через 10 лет: наномедиком, специалистом по управлению старением, космическим пилотом или экскурсоводом, архитектором и дизайнером российских лунных и марсианских баз, астрогеологом, виртуальным педагогом, если ты мечтаешь о своём бизнесе в сфере управления климатом, вертикального земледелия, если ты считаешь внести практический вклад в решение проблемы бессмертия человека или расширения человеческой памяти путём переноса, накопившейся в ней информации на иные носители, то ТЫ - определенно – НАШ, и задача ДВИЖЕНИЯ – помочь тебе реализовать свою мечту в России.

² Original: *Молодёжное демократическое антифашистское движение "НАШИ"*.

Transkribert: *Molodjoznoje demokratitsjeskoe antifasjstskoe dvizjenie "NASJI"*.

Heretter: *Nasji*, som egentleg er eit eigeomspronomen som på norsk betyr *våre*.

³ Artikkelen, slik han stod på trykk i *Adresseavisen*, var omsett frå dansk, opphavleg trykt i avisa *Politiken*, og dei skjemmande skrive- og språkfeila skuldast nok denne omsetjinga, samt at journalisten truleg ikkje hadde dansk som morsmål.

Sidan oppløysinga av Sovjetunionen⁴ i 1991 har hovudarvtakarstaten, Den russiske føderasjon, endra seg på mange vis, fyrst under Boris Jeltsin med liberaliserande marknadsøkonomiske og demokratiske reformer, deretter under Vladimir Putin med sentraliserande og innstrammande reformer.

I 2005, eitt år uti den andre presidentperioden til Putin, vart ungdomsrørsla *Nasji* skipa. Ifylgje sine eigne fråsegner såg ho på seg sjølv som ein støttespelar for det sitjande regimet, det vil seia Vladimir Putin og Dmitrij Medvedev.⁵ I februar 2013 skreiv den russiske avisa *Izvestija* at *Nasji* skulle omorganiserast og døypast om til Det allrussiske ungdomsforbundet⁶ (*Izvestija* 2013). Ungdomsrørsla kom ikkje med nokon offisielle fråsegner i samband med dette, men det er mykje som tyder på at rørsla ikkje lenger er aktiv.

Når det gjeld storleiken til *Nasji*, kjem ulike kjelder med ulike medlemstal. Somme opererer med tal på 300 000 medlemmar (Petroni 2011^A: 181), andre med tal på 100 000 (Levintova og Butterfield 2010: 157–158). Trass i medlemstalsspriket var rørsla blant dei mest synlege ungdomsrørslene i heile Russland medan ho eksisterte.

Nasji vert skildra som ei regimevenleg rørsle, eller ei Kreml-venleg rørsle (Lassila 2012, Atwal 2011). Innafor russisk politikk vert namnet Kreml nytta som ei samlenemning for sentralstyresmaktene som er underlagde presidentembetet, særleg presidentadministrasjonen (Hønneland 2006: 30). Mykje tyder på at sentrale krefter i Kreml både var med på å skipa rørsla og finansiera henne (Loskutova 2008: 260, Jørgensen 2008: 92–94).

Pussig nok eksisterte det ingen offisielle band mellom *Nasji* og dei russiske styresmaktene, men både Putin og andre har vore til stades på *Nasji*-arrangement, til dømes på sommarleirane ved Seligersjøen, òg kalla Seliger Forum. Støtta til det sitjande regimet må kunne skildrast som bortimot ukritisk. Ved fleire høve har ungdomsrørsla samla mange tusen unge i gatedemonstrasjonar der det har vorte uttrykt støtte til regimet, særleg til Putin. Punkta over vil eg koma attende til i mellom anna kapittel 3.

⁴ Sovjetunionen: Heretter: SSSR (Samveldet av sosialistiske rådsrepublikker. På russisk: Союз социалистических советских республик).

⁵ Vladimir Putin vart vald til president i 2000, gjenvald fire år seinare og i 2012 gjekk han igang med sin tredje periode etter fire år med Dmitrij Medvedev som var Russlands øvste leiar frå 2008 til 2012.

⁶ På russisk: Всероссийское сообщество молодёжи. Transkribert: Vserossijskoe soobsjtsjestvo molodjozji.

Det at *Nasji* har vore hyppig omtalt i media og at rørsla har tilsynelatande nære band til Kreml vekte interessa mi for henne. I tillegg ville det å skriva ei masteroppgåve om rørsla gjeva meg ein sjanse til å få eit betre innblikk i moderne russisk politikk, samt å forstå den idéhistoriske grunnmuren som denne regimevenlege ungdomsrørsla kvilte på. Sitatet som innleia dette kapitlet er ganske typisk for henne. Fyrst identifiserer rørsla dei som ho ikkje vil ha noko med å gjera og omtalar denne gruppa som unyttig og overflødig. Deretter identifiserer rørsla dei som ho ser på som nyttige i framtidas Russland. Allereie her ser me fleire interessante aspekt. For det fyrste har *Nasji* klåre tankar om framtida og Russland i framtida. For det andre ser det ut til at det viktigaste er ikkje å vera til nytte berre for seg sjølv, men til fordel for landet. Av sitatet ser me at rørsla er budd til å hjelpa dei som ynskjer å velja yrke som er viktige i eit framtidig Russland.

1.1 Problemstillingar

Hovudproblemstillinga i denne masteroppgåva er formulert slik: *Kva slags idéhistoriske tradisjonar kviler den Kreml-venlege ungdomsrørsla Nasji på?* For å finna svaret ynskjer eg å gjennomføra ei retorisk analyse av to politiske program som *Nasji* har publisert, høvesvis i 2005 og 2010, for å identifisera det politiskideologiske rammeverket som rørsla byggjer på. Dette vil kunne hjelpa oss med å forstå kva *Nasji* meiner er viktig i historia og kva slags idéhistoriske tradisjonar rørsla meiner at framtidas Russland skal byggjast på. Alt her er det viktig å understreka at ungdomsrørsla ikkje berre ser bakover i tid, men òg framover.

For å kontekstualisera hovudproblemstillinga ser eg det som naudsynt å kartleggja etableringa, utviklinga, framferda, storleiken og organiseringa av *Nasji*. Naturlege underproblemstillingar i den samanheng er: *Korleis såg Nasji dagens ljøs? Korleis endra rørsla seg i laupet av levetida si? Kor mange medlemmar har ho? Kva kan seiast om banda mellom Kreml og Nasji?* Dette er sentrale spørsmål som gjev hovudproblemstillinga eit breiare fundament, slik at det er mogleg å danna seg eit bilete av denne rørsla. Underproblemstillingane vil eg svara på i kapittel 3, hovudsakleg ved hjelp av sekundærlitteratur, medan hovudproblemstillinga vert tema i kapittel 4, der primærkjeldene mine, dei nemnde politiske programma, vil utgjera hovudgrunnlaget for analysen. Kjeldematerialet vert presentert i kapittel 1.3, sekundærlitteraturen vert fyldig omtala i kapittel 1.5.

Målet med denne analysen er ikkje å vurdere gjennomslagskrafta til manifesta. Det er heller ikkje sentralt å avdekkja faktafeil eller motsetnader i dei politiske programma. Målet er å identifisera det idéhistoriske rammeverket som rørsle byggjer opp omkring i manifesta sine og prøva å finna historiske røter tilbake i tid. Ei djupneanalyse av det russiske samfunnet i i perioden då *Nasji* var aktiv, fell utanfor horisonten til denne masteroppgåva, men eg vil skildra historia i Russland etter oppløysinga av SSSR i korte trekk av di det er behov for å ha ein viss oversikt over utviklinga i Russland i den nære fortida og samtida til rørsle. Det er sjølvsagt relevant å skildra rørsle, korleis ho oppstod og sjå på den akademiske forskinga på henne føre eg går laus på hovudanalysen.

1.2 Analytiske kategoriar

For å kunne analysa manifesta i høve til dei metodiske parameterane, er det fornuftig å ha nokre kategoriar eller båsar som analysen kan fylgja. Desse kategoriane eller båsane er sjølvsagt overforenklande, men eg ser på dei som eit godt hjelpemiddel for å identifisera den idéhistoriske arva som *Nasji* syner i sine to politiske program. Eg har landa på tre kategoriar, som utgjer grunnlaget for inndelinga av kapittel 4.

Den fyrste kategorien, *Nasji* og tankar om Russlands eigenart, har eg vald for å kunne identifisera budskap til rørsle i tilknytning til den "evigvarande" kampen mellom vestvendte og slavofile i den russiske idéhistoria. Svært kort kan denne usemja samanfattast i spørsmålet om Russland skal verta mest mogleg lik dei vestlege landa og på den måten oppnå stordom i lag med Vesten eller om landet skal gå sin eigen veg, *Sonderweg*,⁷ og slik oppnå stordom. Denne debatten har gått livleg føre seg i Russland heilt sidan tidleg på 1800-talet (Tolz 2003, Nistad 2004). Ein slik idéhistorisk arv kan koma i kontrast til realitetane i samtida, noko som kan skapa problem for ein moderne organisasjon å kvila for mykje på honom. Når det er sagt, så bør det leggjast til at det er lett å tolka alle russiske idéar i høve til dette dogme om vestvendt og slavofilt innhald. Det har heilt klårt noko føre seg, er framleis relevant i dagens Russland, men ein bør vera varsam med å gjera dette til dei einaste kriteria for å vurdere den idéhistoriske tilknytninga til ei fråsegn.

Den andre kategorien, *Nasji* og uttrykk for realpolitiske tilhøve, har eg vald nett av di det er svært vanskeleg å eksistera utan å ta omsyn til realitetane i notida. Rørsle vart oppretta i 2005

⁷ Nemninga *Sonderweg* har i denne oppgåva inkje å gjera med Tyskland i mellomkrigstida, men fungerer som ei omsetjing av russiske omgrep åla *osobyj put'* som skulle kunne omsetjast til norsk med *ein særskilt veg*.

og var aktiv fram til byrjinga av 2013. For å skapa blest om seg sjølv og verka relevant for ungdom i samtida, måtte rørsla ta omsyn til hendingar, strøymingar og idéar i samfunnet. Dette må ha sett spor i haldningane som *Nasji* ynskte å vidareformidla. Kan hende kom desse på kollisjonskurs med meir tradisjonelle verdiar som kunne høyra heime inn under den fyrste kategorien. Samstundes er noverande politikk og verdiar ofte knytt til historiske verdiar og idéar, noko som kan gjera det vanskeleg å skilja den fyrste og den andre kategorien frå kvarandre, men eg skal likevel prøva. Det kan sjå ut til at retorikken til rørsla er tufta på ei rad historiske døme på russisk stordom og peikar framover mot russisk stordom i framtida, samt korleis dette kan verta oppnådd.

Den tredje kategorien, *Nasji* og førestillingar om eit utopisk samfunn, har eg laga delvis som eit resultat av å ha lese gjennom manifesta. Heilt sidan 1980-talet har Russland vore i stadig endring, fyrst gjennom perestrojka, deretter 90-talets marknadsliberalisme og etter kvart kaos, føre 00-talet kom med maktsentralisering og innstrammingar på mange vis. *Nasji* vart skipa midt i denne siste perioden og i manifesta ser me tydelege spor av at rørsla på mange vis ynskjer å skapa eit nytt samfunn. Utopismen hjå *Nasji* har òg ein historisk parallell, hovudsakleg til byrjinga av 1900-talet, då Russland gjekk gjennom store brigde, inkludert 1917-revolusjonane. Ei bylgje av optimisme og framtidstru gjekk igjennom det russiske og tidlegsovjetiske samfunnet, noko som resulterte utopisme. I manifesta til ungdomsrørsla ser me både optimisme og framtidstru samt ynske om å byggja eit nytt samfunn.

1.3 Kjeldemateriale

Primærkjeldene som utgjer grunnlaget for denne studien er to publikasjonar som går under namnet *manifest*. Desse må reknast som *Nasjis* politiske program. Dei to dokumenta er av ei slik lengd at dei gjev rom for samanhengande argumentasjon og djuptgåande presentasjon av den politiske ståstaden til rørsla. Båe er publiserte på heimesida hennar.⁸

Ingen av dei to manifesta er daterte i sjølve dokumenta eller på heimesidene til *Nasji*, men i det eine manifestet står det at det andre manifestet vart vedteke på skipingskongressen 15/4-2005 (Nasji 2010: 1) og viser til at det har gått fem år sidan det førre manifestet vart skriva (Nasji 2010: 1) som dimed kan tidfestast til 2010. Det var interessant å observera at båe manifesta låg ope og tilgjengelege samstundes, sjølv om dei låg på ulike stader på heimesida

⁸ Heimesida til *Nasji*: www.nashi.su.

til *Nasji*.⁹ Dette kan anten tyda på at dei har gløymd å fjerna det gamle manifestet, eller, noko eg meiner er meir sannsynleg, at dei ynskjer å lata lesarane ha tilgang til både manifestet frå 2005 og det frå 2010. Dette skulle tyda på at rørsla ikkje har gått tilbake på dei påstandane som vart setne fram i 2005. Dei er framleis gyldige, men fungerer kan hende som ein bakgrunn for 2010-manifestet.

Av di manifesta er publiserte utan paginering, har eg vald å ha baa to som vedlegg til masteroppgåva i eigne appendiks der eg sjølv har paginert sidene. Dette vil gjera det mogleg å referera til meir spesifikke stader i dokumenta og refereringa i den laupande teksten vil korrespondera med sidetala slik dei står hjå meg i appendiksa mine, ikkje slik publikasjonane måtte framstå på nettstaden til *Nasji*. 2005-manifestet er på 44 sider, 2010-manifestet på 18. I refereringa til manifesta vil det alltid verta nytta sidetalsvisingar (til dømes slik: *Nasji* 2010: 12). Der det ikkje er referert med årstal og sidetal, men berre årstal (til dømes slik: *Nasji* 2010) er det ikkje innhaldet i manifesta det vert vist til, men til ein artikkel på heimesidene til ungdomsrørsla, som vil vera oppført i litteraturlista bak.

Kven står så bak manifesta? Ikkje noko forfattarnamn er å oppdriva korkje på heimesidene til *Nasji* eller andre stader. I eit intervju med *Nasji*-kommisæren Mikhail Kulikov, publisert på heimesidene til rørsla, vert det vist det til påstandar om at manifesta har vorte forfatta av tilsette i Kreml. Det avviser Kulikov: "Det er berre vrøvl. Manifestet kom til som eit resultat av kreftane til mange, mange deltakarar på dei regionale samlingane, konferansane og diskusjonsforuma til NASJI"¹⁰ (*Nasji* 2005, originalens kapitalar). Vladislav Surkov¹¹ som frå 1999 har arbeidd for sentralstyresmaktene i Presidentadministrasjonen, skal, ifylgje tidlegare leiar for ideologi på nasjonalt nivå hjå *Nasji* Jevgenij Ivanov, ha uttalt at han var stolt av 2005-manifestet til ungdomsrørsla, men han har ikkje skrive det (Jørgensen 2008: 78).

⁹ Det var litt krunglete å finna fram til 2005-manifestet. Fyrst måtte ein klikka på fanen *prosjekt* (rus.: *проекты*) og deretter gå inn på lenka som heiter *Manifest med kommentarar* (rus.: *Манифест с комментариями*) Eg har ikkje lese dokumentet utan kommentarar av di eg ynskte å lesa så djuptgåande som mogleg om *Nasji*'s synspunkt. 2010-manifestet var det langt lettare å finna fram til. Det låg under lenka *Manifest* (rus.: *Манифест*) på framsida til *Nasji*. Dette manifestet var ikkje publisert med kommentarar.

¹⁰ Original: Полная чушь. Манифест явился результатом усилий многих и многих участников региональных сборов, конференций и дискуссионных клубов "НАШИХ".

¹¹ Vladislav Surkov (1964–) omtalast av mange kjelder som sjefsideologen i Putins Russland. Han har òg vorte rangert som landets nest mektigaste person (Der Spiegel 2005). Surkov har hatt fleire posisjonar i Presidentadministrasjonen sidan 1999. I mai 2012 vart han i eit presidentdekret utnemnd til visestatsminister, for andre gong (Kreml 2012). Surkov vert ofte omtalt som opphavsmannen til omgrepet *det suverene demokratiet*, som er eit sentralt omgrep hjå *Nasji*.

Det er altså mogleg å trekkja i tvil om *Nasji* sjølv står bak manifesta sine, men på heimesidene til rørsla vert dei presenterte som om dei er eigenproduserte og slik sett uttrykkjer ideologien og synspunkta til rørsla. Samstundes bør det påpeikast at ho ikkje viser til manifesta sine så veldig ofte. Eit søk på heimesidene hennar gjev berre ei handfull treff der manifesta vert nemnde eller siterte, trass i at det er lagt ut fleire tusen artiklar der, men lenka til det nyaste manifestet er plassert ganske openbart, slik at det ser ikkje ut til at rørsla freistar å gøyma det bort heller. Korleis manifesta har vorte mottekne elles i Russland, er det vanskeleg å seia noko om. Innhaldet i manifesta har ikkje vekt nokon stor debatt, samanlikna med debatten kring framferda og eksistensen til rørsla. 2005-manifestet vert nemnt i nokre blogginnlegg,¹² men det er vanskeleg å slå fast om dei uttrykkjer meiningar som har brei resonans blant russarar.

1.4 Metode

Ei retorisk analyse av politiske program krev ein framgangsmåte kalla kvalitativ teksttolking. Knut Kjelstadli skriv om denne forskingsmetoden at det er naturleg å taka omsyn til konteksten som ein tekst vart skriven i, sjå på nykelord som går att og å leita etter "tomrom" i teksten, altså om noko ikkje vert nemnt, men som kan hende burde ha vorte nemnt (Kjelstadli 1999: 185–187). Dette er ein studie av det idéhistoriske innhaldet i manifesta til *Nasji*. Som Kjelstadli skriv, er det viktig å lesa tekstane både i ljøs av samstundes tenking og politikk, samt med utviklinga av hovudomgrep og idéar gjennom hundreår in mente (Kjelstadli 1999: 184). Dette passar godt med problemstillinga mi, *kva slags idéhistoriske tradisjonar kviler den Kreml-venlege ungdomsrørsla Nasji på?* Eg skal undersøkje korleis bestemte førestillingar om historia til Russland, hovudsakleg frå tida etter år 1800, vert spegla i dei politiske programma til denne ungdomsrørsla. Manifesta inneheld fleire passasjar om korleis Russlands framtid skal sjå ut òg, ofte tufta på bestemte tolkingar av den russiske historia.

I samband med min gjennomgang av dei to politiske programma til *Nasji*, vil eg nytta retorisk analyse. Kva er så retorikk? Retorikk er kommunikasjon som har som siktemål å overtala (Heradstveit og Bjørgo 1992: 11). Korleis kan ein så analysa retorikk? Konflikten mellom israellarane og palestinarane kan nyttast som døme på korleis ein kan analysa retorikk: Frå baa sider i konflikten har det vorte fremja påstandar som ikkje har stått til truande, men "[...] skal ein forstå korleis desse påstandane fungerer politisk i dag, må ein sjå på korleis utvalde fakta blir brukte til å underbygge interesser og argumentere for bestemte løysingar på

¹² Til dømes: <http://www.juggernotes.com/nashi.html> og <http://botinok.co.il/node/24904> (lesedato: 28/3-2013).

konflikten" (Heradstveit og Bjørgo 1992: 13). Retorisk analyse skal ikkje påvisa faktafeil i dei påstandane som kjem til syne, men skal søkja å forstå konteksten deira og undersøkje kvifor dei vert brukt på den måten dei vert brukt. Dette ser eg som mitt hovudmål i analysen av manifesta til *Nasji*, nemleg å kontekstualisera, altså identifisera og setja inn i ein større idéhistorisk samanheng, det ideologiske innhaldet i manifesta.

Ein kan undra seg over kor føremålsretta og gjennomtenkte to politiske program for ei ungdomsrørsla kan vera. Heradstveit og Bjørgo meiner at "vi [må] halde fast på at politisk retorikk i utgangspunktet er intensjonell og situasjonsbestemt: Politiske aktørar har til hensikt å overtale tilhøyrarane og mobilisere dei til sosial handling" (Heradstveit og Bjørgo 1992: 64). Så òg med *Nasji*.

Sentralt i denne masteroppgåva vert å undersøkje kva slags hendingar og idéhistorisk tankegods rørsla nytter i manifesta for å sankta støtte. Samstundes skriv *Nasji* i innleiinga til 2005-manifestet: "Manifestet er ikkje meint, som rubelen, til å verta likt av alle, det har ikkje velviljuglikesæle [sic!] lesarar, men støttespelarar og motstandarar"¹³ (*Nasji* 2005: 1). Vidare skriv *Nasji* at "[m]e skreiv dette manifestet av di me trur på idéane [i det] [...]"¹⁴ (*Nasji* 2005: 1). Rørsla skriv altså sjølv at manifesta er intensjonelle og krev at lesarane tek eit standpunkt til innhaldet i hennar politiske program.

1.5 Tidlegare forskning

Sidan *Nasji* såg dagens ljøs i 2005 har det vorte skrive ein del om rørsla både av vestlege og russiske forskarar. Det er ikkje plass til å detaljert skildra kva aspekt alle har skrive om, men dei viktigaste publikasjonane vil handsamast her. Eg vil òg taka opp anna sekundærlitteratur som har vore sentral i både bakgrunns- og analysekapitla slik at det er mogleg å danna seg eit bilete av forskingsmaterialet som utgjer bakteppet til denne masteroppgåva om ungdomsrørsla *Nasji*. Etter mitt syn har ikkje forskingslitteraturen greidd å koma med djuptgåande analyser av den idéhistoriske budskapet til rørsla slik han kjem til uttrykk i dei politiske programma til rørsla, manifesta. Her søkjer eg å kunne yta min skjerv. Dessutan vil masteroppgåva mi vil utgjera eit tilskot til den norske forskinga på denne ungdomsrørsla.

¹³ Original: Манифест не должен как рубль нравится всем, он имеет не равнодушноблагожелательных читателей, а сторонников или противников.

¹⁴ Original: [м]ы писали этот манифест, потому что верим в [его] идеи.

1.5.1 Sekundærlitteratur om *Nasji*

Lesaren vil oppdaga at mesteparten av sekundærlitteraturen i denne masteroppgåva, særlig han som omhandlar ungdomsrørsla *Nasji*, er skriven eller gjeven ut i Vesten. Det kunne ha vore på sin plass med meir russiskspråkleg litteratur som hadde vore skriven i Russland, men av forskingsøkonomiske omsyn har eg sett meg nøydd til å gjera bruk av engelsk- og norskspråkleg sekundærlitteratur. Dessutan byggjer den vestlege litteraturen til dels på russisk forskning og russiske kjelder, slik at det russiske elementet er sterkt til stades, òg hjå meg. Her skal det nemnast at eg òg har nytta russisk litteratur og forskingsmateriale, noko eg kjem attende til i kapittel 1.5.2.

Douglas R. Buchacek, leverte i 2006 ved Universitetet i Nord-Karolina avhandlinga *NASHA Pravda, NASHE Delo: The mobilization of the Nashi generation in contemporary Russia*. Han kjem inn på innhaldet i det fyrste manifestet, utan at han gjer ei grundig analyse av det. Han freistar ikkje å setja innhaldet inn i ein historisk kontekst, men identifiserer ein samanheng mellom innhaldet i manifesta og handlingane til rørsla, anten i form av demonstrasjonar eller på andre vis. Avhandlinga er skriven berre eitt år etter at *Nasji* vart skipa, og trass i at 2005-manifestet vert omtala, kjem han naturleg nok ikkje inn på 2010-manifestet. For meg er avhandlinga nyttig som bakgrunnsmateriale om den tidlege perioden til rørsla.

Våren 2008 leverte Elisabeth Helle Jørgensen ved Universitetet i Oslo masteroppgåva *Sivilt samfunn po-russki: Russiske myndigheters organisering av det sivile samfunnet illustrert med Nasji*. Hennar hovudtema har vore å sjå på *Nasji* som ein del av eit stats- eller Kreml-kontrollert sivilsamfunn. Jørgensen har gjennomført fleire intervju, både med medlemar i rørsla og russiske forskarar og har ein grundig gjennomgang av korleis rørsla er bygd opp. Denne gjennomgangen vil verta sentral for meg, særleg når det kjem til opplysningar om storleiken og strukturen til samt finansiering av *Nasji*. Hovudkjelder for desse opplysningane er Aleksej Mukhin, direktør for Senter for politisk informasjon¹⁵ i Moskva og Tatjana Stanovaja, leiar for analyseavdelinga ved Senter for politisk teknologi¹⁶ i Moskva. Jørgensen kjem inn på manifestet til ungdomsrørsla, men gjev berre ei oppsummering.

Maya Louise Atwal ved Universitetet i Birmingham, har kome med fleire publikasjonar om *Nasji*. I doktorgradsavhandlinga *Investigating the democratic effects of state-sponsored youth*

¹⁵ På russisk: Центр политической информации. Transkribert: Tsentr polititsjeskoj informatsii.

¹⁶ På russisk: Центр политических технологий. Transkribert: Tsentr polititsjeskikh tekhnologij.

participation in Russia: Nashi and the Young Guard of United Russia frå 2011, undersøker Atwal dei demokratiske verknadene av deltaking i statsstøtta ungdomsorganisasjonar. Hennar hovudmål har ligge eit stykke unna mitt, men eg har hatt god nytte av hennar avhandling til bakgrunnsinformasjon om *Nasji*, mellom anna korleis rørsla har utvikla seg. Atwal går ikkje djupt inn på innhaldet i 2005-manifestet til ungdomsrørsla og set det heller ikkje inn i ein idéhistorisk kontekst. 2010-manifestet omtalar ho ikkje.

I artikkelen *Bnepëd! Exploring the Dialectic between Continuity and Transformation in the Development of the Pro-regime Russian Youth Organisation Nashi* publisert i 2011, skriv Atwal litt om verdiane og haldningane til *Nasji*, men dei er stort sett tufta på intervju gjort i 2008, altså føre 2010-manifestet vart publisert. I denne artikkelen freistar Atwal å finna ut om rørsla har lukkast med strategiane sine eller ikkje. I 2009 skreiv Atwal artikkelen *Evaluating Nashi's Sustainability: Autonomy, Agency and Activism* som fokuserte på overlevingsevna til rørsla etter ei reorganisering av rørsla i 2008. Artikkelen er viktig for å forstå *Nasji* på eit overordna nivå, altså korleis ein skal forstå rørsla som ein del av det russiske samfunnet. I 2012 skreiv Atwal, i lag med Edwin Bacon, nok ein artikkel om ungdomsrørsla. I *The youth movement Nashi: contentious politics, civil society, and party politics* fokuserer dei på overgangen frå gatedemonstrasjonar til meir "sivilisert" partipolitikk. Alle desse artiklane gjev verdifull bakgrunnsinformasjon. Atwal skildrar *Nasji* som ei autonom rørsle, ei rørsle som ikkje berre er eit passivt instrument i hendene på dei russiske styresmaktene.

Jussi Lassila, forskar ved Aleksanderinstituttet ved Helsingfors universitet, har òg skrive fleire verk om *Nasji*. I artikkelen *Making sense of Nashi's Political Style: The Bronze Soldier and the Counter-Orange Community* frå 2011 skriv Lassila om framferda til *Nasji* i det offentlege rom. Doktorgradsavhandlinga hans har vorte revidert og omsett frå finsk til engelsk i boka *The Quest for an Ideal Youth in Putin's Russia II. The Search for Distinctive Conformism in the Political Communication of Nashi, 2005-2009* frå 2012. Her skriv Lassila om den politiske kommunikasjonen til *Nasji* i dei fyrste fire leveåra til rørsla. Til skilnad frå Lassila freistar eg å sjå på dei historiske botnlinene i manifesta til rørsla. Lassila har i større grad nytta artiklar og publikasjonar frå heimesidene til rørsla i analysen sin, ikkje manifesta. Dessutan tek han ikkje med seg perioden frå 2010 og framover og har dimed ikkje teke med det nyaste manifestet som ungdomsrørsla har publisert, trass i at boka vart revidert så seint som i 2012. For å få ein god oversikt over *Nasji*, har Lassila vore sentral.

Forskar ved Universitetet i Basel Ivo Mijnsen, har revidert masteroppgåva si og omsett henne frå tysk til engelsk. I 2012 kom ho ut som boka *The Quest for an Ideal Youth in Putin's Russia I. Back to Our Future! History, Modernity and Patriotism according to Nashi, 2005–2012*. Denne boka byggjer delvis på Atwal og Lassila. Mijnsen tek føre seg tre hendingar, skipinga av rørsla, konflikten med Estland i samband med flyttinga av eit krigsminnesmerke i 2007 og sommarleiren ved Seligersjøen i 2010. Boka tek mellom anna føre seg korleis det historiske medvitet spelar ei rolle i tryggingspolitikken mot eksterne og interne fiendar hjå *Nasji*, hovudsakleg ved hjelp av ei mytologisk og glorifisert omtale av andre verdskrigen. Det boka ikkje tek føre seg, er 2010-manifestet. Mijnsen har heller ikkje gått djupt inn i manifesta for å identifisera deira idéhistoriske røter.

Det har òg vorte skriva ein del artiklar om *Nasji* av andre forskarar. Her skal eg nemna eit utval. Julie Hemment ser i to artiklar, den eine *Soviet-Style Neoliberalism? Nashi, Youth Voluntarism, and the Restructuring of Social Welfare in Russia* frå 2009 og den andre *Nashi, Youth Voluntarism, and Potemkin NGOs: Making Sense of Civil Society in Post-Soviet Russia* frå 2012, på *Nasji* i samanheng med friviljug arbeid blant ungdom og som eit døme på eit statleg styrt sivilsamfunn i dagens Russland. Som bakgrunnsinformasjon er desse artiklane nyttige. Andre artiklar tek føre seg visse aspekt ved *Nasji*. I *Pro-Kremlin Youth Movements in Russia and the Ideas of Conservative Modernisation* frå 2011 ser Laura Petrone nærare på *Nasjis* og andre Kreml-venlege ungdomsorganisasjonar sin idé om modernisering. Ljubov' Borusjak drøftar i '*Nasji*': *kogo i kak utsjat spasat*' *Rossiju* frå 2005, korleis *Nasji* ynskjer å redde Russland, altså korleis *Nasji* ynskjer å stogga dei som rørsla ser som fiendar av Russland. Denne artikkelen er skriva i det fyrste leveåret til rørsla og omfattar dimed ikkje utviklinga dei seinare åra. Artikkelen er i tillegg tufta på lesing av blogginnlegg skrivne av ungdom som på ein eller annan måte har vore i kontakt med *Nasjis* meningsytringar. Eg kjem til å sjå på meiningane til rørsla og ikkje på meiningane til lesarane og tilhøyrarane hennar.

Til slutt vil eg nemna filmen *Putins kys* frå 2012, ein dansk dokumentarfilm om ungdomsrørsla *Nasji*. Dokumentaren har gjeve verdifull bakgrunnsinformasjon om rørsla sett gjennom augo til ein tidlegare medlem. Personen det er snakk om, Marija Drokova, var talskvinne og i ein periode ideologisk ansvarleg i rørsla. Då dokumentaren vart laga, var Drokova ikkje lenger knytt til *Nasji*. Av di ho har gått ut av rørsla vil ho kunne vera ein meir frittalande kjelde enn nokon som framleis er med i rørsla. Forteljaren i dokumentaren er journalisten Oleg Kasjin, som må reknast som ein regimekritisk journalist. Dimed skulle det

vera grunn til å tru at dokumentaren i størst mogleg grad presenterer eit negativt bilete av rørsla, men eg meiner at det òg er via plass til positive trekk ved rørsla i denne dokumentaren. Det gjev meg eit inntrykk av at rørsla er balansert skildra.

1.5.2 Annan sekundærlitteratur

Av annan sentral bakgrunns litteratur vil eg nemna to russiske forskings- og analysesenter, det eine heiter Jurij Levadas autonome ikkje-kommersielle analysesenter¹⁷ og det andre heiter Det allrussiske senteret for studering av opinionsmeningar.¹⁸ Desse sentra vert ofte brukte som ei kjelde til uavhengig informasjon om interne politiske tilhøve i Russland. Begge sentra gjev ut sine eigne tidsskrift som inneheld artiklar både om den politiske utviklinga i Russland og publikasjonar om meningar og verdihaldningar blant russarar, noko eg har hatt stor nytte av. Både tidsskrifta er brukarvenlege med eit elektronisk arkiv for alle tidlegare utgåver. Levadasenteret gjev ut tidsskriftet *Vestnik obsjtsjestvennogo mnenija. Dannye. Analiz. Diskussii*, medan VTSIOM gjev ut tidsskriftet *Monitoring obsjtsjestvennogo mnenija: ekonomitsjeskie i sotsial'nye peremeny*. Desse har eg nytta flittig, særleg for å analysera regimet i Russland etter år 2000.

Av standardverk om den politiske utviklinga i Russland etter 1985 vil eg særleg trekkja fram Thomas F. Remingtons *Politics in Russia* frå 2012. Boka vert nytta som pensummateriale i emne om russisk politikk mellom anna ved Universitetet i Oslo. Geir Hønnelands og Jørgen Jørgensens bok *Moderne russisk politikk. En innføring i Russlands politiske system* frå 2006 gjev òg ei god innføring i russisk politikk på norsk, men verket lir under at det ikkje har vorte oppdatert på over sju år. Pål Kolstø's bok *Russland. Folket, historien, politikken, kulturen* frå 2008 tek føre seg mange aspekt ved Russland. Ho må nok karakteriserast som populærvitskapleg, men Kolstø har lang fartstid som professor ved Universitetet i Oslo, og denne boka skal ein ikkje kimsa av. Ho utgjer eit nyttig tilskot til den andre sekundærlitteraturen. For å kunne peika på brigde i levevilkåra til ungdom, har eg hatt stor nytte av Nadia Diuks bok *The Next Generation in Russia, Ukraine, and Azerbaijan. Youth, Politics, Identity, and Change* frå 2012 og Dennis Dafflons forskingsrapport *Youth in Russia*

¹⁷ På russisk: Автономная некоммерческая организация Аналитический Центр Юрия Левады.

Transkribert: Avtonomnaja nekommersjeskaja organizatsija Analitsjeskij Tsentr Jurija Levady.
Heretter: Levada-senteret.

¹⁸ På russisk: Всероссийский центр изучения общественного мнения (ВЦИОМ).

Transkribert: Vserossijskij tsentr izutsjenija obsjtsjestvennogo mnenija (VTSIOM).
Heretter: VTSIOM.

– *The Portrait of a Generation in Transition* frå 2009, samt dei allereie nemnde russiske forskingssentra.

Fleire verk om russisk idéhistorie har vore sentrale for analysen min. To standardverk på norsk har vore særst nyttige, den eine boka, *Russisk politisk idéhistorie fra opplysningstiden til idag*, er skriven av Bjørn Nistad i 2004, den andre, *Kampen mot Vesten i russisk åndsliv*, av Erik Krag i 1932. Boka til Krag handlar hovudsakleg om korleis Vesten har vorte oppfatta som ein motsats til Russland. Eg såg det som naudsynt å nytta ei bok som er skriven nærare vår tid òg, og slik sett passar Nistad godt. Boka hans inngår i pensumlitteraturen ved Universitetet i Oslo og er av solid akademisk kvalitet.

I tillegg har eg hatt stor nytte av Nikolaj Berdjajevs bok *Den russiske idé* som i 2012 endeleg kom i norsk språkdrakt. Denne boka kom på russisk i 1947 og er naturleg nok farga av samtida, men ho er skriven medan Berdjajev var i eksil, og han trengte difor ikkje å uroa seg for sensuren i SSSR. Samstundes er Berdjajev til tider tendensiøs og ganske påståeleg om kva den russiske idéen går ut på og kva som er typisk russisk. Når det er sagt, Berdjajev treffer i mange høve spikaren på hovudet, slik at ein skal ikkje undervurdere påstandane hans, ei heller vera ukritiske til dei.

I tillegg til dei over, vil eg nemna tre publikasjonar som har vore sentrale. Den eine er den hyppig siterte boka *In the Name of the Nation. Nationalism and Politics in Contemporary Russia* skriven av Marlène Laruelle i 2009. Dette verket gjev ei innsiktsfull analyse av nasjonalismen slik han artar seg i Russland i dag, særleg i den varianten som vert fremja av styresmaktene, Kreml og Putin. Den andre, som er sentral både for bakgrunnsinformasjon om russisk nasjonsbygging og russisk idéhistorie, er Vera Tolz' bok *Inventing the nation. Russia* frå 2003. Hennar bok vert brukt som pensummateriale både ved Universitetet i Oslo og i Tromsø og må reknast som eit standardverk. Den tredje publikasjonen, *The Novelistic Approach to the Utopian Question. Platonov's Čevengur in the light of Dostoevskij's Anti-Utopian Legacy*, er skriven av Audun Johannes Mørch i 1997. Hans hovudmål er å visa at skjønnlitteratur ikkje er godt eigna for å skriva om utopi, men i staden dystopiar og antiutopiar. Likevel har avhandlinga gjeve meg verdifull innsikt i korleis utopiar kjem til syne, særleg innafor ein russisk samanheng, noko som er nyttig for den tredje kategorien som vart skildra i kapittel 1.2.

1.6 Omgrepsavklåring

I ein studie av ulike fenomen, hendingar og liknande er det alltid nokre omgrep som er så sentrale at det er verdt å forklåra desse. Så òg i samband med *Nasji* og deira manifest. Det er særleg to omgrep eg vil sjå nærare på, det eine er *suverenitet* og det andre er *nasjonalisme*. Det fyrstnemnde vert flittig brukt av *Nasji*, det andre kan vera med å analysa retorikken til rørsla. Dessutan, i denne oppgåva vil eg definera min bruk av ordet "ungdom".

Omgrepet *suverenitet*¹⁹ vert brukt fleire stader i manifesta til *Nasji*, mellom anna i samansetnader som suverent demokrati, nasjonal suverenitet og ivaretaking av Russlands suverenitet.²⁰ *Nasji* hevdar at eit land er suverent dersom borgarane kontrollerer heile territoriet i landet, banksystemet, valutareguleringsmekanismane, militæret og andre væpna styrkar, spesialtenestene og andre statlege tenester, regjeringspolitikken, landsdekkande massemediakanalar, infrastrukturen, greiner av økonomien som er viktige for statsbudsjettet og det politiske systemet, er landet suverent (Nasji 2005: 23). Nasjis forståing av kva som inngår i suverenitetsomgrepet er altså omfattande. Vanlegvis vert suverenitet i statspolitisk forstand berre oppfatta som det å ha internasjonalt anerkjente grenser, samt å vera i stand til å kontrollera desse. *Nasji* er ikkje åleine om å bruka desse omgrepa i utvida forstand. Både Kreml-partiet *Det sameinte Russland*²¹ og Putin, samt andre i presidentadministrasjonen, inkludert Medvedev og Surkov, nyttar omgrepet suverent demokrati til å skildra og omtala det noverande og framtidige styringssettet i Russland. Berre det suverene demokratiet kan taka vare på dei russiske verdiane og særtrekka.

Nasjonalisme er eit sentralt omgrep i analysen min av Nasjis retorikk. Det finst fleire moglege definisjonar, men eg vil stø meg på Anthony D. Smiths definisjon som seier at nasjonalisme er "[a]n ideological movement for attaining and maintaining autonomy, unity and identity for a population which some of its members deem to constitute an actual or potential "nation" (Smith 2001: 9). I vestleg tradisjon finst det i hovudsak to forståingar av kva ein nasjon er. I fylgje Smith er nasjonen målet til nasjonalismen. Den eine forståinga av kva ein nasjon er, vert knytt til den tyske tradisjonen som seier at ein nasjon er eit språkleg og kulturelt fellesskap tufta på etnisitet, altså at statsgrensene skal falla saman med dei språklege og kulturelle grensene (Smith 2001: 39–42) Denne varianten er ekskluderande overfor alle andre

¹⁹ På russisk: суверенитет.

²⁰ På russisk: суверенная демократия, национальный суверенитет, сохранение суверенитета России.

²¹ På russisk: *Единая Россия*. Transkribert: *Jedinaja Rossia*.

folkeslag, språkleg og kulturell homogenitet er det ideelle. Den andre forståinga er knytt til den franske tradisjonen som anerkjenner alle innafor grensene til staten som borgarar av Smith 2001: 34). I si reine form står desse to forståingane i motsetnad til kvarandre.

Korleis passar så Russland inn i det vestlege omgrepa kring nasjon og nasjonalisme? Vera Tolz hevdar at det i dagens Russland ikkje finst éi oppfatning av kva den russiske nasjonen bør innebera. Ho meiner at russiske intellektuelle og politikarar held fast på å konstruera ein nasjonalstat i opposisjon til Vesten, medan dei tek vare på idéen om eit imperium og nærer eit fellesskap med austslavarane, men imperiet eksisterer ikkje lenger (Tolz 2003: 2). Tolz identifiserer fem oppfatningar av den russiske nasjonen i det postkommunistiske Russland. Den fyrste omtalar russarane som eit imperiefolk som har som oppdrag å skapa ein overnasjonal stat. Felles historiske minne vil vera rammene for denne staten innafor grensene til det gamle SSSR. Den andre oppfatninga ser på russarane som ein austslavisk nasjon samla av felles opphav og kultur samt felles historiske minne.²² Den tredje avgrensar russarane til eit samfunn av russisktalande, uavhengig av etnisk opphav. Den russisk-ortodokse trua er eit sentral bindeled. Den fjerde oppfatninga omtalar russarane som dei med russisk blod. Den femte ser på alle borgarane i Den russiske føderasjon som russarar, uavhengig av kulturell bakgrunn og etnisitet. Det er lojaliteten til dei politiske institusjonane som bind dei saman²³ (Tolz 2003: 237–250). Definisjonane til Smith kjem med andre ord litt til kort når det gjeld Russland, og slik sett er det verdt å ha Tolz in mente. Dette kjem eg tilbake til i kapittel 4.

I denne oppgåva vil ordet ungdom verta nytta i ein vidare forstand enn det som me er vande med i daglegspråket. Ofte vert orda tenåring og ungdom nytta synonymt, og dei fleste norske språkbrukarar vil nok vera samde i at ordet ungdom vert brukt om menneske i alderen frå 13–14 år og opp til 17–19 år. I forskingslitteraturen som eg har sett på vert det engelske ordet *youth* nytta om menneske i alderen frå 15 til 30 år. Dette gjeld både Dennis Dafflon og Nadia M. Diuk. Det same gjeld fleire russiske forskingsprosjekt, der ordet *molodjozj* har vorte nytta. Menneske i aldersgruppa frå 18 til 30 år vert på norsk gjerne omtala som unge vaksne. Eg vil i denne masteroppgåva nytta det norske ordet ungdom om heile aldersspennet frå 15 til 30 år

²² Denne definisjonen ligg tett opp til den *tyske* nasjonalismetradisjonen, jfr Smith.

²³ Denne definisjonen ligg tett opp til den *franske* nasjonalismetradisjonen, jfr Smith.

for å korrespondera med forskingslitteraturen. Med andre ord vil min bruk av ordet omfatta både den tradisjonelle tydinga og omgrepet unge vaksne.²⁴

1.7 Oppgåvestruktur

Denne masteroppgåva er delt inn i fem hovudkapittel. Det fyrste har me alt lagt bak oss, medan kapittel 2 tek føre seg utviklinga i Russland etter 1985. Denne tida spelar ei sentral rolle i manifesta til *Nasji* og er samstundes den tida då dei som er kring tretti år i dag, vaks opp. Dette vil kunne setja ungdomsrørsla som skal studerast inn i eit breiare historisk-politisk perspektiv enn ved å berre presentera rørsla. Lesaren vil få eit kort innblikk i situasjonen fram til år 2000, før kapittelet går djupare inn på tilhøva i landet etter tusenårsskiftet. Det vil særleg fokuserast på sentraliseringa under president Vladimir Putin. Dessutan vil kapittelet kasta ljøs over forma til regimet og freista å kategorisera det som demokratisk eller autoritært.

Kapittel 3 har som føremål å svara på underproblemstillingane som vart nemnde i kapittel 1.1. Etableringa av *Nasji*, utviklinga av rørsla i perioden 2005–2013 vil vera sentralt. Dessutan, for å få eit bilete av rørsla, vil kapittelet skildra både storleiken og strukturen til rørsla, samt gå inn på banda mellom henne og Kreml. Dessutan vil framferda til rørsla i det offentlege rom verta skildra.

Analysen er samla i eitt langt kapittel 4. Ideelt sett bør kapitla i ei masteroppgåve vera omtrent like lange, men det lét seg ikkje dela opp analysen på ein fornuftig måte. I kapittel 4 vil eg svara på både hovudproblemstillinga og underproblemstillinga ved å analysera innhaldet i dei politiske programma til *Nasji* og freista å identifisera det idéhistoriske rammeverket til rørsla. Eg vil freista å spora desse idéane tilbake i historia, men òg sjå på samtida for å finna faktorar der som kan ha spela ei rolle. Til slutt, i kapittel 5, vil eg koma med ei oppsummering av alle kapitla, inkludert dei viktigaste funna frå analysen i kapittel 4.

²⁴ I Russland utgjer befolkninga under 30 år nesten 35 millionar menneske (Dafflon 2009: 9) av drygt 145 millionar innbuarar.

2.0 Russland og russisk ungdom etter 1985

Det er naturleg å tenkja seg at ungdom er forma både av samtida og den nære fortida, tida då ungdomen i samtida var born. Eg ser ingen vektige grunnar til at *Nasji*-medlemane skulle vera eit unntak her. Av den grunn vil den fyrste delen av dette kapittelet, *2.1 Frå Sovjetunionen til Den russiske føderasjon*, i korte trekk taka føre seg den historiske utviklinga frå 1985, då Mikhail Gorbatsjov tok over makta i det dåverande SSSR, og fram til år 2000, då Vladimir Putin vart president i Den russiske føderasjon. Ein fullstendig oversikt over hendingane i dette tidsrommet fell utafør føremålet med denne masteroppgåva, men eg vil freista å trekkja fram tydinga og verknaden av hendingane for ungdom.

Del to av dette kapittelet, *2.2 Russland i Putins tistelmjuke jarngrep*, vil innleiingsvis dreia seg om det politiske regimet i Russland etter år 2000 og vidare freista å definera regimet i Russland slik det etter kvart stod fram under Putin og Medvedev og no igjen Putin. *Nasji* skriv at dei støttar politikken til Putin og for å forstå meir av kva type ideologi som er å finna i manifesta til ungdomsrørsla, kan det vera nyttig å granska regimet i Russland etter år 2000. For å sjå på korleis regimet artar seg og korleis russisk ungdom vert råka av politikken til regimet, vil eg nytta to døme. I det fyrste dømet skal eg ta føre meg den russiske mediekvardagen og ungdomen sin bruk av media, medan eg i det andre dømet vil sjå på sivilsamfunnet i Russland, vitaliteten til ikkje-statlege organisasjonar²⁵ og deltakinga i desse.

2.1 Frå Sovjetunionen til Den russiske føderasjon

"One of the interesting paradoxes of the USSR (often referred to as the Soviet Union) was that it was built on values of youth, but grew to be the ultimate suppressor of innovation and generational change. [...] Youthful enthusiasm, hope for a brighter future and love of life and of work were placed at the centre of the newly emerging Communist ideology" (Diuk 2012: 17–18).

Ein del av dei revolusjonære leiarane var tilårskomne alt i 1917, men det betydde ikkje at SSSR skulle verta eit gamalmannsregime, i alle fall ikkje på teikneblokka. Den kommunistiske ungdomsorganisasjonen, Komsomol,²⁶ skulle vera ei bru frå barndomen og inn i vaksenlivet, frå pionér til fullverdig medlemskap i Kommunistpartiet, men han var òg

²⁵ Heretter vil eg i omtale av ikkje-statlege organisasjonar nytta den engelske forkortinga NGO (non-governmental organization). I Russland nyttast omgrepet ikkje-kommersielle organisasjonar (NKO (nekommertsjeskaja organizatsija (некоммерческая организация)). Desse to omgrepa er ikkje 100% ekvivalente, men dét har ikkje vore ei sak under skrivinga av denne masteroppgåva.

²⁶ På russisk: Коммунистический союз молодежи (Комсомол).
Transkribert: Kommunistitsjeskij sojuz molodjozji (Komsomol).

meint som ein mekanisme som skulle hindra unge menneske frå å koma i maktposisjonar for tidleg. Kommunistpartiet hadde ingen prosedyrar for å friska opp medlemsmassen sin. Difor vart Komsomol stadig viktigare etter kvart som "ungdomen" vart eldre og eldre.²⁷ Samstundes vart den kommunistiske ungdomsrørsla stadig meir rigid av di utskiftingane skjedde i eit svært lågt tempo (Diuk 2012: 17–20). SSSR vart til ein stat der lite endra seg i dei politiske strukturane. I eit fjernsynsintervju i 1994 uttalte vokalisten i det russiske rockebandet *Masjina Vremeni*²⁸ Andrej Makarevitsj, at ingen hadde trudd at noko som helst kunne brigda seg i SSSR, for ikkje å snakke om at landet kunne kverva. For både vaksne og ungar var det heilt uventa, meinte Makarevitsj (Yurchak 2005: 1), men ved utgangen av 1991 stod eit heilt folk plutseleg på terskelen til ein ny æra.

2.1.1 Eit imperium går i oppløysing

Kva var det som eigentleg tok slutt i 1991? Sovjetunionen, bygd opp ikring Kommunistpartiet, vart offisielt oppløyst, mellom anna ved at partiet vart forbode i august 1991, men forvitringa av makta til partiet hadde byrja lenge før, allereie under Mikhail Gorbatsjov, som vart statsleiar i 1985 (Sakwa 2013: 65). For Gorbatsjov var det viktig å visa effektiviteten til Kommunistpartiet. Dét ville han gjera ved å betra dei økonomiske tilhøva i landet og blant folk (Remington 2012: 47). Nemninga *perestrojka*, omstrukturering, vert ofte brukt som ei samlenemning på dei økonomiske og politiske reformene som Gorbatsjov sette i verk. *Glasnost*, openskap eller sensurletting, utgjer ein del av perestrojka.

Trass i Gorbatsjovs reformer vart ikkje økonomien betre, snarare tvert om. I industribyane vart det stadig vanskelegare å få tak i mat. Mange lokale styresmakter freista å halda att varer med tvang for å hindra at deira region vart råka av varemangel. Ukraina sendte mindre korn, Georgia sendte mindre frukt. Økonomien var prega av ein stadig aukande inflasjon, budsjettunderskot, stigande arbeidsløyse og meir bytehandel (vare mot vare) (Moss 2005: 469). At det var mogleg for lokale styresmakter å stogga vareutsendingar, tyder på at sentralstyresmaktene hadde mista mykje av kontrollen dei tidlegare hadde hatt.

Brigda i den psykologiske og materielle situasjonen som fann stad frå midten av 1980-talet og fram mot midten av 1990-talet vart òg for unge russarar særskild viktig. Det vart synleg i mellom

²⁷ Offisielt hadde Komsomol monopolkraft innfor nesten alle aspekt som rørte ved ungdom, trass i at det fanst undergrunnsrørslar som Komsomol ikkje rådde over, til dømes *stiljagi*-generasjonen på 60-talet og undergrunnsrocken på 70- og 80-talet.

²⁸ Namnet kan omsetjast til norsk som *Tidsmaskina*.

anna arbeidsmarknaden og forretningslivet. Nærmast i takt med den stigande inflasjonen, sokk talet på arbeidsplassar som var tilgjengelege for ungdom. Samstundes stod det stadig fleire ungdom med høgare utdanning på trappene til arbeidsmarknaden (Diuk 2012: 21–24). Som eit ledd i perestrojkapolitikken vart det oppretta ei rad, nærmast private verksemdar, såkalla *kooperativ*, som skulle skapa nye arbeidsplassar (Moss 2005: 459). Kooperativa skulle òg tilfredsstilla forbrukaretterspurnaden som dei statlege verksemdene ikkje greidde å dekkja (Keep 1995: 395). Kooperativa vart oppretta innafør felt som lenge hadde vore neglisjerte, særleg innafør tenesteytingane (Moss 2005: 459). På grunn av arbeidsløysa strøymde ungdomane til desse kooperativa. Ungdomsorganisasjonen Komsomol fekk løyve til å oppretta kooperativ og hadde etter kvart verksemdar innafør turistnæringa, vitskap og teknologi, resturantar og bankar (Diuk 2012: 21–24). Ein skal rett nok ikkje overvurdera tydinga av kooperativa. Dei var sjeldan særleg store og sysselsette aldri meir enn fem prosent av den totale arbeidsstokken i Sovjetunionen (Store norske leksikon^B 2012). I eit land med vel over 200 millionar innbyggjarar er fem prosent heller ikkje ein ubetydeleg del.

Etter kvart byrja mange å murra. Dei meinte at reformene til Gorbatsjov ikkje gjekk langt nok. Blant desse vart Boris Jeltsin den fremste talspersonen. Liberaliseringa under perestrojka hadde mellom anna mogleggjort danninga av sjølvstendige politiske grupperingar som kjempa for brigde i langt større grad enn det Gorbatsjov ynskte (Remington 2012: 50). Professor ved Universitetet i Oslo Pål Kolstø omtalar Gorbatsjov som ein reformator som ufriviljug skapte ein revolusjon. Det viktigaste resultatet av perestrojkapolitikken var at SSSR gjekk i oppløysing (Kolstø 2008: 71). Nyårsaftan 1991 var det ugjenkalleleg slutt for SSSR og fyrste nyårsdag 1992 var Jeltsin på plass i Kreml som leiar av eit heilt nytt land: Russland.

2.1.2 Det kaotiske demokratiet

Sjølv om SSSR kvarv, var ikkje problema løyste. Ved inngangen til 1992 stod president Boris Jeltsin overfor eit enormt arbeid. Ikkje berre det økonomiske systemet skulle leggjast om, men òg det politiske. Det nye regimet skulle vera demokratisk og var dimed avhengig av støtte i folket. Omlegginga ville, iallfall på kort sikt, føra til så store vanskar i daglegliva til folk at regimet mest truleg ville mista popularitet (Kolstø 2008: 84). Maktgrunnlaget til dei liberale demokratane i krinsen kring Jeltsin ville kunne erodera i takt med den aukande misnøya blant innbyggjarane i landet og slik sett var det ein viss fare, eller frykt for, ei tilbakevending til det sovjetiske regimet.

Jeltsin kravde at parlamentet skulle gjeva honom utvida fullmakter slik at han kunne implementera ei nokså radikal økonomisk reform ved hjelp av dekret,²⁹ noko parlamentet ikkje utan vidare var samd i. Det oppstod òg usemje mellom Jeltsin og parlamentet i samband med utforminga av Russlands fyrste grunnlov. Ho skulle erstatta SSSR-grunnlova som inntil vidare var den gjeldande. Usemja stod mellom anna om rekkjevidda av dei økonomiske reformene og kven som skulle ha mest makt, presidentembetet eller parlamentet. I den sistnemnde saka mjøla båe partar si eiga kake (Remington 2012: 57–59). Usemja enda med at ei gruppe parlamentarikarar hausten 1993 barrikaderte seg i Det kvite hus,³⁰ regjeringsbygget i Moskva, i protest mot at Jeltsin nokre dagar i førevegen hadde tvangsopløyst parlamentet. Situasjonen var svært spent, og til slutt vart det opna eld mot Det kvite hus. 200 menneske omkom. Ordren kom frå forsvarsminister Pavel Gratsjov som, etter ei lengre tids nøling, valde å støtta Jeltsin (Kolstø 2008: 87–88).

Jeltsin-fløya sigra, men hadde demokratiet vunne? Det eksisterte ei viss frykt for at dersom dei marknadsliberalistiske reformene vann fram, ville det verta vanskeleg å få på plass eit demokratisk regime i Russland. Mange, deriblant vestlege kommentatorar, såg på Jeltsin som ein naudsynt faktor for at demokratiet skulle verta etablert i landet. Trass i at det er vanskeleg å skapa ein demokratisk tradisjon på kort tid, har Kolstø ein treffande analyse av hendingane hausten 1993 sett i ljøs av demokratisering:

"Demokratene og reformtilhengerne i kretsen rundt Jeltsin hadde trukket det lengste strået og et tilbakefall til sovjetkommunismen var forpurret. Alle Jeltsins motstandere ble unyansert fremstilt som tilhengere av å gjeninnføre det gamle regimet. Samtidig kan det argumenteres for at det russiske demokratiet i disse hustrige høstdagene hadde strøket for første gang det var oppe til eksamen. Grunnleggende demokratiske holdninger som viljen til å rette seg etter spillets regler og inngå kompromisser var eklatant fraværende – på begge sider" (Kolstø 2008: 89).

Jeltsin fekk det som han ville då den nye grunnlova vart vedteken i desember 1993. Med henne vart det innført direkteval på presidenten, han peikar ut og godkjenner statsrådene som statsministeren vel ut, samt at fleire av departementa, mellom anna utanriks- og forsvarsdepartementet, ligg direkte under presidenten (Remington 2012: 60–61). Den russiske regjeringa har dimed ikkje sitt utspring i parlamentet slik me er vande til i Noreg. I tillegg vart parlamentet såpass veikt at det ikkje er særleg avgjørande om det speglar dei politiske preferansane til russarane eller ikkje (Kolstø 2008: 91). Det kan sjå ut til at demokratiet aldri

²⁹ Eit dekret er i russisk samanheng eit framlegg frå presidenten som har kraft som ei lov. Vanlegvis er det parlamentet som er det lovgjevande forsamlinga, men når ein president styrer med dekret, vil implementeringa av innhaldet i dekreta utan å involvera den lovgjevande forsamlinga, parlamentet.

³⁰ På russisk: Белый дом. Transkribert: Belyj dom.

fekk ein ærleg sjanse og at politikarane ikkje våga å lita på dei demokratiske mekanismane. Forskar ved Institute for European, Russian and Eurasian Studies (IERES), The Elliott School of International Affairs og George Washington University Marlène Laruelle meiner at det russiske demokratiet har mislukkast på tre frontar. For det fyrste ved at SSSR-borgarane eigentleg ikkje ynskte ei oppløysing av SSSR. For det andre vart folket utarma under Jeltsin, noko som gjorde at termen *demokrati* fekk eit dårleg rykte i lag med marknadsøkonomien. For det tredje opptådde regimet i "demokratiets namn" på ein ikkje-demokratisk måte, noko som diskrediterte både termen og reelle liberaldemokratar. Dette skjer den dag i dag (Laruelle 2009: 18).

2.1.3 Eit samfunn i økonomisk, politisk og moralsk oppløysing

Midt i det politiske kaoset, var økonomien slett ikkje betre stilt. Då dei tidlegare statsregulerte prisane vart marknadsliberaliserte i 1992, skaut inflasjonen i vêret til 2000 prosent. I 1997 var inflasjonen nede i tolv prosent, føre han i 1998, grunna ei finanskrisa, igjen steig til 85 prosent (Moss 2005: 539). Livet til den jamne russar var ikkje lett. I uformelle samtalar med russarar har eg fått høyra dei mest utrulege historier om dei økonomiske vanskane på 90-talet. Eitt døme er tobarnsfaren som over ein lengre periode fekk utbetalt løn i form av flasker med tomatketchup. Han arbeidde ikkje på ein tomatplantasje, men på eit statleg forskingsinstitutt. Det fanst rett og slett ikkje pengar til lønsutbetaling.

Det stod ikkje berre dårleg til med økonomien. Som nemnd var sentralstyresmaktene allereie under Gorbatsjov svekte. Medan Jeltsin og parlamentet var i tattane på kvarandre sklei situasjonen endå meir ut. Dei føderale subjekta kunne gjera nesten som dei ville. For å skaffa seg støtte frå provinsane landet over, lovde både Jeltsin og parlamentet dei meir makt. Dette demma neppe opp for dei sentrifugale kreftene i landet (Kolstø 2008: 132–133). Landet stod i fare for å verta endå meir splitta opp.

Folk var usikre på kva oppløysinga av SSSR hadde å seia i praksis. Det er ingen tvil om at dei sovjetiske styresmaktene hadde lagt seg borti meir enn dei burde, i alle fall meir enn det som det er naturleg å tenkja seg at staten skal taka del i. Kolstø peiker på eit viktig aspekt som råka det russiske samfunnet etter oppløysing av SSSR:

"Når [sic!] sovjetsystemets statsfetisjisme mistet sin legitimitet, sank respekten for lover og regler generelt. Blant de økonomiske aktørene i det nye Russland var det en utbredt oppfatning at lover var til for å brytes, ikke overholdes. I Jeltsin-tiden var derfor lovløsheten blant folk flest sterkt nedadgående, og dette skjedde på en tid da myndighetenes evne til å håndheve lovene også var sterkt svekket" (Kolstø 2008: 129).

Blant ungdom spreidde narkotikamisbruket og kriminaliteten seg, og mange ungar og ungdom vart sendt ut på gata av foreldra sine. Dei sosiale problema vart meir og meir alvorlege, medan helsebudsjettet skrumpa inn. Til slutt utgjorde det berre éin prosent av statsbudsjettet (Moss 2005: 541–544). Dei økonomiske vanskanane førde til at korrupsjonen spreidde seg til mange yrke, mellom anna politiet. Alle desse problema gjorde det lett å diskreditere den nye marknadsøkonomien (Kolstø 2008: 129–130).

90-talet var altså prega av eit politisk og økonomisk, samt eit moralsk forfall der samfunnsgrupper tok seg til rette og i endå større grad perforerte russarane sin respekt for lov og orden. Dette kjem til syne i korleis russisk ungdom forstår verda den dag i dag. Heile 55 prosent av ungdommen seier at deira eigen framgang i livet ofte heng saman med det å av og til lukka augo for sine eigne prinsipp og leva livet etter tesen om at "den moderne verda er brutal, og for å oppnå suksess må ein til tider sjå bort i frå moralske prinsipp og normer" (Gorsjkov og Sjegeri 2010: 8–9). Dette skulle tyda på at russisk ungdom har høge moralske standardar, men for å få til noko i livet, må moralen setjast til side. Resultata i ei anna undersøking kan tyda på at ungdom har vanskar med å skilja mellom rett og galt. 50 prosent av dei spurde svarte at dei er samde i påstanden om at målet heilaggjer middelet, 58 prosent er viljuge til å driva med korrupsjon, dersom det skulle gjeva nokre fordelar. Kan hende skuldast dette at dei store samfunnsbrigda etter at SSSR gjekk i oppløysing har ført til at mange unge har mista grepet om situasjonen (Dafflon 2009: 36). Dei to undersøkingane kan tolkast ulikt, men det ser ut til at ungdom flest meiner at uærlegdom gjer vegen til suksess lettare. Er dette ei form for moralsk relativitet eller speglar dei levevilkåra i det russiske samfunnet? Eg trur mest på det siste, jamfør mellom anna spreinga av korrupsjon i Russland under Putin, som eg kjem innpå i kapittel 2.2. Dersom ungdommen ikkje støyter på sosiale korrektiv for slike haldningar, er det urovekkande.

2.1.4 Oligarkane ser dagens ljós

Då dei økonomiske realitetane kom for ein dag under Gorbatsjov, byrja mange å nytta dei tidlegare nemnde kooperativbankane, oppretta av Komsomol, til å kanalisera partikapitalen til "tryggare stader". Dei fleste som gjorde dette, var kring tretti år gamle, eller yngre. Dette utgjer nok ein god del av forklåringa på korleis ei gruppe unge, rike bankmenn, tidlegare knytt til Komsomol, kunne dukka opp nærmast over natta. Dei utnytta kooperativbankane, eit gode som berre var tilgjengeleg for nomenklaturaen, toppeliten i SSSR (Diuk 2012: 24). Denne

samfunnsgruppa skulle gå under tilnamna *nyrike*.³¹ Dei nyrike som samarbeidde tettast med styresmaktene vart, og vert, kalla *oligarkar*.

Etter 1992, då mange av statsverksemdene skulle privatiserast, vart det delt ut verdibrev, voucharar, til alle innbyggjarane i Russland slik at dei skulle få eit utbyte av privatiseringa. Ikkje alle forstod verdien til, eller poenget med, desse dokumenta. Mange frå den gamle sovjeteliten, nomenklaturaen, nytta høvet til å gjera seg sjølve rike ved å kjøpa opp store mengder slike verdibrev for ein slikk og ingenting. På denne måten fekk ei relativt lita gruppe menneske stor kontroll over tidlegare statleg eigedom. Det var snakk om både fabrikkar, bankar, massemedia og naturressursar (Moss 2004: 538). Etter kvart rådde desse menneska over store rikdomar.

Føre valet i 1996 var statskassa bortimot tom. Samstundes var populariteten til Jeltsin på veg ned, men han var fast bestemt på å vinna valet og brukte store ressursar på valkampanjen. Det vart inngått ein avtale mellom styresmaktene og fleire av oligarkane om at sistnemnde skulle låna ut pengar til staten mot aksjar i verksemdar der staten hadde eigardelar (Remington 2012: 202–203). Det utvikla seg tette band mellom Jeltsin og oligarkane, og dei statlege kontraktane gjekk stadig til den same klikken menneske. Desse avtalte seg i mellom om kven som skulle by og ikkje by i dei store privatiseringsauksjonane (Kolstø 2008: 95). Folk flest såg på dei nyrike og oligarkane som skurkar som hadde tent pengar på uærleg vis (Moss 2005: 541).

2.1.5 Vilkåra til ungdomen vert endra

I SSSR hadde ungdom, på lik line med alle andre, krav på arbeid, men til ei lægre løn enn eldre arbeidstakarar. Ungdomen var rett og slett den fattigaste i landet, men dette skulle endra seg med kooperativa. Dei gjorde sitt til at ungdomen byrja å visa interesse for å tena pengar og mot slutten av 90-talet var det russisk ungdom, det vil seia unge vaksne, som utgjorde grunnfjellet i den russiske middelklassen (Diuk 2012: 21–27). Dersom ein tek omsyn til inntekter og kjøptekraft som ein definisjon, fell berre sju prosent innafør middelklassedefinisjonen (RIA Novosti 2008). Dette talet er henta inn under finanskrisa i 2008 og har truleg stige litt i etterkant.

³¹ I dag vert omgrepet *nyrik* oppfatta som litt utdatert.

I SSSR vart det som nemnd vanskeleg for ungdom å koma inn i maktposisjonar. Etter perestrojka var det lettare for eldre ungdom å koma inn i styre og stell, men dette skulle berre vara ei kort stund, nærmare bestemt til 1995 (Diuk 2012: 100). Slik er det den dag i dag. Det er dagens unge som skal avgjera den vidare politiske vegen til Russland inn i framtida, men dei har vokse opp i ei svært ustabil tid og mange har mista retningssansen (Korzjenko 2010: 31). På eit tidleg tidspunkt har ungdommen rett nok stor interesse for politikk, særleg i tenåra, men i den alderen har ungdommen svært små sjansar til å gå inn i politikken og vert etter kvart mindre politisk aktive. I staden byrjar dei å interessera seg for katastrofar og for sin eigen arbeidssituasjon (Zvonovskij 2007: 54–56). Dessutan, ungdom vert etter kvart mindre opptekne av politiske rettar enn av å leva under gode sosioøkonomiske omstende (Dafflon 2009: 46). Dersom ungdom ikkje føler at dei ikkje har særleg stor påverknadskraft, er det vel naturleg at dei mister interessa for politikk.

Rett nok var det ikkje beksvart. Ungdom fekk nemleg sleppa til på særleg éin stad, nemleg i den nye private sektoren i arbeidsmarknaden. Mange unge gjekk inn i lukrative yrke som advokatar, forretningsmenn og dataprogrammerarar. Dei tradisjonelle statusyrka lege, universitetslektor og ingeniør, mista popularitet. Dette kan skildrast som eit materialistisk skifte som gjev oss to motståande bilete av russisk ungdom. Det eine biletet skildrar ungdom som betre rusta til å takla skiftande omstende, og som dimed er meir attraktive for arbeidsgjevarane. Det andre biletet skildrar det at ungdomen går inn i den private delen av arbeidsmarknaden som eit teikn på at ungdom har degradert verdien av arbeid. Fleire undersøkingar³² syner at russisk ungdom ofte er viljuge til å "gjera alt for pengar", inkludert pengeutpressing og liknande (Walker 2011: 49–50). Mange unge greidde seg altså bra på 90-talet, men forfallet i det postsovjetiske Russland ser ut til å ha påverka ungdomen òg. Kan hende mangla dei gode rollemodellar.

2.1.6 Minne om det som var

Korleis hugsar så russarane det fyrste tiåret til den nye staten? I all hovudsak hugsar folk hendingar frå fortida som kan skrivast inn i konteksten til notida, hendingar som gjer det mogleg å tolka og forklåra det som hender no. Det historiske minnet til mennesket, sjølv om det er snakk om ei relativ nær fortid, er selektivt (Petrenko 2011: 73).

³² Her visast det til to undersøkingar, Tsjuprov og Zubok 2000: 176 og Losvskij 1998: 40, baa siterte i Walker 2001: 50.

Forskningsdirektør ved Fond "Obsjtsjestvennoe mnenie"³³ Jelena Serafimovna Petrenko, har gjennomført ei undersøking som syner kva for felles minne folk har frå perioden 1985–1999. Ho har freista å finna hendingar som kan reknast som nykelhendingar for landet og dimed utgjera ein del av det fellesthoriske minnet for russarane. Petrenko har kome fram til fire hendingar som vart nemnde av alle, uavhengig av alderen til respondentane, og som etter hennar meining er med på å danna eit fellesthorisk minne om tida under Gorbatsjov og Jeltsin. Dei fire hendingane er Tsjernobyl-ulukka i 1986, den fyrste og andre Tsjetsjenia-krigen, høvesvis i 1994–96 og 1999–2002, misleghaldet av økonomien gjennom heile 90-talet og uttrekkinga av soldatane frå Afghanistan i 1989 (Petrenko 2011: 80). Med unnatak av tilbaketrekkinga av troppane frå Afghanistan, er det vanskeleg å finna positive minner her.

Ei liknande undersøking vart utført av direktør ved Institutt for sosiologi ved Det russiske vitskapsakademiet³⁴ Mikhail Gorsjov, og direktør ved Senter for sosial prognosering og marknadsføring³⁵ Franz Sjegeri. Dei kom fram til at ungdom i alderen 14–30 år såg på Russland under Gorbatsjov som eit samfunn i politisk og sosial krise på randa av oppløysing. Jeltsin-perioden vart karakterisert som ei tid der Russland var i ei djup økonomisk og sosial krise med åndeleg forfall og ei tid då staten var korrumpert og framandgjort for folk flest (Gorsjov og Sjegeri 2009: 25–26). Inntrykket av den nære fortida er stort sett negativt, ikkje berre blant vaksne, men òg hjå den yngre garde.

I ljøs av dei negative minna om fortida, er det interessant å trekkja fram ei undersøking frå 2011 som syner at 60 prosent av den russiske ungdommen var i mot oppløysinga av SSSR, mot 38 prosent i Ukraina (Nikolayenko 2011: 62–63). Omtrent like mange meiner at det er synd at SSSR ikkje finst lenger. Som tidlegare nemnd kan det tyda på at mange russarar ikkje har godteke dei nye politiske realitetane (Jakusjeva 2011). Som hovudgrunnar til at ein tykkjer det er synd at SSSR kvarv, vert fylgjande trekt fram: mindre påverknadskraft i verda, økonomisk nedgang, sosial utryggleik, meir kriminalitet og urettferdig handsaming av russarar i utlandet (Nikolayenko 2011: 67).

³³ På russisk: Фонд "Общественное мнение". Dette er ein uavhengig NGO, opphavleg tilknytt VTsIOM.

³⁴ På russisk: Институт социологии, Российская Академия Наук (РАН).

Transkribert: Institut sotsiologii, Rossijskaja Akademiya Nauk (RAN).

³⁵ På russisk: Центр социального прогнозирования и маркетинга.

Transkribert: Tsentr sotsialnogo prognozirovanija i marketinga.

Undersøkinga til Petrenko synte ikkje berre negative minne. Særleg unge respondentar nemnde valet av Russlands fyrste president som ei viktig hending i denne perioden (Petrenko 2011: 80). Det har vorte hevda at Boris Jeltsin var den einaste russiske leiaren som nokosinne har vorte vald ved eit fritt val (Gessen^B 2012: 18). Det hadde vore rart om dette ikkje vart nemnd. Det er interessant at desse to undersøkingane ser ut til å passa godt til korleis *Nasji* ser på den same perioden, noko eg skal koma attende til i både kapittel 3 og 4.

2.2 Russland i Putins tistelmjuke jarngrep

Russland fekk altså i 1993 ei grunnlov som favoriserte presidentembetet. Ho vart skriven av ei gruppe menneske peikt ut av Jeltsin. Parlamentet, som på dette tidspunktet hadde vorte tvangsoppløyst, vart aldri konsultert. Det er kan hende ikkje så rart at presidentembetet har ei slik mektig stilling i dagens Russland (Hønneland og Jørgensen 2006: 27). Posisjonen til presidenten har vore så mektig at det nærmast vert ei sjølvfylgje å ha ei svært presidentfokusert framstilling. I så måte er heller ikkje denne kortfatta gjennomgangen av hendingane i perioden 1985–2013 eit unnatak. Om presidenten i dag reelt sett har så mykje makt, skal eg koma kort innom i kapittel 2.2.2. Eitt år uti den andre perioden til Putin såg *Nasji* dagens ljøs og dei har heile tida utbasunert store ovasjonar og sterk støtte til fordel for Putin og hans politiske retning. Difor ser eg det som naudsynt å sjå litt nærmare på Russland i tida etter år 2000, året då Vladimir Putin kom til makta.

Det er ingen tvil om at Vladimir Putin har sett sit preg på Russland sidan vart president i år 2000. Etter at Jeltsin takka for seg i 1999, regjerte Putin i to periodar før Dmitrij Medvedev vart vald i 2008. Både Putin og Medvedev var tilknytta partiet *Det sameinte Russland*. I perioden 2008–2012 kvarv ikkje Putin or det sentrale regimet. Han fungerte som statsminister, utnemnd av Medvedev. I 2012 vart Putin vald til president for tredje gong, medan Medvedev tok over statsministerposten.

I dette delkapitlet vil eg sjå på nokre hovudtrekk i utviklinga i Russland etter at Putin kom til makta. Deretter vil eg sjå på korleis Putin-regimet har vorte og kan verta karakterisert før eg mot slutten av kapitlet ser nærmare på utviklinga innan media og sivilsamfunnet, to område som kan fungera som døme på korleis regimet har innverknad på ungdom. Eg vil òg taka opp i kor låg grad ungdom har tillit til dei statlege institusjonane og media.

2.2.1 Russland etter år 2000

Under dei to fyrste presidentperiodane til Putin, 2000–2008, opplevde Russland framgang på fleire vis. Realløna gjekk opp, arbeidsløysa gjekk ned frå tretten til fem prosent, og fram mot finanskrisa i 2008 opererte landet med budsjettoverskot (Bacon 2010: 136–138). Dessutan gjekk talet på dei som levde i fattigdom ned frå kring 40 prosent på slutten av 90-talet, til 20 prosent i 2008 (Remington 2012: 211). Putin opplevde stor popularitet på grunn av den økonomiske framgangen, men han skal neppe ha all æra for veksten. Velstandsauka og den økonomiske framgangen skuldast nok for ein stor del inntekter frå oljeprisane som heldt seg jamt høge gjennom både presidentperiodane (Kolstø 2008: 116). Russarane opplevde ei velstandsauke som særleg presidenten fekk påskjøning for i form av popularitet. For mange unge i etableringsfasen, men òg for andre, må det ha verka langt meir attraktivt å ha Putin i leiarstolen enn Jeltsin då den økonomiske situasjonen verka meir stabil under Putin.

Økonomien betra seg, men langt i frå alle problema vart løyste under Putin. Både han og Medvedev har peika på det låge produktivitetsnivået i det russiske arbeidslivet (Remington 2012: 8–9). Dessutan heldt kriminalitet fram med å vera eit stort problem (Moss 2005: 545). Drapsratene er høge, born og ungdom vert utnytta, og organisert kriminalitet innafor alle dei økonomiske sektorane er berre nokre av problema (Shelley 2013: 192). På generelt plan vart Russland eit meir lovlydig land, og staten vart betre til å handheva lovene enn på 90-talet, men var kan hende ikkje så opptekne av å fylgja lovverket sjølv (Kolstø 2008: 135). Det har altså vorte betre, men russiske styresmakter har enno ein lang veg å gå for å heva rettstryggleiken.

Særleg korrupsjonen fekk eit oppsving under Putin, og mange oligarkar heldt fram med å øva stor påverknadskraft på statsadministrasjonen, nett som dei hadde gjort under Jeltsin. Putin tok eit oppgjær med oligarkane, men ikkje med alle. Dei som spelte på lag med regimet, fekk gå i fred. Dessutan førde antioligarkkampanjane til at Putin styrkte populariteten på meiningsmålingane (Kolstø 2008: 105–106). Saka om Mikhail Khodorkovskij er eit kjent døme på ein oligark som fall i unåde. Arrestasjonen av honom i 2003 gjorde det klart at liberale oligarkar ikkje ville verta tolererte av Putin (Diuk 2012: 26).³⁶ Sjølv om livet for den

³⁶ Eit anna døme på ein antioligarkkampanje er Putins reise til byen Pikaljova der eigarane av hynesteinsfabrikken ynskte å leggja honom ned. Oligarken Oleg Deripaska var blant eigarane. Førre Putin kom til staden hadde det vorte ferda ut ein plan, men han mangla signaturen til Deripaska. Putin bad, medan fjernsynskameraa filma, Deripaska om å signera avtalen der og då ved å gi bort penna si for så å bryskt krevja henne attende. Professor ved Universitetet i New South Wales i Australia Stephen

jamne russaren har vorte meir stabilt, er det ikkje til å stikka under stol at korkje Putin eller Medvedev har lukkast med å løysa problema i landet. Dessutan ser det ut til at dei har eit ynske om å kvitta seg med mektige meiningsmotstandarar, noko som òg er tydeleg hjå *Nasji*. Meir om dét i kapittel 4.

2.2.2 Maktsentralisering under Putin

Mot slutten av 1990-talet var nesten alle kommentatorarar samde om at den russiske staten måtte styrkjast. Ein nykelfaktor for Putin, særleg i den fyrste perioden sin, vart nettopp å styrkja statsmakta, men mot slutten av Putins andre periode, i 2008, var det brei konsensus om at demokratiet og pluralismen hadde vorte innskrenka. Kva hadde skjedd? Iver B. Neuman argumenterer for at Putins sentralisering og styrking av staten har møtt motbør i ei tid der trenden er å minska den statlege styringa. Tidlegare har staten vore sterk òg i Vesten, meiner Neumann, men då Russland gjekk inn for å styrkja maktvertikalen under Putin, hadde Vesten allereie forlate denne strategien (Neumann 2013: 35). Her er det ikkje plass til å gå i djupna, men dei viktigaste hendingane fortener litt merksemd.

Sommaren 2001 vart det i den russiske nasjonalforsamlinga vedteke at parti som skulle stilla til val, og ikkje allereie var representerte i parlamentet, måtte kunne dokumentera ein lokal partiorganisasjon i minst helvta av dei 84 føderasjonssubjekta i landet. Kvar lokalorganisasjon måtte ha minst eitt hundre medlemar. Denne lova favoriserte heilt klårt store parti. I tillegg vart einmannskrinsane avskaffa i 2004, og alle representantane skulle røystast inn frå partilister. Attpåtil vart sperregrensa heva til sju prosent. Totalt sett kan desse endringane både føra til eit meir stabilt partisystem, men òg til at det vert vanskelegare for små parti og nykomarar (Kolstø 2008: 110–111). Dessutan førde brigda til at regionale parti og personar som ikkje var på line med dei etablerte partia, effektivt vart stengde ute frå det russiske parlamentet.

Fortescue har karakterisert denne hendinga som eit PR-stunt, trass i at det kan verka som om Putin her kom og redda arbeidsplassane til heilt vanlege menneske. "One of the buttons Putin pressed in Pikalevo – and not for the first time – was the anti-business and in particular anti-oligarch button" (Fortescue 2009: 33). Episoden i Pikaljova har òg vorte trekt fram som eit døme på at Putin har framstått som meir autoritær i møte med journalistar, utanlandske statsleiarar og russiske direktørar og leiarar, særleg etter 2004 (Goscilo 2013: 19).

For å ha kontroll over parlamentet,³⁷ og for å minska påverknadskrafta til opposisjonelle parti, har det vorte oppretta såkalla maktparti. Desse partia er sterkt president-venlege parti. Det mest kjente er *Det sameinte Russland*, oppretta i 2002 som ei vidareføring av to andre Kreml-venlege parti (Kolstø 2008: 110). Partiet skildrar seg sjølv som eit sentrumsparti, partiet for stabilitet og sjølvstendige menneske, samt partiet for det suverene demokratiet³⁸ og partiet for den russiske politiske kultur (Remington 2012: 176). I parlamentet, der *Det sameinte Russland* har hatt flest sete heilt sidan valet i 2003, har partiet stort sett fungert som eit parti som vedtek lovframlegga som president Putin og Medvedev har kome med (Remington 2012: 177). *Det sameinte Russland* vert nytta rett og slett for å kontrollera Statsdumaen. Som nemnd utgår ikkje regjeringa frå parlamentet, statsministeren vert utnemnd av presidenten. Presidenten hadde god kontroll både over regjeringa og over parlamentet.

Medan Jeltsin og det russiske parlamentet kjempa seg imellom, fekk føderasjonssubjekta meir og meir makt. Putin såg det som ei høgt prioritert oppgåve å resentralisera makta i Russland. Mellom anna oppretta han i år 2000 sju føderale krinsar som skulle ha som hovudoppgåva å overvaka føderasjonssubjekta, syta for at skatteinntektene hamna der dei skulle og at det regionale lovverket var i samsvar med det føderale. Under Medvedev vart det oppretta ein åttande krins med særleg ansvar for økonomiske og sosiale problem i Nord-Kaukasus. Presidenten utnemner leiarane av desse krinsane og ordninga har vorte skulda for å vera eit ledd i å skapa eit sentralisert og autoritært styre. Samstundes har den faktiske rolla til dei føderale krinsane vore noko avgrensa (Remington 2012: 80). Opprettinga mogleggjer, ved behov, meir direkte styring av regionane, utan å måtte gå til kvar og ein guvernør.³⁹

Som nemnd har ikkje det russiske parlamentet særleg stor makt samanlikna med presidentembetet. Ein institusjon som det er verdt å kasta eit nærmare blikk på er presidentadministrasjonen i Russland. Han er sett saman av ei rad direktorat, råd og kommisjonar, og leiarane her har ei makt som berre vert overgått av presidentmakta. I daglegtale og i media vert heile denne strukturen med bortimot 2000 tilsette referert til som Kreml (Hønneland og Jørgensen 2006: 30). Det statlege russiske statistikkbyrået skriv at talet på faste tilsette i 2012 var på 1547 (Federal'naja sluzjba gosudarstvennoj statistiki 2012) utan

³⁷ Den russiske nasjonalforsamlinga er delt i to, Føderasjonsrådet og Statsdumaen, der sistnemnde er mest sentral.

³⁸ Sjå kapittel 1.6 for meir om omgrepet suverenitet.

³⁹ Putin avskaffa på eit tidspunkt direktevalet på guvernørar, men under Medvedev vart guvernørvala gjeninnførde. Slik sett er ikkje lokaldemokratiet fullstendig underlagt Kreml.

at det tyder på at presidentadministrasjonen har vorte mindre viktig. Forskarane Geir Hønneland og Jørgen Holten Jørgensen ved Fridtjof Nansens Institutt i Oslo oppsummerer funksjonen til presidentadministrasjonen slik:

"Dens maktutøvende rolle er vanskelig å overvurdere, og dens avdelinger dupliserer og overstyrer på mange områder regjeringens arbeid. Samlet framstår presidentadministrasjonen som en skyggeregjering, et organ med en restriktiv informasjonspolitikk og stor makt, men lite direkte ansvar" (Hønneland og Jørgensen 2006: 30).

Nikolaj Petrov, tidlegare tilknytt Carnegieinstituttet i Moskva,⁴⁰ har ei rad døme på institusjonar som heilt eller delvis vert dupliserte av Kreml-kontrollerte organ, mellom anna dei føderale krinsane til erstatning for den lokale utøvande makta i dei føderale subjekta, presidentadministrasjonen som erstatning til regjeringa i oppgåva med den laupande styringa av landet og i oppgåva med å taka langsiktige strategiske avgjerder med meir (Petrov 2009: 16). Dette gjer sitt til at Russland har lovleg valde organ som arbeider nett slik ein hadde venta i eit velfungerande demokrati, men på toppen av det heile, ute av syne for folk flest, står presidentadministrasjonen og spinner sine trådar som ein gigantisk edderkopp. Resultatet er at Kreml kan hevda at Russland er eit demokrati, men det er berre på papiret. Dei faktiske avgjerdene skjer i presidentadministrasjonen som ikkje er folkevald.

Kvifor protesterte ikkje russarane? Ei undersøking frå 2006 synte at ein tredel av russisk ungdom er likegyldig til kva for styre det var i landet, og kan hende er nett likesæle blant ungdom den beste støtta for eit autoritært regime, så lenge dette regimet syter for ein sosioøkonomisk stabilitet (Nikolayenko 2011: 20–24). "Bearing in mind the hardship Russian citizens went through in the 1990s, it is obvious that the economic boom Russia is experiencing [with Putin] is a key factor in the present regime's popularity" (Dafflon 2009: 12).

Så langt har tida etter 2000 vorte omtalt som regjeringstida til Putin. Kva så med presidentperioden til Dmitrij Medvedev, 2008–2012? Statsminister under Medvedev var Putin, noko som kan tyda på at det kan ha vore vanskeleg for Medvedev å gå for sterkt i mot forgjengaren sin. Stephen K. Wegren skriv at det var konsensus både blant russiske og vestlege observatørar om at Putin hadde den reelle makta i Kreml, sjølv om han "berre" var statsminister og Medvedev mislukkast i å få til store brigde i Russland (Wegren 2013: 3). Blant russarar vart det vitsa om at Medvedev ikkje fekk gjort noko som helst i laupet av sine

⁴⁰ På russisk: Московский Центр Карнеги. Transkribert: Moskovskij Tsentr Karnegi.

fire år. Dette har òg kome til uttrykk i populærkulturen hjå til dømes gruppa Vasja Oblomov, godt hjelpt av journalisten, opposisjonsleiaren og fjernsynskjendisen Ksenija Sobtsjak i lag med journalisten, skodespelaren og regissøren Leonid Parfjonov i låta *Farvel bjørn*⁴¹: "Han [Medvedev] greidde, liksom, å føreslå ei reform, men utanom ein "dustete" politiuniform, greidde han ikkje å etterlata seg noko som helst"⁴² (Vasja Oblomov 2012^B). I låta vert det hinta det til ei reform der det russiske politiet skifta namn frå *militsija* til *politsija*, derav nye uniformer, og til at dette var det einaste synlege provet på at Medvedev hadde vore president.

Som eit ledd i sentraliseringa har det etter år 2000 vorte fokusert på patriotisme, særleg i ungdomspolitikken (Blum 2007: 121).⁴³ I dagens Russland opererer Kreml med to omgrep: *nasjonalisme* og *patriotisme*, der sistnemnde utgjer ein positiv og konstruktiv verdi, medan fyrstnemnde er noko destruktivt og aggressivt. Ved hjelp av termen patriotisme styrer Kreml kva som er politisk legitimt i dagens Russland og alt som ikkje fell under patriotismeparaplyen, kort sagt all politisk opposisjon, vert omtala som ekstremistisk og fascistisk (Laruelle 2009: 144–145). I kapittel 3 vil me sjå at òg *Nasji* nyttar omgrepet *fascisme* for å skildra sine politiske motstandarar.

Patriotismen vert nytta til skapinga av ein russisk nasjonalidentitet (Blum 2007: 121). Slik eg forstår det er Kremls patriotisme ei form for nasjonsbygging. Av kapittel 1.6 er det fleire oppfatningar av kva den russiske nasjonen er eller bør vera. Emil Pain hjå Sosiologisk institut ved Det russiske vitskapsakademiet hevdar at etter SSSR gjekk i oppløysing, oppstod det ei identitetskrisa i Russland, nett som i mange av dei andre tidlegare sovjetrepublikkane (Pain 2009: 40). Det gamle verdisystemet vart avslørt som ein bløff, det fanst plutseleg ingenting å vera stolt over (Melnikova 2013: 48). Noko måtte gjerast.

I eit nasjonsbyggingsprosjekt er det viktig å finne felles verdiar. Nasjonsbyggjarane, i dette tilfellet Kreml, må kunne slå an strengar hjå folket for å oppnå suksess, så òg i Russland, sjølv om politikktutforminga der i mindre grad er utsett for haldningsbrigde i opinionen enn i til dømes Noreg (Blakkisrud 2004: 251). Det ligg utafør rammene til denne masteroppgåva å vurdera suksessen til Kreml på dette området, men patriotismen har førd til at mellom anna

⁴¹ På russisk: *Пока медвед* [sic!]. Transkribert: *Poka medved*. Låta fekk ein musikkpris i 2012 (Lenta.ru 2012).

⁴² Original: /Успел, вроде как, предложить реформу, //Но, кроме, «дебильной» полицейской формы, /Ничего после оставить не смог!/ Omsetjinga til norsk er mi eiga og yter ikkje originalen rettferd.

⁴³ Ei undersøking frå år 2000 viser at på den tida var russarar flest mindre stolte av landet sitt enn innbuarane i dei fleste land i verda, noko som kunne tyda på ein låg grad av patriotisme (Tyldum og Kolstø 2004: 38). Dette kan vera ei forklåring på kvifor patriotisme vart sentralt.

historiebøkene vart skrivne om for å fjerna såkalla "pseudoliberalisme" og retta opp karakteristikkar av SSSR som hadde vore overdrive negative. Utdanningsministeriet i Russland hevda at patriotismen var ein svært viktig komponent av di han kan nyttast til å integrera og sameina sosiale, åndeleg-moralske og kulturhistoriske fragment. I tillegg meinte utdanningsministeriet at patriotisme var viktig for å reetablere stormaktsstatusen til Russland (Blum 2007: 120–121). Både patriotisme og stormaktsstatus er, ikkje overraskande, sentrale element i manifesta til *Nasji* og eg vil koma tilbake til dette i kapittel 4.

2.2.3 Karakteristikkar av det noverande regimet i Russland

Etter at Den kalde krigen tok slutt, har demokratiet spreidd seg til heile den gamle austblokka som den einaste reelle alternative styreforma til kommunisme. På eit G8-toppmøte i St. Petersburg i 2006 lanserte Kremles sjefsideolog, Vladislav Surkov, omgrepet *det suverene demokratiet*,⁴⁴ eit omgrep som bar bodskap om at Russland må taka omsyn til sin eigenart. Mange analytikarar har omtala bruken av omgrepet som ei fråsegn til Vesten om å ikkje blanda seg inn i russisk innanrikspolitikk (Nikolayenko 2011: 17). Ifylgje Surkov var ikkje Russland budd til å gjennomføra demokratiske reformer då SSSR fall. Han meinte at orden og suverenitet var naudsynt å ha i botna føre Russland gjekk sin eigen veg mot eit demokratisk regime. Han har argumentert for at maktpartiet *Det sameinte Russland* bør styra landet i denne overgangsfasen, i ein periode på minst 15–20 år (Remington 2012: 127). Dessutan:

"The adjective 'sovereign' is meant to indicate the idea that Russia has a specific path of development: therefore it must refuse the *pax americana* imposed by Washington and define its own rhythm of development and priorities. Sovereign democracy is the Kremlin's direct response to the 'colored revolutions' of 2003–2005: no Western interference will be accepted in the name of democratic values" (Laruelle 2009: 145–146).

Blomerevolusjonane⁴⁵ kjem eg attende til i kapittel 2.2.5, men allereie her er det verdt å merkja seg at russarar flest, inkludert Kreml, meinte at desse hendingane var støtta av vestlege kreftar og vart ikkje vurdert som positive (Hemment 2012: 243).

Når det gjeld omgrep som det suverene demokratiet kan det føyast til at det ikkje er uvanleg at undertrykkande regime unngår å taka i bruk demokratiske idéar og prinsipp ved å forfeakta ein lokal eller spesiell versjon av demokrati som skal innførast ved hjelp av gradvise reformer og syta for sosial stabilitet (Nikolayenko 2011: 17). Ved å snakka om eit suverent demokrati,

⁴⁴ Sjå òg kapittel 1.6 for meir om omgrepet suverenitet.

⁴⁵ Det engelske omgrepet *colour revolution*, omsett til norsk blomerevolusjon, nyttast som ei samlenemning om tre liberalistisk retta regimeomveltingar: Roserevolusjonen i Georgia i 2003, Oransjerevolusjonen i Ukraina i 2004 og Tulipanrevolusjonen i Kirgisistan i 2005.

hamnar vel Russland i kategorien "undertrykkande regime. Fråsegna til Surkov kan òg tyda på at han ikkje ser på Russland som eit fullt utvikla demokrati per no, men at landet vil verta meir demokratisk på sikt, men med tanke på maktsentraliseringa under Putin og funksjonen til presidentadministrasjonen, som eg såg på i kapittel 2.2.2, så er det svært vanskeleg å definera Russland som eit demokrati i noverande stund.

Vanskane med å klassifisera styret i Putins (og Medvedevs) Russland kan vera årsaka til at ein i forskingslitteraturen finn nemningar som *putinisme* (Gudkov 2009), *ovanifråstyrt demokrati* (Petrov 2009) og *styrt demokrati* (Hønneland og Jørgensen 2006). Eg oppfattar desse omgrepa som synonyme, men vil nytta dei omgrepa som forfattarane sjølv brukar i dette kapittelet. For å forstå det russiske samfunnet etter år 2000, er det føremålstenleg å sjå litt på korleis styresettet i landet har vorte karakterisert. *Nasji* vart som nemnd skipa som ei Kreml-venleg rørsle i 2005, og dette delkapittelet vil karakterisera styresmaktene som rørsle støttar.

Direktør ved Levada-senteret Lev Gudkov skildrar putinismen som ei form for statsfetisjisme⁴⁶ av di Putin-regimet har teke over kontrollen av massemedia, særleg fjernsynskanalane, domstolane og parlamentet. Systemet er laga for å blokkera og lamma utviklinga av resten av samfunnet, deriblant økonomien, utdanninga, forskinga, samferdsla, sivilsamfunnet og den offentlege sfæren (Gudkov 2009: 6). Nikolaj Petrov meiner at Russland er eit ovanifråstyrt demokrati av di presidenten ikkje får avgrensa makta si av andre institusjonar, som til dømes parlamentet. Samstundes kan han manipulera folket ved hjelp av sin kontroll over massemedia. Demokratiske institusjonar har vorte svekte og delvis erstatta av substitutt. Samstundes har alle delane av systemet som er knytte til presidenten, vorte mindre fleksible og dårlegare til å tilpassa seg (Petrov 2009: 6–7). Gudkov støttar opp om Petrov og skriv at putinismen syner veikskapen til styresmaktene. Dei gamle institusjonane er delvis øydelagde, dei nye er ineffektive – dersom me ser på dei som ein del av eit demokrati og ikkje gjennom brillene til styresmaktene (Gudkov 2009: 12). Det kan sjå ut til at regimet er mest interessert i å taka vare på sin eigen posisjon og si eiga makt.

Den russiske journalisten Masja Gessen hevda i eit intervju med NRK at Putin på mange vis er ein KGB-offiser som har bygd opp Russland slik at det i stor grad liknar på organisasjonen KGB, men ikkje slik han var på sitt mest effektive. Dagens Russland er bygd opp slik KGB

⁴⁶ Kolstø nytta det same uttrykket om SSSR, sjå kapittel 2.1.3.

var på slutten av 80-talet, då SSSR var på veg til å gå i oppløysing. Putins Russland er dysfunksjonelt. Gessen hevda vidare at Putin er ein isolert person som ikkje er eller vert informert om kva som går føre seg i det russiske samfunnet (Gessen^A 2012). Dette inntrykket har jamvel nådd ut til populærmusikken. Gruppa Vasja Oblomov i lag med Ksenija Sobtsjak og Leonid Parfjonov syng om korleis ulike menneske lyg til Putin om korleis tilhøva i landet er. I låta VVP⁴⁷ vert Putin oppmoda til å registra seg på Twitter og Facebook og "[...] deretter kjem De til å verta à jour om hendingane i landet – dét er meir informativt enn vakuumet Dykkar i Kreml"⁴⁸ (Vasja Oblomov 2012^A). Gudkov påstår at Putin er langt meir avhengig av dei ikring honom enn dei er av honom (Gudkov 2009: 12). Likevel, Putin vart attvald i 2012 for dei seks neste åra.

Eit anna kjennetrekke ved det ovanifråstyrte demokratiet er fråveret av eit fungerande *idiotvern*⁴⁹ i form av at massemedia for ein stor del er underlagt Kremles kontroll, at vala ikkje er frie og i form av at parlamentet har lite å stilla opp med overfor presidenten i sin funksjon som den lovgjevande forsamlinga. Idiotvernet skal verna om dei som freistar å påverka systemet og verna om systemet mot uvørdskap frå dei som freistar å påverka det (Petrov 2009: 8). Sentral er maktbalansen mellom lovgjevande, dømmende og utøvande makt.

Det ovanifråstyrte demokratiet har førd til at innbyggjarane i Russland føler seg framandgjorte av di dei i mindre og mindre grad tek del i styringa av landet. Dessutan fører dagens system til at opposisjonen ikkje berre vert politiske motstandarar, men òg motstandarar av systemet (Gudkov 2009: 10). Styret til Putin er så undertrykkande at opposisjonen vert systemkritisk. Dette kan igjen føra til at samfunnet vert mindre stabilt som fylgje av at opposisjonen vert.

Kvifor reiser ikkje det russiske folket seg og protesterer mot det sitjande regimet? Til ein viss grad har det skjedd, jamfør demonstrasjonane i samband med parlaments- og presidentvala i slutten av 2011 og 2012, men Putin er framleis populær. Fylgjande observasjon kan vera sentral for å forstå: Mange er misfornøgde med regimet, men dei har lært seg å leva med det (Rose, Mishler og Munro 2006: 201). Dessutan:

⁴⁷ På russisk: *ВВП*. Transkribert: *VVP*. Dette er ei vanleg forkorting av namnet Vladimir Vladimirovitsj Putin.

⁴⁸ Original: *...и затем...будете в курсе событий в стране – //Это информативнее, чем Ваш вакуум в Кремле./* Omsetjinga til norsk er mi eiga og yter ikkje originalen rettferd.

⁴⁹ Ordet *idiotvern* er mi omsetjing av det russiske omgrepet *zasjtsjita ot duraka* (på russisk: *защита от дурака*).

"[T]he Russians have low but not uncritical expectations of government: if it perform badly, this will lower the support for the current regime a little, but if its poor performance is viewed as less bad than of the Soviet regime, this will actually increase support" (Rose, Mishler og Munro 2006: 143).

Gudkov og Petrov går langt i å definera Russland som eit ikkje-demokrati, men det er heller ikkje eit totalitært regime slik SSSR var. Gudkov forklårar: Det er til dømes slutt på partimonopolet. *Det sameinte Russland* er inga moderne utgåve av Kommunistpartiet. Det finst heller ingen samla terror eller masseundertrykking, trass i at mediekontrollen er sterk. Rett nok gjeld mediekontrollen i hovudsak dei nasjonale fjernsynskanalane der Putin eller Kreml har direkte eigardelar, men både avisene og Internett er stort sett utafør Kremls kontroll. Det er vanskeleg å slå fast at Russland er eit demokrati, men landet har fleire fellestrekk med autoritære regime, særleg på grunn av dei kvasipersonalistiske trekka som gjev inntrykk av at Putin gjer og avgjer alt (Gudkov 2009: 8–12). Det er ingen tvil om at Gudkov har gode poeng, men Kolstø argumenterer for at ikkje alt som Putin gjer, kan avskrivast som autoritære ryggmargsrefleksar. Han har til dømes ikkje reversert dei økonomiske reformene frå Jeltsin-tida, og trass i at han arbeidde for KGB var han òg aktiv i den demokratiske rørsla under perestrojka (Kolstø 2008: 102). Det er altså vanskeleg å eintydig kategorisera både Putin og dagens regime i Russland, men dei autoritære trekka er tydelegare enn dei demokratiske.

2.2.4 Russiske media og ungdomen, eit teikn på mistillit

Byrjinga av 90-talet kan skildrast som gullalderen til russisk massemedia. På denne tida var pressefridomen stor og media var uavhengige, men bransjen vart snøgt råka av den økonomiske krisa, og mange nyrike og oligarkar kjøpte opp mediakanalar. Etter at Putin kom til makta som statsminister i 1999, hamna fleire og fleire kanalar under Kremls kontroll. Alt til presidentvalet i 2000 var mediadekninga dominert av Putin, og valkampen hans drog nytte av den udelte støtta til Tsjetsjenia-krigen som kom til syne i dei statleg kontrollerte fjernsynskanalane (Nikolayenko 2011: 77). Det er ikkje slik at styresmaktene har full kontroll, men dei har nok kontroll til at dei ikkje treng å dyssa ned dei kritiske røystene. Det at somme mediakanalar utøver redaktørfridom kan jamvel vera til nytte for Kreml, då kritiske røyster kan få letta på trykket gjennom desse kanalane, og ein kan hevda at det finst yringsfridom i Russland: kritikken vert jo ikkje dyssa ned (Lipman og McFaul 2010: 122).

Det finst frie media, men Kreml er påpasseleg med å halda dei marginale, og nyhendesaker frå denne typen media vert ikkje kringkasta på dei store føderale fjernsynskanalane, som er

kontrollerte av Kreml (Lipman 2013: 136). Dessutan, den sterke kontrollen fører til at mange journalistar utfører ei form for sjølvensur av di ein for regimekritisk journalistikk kan få indirekte og direkte konsekvensar for liva deira. Dei kan mista arbeidet, og fleire har hamna i rettssaker skulda for ærekrenkingar mot offentlege tenestemenn (Bacon og Renz 2006: 97). Det at ein mediakanal er under statleg kontroll, treng ikkje å bety at redaktørane føler seg tvungne til å samarbeida med Kreml. I somme høve verkar det som om dei er samarbeidsviljuge partnarar (Lipman og McFaul 2010: 121). Kreml har nok rett i at det finst ytringsfridom i Russland, men det er tvilsamt om vilkåra er slik dei burde vera.

Eit slikt mediabilete kan forklåra kvifor det blant russisk ungdom eksisterer ei omfattande mistru til media (Nikolayenko 2011: 80–84). I fylgje tal frå Statistisk sentralbyrå (SSB) fylgde 68 prosent av nordmennene i alderen 16–19 år med på nyhenda i 2008, ein nedgang frå 82 prosent i 1998. Femten prosent av desse av konsumerte nyhende via fjernsyn, 48 prosent via aviser og 44 prosent via Internett (Olsen 2009). Undersøkingar frå 2010 i Russland syner at helvta av russarane i alderen 15–29 år fylgde med på fjernsynsnyhende dagleg, ti prosent les aviser dagleg, og femten prosent fylgjer nyhenda på Internett kvar dag (Nikolayenko 2011: 80–84). Tala er altså ein del lægre enn i Noreg.

Den nemnde mistrua russisk ungdom nærar overfor media kan vera knytt til ein generelt låg tillit til russiske politikarar. Ofte er det politiske utspel som set dagsorden. Ei undersøking synte at 74 prosent av russisk ungdom stolar på Putin, medan berre 22 prosent set sin lit til eit politisk parti. Dette tyder på at populariteten til Putin ikkje smittar over på maktpartiet *Det sameinte Russland* (Nikolayenko 2011: 37). Andre undersøkingar viser at over helvta av russisk ungdom meiner at ein ikkje kan lita på folk flest (Dafflon 2009: 36, 42, Nikolayenko 2011: 41). Eit anna døme på manglande tillit til offentlege institusjonar kan vera synet ungdomen har på rettssystemet av di "[t]he rule of law is central in creating and maintaining accountability" (Rose, Mishler og Munro 2006: 30). Ekspertar meiner at rettsmedvitet hjå dei unge er så lågt at det knapt nok eksisterer. Ungdomen veit lite om den russiske lovgjevinga og dei greier ikkje å trekkja fram positive døme på handheving av lova. Ungdomen trur ikkje på lovverket og trur ikkje på at alle er like for lova (Gordejev 2009: 166–169). I staden for å lita på det offentlege, stolar dei heller på familie og vener (Diuk 2012: 130). Det er nok ein grunn til dette. Professor i jus og statsvitskap ved Universitetet i Wisconsin Kathryn Hendley oppsummerer det russiske lovverket på eit noko forenkla, men like fullt treffande vis:

"The contemporary Russian legal system is best conceptualized as a dual system, under which mundane cases are handled in accordance with the prevailing law, but under which the outcomes of cases that attract attention to those in power can be manipulated to serve their interests. To put it more simply, justice is possible and maybe even probable, but cannot be guaranteed" (Hendley 2013: 83).

2.2.5 Det russiske sivilsamfunnet og ungdomen

Eit sunt sivilsamfunn vert rekna som eit teikn på eit konsolidert demokratisk system. Trass i at Russland har vorte meir autoritært samanlikna med 90-talet, er landet langt meir liberalt enn SSSR, men sivilsamfunnet vert hemja av fleire faktorar. For det fyrste var sivilsamfunnet i SSSR nesten fråverande, noko som førde til at ein etter 1985 og særleg etter 1991 har måtte byggja det opp heilt frå grunnen av. For det andre vert det sivilsamfunnet som har vokse fram, skulda av styresmaktene for å vera finansert av utanlandske interessantar, i all hovudsak av Vesten, og dette sivilsamfunnet utgjer difor ein fare for landet. For det tredje må alle NGO-ar vera registrerte med fleire tusen menneske på medlemslistene, lister som ofte vert avviste som falske (Bacon 2010: 169).

Postdok i statsvitskap ved Universitetet i Bologna Laura Petrone identifiserer tre faktorar som gjer det vanskeleg for sivilsamfunnet i dagens Russland: 1) ny lovgjeving om skattebetaling og registrering; 2) opprettinga av Kreml-venlege ungdomsorganisasjonar; og 3) skipinga av Samfunnskammeret⁵⁰ (Petrone^A 2011: 178). Nett som media har òg sivilsamfunnet merka den autoritære utviklinga under Putin. *Nasji*, som ei Kreml-venleg ungdomsrørslé fell inn under punkt to over, vert tema i kapittel 3. Punkt tre kjem eg straks attende til.

I 2005, i kjølvatnet av ein gisselaksjon i Beslan året før,⁵¹ kom det fleire innstrammingar, denne gongen delvis rettferdiggjort som ein del av kampen mot terror i lag med å styrkja sentralmakta, særleg på kostnad av regionane (Petrov og Slider 2013: 75). Mellom anna kom Putin med eit lovframlegg som kom til å redusera sjølvstenda til NGO-ane "to secure our political system from interference from outside, as well as our society and citizens from the spread of terrorist ideology" (frå nettstaden *Polit.ru* 30/11-2005 sitert i Remington 2010: 51). Kreml og Putin har særleg retta mistanke mot rørslér og organisasjonar som får

⁵⁰ På russisk: Общественная палата. Transkribert: Obsjtsjestvennaja palata.

⁵¹ Beslan-tragedien skjedde i september 2004. Tretti tsjetsjenarar og ingusjetarar tok omtrent 1200 menneske til gislar på ein barneskule i Beslan, ein by i det russiske føderasjonssubjektet Nord-Ossetia. Etter tre dagar storma russiske spesialstyrkar skulen og over 300 menneske, gislar og gisseltakarar, vart drepne. 180 av desse var born. Den tsjetsjenske opprørsleiaren Sjamil Basajev tok seinare på seg ansvaret for gisselaksjonen (Store norske leksikon^A: 2012).

pengedonasjonar frå utlandet (Evans Jr. 2013: 107). Det skulle rett og slett verta vanskelegare å få finansiering frå utlandet.

Ikkje lenge etter Beslan-tragedien vart òg Samfunnskammeret oppretta. Institusjonen skulle binde styresmaktene og sivilsamfunnet betre saman og NGO-ane skulle få sine representantar inn i Samfunnskammeret som fekk ein rådgjevande funksjon overfor presidenten (Kolstø 2008: 139). Samfunnskammeret skulle

"hjelpa å trekke innbyggerne med i realiseringen av statens politikk [...] [samt] kontrollere regjeringa og den utøvende makten i regionene, delta i høringar og komme med anbefalinger til lovutkast og gi råd til hvordan borgernes grunnlovsgitte rettigheter best kan innfris. Det er kun organisasjonar som Kreml kan godta, som sitter i samfunnskammeret [...]" (Hønneland og Jørgensen 2006: 148).

Slik sett minner funksjonane mistenkeleg mykje om kva ein hadde venta at parlamentet skulle sysla med og slik sett meiner eg at det er mogleg å sjå på Samfunnskammeret som ein del av den skuggeregjeringa som presidentadministrasjonen utgjer, altså eit substitutt eller erstatning for frie demokratiske institusjonar, jamfør kapittel 2.2.2. Med tanke på at sivilsamfunnet i Russland var nokså svakt, kunne ein institusjon som Samfunnskammeret vera nyttig for å hjelpa sivilsamfunnet opp å stå, men det er ein viss fare for at institusjonen berre vil støtta presidenten i eitt og alt.

I laupet av dei siste vel tjue åra har det vorte skipa ei lang rekkje NGO-ar, deriblant mange for ungdom (Diuk 2012: 103). I tillegg har dei fleste politiske partia ungdomsfløyer og desse vert rekna som dei beste springbretta for ungdom som vil inn i styre og stell (Diuk 2012: 105–106). Det er mogleg å dela dei ungdomsrørslene som ikkje er ein del av eit partiapparat inn i to grupper: 1) dei som er skapt for bruk i eit politisk spel og som vert nytta for å oppnå politiske mål; og 2) uavhengige organisasjonar. *Nasji* høyrer til den fyrste gruppa (Korzjenko 2010: 34). Dette skiljet fanst allereie på 90-talet. Dei Kreml-støtta ungdomsorganisasjonane og ungdomsrørslene heldt fram verksemda si på omtrent same vis som Komsomol opptrådte i SSSR, utan at det er mogleg å klårt identifisera kjernesaka til desse organisasjonane, men dei har teke del i festivalar og arrangement som det sitjande regimet har stått bak. Dei uavhengige ungdomsorganisasjonane, altså dei som opererte utan støtte frå staten, arbeidde med saker som menneskerettar, pressefridom, miljøvern og innføring av ei sivilteneste i staden for den militære verneplikta. Desse rørslene er sjeldan ein del av eit hierarkisk system, noko som gjer det vanskeleg å diktera politikken og aktivitetane deira. Hovudproblemet er finansiering. Mange slike uavhengige ungdomsrørslar manglar pengar eller må lita på donasjonar frå

utlandet (Diuk 2012: 102–104). Ser me dette i samanheng med opprettinga av Samfunnskammeret, der berre Kreml-godkjente organisasjonar fekk tilgang, og at det vart, om ikkje vanskelegare så meir uglesett, å få pengar frå utlandet, er det liten tvil om at i alle fall den uavhengige delen av sivilsamfunnet fekk det vanskelegare etter år 2000. Samstundes bør me ha i minne, som professor emeritus i statsvitskap ved California State University Alfred B. Evans Jr. skriv, at det er uklårt om dei nye reglane for NGO-ar har førd til at aktive organisasjonar faktisk har måtte stengja (Evans Jr. 2013: 107). Det treng rett nok ikkje å bety at nye organisasjonar har mislukkast i å etablera seg eller at dei aktive ikkje har måtte skjera ned på verksemda si.

I tillegg til Beslan-tragedien spelte òg blomerevolusjonane i Georgia i 2003, i Ukraina i 2004 og i Kirgisistan i 2005 ei rolle for korleis Putin utforma politikken overfor NGO-ane og sivilsamfunnet. I Vesten vart blomerevolusjonane tolka som demokratiske triumfar, medan dei same hendingane i Russland vart oppfatta som meir kontroversielle. Det vart særleg fokusert på kor mykje pengar vestlege styresmakter og organisasjonar hadde pøsa inn til støtte for dei som stod bak revolusjonane (Hemment 2012: 243). Trongen til å kontrollera sivilsamfunnet kom til syne tidlegare, men vart særleg tydeleg etter blomerevolusjonane (Petroni 2011^A: 178). Slik eg forstår det frykta styresmaktene at ein blomerevolusjon skulle oppstå òg i Russland og dimed skapa ustabilitet og kaos – igjen. Som me har sett, ser mange russarar ut til å setja likskapsteikn mellom demokrati og kaos nett på grunn av 90-talet. Det er forståeleg at ingen ynskjer å gjenoppleva noko slikt. Professor i antropologi ved Universitetet i Massachusetts Julie Hemment skriv at det i 2005 vart skipa ei rad Kreml-venlege ungdomsorganisasjonar, deriblant *Nasji* (Hemment 2012: 234–235). Det er dimed grunn til å sjå danninga av *Nasji*, samt opprettinga av Samfunnskammeret i samanheng med og jamvel som ein reaksjon på blomerevolusjonane.

3.0 *Nasji*: bakgrunn, oppstart, utvikling og framferd

I kapittel 1.2 kom det fram tre underproblemstillingar: *Korleis såg Nasji dagens ljøs? Korleis endra rørsla seg i laupet av levetida si? Kor mange medlemmar har ho? Kva kan ein seie om banda mellom Kreml og Nasji?* I dette kapitlet skal eg skildra etableringa og utviklinga av rørsla innafør den perioden ho eksisterte, 2005–2013. Eg vil òg sjå på framferda hennar i det offentlege rom. Dessutan er det interessant å kasta eit blikk på storleiken og strukturen til rørsla samt banda mellom henne og Kreml. Med unnatak av opplysingar kring organisasjonsstrukturen, finst det ingen offisiell informasjon om medlemstal eller om at det finst band mellom rørsla og styresmaktene. I dette kapitlet vil det somme stadar siktast til *heimesidene* eller *nettsidene* til *Nasji*. Der anna ikkje er opplyst i fotnotane, vil nettsida som heiter *Om prosjektet* vera kjelda til informasjonen.⁵² Rørsla opplyser ikkje om kva tid informasjonen frå denne sida vart publisert, noko som gjer det vanskeleg å referera til sida.

Åra 2004–2005 var ei tid med politisk ustabilitet i Russland. I 2004 fann fleire terroriståtak stad, mellom anna den nemnde gisselsituasjonen i Beslan. Attvalet av Putin i same år førde til ei dramatisk auke i politiske protestar mot styresmaktene. Nett i denne perioden byrja den tidlegare apolitiske ungdomen å spela ei rolle og midt i dette vart *Nasji* skipa (Mijnsen 2012: 52). Jussi Lassila er av den oppfatning at *Nasji* er den ungdomsrørsla som både hadde størst påverknadskraft og var mest synleg både i oppstartsåret 2005, men òg seinare (Lassila 2012: 48).

3.1 Byrjinga

I kva for kontekst såg *Nasji* dagens ljøs? Kva var dei direkte årsakene til skipinga av rørsla? Eg meiner at det er sentralt å sjå på korleis rørsla vart etablert og under kva omstende dette hendte for å forstå kva slags rørsle dette er. På heimesidene til *Nasji* står det å lesa at rørsla vart skipa ved at ei rad regionale ungdomsorganisasjonar i 2004 gjekk saman for å få etablert ei antifascistisk og politisk ungdomsrørsle. Fyrste mars 2005 gjekk Vasilij Jakemenko, den fyrste leiaren i *Nasji*, ut og erklærte ungdomsrørsla for offisielt skipa.

⁵² Nettsida som det siktast til er denne: *Om prosjektet* (russisk: *o projekte*): <http://www.nashi.su/projects/66> (lesedato: 14/4-2013).

3.1.1 Frå *Idusjtsjie vmeste*⁵³ til *Nasji*

"Etter det avisa Kommersant erfarer, førebur Kreml eit nytt ungdomsprosjekt som skal erstatta den Putin-venlege rørsla 'Idusjtsjie vmeste'. Førebels har ikkje organisasjonen noko namn, men seg imellom kallar medlemmane honom for 'Nasji' [norsk: 'Våre']. I slutten av den inneverande veka, møtte nestleiaren i presidentadministrasjonen Vladislav Surkov St. Petersburg-gruppa til *Nasji*, og lova å skapa ein politiske maktbase for rørsla, eit makt som innan 2008 kan verta til eit politisk maktparti"⁵⁴ (Kommersant 2005).

Ungdomsrørsla *Idusjtsjie vmeste* vart skipa i 2000 og målet med denne rørsla var å etablere ein Kreml-venleg ungdomsorganisasjon. Medlemstala steig, godt hjelpte av at medlemmane fekk subsidiert kinobilletter, gratis Internett fleire timar i veka og svært billeg deltaking på sommarleirane ved den allereie nemnde Seligersjøen (Finkel og Brudny 2011: 19). Visepresident ved Nasjonalstrategisk institutt⁵⁵ og politisk kommentator Viktor Militarjov meinte at *Idusjtsjie vmeste* var gjennombetalte og at difor var medlemssamansetninga nærmast tilfeldig. Han meinte at pengar er naudsynt, men ikkje føre ein ideologi er på plass (Dievskij 2005).

I motsetnad til *Idusjtsjie vmeste*, hyller ikkje *Nasji* berre Putin som person, men politikken hans (Finkel og Brudny 2011: 23–24). Ein nøye gjennomgang av manifesta vil faktisk visa at det ikkje er Putin personleg som får *Nasjis* støtte, men den politikken som han står for. *Nasji* skulle altså verta arvtakaren til ei Kreml-venleg rørsla og kan på mange vis sjå ut som eit bestillingsverk frå dei russiske styresmaktene, trass i at dei offisielle banda mellom Kreml og *Nasji* ikkje er heilt openberre. Desse banda vert tema i kapittel 3.4.

3.1.2 Ukraina som fødselshjelpar

Hjå *Idusjtsjie vmeste* var medlemslojaliteten heller tvilsam, medlemstalet var lågt og det ideologiske fundamentet var svakt. Difor meinte Vladislav Surkov at denne rørsla ikkje var i stand til å utgjera ei reell motvekt til dei svert motiverte gruppene som leia blomerevolusjonane i mellom anna Georgia og Ukraina. Det var behov for ei ny Putin-venleg ungdomsrørsla og difor såg *Nasji* dagens ljøs (Finkel og Brudny 2011: 19).

⁵³ Namnet *Idusjtsjie vmeste* kan omsetjast til *Me som går saman* (underforstått: *med Putin*).

⁵⁴ Original: Как стало известно Ъ [Коммерсант], Кремль готовит новый молодежный проект на замену пропутинскому движению 'Идущие вместе'. Организация пока не имеет названия, но между собой чиновники называют ее 'Наши'. Отделения движения должны быть созданы во всех крупных городах России под непосредственным патронажем кремлевской администрации. В конце минувшей недели с петербургским активом 'Наших' встретился замглавы администрации президента Владислав Сурков, пообещавший создать на базе движения новую политическую силу, которая к 2008 году, возможно, станет новой партией власти.

⁵⁵ På russisk: Институт национальной стратегии. Transkribert: Institut natsional'noj strategii.

Hadde egentleg Kreml grunn til å uroa seg for eit ungdomsopprør i Russland i 2005? Ei spørjeundersøking frå juni dette året synta at berre tre prosent av russarane under tretti år ynskte at ein blomerevolusjon skulle finna stad i Russland. I den same undersøkinga meinte fleirtalet av dei spurde, nett som Kreml, at deltakarane i Oransjerevolusjonen i Ukraina mest truleg var kjøpte og betalte av utlendingar. Det mange i Vesten oppfatta som ei ukrainsk grasrotrørsle, vart blant mange unge russarar sett på som ei konspiratorisk kringsetjing som ynskte å skada Russland (Mendelson og Gerber 2005: 85). Ein kan dimed undra seg på kva dei russiske styresmaktene egentleg frykta.

Det vart ikkje teke nokon sjanse og *Nasji* vart skipa som eit motsvar til den russiske ungdomsrørsla *Pora*,⁵⁶ som kjempa for demokratiske rettar og bar same namn som den leiande rørsla i den ukrainske Oransjerevolusjonen (Finkel og Brudny 2011: 19). Leiaren av ungdomsfløya til det liberaldemokratiske partiet *Jabloko*, Ilja Jasjin, som har vore sentral i opposisjonen mot Putin, har hevda at det i Kreml oppstod paranoia på grunn av Oransjerevolusjonen og frykt for at Putin ikkje skulle greia å halda på posisjonen sin. Difor vart *Nasji* oppretta, ei rørsla som skulle vera i stand til å samla store mengder menneske på dei største plassane og torga i landet (Putins kys 2012: 0:20:41). Mykje tyder på at *Nasji* vart skipa på grunn av hendingane i Ukraina.

Trass i at *Nasji* i Russland støtta regimet, medan *Pora* i Ukraina stod i opposisjon til det dåverande regimet, finst det nokre fellestrekk ved *Nasji* og *Pora*. *Pora* kjempa for det fyrste for nasjonal sjølvstende, for det andre mot korrupsjon, for det tredje for ei utvikling av sivilsamfunnet og for det fjerde for at folk flest skulle kunne lita på maktinnehavarane. Nett det same gjorde òg *Nasji*. Skilnaden låg i at *Nasji* støtta det sitjande regimet i Russland, Putin, medan *Pora* var i opposisjon til det sitjande regimet i Ukraina, leia av president Leonid Kutsjma⁵⁷ (Atwal 2011^A: 87). Men det er ikkje berre i valet av slagord og kampsaker at ein kan finna likskapar mellom *Nasji* og *Pora*. Blomerevolusjonane og særleg Oransjerevolusjonen, kan skildrast som ein karnevalaktig og fargerik atmosfære med ei rad kunstnariske framføringar, rockekonsertar og liknande. *Nasji* var den rørsla som tok med seg desse verkemidla til russisk politikk i lag med aktiv bruk av Internett og andre type nye medium (Finkel og Brudny 2011: 22). *Nasji* kan altså knytast til Oransjerevolusjonen på fleire

⁵⁶ *Pora* er Moskva-sentrert og er ikkje særleg stor (Loskutova 2008: 241). Namnet tyder "på tide" eller "tid".

⁵⁷ Leonid Kutsjma var president i Ukraina gjennom store delar av 90-talet og heilt fram til oransjerevolusjonen 2005. Etter at han gjekk av, vart han skulda for maktmisbruk, korrupsjon og medverking til drap. Drapstiltalen vart lagt bort grunna manglande prov (Encyclopedia Britannica 2012).

vis. Ikkje berre er *Nasji* ein motreaksjon på hendingane i Ukraina, men rørsle er òg påverka av og inspirert av uttrykksforma til Oransjerevolusjonen. Det at *Nasji* støtta Putin, men brukte uttrykksforma til opposisjonelle, gjorde rørsle nærmast til ein ulv i fåreham.

3.2 *Nasji* liv i tre fasar

Postdok ved Universitetet i Birmingham Maya Atwal har skildra utviklinga av *Nasji* i tre kronologiske etappar. Den fyrste perioden, 2005–2007, er kjenneteikna av det Atwal kallar "gatekampar" (eng.: "street warfare"), altså store massemonstringar på opne plassar, gater og torg. I denne perioden var rørsle òg ivrig på å visa seg fram og var tydeleg inspirert av Oransjerevolusjonen i Ukraina. Den andre perioden, 2007–2008, er kjenneteikna av at kampen mot blomerevolusjonane hadde lukkast og dimed vart det mogleg for rørsle å tre inn på den meir formelle politiske arenaen. Den tredje perioden, 2008–2010, er kjenneteikna av at *Nasji* freista å oppnå legitimitet for handlingane sine og setja makt bak krava, mellom anna ved å i større grad involvera statlege styringsorgan og domstolar for å få bukt med ulike problem (Atwal 2011^B: 218). Eg meiner det finst grunnar til å strekkja den tredje perioden heilt fram til 2012, noko eg skal koma tilbake til i kapittel 3.2.3.

3.2.1 "Street warfare" – 2005–2007

Atwal peiker på særleg éi massemonstring eller gatedemonstrasjon som kan stå som eit kjenneteiknande døme på den fyrste perioden i levetida til *Nasji*. Det er *Vår siger*⁵⁸ som gjekk føre seg 15/5-2005. I Moskva samla det seg kring 50 000 ungdomar denne vårdagen til støtte for krigsveteranane frå Den store fedrelandskrigen (1941–1945).⁵⁹ Sidan den gong har rørsle gjennomført fleire liknande aksjonar både i samband med Frigjeringsdagen 1945. På Den nasjonale einskapsdagen 4/11 har det vorte arrangert ei massemonstring som heiter *Russisk marsj*.⁶⁰ I 2009 hadde det samla seg kring 20 000–30 000 aktivistar i Moskvas gater på denne dagen (Atwal 2011^B: 219).

⁵⁸ På russisk: *Наша Победа*. Transkribert: *Nasja Pobeda*.

⁵⁹ Den store fedrelandskrigen (Velikaja otetsjetsvennaja vojna) er eit russisk omgrep som nyttast om den delen av andre verdskrigen som gjekk føre seg på austfronten. Både i Russland og i SSSR var det vanleg å sjå på denne delen av krigen som den viktigaste, den mest avgjerande, for utfallet av krigen. Utan at eg skal gå veldig djupt inn på problematikken her, så er det vel mogleg å ana ei viss undervurdering av kampane andre stader i verda, samstundes som at den vestlege krigshistoria kan hende undervurderer SSSRs rolle i krigen.

⁶⁰ På russisk: *Русский марш*. Transkribert: *Russkij marsj*.

Denne perioden bar altså preg av offentlege demonstrasjonar der mange menneske vart samla. I tilknytning til desse nytta ein slagord, plakatar, flagg og liknande (Atwal 2011^B: 220). Så er spørsmålet kva *Nasji* kunne venta å oppnå med dette:

"Dersom ein skal analysa kva for parti som kan ha fordelar av gjennomføringa av [slike] gatedemonstrasjonar, vert det klårt at 'Det sameinte Russland' ikkje har bruk for dette. Når det er sagt, har dette partiet tilgang til kampklår ungdom som til dømes *Nasji*, som har spesialisert seg på det som 'Det sameinte Russland' ikkje kan tillata seg. Dessutan, i det store og heile, framfører dei [*Nasji*] negative slagord og det er alltid nokon å retta eit slag imot"⁶¹ (Byzov 2007).

Nasji er ikkje direkte knytt til *Det sameinte Russland*, men i manifesta får ein inntrykk av at rørsla støttar partiet, men dette maktpartiet har si eiga ungdomsfløy, *Den unge garde*. Seniorforskar på Institutt for sosiologi ved Det russiske vitskapsakademiet Leontij Byzov går langt i å omtala *Nasji* som ei rørsle som kunne brukast til "valdsame uttrykksformer", gjera ting som ikkje passar seg for eit politisk parti.

Eit døme på det Byzov siktar til, kan vera korleis *Nasji* omtalar meiningsmotstandarane sine. Fleire gongar har rørsla marsjert med plakatar. Plakatane har vist bilete av menneske som rørsla ser på som sine fiendar. Marija Drokova sa i eit intervju at framstillinga av fiendebiletet til rørsla kan assosierast med dødslistene til Stalin, men ho påstod at *Nasji* ikkje ynskjer å avretta nokon. Rørsla skulle bruka ikkje-valdelege metodar, men ho meinte òg at *Nasjis* vane med å marsjera med plakatar der, etter *Nasjis* syn, Russlands fiendar var portretterte, var eit uttrykk for aggresjon (Putins kys 2012: 0:58:40). *Nasjis* framferd vert tema i kapittel 3.3.

3.2.2 Inkorporering inn i partipolitikken – 2007–2008

Omlegginga av *Nasji* i januar 2008 var mest truleg ein måte for *Nasji* å gjera seg nyttig for staten òg etter 2007- og 2008-vala (Atwal 2011^B: 76–77). Fram til omorganiseringa hadde sentralleiinga i Moskva sendt ut ordrane, men innafor den nye strukturen kom initiativ på mikronivå til syne i langt større grad. Dette betyr ikkje at rørsla ikkje lenger var i stand til å organisera massedemonstrasjonar eller at rørsla vart meir demokratisk. Det er mogleg at rørsla gjennomførde desse brigda slik at det vart vanskelegare for Kreml å stogga henne, men samstundes gjekk rørsla inn for prosjekt som i større grad skulle vera tufta på statlege prioriteringar (Atwal 2011^B: 231–232). Dette kjem eg attende til i kapittel 3.5.2.

⁶¹ Если проанализировать, каким политическим силам выгодно проведение каких-либо маршей, станет понятно, что 'Единой России', например, это не нужно. Правда, у нее есть боевые молодежные отряды типа движения 'Наши', которые как раз специализируются на том, что не может себе позволить ЕР. В основном, правда, у них негативные лозунги: постоянно кому-то дают отпор.

I manifesta er *modernisering* eit litt ullent omgrep, men etter 2008 byrja *Nasji* å leggja meir vekt på nett dette, innovasjon og forretningsidéar. Faren for ein blomerevolusjon var over og stemninga på den årlege sommarleiren ved Seligersjøen endra seg markant frå 2007 til 2008:

"While Nashi's 2007 summer camp was infamous for its hard-line political ideology and ruthless degradation of the opposition, one year later the primary focus of Seliger 2008 was on finding sponsors to support the development of youth enterprise initiatives. Although Nashi's new focus on innovation and modernisation following its reorganisation is aligned with the Kremlin's own priorities in the post-election period and thus represents a blatant attempt by the youth movement to retain state support, this shift in emphasis was instigated by the youth movement itself in response to the changing socio-political environment" (Atwal 2011^B: 233).

Atwal har tydeleg eit poeng, men forskar ved Universitetet i Basel Ivo Mijnsen argumenterer for at omorganiseringa kan skuldast at Medvedev, som vart president i 2008, var til dels kritisk overfor rørsla. I staden for å vera ei rørsle som legg vekt på massedemonstrasjonar, gjekk *Nasji* over til fokusera på korleis rørsle kunne spela ei rolle i den økonomiske moderniseringa av Russland under president Medvedev (Mijnsen 2012: 129). Dessutan var det truleg naudsynt med ei omorganisering. Rørsle hadde avverja ein russisk blomerevolusjon. Det var med andre ord på tide å arbeida for andre politiske mål.

3.2.3 Lov og orden? – 2009–2012

Den siste perioden, som Atwal strekker fram til 2010, eg til 2012, kan det sjå ut til at *Nasji* byrja å sjå på rettsakar som eit middel i kampen mot opponentane sine. Mellom anna vart både russiske og utanlandske medium saksøkte, grunna reportasjar og artiklar som rørsla meinte var vinkla negativt. Den franske avisa *Le Journal du Dimanche* vart i april 2010 dømd til å betala ungdomsrørsle ein kvart million rublar for å ha kome med ærekrenkjande påstandar om henne (Atwal 2011^B: 239). Etter at Atwal avslutta arbeidet sitt, har det kome fram liknande sakar, til dømes frå april 2012 der fleire regimekritikarar skulda for vandalisme under det *Nasji* hevda var ein ulovleg demonstrasjon i den russiske byen Kirov (Rambler 2012). I omtalen av prosjektet *Kjøpskontroll* skriv rørsla at rørsla kjem til å melda inn lovbrot til riktig kontrollinstans.⁶² Det er tydeleg at *Nasji* freistar å skaffa seg legitimitet for handlingane og påstandane sine, men i kapittel 2.2.4 kom det fram at tilliten til media, statlege institusjonar og rettsapparatet jamt over er dårleg blant russisk ungdom.

Utviklingsinndelinga over er ikkje absolutt. Sjølv i mai 2010 stod *Nasji* bak ei massemonstring i samband med 65-årsdagen for sigeren etter Den store fedrelandskrigen (Atwal 2011^B: 232). Rørsle hadde dessutan gått til sak allereie så tidleg som i 2006, men frå

⁶² Prosjektside for *Kjøpskontroll*: <http://www.nashi.su/projects/109> (lesedato: 14/4-2013).

2009 vart det å gå til sak ein måte å skada opposisjonen på, rettfærdiggjort med ulike lovtekstar for å skaffa seg legitimitet (Atwal 2011^B: 238). Det kan sjå ut til at *Nasji* etter kvart valde å kjempa for saka si på fleire plattformer, både på gata og i rettsapparatet.

3.2.4 Omdaning til eit politisk parti? – 2012–2013

Kan hende freista *Nasji* å søkja seg inn mot den etablerte politiske kulturen. I april 2012 kom tidlegare leiar Vasilij Jakemenko, som no hadde vorte leiar i Det føderale byrået for ungdomssaker, Russisk ungdom,⁶³ med ei fråsegn som varsla at *Nasji* skulle leggjast ned. Vidare, uttalte Jakemenko, skulle det skapast noko nytt, men på dét tidspunktet var det uvisst kva det nye skulle innebera. Det heile vart grunngeve med at rørsla føre vala i 2007 og 2008 hadde rørsla vorte kompromittert og at det å lata henne halda fram i si noverande form ville vera meiningslaust (Gazeta.ru 2012). Neste dag, 7/4, publiserte *Nasji* ei kunngjering der fråsegna frå Jakemenko og Rosmolodjozj vart avviste. Det kom lovnader om at rørsla skulle omstrukturert i mai same år, men *Nasji* korkje skulle eller kunne leggjast ned (Nasji 2012).

Litt seinare i 2012, i mai, vart det kjent at det skulle skipast eit nytt parti tufta på *Nasji*, støtta av staben kring Vladislav Surkov. Meldinga kom igjen frå Vasilij Jakemenko (Forbes 2012). Leiar for det nye partiet, *Umnaja Rossija*, vart Nikita Borovikov, som til då hadde vore leiar i *Nasji* (Umnaja Rossija 2012). Likevel var det framleis litt aktivitet på nett hjå *Nasji* etter dette tidspunktet, men på langt nær så mykje som tidlegare. I februar 2013 vart kom det fram at *Nasji* skulle reorganisert igjen og skifta namn til Det allrussiske ungdomsforbundet (Izvestija 2013). Kva som vidare vil skje med ungdomsrørsla og om partiet *Umnaja Rossija* er ei vidareføring og ei levedyktig vidareføring, eller korleis Det allrussiske ungdomsforbundet vil verta, vil tida visa.

3.3 *Nasjis* framferd i det offentlege rom

Det er vel få russiske ungdomsrørslar frå dagens Russland som har fått så mykje merksemd som *Nasji*. Utifrå skildringane av prosjekta til rørsla på nettsidene, skulle ein tru at rørsla driv med ganske uskuldige aktivitetar. Det høyrer óg med som ein del av biletet, men dette kapittelet vil eg via merksemd til nokre hendingar som er med på å skildra ei side av rørsla som dei kan hende ikkje er lystne på å på sjølve. I samband med nokre av sakene har rørsla

⁶³ På russisk: Федеральное агенство по делам молодёжи, Росмолодёжь.
Transkribert: Federal'noe agenstvo po delam molodjozji, Rosmolodjozj'.

fått store medieoppslag, noko som kan ha vore tilsikta eller ynskjeleg. Om *Nasji* er av oppfatninga om at all PR er god PR er vanskeleg å slå fast.

I juli 2006 var den britiske ambassadøren, Anthony Brenton, til stades på eit politisk møte i lag med mellom andre Eduard Limonov⁶⁴ og andre opposisjonelle. Partiet til Limonov er ein fascistisk organisasjon, meiner *Nasji*. Rørsla kravde ei orsaking frå Brenton for å ha vist støtte til opposisjonelle grupperingar, truleg av di han viste seg på same stad som dei (BBC 2006). Det neste halvanna året fylgde *Nasji*-aktivistar etter Brenton og skulda han for å ha fornærma Russland ved å vera til stades på eit møte for fascistar, totalitaristar og tjuvar og slik sett indirekte anerkjenna dette som ein del av det russiske sivilsamfunnet.⁶⁵ I tillegg meinte rørsla at Brenton hadde lovt bort ein million britiske pund til støtte for saka til denne grupperinga. Då Brenton endeleg vart erstatta i mars 2008, feira *Nasji* dette som ein siger for si sak (Atwal 2011^B: 222). I dokumentaren *Putins kys* er det ein videosekvens som viser korleis aktivistane fylgde etter ambassadøren. Alt i alt må reaksjonsforma til rørsla i denne saka karakteriserast som både konfronterande og valdsam.

I 2007 vedtok estiske styresmakter å flytta eit sovjetisk krigsminnesmerke, Bronsesoldaten, frå ein av dei sentrale plassane i Tallinn til ein annan stad. *Nasji* svarte med å publisera ein artikkel på heimesidene sine med overskrifta "Datoen for rivinga av den estiske ambassaden i Moskva er bestemt". Vidare i artikkelen stod det at 100 000 menneske hadde skrive under ei støtteerklæring til rivinga, at Estland var eit fascistisk regime og at den estiske ambassaden i Moskva ville verta flytta til ein meir passande stad (Lassila 2011: 265–266). Igjen er reaksjonsforma konfronterande og valdsam, men *Nasji* publiserte ikkje lenge etterpå ein annan artikkel. Han handla om ein *Nasji*-aktivist som hadde klatra opp langs veggen på ambassaden og fjerna det estiske flagget. Dette vart omtalt som lovbrøt. *Nasji* gav òg inntrykk av at dei ynskte å vera med på å oppklåra ei ruteknusing i samband med ei steinkastingsepisode mot ambassaden, noko som kan tyda på at rørsla likevel ynskte å verka lovlydig (Lassila 2011: 266–267). Det kan sjå ut som at rørsla freista å latterleggjera estiske styresmakter, men samstundes framstå som ein ordentleg organisasjon.

⁶⁴ Eduard Limonov (1943–) er ein russisk forfattar og politiskar. Han er grunnleggjaren av *Det nasjonale bolsjevikpartiet* som i 2010 endra namn til *Det andre Russland*, med Limonov som leiar.

⁶⁵ *Nasji* nyttar omgrepet fascisme både ideologien i Tyskland under andre verdskrigen og om opposisjonelle samt og regimemotstandarar i dagens Russland.

I kampen mot feilparkerte bilar går *Nasji* fram på ein litt annan måte. Dette minner om ein haldningskampanje, men her går aktivistane svært direkte til verks for å nå fram til dei som rørsla meiner er dei riktige mottakarane. Bilistar som har parkert feil, har opplevd å få frontruta dekt av eit stort klistremerke der det stod "Eg bryr meg ikkje om nokon. Eg parkerer der eg vil"⁶⁶ (Nasji 2010). Igjen er metoden konfronterande. Dessutan, alle som har prøvd, veit at det å fjerna klistremerker ikkje er gjort i ein fei.

Nasji-kommissæren Anton Smirnov uttalte i dokumentaren *Putins kys* at han er éin av tjue personar i Russland som lever av å styra massedemonstrasjonar. Han sa at ei viktig oppgåve for rørsla var å finna ut kvar det skulle gå føre seg demonstrasjonar arrangert av andre, slik at *Nasji* kunne koma dit fyrst og okkupera området for den planlagde demonstrasjonen. Dimed må dei som har planlagt ein demonstrasjon, finna seg ein annan stad (Putins kys 2012: 0:21:41). Rørsla har altså ein strategi om å forpurra lovlege demonstrasjonar, noko som òg må seiast å vera ei forpurring av yringsfridomen til meiningsmotstandarane. Dimed er det vanskeleg å definera *Nasji* som ei demokratisk rørsle, trass namnet.⁶⁷

I tillegg har det vorte nemnd at alle meiningsmotstandarar ofte får stemplet "fascistar". Laruelle skriv at *Nasjis* bruk av omgrepet *fascisme* ikkje er knytt til den tradisjonelle forståinga, ei heller til nazismen. Hjø rørsla vert omgrepet nytta om alt frå islamske fundamentalistar, terrorisme og rasistisk motivert vald, til Putins politiske motstandarar, anten det er Eduard Limonov, Gennadij Zjuganov i Kommunistpartiet eller sjakkspelaren Garri Kasparov som ved fleire høve har etterlyst liberaldemokratiske reformer i Russland (Laruelle 2012: 89). Atwal peiker på at ved å stempla alle andre politiske alternativ som fascistiske, kan aktiviteten til rørsla sjølv skildrast fascistisk (Atwal 2011^B: 228). Dei døma som eg har sett på over her er så talrike at dei ikkje kan reknast som unnatak. Det er dimed grunn til å omtala denne typen framferd som typisk for *Nasji*, trass i at rørsla òg arrangerer diskusjonsgrupper og treningsklubbar, ein type aktivitet som må reknast for å vera ganske uskuldig.

Opposisjonen og kritiske røyster trekkjer fram endå ein ting som dei meiner er typisk for *Nasji*. I dokumentaren *Putins kys* ser med eit videoopptak av eit menneske som midt på lyse dagen etterlatar avføringa si på direkte på bilpanseret til ungdomsleiaren i partiet *Jabloko*, Ilja

⁶⁶ Original: Мне плевать на всех. Паркуюсь, где хочу.

⁶⁷ Samstundes bør ein kan hende vera skeptisk til land og organisasjonar som tek med ordet "demokrati" i tittelen eller namnet på generelt grunnlag, jamfør namnet på landet Den demokratiske republikken Kongo.

Jasjin. Trass i at *Nasji* ikkje har teke på seg ansvar for denne hendinga, kommenterte Jasjin framferda slik: "Å drita på offentleg stad, det er grunntanken i *nasjismen*"⁶⁸ (Putins kys 2012: 0:32:25, mi kursivering). I den same dokumentaren hevdar Kommersant-journalist Oleg Kasjin at *Nasji* er delt i to delar, éin respektabel del og éin del som mest liknar ei ytterleggåande kampfløy (Putins kys 2012: 0:18:45).

Det er òg mogleg å spørja seg om korleis *Nasji* greier å samla så mange aktivistar. Jørgensen skildrar samansetnaden og strukturen i rørsla som eit nettverk, men det forklårar ikkje korleis rørsla greidde å samla fleire titals menneske 15/5-2005 til markeringa *Vår siger* i samband med 60-årsmarkeringa sidan Nazi-Tyskland kapitulerte. Ljubov Borusjak meiner at det så kort tid etter skipinga av rørsla, som gjekk føre seg i april same år, at det ville ha vore umogleg å samla så mange interesserte ungdom. Ho meiner av den grunn at tilfeldige menneske utgjorde størstedelen av deltakarane i denne massemonstringa (Borusjak 2005: 17–18). Dette kan òg ha vore tilfelle ved seinare arrangement.

Avisa *Nezavisimaja gazeta* skreiv i 2007 om massemonstringa *Nasji* har vorte presidentens kontaktar⁶⁹ som i mars 2007 samla kring 15 000 deltakarar. Avisa skreiv at deltakarane hadde fått utdelt både SIM-kort, metrobillett, vesker og jakker (Nezavisimaja gazeta 2007). Dersom dette var symptomatisk for korleis *Nasji* samla folk til arrangementa, så kan ein undra seg på kva for funksjon rørsla hadde og kva slags motivasjon som fanst blant dei ungdomane som deltok. Var det berre på grunn av desse "gåveutdelingane" eller var dei frammøtte genuint interesserte i budskapet som *Nasji* ynskte å formidla?

Det var nok mange som var med i *Nasji* av di dei trudde på og var samde med rørsla. Marija Drokova er eitt døme på ein slik person, noko som kjem tydeleg fram i dokumentaren *Putins kys*. Ei anna side av saka kom fram i Atwals intervju med nokre deltakarar på sommarleiren til *Nasji* ved Seligersjøen i 2008. Somme av dei som Atwal snakka med hadde kome til arrangementet for å byggja nettverk og få støtte frå *Nasji* til deira eigne prosjekt, trass i at dei ikkje var samde med eller ikkje ein gong likte ungdomsrørsla. Atwal set svara i samanheng med omorganiseringa tidlegare same år:

"While seeking to reduce the state's ability to control the movement, the action taken by Nashi's leadership has simultaneously undermined its own influence over Nashi activists and has thus

⁶⁸ Ordet *nasjisme* nyttast her som uttrykk for ideologien eller framferda til *Nasji* og den lydlege likskapen til ordet "fascisme" er ikkje tilfeldig.

⁶⁹ På russisk: *Нашпи стали связными президента*. Transkribert: *Nasji stali svjaznymi prezidenta*

provided the conditions for bottom-up youth participation in Russia. Having delegated oversight of Nashi's development in the regions to federal project coordinators and abolished almost all regional branches from which Nashi commissars previously monitored activists at close quarters, Nashi leaders have set up a chain of command which distances not only the state but also themselves from grass-root activism (Atwal 2009: 755).

3.4 Dei politiske og økonomiske banda mellom *Nasji* og Kreml

Etter at *Nasji* offisielt vart skipa i 2005 meinte mange kommentatorar at rørsla berre var ei forlenging av staten. Ho var ei regimetru rørsle som hadde vorte oppretta for å hindra ein blomerevolusjon i Russland. Mange meinte at rørsla fekk både finansiell og politisk støtte frå Kreml (Atwal 2009: 743). I dette kapitlet skal eg freista å kartleggja banda mellom rørsla og Kreml.

Vasilij Jakemenko, den fyrste leiaren i *Nasji*, hadde òg vore leiar i *Idusjtsjje vmeste* og arbeidde ei tid i presidentadministrasjonen. Det skal ha utvikla seg nære band mellom Surkov og Jakemenko den tida sistnemnde jobba i presidentadministrasjonen (Buchaek 2006: 6). Tidlegare pressetalskvinne og ideologisk ansvarleg i ungdomsrørsla, Marija Drokova, uttalar i dokumentaren *Putins kys* at Surkov var ein av dei viktigaste ideologane i rørsla (Putins kys 2012: 0:45:17). Jevgenij Ivanov sa i eit intervju med Jørgensen at Surkov ikkje stod som forfattar av manifestet,⁷⁰ men han har vore ei viktig kjelde til inspirasjon og har kome med innspel (Jørgensen 2008: 78). Eg ser det ikkje som usannsynleg at Surkov òg hadde ei liknande rolle i samband med 2010-manifestet. Professor Regina Heller ved Institutt for fredsforskning og tryggingpolitikk på Universitetet i Hamburg meiner at det ikkje kan vera mykje tvil om at Surkov er skiparen av *Nasji*, både av di han er opphavsmannen til omgrepet det suverene demokratiet, har uttalt seg ved ei rekkje høve om *Nasji* og kjenner godt til den offisielle grunnleggjaren av rørsla, Vasilij Jakemenko (Heller 2008: 2–3). Det ser med andre ord ut til at *Nasji* politisk sett er tett knytt til Kreml. Dessutan var Surkov til stades på eitt av skipingsmøta til rørsla i februar 2005 (Loskutova 2008: 260). Dette skulle tyda på at rørsla er tett knytta til Kreml reint politisk.

Kva så med dei finansielle banda mellom *Nasji* og Kreml? Det er vanskeleg å finna prov på at ungdomsrørsla får pengar overført frå presidentadministrasjonen, men det finst indikasjonar på at rørsla får pengar direkte frå Kreml (Jørgensen 2008: 92). Jakemenko hevda i 2005 at *Nasji* tek i mot økonomisk støtte frå ei gruppe russiske selskap og han uttalte at han var overtydd

⁷⁰ Her siktast det til 2005-manifestet.

om at dei største selskapa i fedrelandet ville støtta rørsla, alt anna ville vera upatriotisk. *Nasji*-kommisær Mikhail Kulikov uttalte same år at mange selskap gjev pengar til rørsla av di dei tykkjer om det politiske programmet hennar (Buchacek 2006: 61). Sjølv hevdar rørsla altså at næringslivet overfører pengar til rørsla av eigen fri vilje, men Aleksej Mukhin, direktør ved Senter for politisk informasjon i Moskva, meinte i 2007 at denne støtta skjer på grunnlag av friviljug tvang. Aleksej Siderenko, koordinator ved Carnegieinstituttet i Moskva,⁷¹ uttalte same år at krav eller instruksjonar frå Kreml om det eine eller det andre, til dømes å gå inn med økonomisk støtte i eit eller anna prosjekt, ofte vert gjevne via telefon og at det er Vladislav Surkov som sit og trekk i trådane (Jørgensen 2008: 93–94).

Elisabeth Jørgensen meiner at *Nasji* må ha hatt tilgang til meir pengar enn andre ungdomsrørslar, grunna utgifter til store mengder materiell i form av klesplagg, plakatar og frakt av aktivistar i samband med større demonstrasjonar. Jørgensen intervjuar i 2007 *Nasji*-kommisær Jevgenij Ivanov som sa at rørsla ikkje fekk pengar via statsbudsjettet. Dette var ifylgje honom ikkje mogleg av di rørsla ikkje var statleg, men han innrømte at ho fekk pengar frå statlege fond. Jørgensen viser til at *Nasji* har fått pengar frå det statlege fondet Gosudarsvennyj klub, som mellom anna skal forma ein patriotisk orientert klasse i Russland (Jørgensen 2008: 92–93). Tatjana Stanovaja, leiar for analyseavdelinga ved Senter for politisk teknologi i Moskva, og Sidarenko uttalte i eit intervju i 2007 at dei var visse på at *Nasji* får pengar frå staten, men kvar pengane kom frå, var dei usikre på. Stanovaja meinte at Surkov fiksa det heile under bordet (Jørgensen 2008: 93). Den siste påstanden kan nærmast verka konspiratorisk, men seier noko om kor lite ope det russiske samfunnet er. Slik eg tolkar denne informasjonen, er det liten grunn til å tvila på at *Nasji* er statleg finansiert, men det er altså særst vanskeleg å slå fast nett korleis pengane kjem ungdomsrørsla i hende.

Som fylgje av at mange har oppfatta *Nasji* som ei forlenging av staten, har mange forskingsbidrag presentert rørsla som til dels passiv, til dels som ein reiskap for verkeleggjering av dei politiske planane til Kreml (Lassila 2011: 255). Doktorand ved Universitetet i Birmingham Maya Atwal, argumenterer i doktorgradsavhandlinga si for at *Nasji* har ei form for autonomi og ikkje er ein gjeng passive nikkedukker for Kreml. Marija Drokova sa i eit intervju med Atwal at *Nasji* hadde gått frå å vera ei rørsle som på kort tid skulle samla mange menneske til gatedemonstrasjonar og hindra ein russisk blomerevolusjon,

⁷¹ På russisk: Московский Центр Карнеги. Transkribert: Moskovskij Tsentr Karnegi.

til å verta ei rørsle som hjelpte aktivistar til å skapa seg ei eiga politisk karriere og stå i frontlina for utviklinga av landet (Atwal 2009: 752). Det hadde rett og slett oppstått eit politisk engasjement blant medlemane. Rørsla ser ut til å operera i det handlingsrommet som eksisterer mellom ungdom som er politisk uinteressert på den eine sida, og russiske styresmakter i form av Kreml på andre sida. Å gå djupare inn på handlingsrommet til *Nasji* ligg utafor horisonten til denne masteroppgåva, men eg meiner på bakgrunn av dei finansielle og politiske banda mellom Kreml og *Nasji* er det riktig å omtala rørsla som svært regimevenleg.

3.5 Medlemstal og organisasjonsstruktur

Til slutt, føre kapittel 4 der hovudproblemstillinga er tema, vil eg kartleggja storleiken og skildra oppbygginga av *Nasji*. Som allereie nemnd vart rørsla skipa i 2005 og i 2013 endra ho truleg namn til Det allrussiske ungdomsforbundet. I laupet av levetida si var rørsla kan hende den mest aktive blant alle russiske ungdomsrørslar. Dimed kan kunnskap om storleik og struktur setja rolla hennes i perspektiv.

3.5.1 Storleik

Kor mange medlemar har *Nasji*? Rørsla opplyser ikkje om eigne medlemstala. Laura Petrone nemner at i tidsrommet 2007–2008⁷² nådde rørsla eit høgdepunkt med 300 000 medlemar (Petrone 2011^A: 181), men ho oppgjev inga kjelde for denne informasjonen. Den internasjonale redaktøren i den danske avisa *Politiken* Michael Jarlner skriv at rørsla har kring 170 000 medlemar, men at tala frå somme kjelder opplyser om 600 000 medlemar (Jarlner 2011). Heller ikkje Jarlner opplyser om kjeldene for tala sine. Jekaterina Levintova og Jim Butterfield, baa professorar i statsvitskap ved Western Michigan University, viser til opplysningar frå kjelder i *Nasji* og skriv at rørsla har kring 1 500 kommisærar, 8 000 aktivistar som tek del i ulike prosjekt, samt kring 100 000 sympatisørar (Levintova og Butterfield 2010: 157–158). Omgrepet *kommisær* ser ut til å verta nytta om dei meir sentrale personane i rørsla. Dei har gjerne administrative og koordinerande funksjonar.

⁷² Baa åra var valår, i 2007 var det parlamentsval, i 2008 var det presidentval. Ifylgje grunnlova kan den russiske presidenten berre sitja periodar på rad. Putin hadde på dette tidspunktet kome til slutten av sin andre presidentperiode og det var knytt ei viss spenning til om han kom til å overhalda grunnlova og gå av som president. Som kjent vart han statsminister, medan Medvedev gjekk frå å vera statsminister til å verta president.

Tidlegare leiar for ideologi på nasjonalt nivå hjå *Nasji*, Jevgenij Ivanov, har sagt at det ikkje finst nokon eksakt oversikt over kor mange medlemmar rørsle har. Dei betalar ikkje medlemsavgift og kan koma og gå som dei ynskjer. Ivanov hevda at kring 8000 menneske arbeider aktivt i rørsle til dagleg, men at i snitt tek omtrent 200 000 menneske del i arrangementa hennar (Jørgensen 2008: 74–75). Jørgensen peiker på at det er uklårt kva "aktivt" tyder. Det som i alle fall er sikkert er at korkje Petrone eller Jarlner ser ut til å treffa blink når det kjem til medlemstal, sidan *Nasji* ikkje opererer med slikt. Samstundes gjer fråveret av medlemskap det vanskeleg å fastslå kven alle dei 200 000 deltakarane på *Nasji*-arrangement faktisk er: "Ettersom *Nasji* er et nettverk uten offisielt medlemskap, kan man tenke seg til at for å bli aktivist kan man rett og slett bare dukke opp på et av deres arrangementer eller møter" (Jørgensen 2008: 75, originalens kursiv). Det er altså mogleg at du vart rekna som ein aktivist ved taka del i eit *Nasji*-arrangement.

Jørgensen henta inn opplysningane sine i november 2007. Nett denne perioden påstår Petrone at *Nasjis* medlemstal nådde eit høgdepunkt (Petrone 2011^A: 181). Det kan sjå ut til at ho meiner at talet på deltakarar som er med på *Nasji*-arrangement er tilsvarende medlemstalet til rørsle. Det Petrone her gjer er å seia at ei rørsle er aktiv når det er mange deltakarar eller medlemmar. Den slutninga er kan hende vel lett vint, men Jørgensen skriv at det ikkje er snakk om medlemmar, men om aktivistar som kjem og går litt som dei vil. Dersom det er mange aktivistar, er det stor grunn til å tru at ei rørsle er aktiv.⁷³ Med dette som bakgrunn vel eg å tolka opplysningane til Petrone som at talet på aktivistar i *Nasji* har gått ned etter presidentvalet i 2012.

Det er fleire ting som tydar på at rørsle vart mindre aktiv i den seinare tida. *Nasji* har gjennomført fleire store demonstrasjonar, men denne aktiviteten har det vorte mindre av. Dette er særleg synleg på Internett, der rørsle detaljert har skildra alle sine kampanjar og aktivitetar sidan oppstarten. Ein gjennomgang av artikkelarkivet⁷⁴ for 2012 viste at det nesten ikkje hadde vorte gjennomført slike aksjonar i 2012, med unntak av nokre hyllestar til Putin i form av gratulasjonar med sigeren i presidentvalet. Dessutan, dersom ein samanliknar mengda artiklar i arkivet for heile 2012 med mengda artiklar frå tidlegare år, er det ingen tvil om at det er skrivne langt færre artiklar i 2012. Frå 2005 til 2013 vart det lagt ut mange titals tusen

⁷³ Kva det vil seia å vera "aktiv", kan vera gjenstand for diskusjon, men å taka del i større gatedemonstrasjonar og liknande må i høgste grad reknast for å vera "aktiv".

⁷⁴ *Nasjis* artikkelarkiv er delt inn i fleire underarkiv, men det mest omfattande er nyhendearkivet: http://www.nashi.su/news/archive/type_nashi (lesedato: 2/5-2013).

artiklar på nettstaden til *Nasji*, under hundre av dei stammar frå tida etter januar 2012. Dette har vore ein måte å offentleggjera informasjon om kva rørsle syslar med og liknande, men med så få publiseringar i den seinare tida, er det ingen tvil om at rørsle no er mindre aktiv enn før. Fleire russarar som eg har vore i kontakt med i 2012 og 2013, har sagt at det på sett og vis har vorte stilt både ikring partiet *Det sameinte Russland* og rørsle *Nasji*. Nedgangen i synleg aktivitet, skulle tyda på at mengda aktivistar òg har gått ned.

Til slutt er det på sin plass å sjå på alderen til aktivistane. *Nasji* skriv at for å vera med i gatedemonstrasjonar må ein vera mellom seksten og tjuufem år gamal (Nasji 2011). Ivanov hevdar at gjennomsnittsalderen er kring 19–20 år (Jørgensen 2008: 75). Levintova og Butterfield skriv at ein typisk *Nasji*-medlem er ein universitetsstudent i alderen 18–20 år (Levintova og Butterfield 2010: 158). Spørsmålet er om *Nasji* eigentleg har så god oversikt over dette når dei ikkje opererer med medlemskap.

3.5.2 Oppbygging

Frå byrjinga av var *Nasji* hierarkisk bygd opp. Den fyrste leiaren på nasjonalt nivå var Vasilij Jakemenko. Rørsle hadde femti regionale avdelingar, frå Kaliningrad i vest til Krasnojarsk i aust. Det manglande medlemskapet gjer at dette er ei passende skildring av *Nasji*: "Bevegelsen beskrives kanskje best som et nettverk med en kjerne av aktivister som kan mobilisere et større antall aktivister når det er nødvendig" (Jørgensen 2008: 74–75). Dette skulle kunne tyda på at *Nasji* slett ikkje er så stor, men er sett saman av ei gruppe kjerneaktivistar som greier å samla mange deltakarar til arrangement på kort tid.

Under samlinga si ved Seligersjøen i 2008, vart *Nasji* reorganisert. På sine eigne heimesider skreiv rørsle at det frå no av skulle det satsast på prosjektbasert arbeid. Det vart føreslått tjuv prosjekt innafor ulike sfærar, både økonomi, turisme, forretningsverksemd, innovasjon og statleg styring. Det pussige er at under prosjektskildringane er det per april 2013 berre mogleg å finna omtalar av fylgjande totalt sju prosjekt: 1) *Økologi*, eit miljøvernsprosjekt;⁷⁵ 2) *Din film om krigen*, eit prosjekt der deltakarane skal intervjuva veteranar frå andre verdskrigen for å tryggja dei neste generasjonane informasjon om Den store fedrelandskrigen (1941–1945);⁷⁶ 3) *Stål*, eit prosjekt som skal fremja patriotisme og verna om stormaktsstatusen til Russland.

⁷⁵ Prosjektside for *Økologi* (på russisk: *Экология*): <http://www.nashi.su/projects/97> (lesedato: 14/4-2013).

⁷⁶ Prosjektside for *Din film om krigen* (på russisk: *Твой фильм о войне*): <http://www.nashi.su/projects/95> (lesedato: 14/4-2013).

Dette ser ut til å vera ein systerorganisasjon til *Nasji*;⁷⁷ 4) *Apotek utan narkotika*, eit prosjekt som skal hindra ureglementert sal av narkotikainnhaldige legemiddel;⁷⁸ 5) *Kjøpskontroll*, eit prosjekt som skal stogga sal av varer som har gått ut på dato for å hindra matforgifting blant medborgarar;⁷⁹ 6) *Løp med meg*, eit prosjekt som skal taka opp kampen mot overvekt og dårleg helse;⁸⁰ og 7) *Nasji*. Ein kan dimed spørja seg om kva rørsle eigentleg vart etter denne omorganiseringa. Mykje tyder på at dei seks fyrste prosjekta vart underordna det sjuande, men med eit mogleg unnatak av *Stål*. Somme prosjekt har ikkje fått ein eigen omtale på heimesidene til *Nasji*, til dømes *Pøbelstopp*,⁸¹ men har likevel ei eiga heimeside.⁸²

I 2008-omorganiseringa vart mange av lokalkontora lagt ned. Prosjektarbeida vart gjort landsdekkande. Det var dimed ikkje lenger naudsynt med eit lokalkontor (Atwal 2011^B: 102–103). Allereie i 2007 gjekk det rykte om at Kreml hadde lyst til å kvitta seg med *Nasji* og omorganiseringa i 2008 kan vera ein grunn til at *Nasji* gjekk igjennom denne omstruktureringa (Heller 2008: 3). Trass i rykta, heldt rørsle fram med å eksistera og arrangerte mellom anna sommarleirar ved Seligersjøen i åra etterpå òg. Fram til 2008 hadde sentralleiinga i Moskva sendt ut ordrar, men innafor den nye strukturen vart det opna opp for initiativ på mikronivå. Dette gjorde ikkje *Nasji* dårlegare i stand til å arrangera massedemonstrasjonar, men kan hende vart det vanskelegare for Kreml å kvitta seg med rørsle dersom Kreml skulle ynskja det. Samstundes lanserte rørsle fleire prosjekt som heller var tufta på statlege prioriteringar, enn på interessene til aktivistane (Atwal 2011^B: 231–232). Same år som omorganiseringa fekk rørsle òg ein ny leiar, Nikita Borovikov. Han forklåra at omorganiseringa skuldast at staten sterkt trengte politisk og økonomisk innovasjon. Kan hende var dette ein måte for *Nasji* å gjera seg nyttig for staten òg etter 2007- og 2008-valet (Atwal 2011^B: 76–77). Dessutan var blomerevolusjonsfaren avblåsen. Som nemnd argumenterer Ivo Mijnsen for at omorganiseringa kan vera ein måte rørsle gjorde seg etande overfor ein *Nasji*-kritisk Medvedev, som vart president i 2008.

⁷⁷ Prosjektside for *Stål* (på russisk: *Сталь*): <http://www.nashi.su/projects/51>. *Stål* har òg si eigan heimeside: <http://www.madeofsteel.ru/> (lesedato for bår: 14/4-2013).

⁷⁸ Prosjektside for *Apotek utan narkotika* (på russisk: *Аптеки без наркотиков*): <http://www.nashi.su/projects/110> (lesedato: 14/4-2013).

⁷⁹ Prosjektside for *Kjøpskontroll* (på russisk: *Контрольная закупка*): <http://www.nashi.su/projects/109> (lesedato: 14/4-2013).

⁸⁰ Prosjektside for *Løp med meg* (på russisk: *Беги за мной*): <http://www.nashi.su/projects/96> (lesedato: 14/4-2013).

⁸¹ På russisk: *СмонХам*. Transkribert: *StopKham*.

⁸² Nettlenke: <http://www.stopham.su/> (lesedato: 11/5-2013).

4.0 *Nasji* politiske retorikk:

Nasjonsbygging, utopisme og *putinisme*

Kva så med *Den demokratiske og antifascistiske ungdomsrørsla Nasji*? Kva slags idéhistoriske tradisjonar kviler ho på? Det høyrer òg med til historia at rørsla diskuterer framtida til Russland, delvis tufta på historiske tilbakeblikk. I dette kapittelet vil eg gå innhaldet i dei to manifesta til *Nasji* nærmare etter i saumane. Som nemnd i kapittel 1.4 må ein både ha samstundes tenking og politikk i mente i lag med hovudomgrep og idéar som har utvikla seg over fleire tiår, kan hende hundreår.

Som nemnd i kapittel 1.2 har eg etablert tre kategoriar som kvar og ein har fått sitt eige delkapittel: 4.2 *Nasji* og tankar om Russlands eigenart; 4.3 *Nasji* og uttrykk for realpolitiske tilhøve; og 4.4 *Nasji* og førestillingar om eit utopisk samfunn. Desse kategoriane eller båsane er sjølv sagt overforenklande, men eg ser på dei som eit godt hjelpemiddel for å identifisera den idéhistoriske arva som *Nasji* syner i sine to politiske program. Aller fyrst vil eg sjå generelt på innhaldet i både 2005- og 2010-manifestet, samt freista å identifisera skilnader mellom dei to.

4.1 Dei innhaldsmessige hovudtrekka i manifesta

Dei to manifesta til *Nasji* er ganske overlappende når det kjem til innhald. Det vert trekt fram både element frå fortida som rørsla meiner at dagens russarar bør vera stolte av, samt at dei peikar fram mot ei lysande framtid for Russland. Dessutan er både suverenitet, modernisering og regimestøtte sentralt for rørsla. Det er litt vanskeleg å gjeva eit systematisert samandrag av bae manifesta, då dei er litt rotete i forma. Rørsla går frå tema til tema og vender gjerne tilbake til tidlegare tema seinare i manifesta, men det kan likevel vera på sin plass å forsøka.

Nasji trekkjer fram ei rad grunnar til at russarane bør vera stolte av fortida si og nemner frå ei rad namn, både tsar Peter den Store,⁸³ forfattaren Aleksandr Pusjkin, som gjerne vert omtalt som skaparen av det moderne russiske litteraturspråket,⁸⁴ forfatarane Lev Tolstoj⁸⁵ og Fjodor

⁸³ Tsar Peter den Store (1672–1725) vart utropt som tsar alt i 1682.

⁸⁴ Aleksandr Pusjkin (1799–1837) reknast som Russlands største diktar. Han omtalast av russarar som "vårt alt" ("nasje vsjo"). Verk som *Bronserytteren* (1833) og *Jevgenij Onegin* (1825–1832) har gjeve Pusjkin eit namn for all ettertid.

Dostojevskij,⁸⁶ alle dei som tok del i Den store fedrelandskrigen og Jurij Gagarin, det fyrste mennesket i verdsrommet.⁸⁷ Generasjonen som tok del i Den store fedrelandskrigen står svært høgt for rørsla av di nett denne generasjonen greidde å verna om suvereniteten til dåverande SSSR. Ho ynskjer å skapa ein ny generasjon som vil setja liknande historiske spor etter seg. Slik eg forstår det, ynskjer *Nasji* å visa til at det finst mange russarar som har gjort noko bra og eineståande. Det å ha noko å vera stolt av, vil gjera det lettare å byggja den kraftpatriotismen som rørsla utstrålar.

Suverenitet er særdeles viktig. Russland har vore ein sjølvstendig nasjon i over 500 år, skriv *Nasji* og rørsla meiner at slik bør det halda fram. Allereie i kapittel 1.6 var eg innpå korleis rørsla forstår omgrepet suverenitet og me såg at deira bruk var langt vidare enn den tradisjonelle betydninga av ordet. Særleg i 2005-manifestet uttrykker *Nasji* at det å verna om Russlands suverenitet er viktig. I 2010-manifestet skriv rørsla at suvereniteten er ivareteken, noko som rørsla reknar som sin viktigaste siger, men det ser ikkje ut til at kampen er over.

Suvereniteten vert sett i samanheng med eit fiendebilete. *Nasji* freistar å gjeva inntrykk av at kreftar både utafor og innafor landets grenser står klåre til å overgjeva den russiske suvereniteten til andre. Både utanlandske investorar og utanlandske organisasjonar som gjev støtte til russiske organisasjonar er med på å korrumpere suvereniteten, meiner *Nasji* og viser til eit døme der utanlandske investeringar i Brasil førde, ifylgje rørsla, til at den lokale bilproduksjonen i dag er nærmast ikkje-eksisterande. Òg dei organisasjonane i Russland som tek i mot pengestøtte frå utlandet vil vera med på å smuldra opp suvereniteten til landet. Særleg i 2005-manifestet er rørsla klår på at blomerevolusjonane, særleg Oransjerevolusjonen i Ukraina i 2004, vart kontrollert av utanlandske, i hovudsak vestlege, interessegrupper. Det går klårt og tydeleg fram av 2005-manifestet at dei ikkje ynskjer ein tilsvarande situasjon i Russland og at det å hindra ein blomerevolusjon der er eitt av hovudmåla til rørsla. I 2010-manifestet skriv *Nasji* at den russiske suvereniteten er ivareteken mellom anna av di mange NGO-ar har gått saman til støtte for styresmaktene og Kreml. Tidlegare var alle NGO-ane opposisjonelle og rørsla hevdar at slike organisasjonar er unyttige. Sjølv om det ikkje står rett

⁸⁵ Lev Tolstoj (1828–1910) er kan hende mest kjent for verk som *Anna Karenina* (1875–1877). Han skreiv mange av verka sine innafor den litterære retninga realismen.

⁸⁶ Fjodor Dostojevskij (1821–1881) er truleg mest kjent for verka *Forbrytelse og straff* (1866) og *Brødrene Karamasov* (1879–1880). I lag med Tolstoj utgjer han dei fremste representantane for den realismen i Russland.

⁸⁷ Jurij Gagarin (1934–1968) var ein sovjetisk kosmonaut. Han vart det fyrste mennesket som flaug i bane kring Jorda i 1961, sju år føre månelandinga i 1969. I etterkant vart Gagarin dyrka som ein folkehelt i SSSR.

ut i manifesta, vert faktisk alle meiningsmotstandarar skildra som fiendar av Russland og *Nasji* skuldar dei alle for å vera fascistar.

For å greia å halda på suvereniteten sin, må Russland verta ei stormakt igjen. For å få til det, må landet taka del i globaliseringa og setja i verk ei modernisering. Kva som ligg i omgrepet modernisering er faktisk noko uklårt. Eg forstår det slik at modernisering er det som må til for at Russland skal inntaka ei leiande rolle i verda. Kva det konkret inneber, er likevel ikkje veldig klårt. Russland må taka att dei andre industrilanda, men ikkje berre det. Landet må òg taka steget over i det postindustrielle samfunnet. Slik eg forstår det utgjør innovasjon ein sentral del av moderniseringa. Ved å velja innovative yrke, til dømes rombasearkitekt eller liknande, skal dagens ungdomsgenerasjon hjelpe Russland å hevda seg og sin suverenitet i framtida.

Fleire i stader i båe manifesta ser *Nasji* på Russland i framtida, eller korleis landet skal møte framtida. I 2010-manifestet er dette kan hende meir tydeleg enn i 2005-manifestet. Ved å igjen verta ei stormakt kan landet vera med på å setja dagsorden og bestemma spelereglane i den globale verda. Det vert hevda at landet må gå sin eigen veg. Det vil ikkje koma noka hjelp, korkje frå aust eller vest. Det er dei russiske verdiane som må verta leiande, men ungdomsrørsla nemner ikkje konkrete døme på russiske verdiar, bortsett frå kollektivismen.

Der 2005-manifestet i større grad trekkjer historiske liner tilbake i tid, ser 2010-manifestet i større grad framover. Framtidsaspektet er til stades i 2005-manifestet òg, men i mindre grad. I 2005-manifestet viser *Nasji* til døme på russisk stordom i fortida og rørsla trekkjer fram døme på historiske val gjort i Japan og Brasil og deira konsekvensar. Der rørsla i 2005 skriv om framtida, fokuserer rørsla på kva ho ikkje vil gjera, til dømes at rørsla ynskjer at Russland ikkje skal utvikla eit demokrati under utanlandsk påverknad og ho vil heller ikkje tillata ei geopolitisk omvelting i Russland å la blomerevolusjonane (Nasji 2005: 27–28). Dessutan ligg framtidsplanane på eit meir teknisk eller overordna plan, medan i 2010-manifestet er det meir fokus på kva som kan gjerast på individnivå, alt frå å ha god helse til å ikkje reisa ut ifrå Russland for å søkja lukka der. Kan hende gjer dette at kraftpatriotismen til *Nasji* kjem sterkare til syne. Tidlegare har det vorte nemnd at haldninga Medvedev hadde til rørsla kan ha vore årsaka til at rørsla endra strategi og brigda i 2010-manifestet kan tolkast som eit ledd i dette.

Når det gjeld språkforma, kan det sjå ut som at *Nasji* vert litt meir kompromisslause i sitt andre manifest. Det er til dømes ikkje lenger nok å ikkje vera i mot moderniseringa, men ein må arbeida aktivt for henne (Nasji 2010: 2). I staden for ei konfronterande framferd, slik me såg i kapittel 3.5, kompenserer rørsla kan hende med ein annleis språkbruk i det nye manifestet. Dette brigdet kan òg skuldast at *Nasji* ynskjer å få endå fleire overtyste om at ungdomsrørsla har rett.

I 2010-manifestet er *Nasji* òg meir konkret på kven som er "våre" og "ikkje våre". Juristar, økonomar og psykologar vert rekna som "ikkje våre" og vert omtala i ganske grove ordelag, som ikkje er til stades i det fyrste manifestet. Desse yrkene vert kalla "grunnlaget for nederlaget"⁸⁸ (Nasji 2010: 8–9). På russisk brukar *Nasji* ordet *nasj* for *vår* og *nenasj* for *ikkje vår*. Slik eg forstår det, er bruk til rørsla av desse orda ein variant av dei russiske antonyma *sin*, *svoj*, og *framand*, *tsjuzjoj*. I russisk kultur vert denne motsatsen nytta på fleire måte, mellom anna for å skilja dei som er medlemar av eigen familie frå andre, dei som er frå Russland frå utlendingar og dei som er ein del av ei gruppe eller eit kollektiv frå dei som ikkje er det (Stepanov 2004: 126–131). I russisk vert ved somme høve òg *nasj* og *nenasj* nytta til å uttrykkja det same. Ungdomsrørsla *Nasji* vert i 2010-manifestet meir oppteken av å visa kven som høyrer, og ikkje høyrer, heime i deira kollektiv. Jamvel namnet på rørsla kan ein tolka inn i dette aspektet, som populistisk kan uttrykkjast slik: Dei som ikkje er med oss (*nasj*) er imot oss (*nenasj*). I 2005-manifestet er det ikkje fritt for dette heller, men der brukar *Nasji* heller formuleringa *vår generasjon*, *nasje pokolenie*, der ordet *nasje* er spelar på betydinga *vår* som ligg i namnet på rørsla *Nasji*, altså *våre*.

4.2 *Nasji* og tankar om Russlands eigenart

Føre eg kjem inn på *Nasjis* tankar og idéar innafor dette området, vil eg gjeva ein kort presentasjon av kva dei slavofile og dei vestvendte stod for. Tankeretningane oppstod på 1840-talet, men idéane kan sporast lenger tilbake i tid.⁸⁹ Dei har heldt fram med å vera sentrale heilt til våre dagar.⁹⁰

⁸⁸ Original: субстрат поражения.

⁸⁹ Allereie i mellomalderen var det ein viss opposisjon mellom dei ortodokse russarane og dei katolske européarane (Krag 1932: 6).

⁹⁰ Tre verk som går grundig inn på temaet er Nistads *Russisk politisk idéhistorie fra opplysningstiden til i dag*, Krag's *Kampen mot Vesten* og Tolz' *Making the Nation. Russia*.

Sjøelve startskotet for striden stod Pjotr Tsjaadajev⁹¹ for i 1836. Han publiserte då det fyrste av sine *Filosofiske brev*. Her hevda Tsjaadajev at russarane korkje høyrer til aust eller vest, dei er ikkje påverka av den universelle danninga til menneskja, utan kontakt med andre folk er russarane som uekte barn som manglar inntrykk frå utanomverda. Vidare skreiv Tsjaadajev at Russland er eit folk utan ei historie eller ein kultur og utan denne fortida er russarane for fedrelause å rekna: "Siden det ikke er noen naturlig kulturell utvikling å bygge på, vil nye idéer uavlatelig feie bort de gamle" (Nistad 2004: 56–57). Dimed skulle det sjå ganske grelt ut for framtida til Russland. I etterkant av denne nådestøyten oppstod det to grupperingar, dei slavofile og dei vestvendte, som arbeidde for å prova at landet likevel hadde noko å sjå fram i mot, men på kvar sin måte.

4.2.1 Slavofile og vestvendte

"Slavofilien er den strømning innenfor Russlands selvforståelse som betoner selvstendigheten i forhold til resten av Europa" (Egeberg 1990). Slavofilien er "*det europeiserte Russlands sukk efter å komme helt løs fra Europa igjen*" (Krag 1932: 6, originalens kursiv). Ifylgje dei slavofile skil Russland seg frå Europa⁹² i åndelegskap og mentalitet og dersom landet prøver å underkasta seg europeiske normer og verdiar, vil landet verta åndeleg og sjeleleg ufritt.⁹³ Nistad skriv at framtida til Russland måtte, ifylgje dei slavofile, tuftast på dei russiske tradisjonane og deira eigen kultur (Nistad 2004: 61). Spørsmålet er kva slags kultur. Tolz hevdar at "even if we assume that the old Russian cultural tradition was strong, we have to remember that it was purely religious" (Tolz 2003: 71). Ikkje uventa er kyrkja som eining og den russisk-ortodokse trua viktig for dei slavofile.

Dei slavofile meinte at Russland måtte bryta med Vesten og tufta utviklinga av landet på landets eiga historie og eigen kultur (Nistad 2004: 103) Dei byrja å leita etter det som var unikt for Russland og meinte at det ikkje var naudsynt å kopiera vestlege institusjonar på russisk jord, slik det vart gjort under tsar Peter den Store.⁹⁴ I staden burde ein søkja etter dei

⁹¹ Pjotr Tsjaadajev (1794–1856) var ein russisk tenkjar som i perioden 1829–1830 skreiv totalt åtte filosofiske brev. Det fyrste brevet kom nærmast ved ein glipp på trykk i tidsskriftet *Teleskop*. Innhaldet i teksten vakte furore og på direkte ordre frå tsar Nikolaj I vart Tsjaadajev erklært som gal, kasta i husarrest og fekk livsvarig skriveforbod. Det vart jamvel forbode å nemna namnet hans offentleg (Nistad 2004: 55).

⁹² Hjøa slavofilane og i litteraturen på feltet nyttast omgrepa Europa og Vesten meir eller mindre synonymt.

⁹³ Krag skreiv sin definisjon i 1932 og merka seg at dei slavofiles ynske og lengt hadde med Sovietunionen gått i oppfylling, men Krag legg til: "Om resultatet *for øvrig* svarer til de gode gamle russeres ønsker er jo en helt annen sak" (Krag 1932: 6, originalens kursiv).

⁹⁴ Tsar Peter den Store (1672–1725) reformerte både den russiske hæren og statsbyråkratiet, grunnla St. Petersburg i 1703 og i 1712 slo han svenskekongen Karl den tolvte i slaget ved Poltava. Han ynskte å knytta Russland sterkare til Europa og pressa adelen til å leva meir i tråd med vestlege manerar.

opphavlege russiske tradisjonane frå tida føre tsar Peter, særleg i Moskva-riket på 1600-talet. Institusjonane frå denne tida var, ifylgje dei slavofile, overlegne dei europeiske (Tolz 2003: 81–82). Det eksisterte ei oppfatning av at den åndelege og organiske russiske sivilisasjonen var overlegen den vestlege rasjonalistiske og materialistiske sivilisasjon (Nistad 2004: 68). Dimed er det lett å skjønna kvifor Russland burde gå sin eigen veg, den russiske Sonderweg, utan å fylgja i hælane på Vesten. Såg dei slavofile russisk stordom i framtida? Ja, Erik Krag skriv: "Saken er at slavofilene var en slags tilbakeskuende utopister. Deres Utopia het – "det gamle Russland". Det stiger op av deres fatasi som en sagnets sukne by av havet" (Krag 1932: 78). Dei såg til fortida for å oppnå stordom i framtida.

Dei vestvendte var på fleire punkt kritiske til dei slavofiles framstilling av russisk kultur og historie, mellom anna til påstanden om at alt hadde vore så mykje betre på 1600-talet. Eit anna stridstema var verdien av individuell fridom. Dei slavofile meinte at denne fridomen var ein skadeleg styggedom importert frå Vesten og kom i strid med fellesskapets beste. For dei vestvendte, derimot, var menneskeverdet knytt til nett den individuelle fridomen. "Derfor var det nødvendig å bekjempe slavofilenes teorier om det russiske folks religiøse, kollektivistiske og ikke-politiske natur" (Nistad 2004: 86). Dei vestvendte meinte at Russland måtte kopiera dei vestlege institusjonane, skikkane og teknikken for å overleva som ein nasjon (Nistad 2004: 61). Motsetnadene var altså skarpe.

Dei vestvendte påstod, i motsetnad til dei slavofile, at Russland ikkje var meint å fylgja sin eigen veg og at Russland ikkje har noko å læra bort til resten av verda, (Tolz 2003: 93). Dei slavofile, derimot, hevda at Russland var den einaste rette arvtakaren etter Bysants og at Russland og det russiske folk var vald ut "med det oppdrag å bevare den sanne kristendom for hele verden" (Krag 1932: 14). Dei slavofile såg på Russland som ein verdsfrelsar, men Messias-rolla til Russland, messianismen, var dei vestvendte framand. I gjennomgangen av *Nasjis* politiske program vil eg koma tilbake til fleire detaljar og nyansar som kan sporast tilbake til både den slavofile og vestvendte idéar, særleg dette om Russland som ein verdsfrelsar, messianismen.

4.2.2 Nasji og slavofile idéar

Nasji hevdar at Russland er eit rettferdig land, der alle har lik sjanse til å realisera seg sjølve, men rørsla reknar òg med at alle skal ta ansvar: "Gratis utdanning er ikkje berre ein borgarrett, men òg ei plikt til å taka ei utdanning som ikkje berre er i eiga interesse, men som òg er i

fellesskapet interesser"⁹⁵ (Nasji 2005: 31). Idéen om det kollektive ansvaret og russarane som eit kollektivt folkeslag, ligg djupt forankra i det slavofile tankegodset. Den slavofile Aleksej Khomjakov⁹⁶ hevda at "alt stort som fullbringes i historien skyldes et helt folks felles anstrengelser" (Krag 1932: 101). Den russiske idéhistorikaren og tenkjaren Nikolaj Berdjajev⁹⁷ argumenterer for at russarar er sosialistar i tydinga som det mest kollektivt innretta folket i verda. Han meiner at sedar og skikkar vitnar om dette. Den russiske gjestfridomen, til dømes, er eit utslag av omsuta for fellesskapet (Berdjajev 2012: 146). Då Putin kom til makta uttalte han at kollektivismen, ikkje individualismen, er typisk for Russland (Putin 1999 i Kolstø 2004: 2). Ved å ynskja at alle skal realisera seg sjølve, men på "ein nyttig måte" er *Nasji* godt innafor ein tankegang om kollektivismen og ser ut til å kunne kvila på både eldre slavofile idéar og nyare Kreml-fråsegn.

Russland bør nemleg, ifylgje *Nasji*, verta verdsleiande innafor felt som økonomi, teknologi, kulturelle verdiar og politiske ideal, slik at landet kan vera med å setja dagsorden og utfordra USA og Vesten (Nasji 2005: 7). Globaliseringa av verda vert omtala som eit prosjekt som stadfestar hegemoniet til USA, men Russland kan ikkje gøyma seg for globaliseringa. Landet må inn i prosessen, verta ein del av honom og inntaka ein viktig posisjon (Nasji 2005: 4–5). Rørsla hevdar nemleg at etter mongolinvasjonen på 1200-talet har Russland og Europa gått kvar sin veg og har sidan den tid utkjempa fleire krigar mot kvarandre. Vesten har styrt verda i fleire hundreår. "Dette regimet nådde toppen i kolonitida, då vestlege land gjorde nesten heile resten av verda om til sine koloniar"⁹⁸ (Nasji 2005: 8). Vesten har med andre ord allereie vore på topp, jamfør fortidsforma til verbet, noko som skulle tyda på at nedgangstida er nær førestående eller allereie i gang.

Tanken om at Vesten har nådd sitt høgdepunkt, er ikkje ny i russisk idéhistorie. På slutten av 1800-talet vaks tanken om *panslavismen* fram. Han uttrykkjer kort sagt draumen om ei sameining av dei slaviske folka. Den fremste representanten for panslavismen var Nikolaj

⁹⁵ Original: Бесплатное образование – не только право гражданина России, но и обязанность распорядиться этим образованием не только в своих интересах, но и в интересах общества.

⁹⁶ Aleksej Khomjakov (1804–1860) var ein russisk aristokrat og slavofil. Han var oppteken av dikt, historie og teologi, der særleg det sistnemnde interessefeltet resulterte i verk av betyding. Dei måtte gjevast ut i Vesten grunna motstand frå den russisk-ortodokse kyrkja (Nistad 2004: 79–80).

⁹⁷ Nikolaj Berdjajev (1874–1948) var ein russisk tenkjar, forfattar og idéhistorikar. Han vart i 1922 utvist frå SSSR og er kan hende den russiske filosofen som er best kjent i Vesten (Berdjajev 2012: 9)

⁹⁸ Original: Пика это господство достигло в эпоху колониальной системы, когда западные страны превратили почти весь остальной мир в свои колонии.

Danilevskij⁹⁹ som i 1869 hevda at den europeiske sivilisasjonen er i ferd med å avkrefast, men han påstod at utarminga av Europa er skuggelagt av den teknologiske framgangen i Vesten (Nistad 2004: 182–187). Eg meiner at *Nasji* vidarefører denne idétradisjonen, rett nok i ein mindre direkte variant i 2005-manifestet, men i 2010-manifestet skriv *Nasji* at "[den] siste økonomiske krisa viser klårt og tydeleg [at] verda allereie har passert toppen av vestleg makt og i tilknytning til dette [har verda òg passert toppen av vestleg] geopolitisk, økonomisk og ideologisk leiarskap"¹⁰⁰ (Nasji 2010: 8). Rørsla ser ut til å meina at tida no har kome til Russland og at landet fortener ein større del av den globale kaka.

Eit viktig punkt for dei slavofile var den ortodokse kyrkja: "Folk og kirke utgjorde en enhet, og kunne ikke forstås uavhengig av hverandere. Russerne var et ydmykt folk som hadde knyttet sin skjebne til realiseringen av det kristne brorskapsideal" (Nistad 2004: 69). Hjø *Nasji* er det skrive påfallande lite om den ortodokse kyrkja i manifesta. Religiøs toleranse vert presentert som ei viktig haldning og det at Russland er ein stad der fleire religionar fredsælt har levd side om side, vert trekt fram som noko positivt. Utover dette er det ingen spesifikke fråsegn om religion generelt og den russiskortodokse kristendomen spesielt. Kan hende vert ikkje kyrkja oppfatta som ei sak som kan samla støttespelarar, men ei undersøking frå 2010 syner at helvta av russisk ungdom trur på Gud (Sjegeri 2010: 27). Heilt tyst om religion er det likevel ikkje. Mellom anna var *Nasji* til stades på ein internasjonal konferanse i 2008 og publiserte ein artikkel om dette under overskrifta "Ortodoksi – ein religion for ungdom"¹⁰¹ (Nasji 2008^B). Dette skulle tyda på at rørsla om ikkje anna freistar å overtyda ungdom om at religion ikkje *berre* er for gamlingar. Kan hende ynskjer ikkje *Nasji* å leggja for mykje vekt på den ortodokse kyrkja for å ikkje støyta frå seg potensiell støtte frå andre trussamfunn.

Berdjajev åtvarar mot brorskap utanfor kristendom, og skriv at tanken om brorskap menneske mellom, vert forgifta når han vert lausrive frå kristendomen. Dette gav seg til syne i kommunismen, hevdar han (Berdjajev 2012: 182). Det at *Nasji* meiner at folk må skaffa seg god utdanning og nyttig arbeid, til det beste for landet, må kunne oppfattast som eit slags

⁹⁹ Nikolaj Danilevskij (1822–1885) var ein russisk adelsmann. Han gjorde ein strålende karriere som vitskapsmann. Hovudverket hans, *Russland og Europa*, vekte i 1869 lite merksemd. Dei reviderte utgåvene frå 1888 og 1895 vart meir populære. I denne boka hevdar Danilevskij at Russland ikkje er ein del av Europa, men ein del av ein slavisk sivilisasjon (Nistad 2004: 183–191).

¹⁰⁰ Original: [П]оследний экономический кризис отчётливо показывает [, что] мир уже прошёл пик западного могущества и связанного с ним геополитического, экономического и идеологического лидерства.

¹⁰¹ Original: Православие – религия молодых.

brorskap og det kan sjå ut til at kristendomen får ein plass i dette, men han spelar ikkje fyrstefiolin.

4.2.3 *Nasji* og vestvendte idéar?

Det er etter mi meining vanskeleg å finna direkte teikn på vestlegvendt tenking hjå *Nasji*. Det kanskje klåraste teiknet er det faktum at *Nasji* ikkje ser ut til å ynskja å kasta vrak på dei vestlegliberalistiske reformene som vart innført i Russland etter at SSSR kvarv i 1991. Eg finn ingen teikn til at rørsla ynskjer å utvikla eit alternativ til den marknadsøkonomiske modellen, men dette kan neppe tolkast som ein vestlegvendt idé, men snarare som ein aksept av dei politiske realitetane, noko dei sjølv òg skriv: "Alle folk og alle land er nøydde til å taka del i [...] konkurransen"¹⁰² (*Nasji* 2005: 5). Dette vert tema i kapittel 4.3.4 og 4.3.5.

Det som kan hende er mest vestlegvendt blant *Nasjis* idéar og argument, er deira positive syn på tsar Peter den Store. Tsaren vert trekt fram som eit døme på ein person som var med på å modernisera Russland (*Nasji* 2010: 6). Her er det vanskeleg å finna grunnlag for å hevda at *Nasji* skulle vera inspirert av dei slavofile, av di sistnemnde meinte at Russland hadde hatt ei harmonisk utvikling fram til Peter den Store. Dei slavofile påstod at Peter underordna kyrkja inn under staten og oppretta eit undertrykkande byråkrati og gjorde på denne måten Russland om til Vestens haleheng (*Nistad* 2004: 70). Trass i dei slavofiles syn, eksisterer det "a widespread perception of Peter as the sole creator of the modern Russian state" (*Tolz* 2003: 23). *Berdjajev* hevdar attpåtil at utan reformene til Peter den store, kunne ikkje Russland ha gjort seg gjeldande i verda (*Berdjajev* 2012: 39). Dette harmonerer godt med dei vestvendtes syn, men det at *Nasji* har eit positivt syn på Peter den Store åleine gjer ikkje ungdomsrørsla vestvendt. Det kan verka som om rørsla plukkar, på litt vilkårleg vis, førebilete som har vore med på å utgjera ein skilnad i den russisk historie, ein skilnad rørsla ser på som positiv.

Særleg synet på Peter den Store leier tankane over til *Den offisielle nasjonalismen*. Han skilde seg både frå slavofil og vestvendt tankegang og er namnet på statsideologien under tsar Nikolaj den fyrste¹⁰³ frå kring 1840. Den ideologiske retninga vart utforma av

¹⁰² Original: Каждый народ, каждая страна вынуждены участвовать в [...] конкуренции.

¹⁰³ Tsar Nikolaj den fyrste (1796–1855) kom til makta i 1825 og var kjend for sitt despotiske styre. Han var ein sterk motstandar av revolusjonar og tilbydde militærstøtte til fleire europeiske statar for å slå ned interne opprør.

undervisningsminister Sergej Uvarov.¹⁰⁴ Denne retninga kan òg sjåast på som eit svar på Tsjaadajevs spørsmål i dei filosofiske breva. Her vart Peter den Store omtalt i positive ordelag og "hyldet som skaperen av den moderne russiske staten" (Nistad 2004: 113). *Pravoslavije, samoderzjavie og narodnost'*¹⁰⁵ er tre nykelpunkt i den offisielle nasjonalismen. Desse orda kan omsetjast til *ortodoks kristendom, autokrati og patriotisme* (Nistad 2004: 114). *Narodnost'* kan òg omsetjast til *folkekarakter*. Omgrepet inneber, ifylgje Uvarov, at styresmaktene styrte utifrå den russiske folkesjela, eller folkeånda, og historia til folket, slik at makta og folket utgjorde éi eining (Myklebost 2010: 72–73). Det tsaristiske eineveldet og den sterke staten skulle danna grunnlaget for stordomen og makta til Russland. Denne ideologien skilde seg frå slavofilien ved å hylla Peter den Store som skaparen av den moderne russiske staten, men òg frå dei vestvendte ved å sjå på Vesten som "ein roten stad". Det var ei viss usemje om tolkinga av omgrepet patriotisme. Nokon meinte at dette betydde at folket skulle lyda styresmaktene, andre meinte at det her var snakk om ei tru på det russiske folket (Nistad 2004: 112–114). Når det gjeld denne usemja her, kan det sjå ut til at *Nasji* trekk vekslar på båe: I folket skal det vera lydnad ovanfor Putin og hans politiske plan, men *Nasji* viser ein stor tillit til potensialet i medborgarane sine.

Det er altså ikkje slik at den tilsynelatande positive haldninga til Peter den Store skal tilskrivast idéar frå vestvendte tenkjarar, men bør heller oppfattast som ei vidareføring av den tsaristiske statsideologien. I 2005-manifestet skildrar *Nasji* Peter den Store som den fyrste modernisatoren i Russland. Han lukkast i mykje, meiner rørsla, men ikkje med å etablera dei samfunnstilhøva "som i Vesten sytte for ei aukande bylgje av innovasjonar"¹⁰⁶ (*Nasji* 2005: 14). *Nasji* omtalar Peter den Store som ein modernisator, under honom vart Russland til eitt av dei sterkaste landa i verda, meiner rørsla (*Nasji* 2010: 6–7). Det at ungdomsrørsla i rosande ordelag omtalar Peter den Store treng ikkje berre å vera eit teikn på inspirasjon frå Den offisielle nasjonalismen, men eit døme på at rørsla trekkjer fram personlegdomar som ho hevdar har vore positive for utviklinga av Russland.

¹⁰⁴ Sergej Uvarov (1786–1855) var ein russisk statstenestemann under tsar Nikolaj den andre. I 1832 vart han utnemnd til utdanningsminister.

¹⁰⁵ I talen sin *Russland på grensa til tusenårsskiftet* nemnde Putin tre liknande omgrep: *derzjavnost, gosudarstvennost' og patriotizm*. Desse kan omsetjast til *stormaktsdom, statlegdom og patriotisme* (Laruelle 2009: 143). Kyrkja spelar inga sentral rolle lenger og er slik sett utelukka, men elles er likskapen slåande med ideologien til Uvarov.

¹⁰⁶ Original: ...которые на Западе обеспечивали нарастающий поток инноваций.

Fleire stader i manifesta sitt skriv *Nasji* om demokrati og slår fast at Russland er eit demokrati: "Demokrati, det er det russiske folkets historiske val"¹⁰⁷ (Nasji 2005: 5)¹⁰⁸. Ein kan spørja seg om det faktisk er slik, men strøymingane som kom til synes under perestrojka, viser at russarane ynskte seg ei anna styreform enn den som rådde i SSSR. Det å nemna demokratiet som ei riktig styreform for Russland er heilt klårt ein vestvendt tanke, men i 2005-manifestet slår rørsla fast at landet er eit suverent demokrati. For *Nasji* inneber dét at "Russland ikkje skal utvikla eit demokrati under påverknad utanfrå. [Landet] skal heller ikkje taka eksamen i demokrati framfor utanlandske professorar og byggja det etter utanlandsk mønster"¹⁰⁹ (Nasji 2005: 28). *Nasji* ser føre seg at Russland skal gå sin eigen demokratiske veg. Dimed vert det vanskeleg å sjå at dette fell saman med vestvendte tankar. Opphavleg såg ikkje dei vestvendte føre seg at Russland hadde noko alternativ til den "vestlege vegen". Aleksandr Herzen¹¹⁰ var ein vestvendt tenkjar, men han var òg blant dei fyrste til å formulera idéen om at Russland kunne gå ein spesiell veg. Det særskilte med denne vegen, var at han ikkje var åtskild frå Vesten, men at han "would allow Russia to surpass the West and teach it a lesson" (Tolz 2003: 93). Dette finn me att klårt og tydeleg hjå *Nasji*. Det suverene demokratiet må seiast å høyra heime her og eg skal koma attende til Russlands Sonderweg i kapittel 4.2.4. Det kan sjå ut til at idéane til rørsla berre tilsynelatande er vestvendte.

4.2.4 *Nasji* og ein russisk Sonderweg

Nasji skriv at 90-talet vitnar om at Russland ikkje kan få til ei suksessrik modernisering ved å importera utanlandske verdiar, men med Putin har landet byrja å gjera ting på sitt eige vis:

"Alle land, inkludert Russland, er nøyde til å søkja sin eigen veg mot fornying. [...] Me kan rekna med ei verdig framtid, berre dersom me på organisk vis greier å sameina dei universelle prinsippa om marknadsøkonomi og demokrati med realitetane i Russland"¹¹¹ (Nasji 2005: 16).

¹⁰⁷ Original: Демократия, [...] это исторический выбор народа России.

¹⁰⁸ Kommentar til omsetjinga: Eg forstår det slik at uttrykket "narod Rossii" ikkje siktar til den etniske folkegruppa "russarar", men innbuarane i Den russiske føderasjon. Uttrykksmåten gjev lesaren ei kjensle av at *Nasji* freistar å omtala alle som bur i Russland som eitt folk ved å inkludera alle etniske minoritetar som bur i landet.

¹⁰⁹ Original: Россия не намерена развивать демократию под чьим-то внешним руководством. Она не намерена сдавать экзамен на демократию иностранным профессорам и строить её по зарубежным лекалам.

¹¹⁰ Aleksandr Herzen (1812–1870) var ein russisk tenkjar. Han var i byrjinga ein vestvendt radikal som etter kvart vart revolusjonær. Han såg på Russland som ein "proletarisk nasjon" som kunne gjennomføra ein sosialistisk revolusjon utan å måtte fylgja utviklingstrekka til Vest-Europa. Dette gjekk i mot marxistisk lære. Herzen kjempa for opphevinga av liveigenskapen (Nistad: 95–107). Totalt sett er det vanskeleg å klaussifisera Herzen som vestvendt eller slavofil.

¹¹¹ Original: Каждая страна, в том числе и Россия, обязана искать свой путь обновления. [...] Мы можем рассчитывать на достойное будущее, только если сумеем универсальные принципы рыночной экономики и демократии органически соединить с реальностями России.

På éin måte er denne fråsegna eit tydeleg signal på at *Nasji* ser føre seg ein Sonderweg for Russland, men det heile vert problematisk ved at dei snakkar om universelle prinsipp. Dersom eit prinsipp er universelt, bør det vel ikkje vera naudsynt å tilpassa det? Samstundes kan det vera at det ligg noko realpolitisk i dette på den måten at det er vanskeleg å kasta vrak på eit så gjennomgripande system som marknadsøkonomien. Dessutan kan det å snakka varmt om demokrati, signalisera at *Nasji* ikkje ynskjer seg tilbake til det totalitære SSSR. Det kan liggja realpolitikk i dette òg, jamfør kapittel 4.3.

I 2005-manifestet siterer *Nasji* Putins tale *Russland ved tusenårsskiftet*¹¹² frå år 2000 og ved å sitera honom i eitt av sine politiske program, gjer rørsla hans ord til sine:

"Erfaringane frå 90-talet er eit talande vitnesbyrd om at ei verkeleg suksessrik fornying¹¹³ av vårt Fedreland, som ikkje byr på altfor store kostnader, ikkje kan verta oppnådd ved ei enkel overflytting av abstrakte modellar og skjema, henta fram frå utanlandske lærebøker, til russisk jord. [...] Alle land, inkludert Russland, er pliktige til å søkja sin eigen fornyingsveg"¹¹⁴ (*Nasji* 2005: 16).

Det kan sjå ut til at *Nasji*, i lag med Putin, ser føre seg ein spesiell veg for Russland. Ungdomsrørsla er ikkje åleine. Fleire spørjeundersøkingar viser at tre av fem russarar meiner at Russland bør fylgja sin eigen veg. I 2008 trudde færre russarar på fredsæle band mellom Russland og Vesten enn i 1994 (ned frå 60% til 34% av dei spurde) (*Dubin* 2010: 8, 11). *Tolz* skriv at eit viktig spørsmål alt ved byrjinga av 1800-talet var om Peter den Stores import av vestlege verdiar hadde vore gunstig eller øydeleggjande for Russland. Dette var utgangspunktet for striden mellom dei slavofile og dei vestvendte (*Tolz* 2003: 61) Som me har sett, ser det ikkje ut til at *Nasji* har nemneverdig mykje til overs for Vesten. Det kan sjå ut som at rørsla stør seg på haldninga til dei slavofile om at opninga mot Vesten var negativt for Russland. Samstundes må me ha in mente at Peter den Store i *Nasjis* augo er ein stor modernisator. Det er nok difor rørsla heller fokuserer på hendingane på 90-talet, som ho ser ut til å oppfatta som ei tid der ein ukritisk importerte vestlege idéar og ekspertar, utan å taka omsyn til realitetane i Den russiske føderasjon. Dette kan leia oss til å tru at *Nasji* er inkonsekvente og lite gjennomtenkte i sin bruk av historiske førebilete. Jamfør kapittel 1.4 om intensjonalitet, meiner eg at det er lite truleg at rørsla har vore lite gjennomtenkte, snarare tvert om. Mest truleg har rørsla medvitent vald ut førebilete som etter hennar syn kan stå som

¹¹² På russisk: *Россия на рубеже тысячелетия*. Transkribert: *Rossija na rubezje tysjatsjeletija*.

¹¹³ Der Putin nyttar ordet fornying, nyttar *Nasji* ordet modernisering. Eg ser på dei som synonymmer.

¹¹⁴ Original: Опыт 90-х годов красноречиво свидетельствует, что действительно успешное, не сопряжённое с чрезмерными издержками обновление нашей Родины не может быть достигнуто простым переносом на российскую почву абстрактных моделей и схем, почерпнутых их зарубежных учебников. [...] Каждая страна, в том числе и Россия, обязана искать свой путь обновления.

døme på russisk stordom i fortida, døme på menneske som har utgjort ein positiv skilnad for landet.

I kapittel 4.2.3 nemnde eg tanken til Herzen om at Russland hadde ein spesiell veg å gå. Her skal det seiast at Herzen var ein sosialist som ynskte ein revolusjon til Russland. Han skreiv i 1851 at "[d]en russiske stat er Europas største undertrykkelsesmaskin" (Nistad 2004: 109). Vidare hevda han at Russland var langt meir primitivt enn statane i Vest-Europa og at det fellesskapsorienterte synet på eigedom gjer det langt lettare å gjennomføra ei sosialistisk omdanning av samfunnet i Russland. "Russlands tilsynelatende tilbakeliggenhet i forhold til Vest-Europa kan [...] ifølge Herzen vise seg å være en kilde til fremtidig storhet" (Nistad 2004: 111). Herzen nemnast av *Nasji* som ein representant frå éin av dei "historiske generasjonane" på 1800-talet. Både Pusjkin og Tolstoj med mange fleire vert nemnde i lag med Herzen som døme på menneske som har vore med på å utføra store historiske hendingar eller prosessar (Nasji 2005: 2). Rørsla skriv mange stader om at det er trong for å modernisera og at Russland bør inntaka ei leiarrolle i verda, men innrømmer at landet ikkje er verdas midte (Nasji 2005: 10). Altså kan ein få ei forståing av at rørsla ikkje reknar Russland som eit land som er like velutvikla som mange av landa i Vesten. Samstundes, som me har sett, skin det fleire stader gjennom at *Nasji* ser føre seg ei stor framtid for Russland. Er det Herzens tankar om fordelane ved at Russland er litt tilbakeliggjande samanlikna med Europa som ligg bak her? Mykje kan tyda på det, men rørsla nemner ikkje denne idéen konkret sjølv.

Som nemnd ynskjer *Nasji* at Russland skal verta verdsleiande innafor felt som økonomi, teknologi, kulturelle verdiar og politiske ideal. I 2010-manifestet kjem dette langt meir direkte til uttrykk. Framtida til Russland må russarane skapa sjølve. Dette vil ifylgje *Nasji* føra til at ein må taka både risiko og ansvar. "Er du budd til dette? Då er du på lag med oss. ME er ein generasjon av PRAKTISKE DRØYMARAR"¹¹⁵ (Nasji 2010: 8, originalens kapitalar). Freistar *Nasji* å skapa ein ny type menneske? I SSSR eksisterte konseptet "det sovjetiske folket", ein idé om at alle etniske grupper skulle kunne leva fredfullt saman. Dette har òg vorte kalla *homo sovjeticus*, "whose creation was proclaimed to be the government's eventual goal" (Tolz 2003: 182). Er det dette *Nasji* freistar å gjera ved å byggja opp ein hærskare av "drøymarar". Er det det eit *homo russiskus*, som støttar Putins politikk, dei ynskjer å skapa?

¹¹⁵ Original: Ты готов к этому? Тогда нам по пути. МЫ – поколение ПРИКЛАДНЫХ МЕЧТАТЕЛЕЙ.

Dette vil eg koma tilbake til i kapittel 4.3.1, då i samanheng med kraftpatriotismen til *Nasji* og i kapittel 4.4.3, då sett i ljøs av utopisme.

Nasji brukar ein del plass på å seia at Russland bør gå sin eigen veg. Panslavisten Danilevskij meinte at for å overleva, måtte Russland frigjera seg frå Europa (Nistad 2004: 247–248), men for ungdomsrørsla er isolasjon uaktuelt. Panslavismen kan definerast som ei populistisk vidareføring av Den offisielle nasjonalismen under Uvarov. Danilevskij meinte at den europeiske sivilisasjonen var i ferd med å avkreftast og at den slaviske sivilisasjonen ville verta den mest fullkomne nokosinne (Nistad 2004: 182–187). *Nasji* nyttar ikkje ord som panslavisme, det slaviske folket og liknande i manifesta sine. I 2008 var delar av rørsla på ein venskapsvisitt til Serbia og hylla serbarane som eit broderfolk av russarane (Nasji 2008^A), noko som kan tyda på eit visst fokus på det slaviske folket. I dei nære grannelanda derimot, særleg i Ukraina og Baltikum, er rørsla mest oppteken av situasjonen for russisk språk. Episoden med krigsminnesmerket Bronseryttaren i Estland, nemnd i kapittel 3.3, tyder på at Den store fedrelandskrigen og minna om honom er sentrale for *Nasji*, sjølv i utlandet.

Hovudmålgruppa til rørsla er innbyggjarane i den russiske staten, deira ve og vel. Og det er altså ikkje berre dei etnisk russiske som *Nasji* vil ha med her: "Det er naudsynt å ha klårt føre seg at kulturelt mangfald er eit viktig fortrinn for Russland i den moderne verda"¹¹⁶ (Nasji 2005: 19). Dimed vert helsinga til det slaviske broderfolket i Serbia litt uforståeleg, ja nærmast motseiande i høve til dette med kulturelt mangfald. *Nasji* vitja i Serbia både minnesmerke frå andre verdskrigen, men såg òg på resultata av NATO-bombinga på 90-talet (Nasji 2008^A). Slik sett kan turen til Serbia tolkast både som ein studietur, med tanke på *Nasjis* interesse for Den store fedrelandskrigen, men òg som eit ynske om å sjå Vestens øydeleggingar gjennom NATO. I tillegg kunne rørsla visa ein gest overfor serbarane.

4.3 *Nasji* og uttrykk for realpolitiske tilhøve

Det kan argumenterast for at *Nasji* er viljug til å utfordra Vesten på vestlege premiss. Rørsla hevdar at moderniseringa må gjera Russland konkurransedyktig i ei global verd. Dette krev ei viss tilpassing til vestlege institusjonar og konkurransevilkår, men det er vanskeleg å hevda at dette kan reknast som vestlegvendt tankegang. Kan hende er dette heller eit uttrykk for real- og maktpolitisk medvit? Her skal eg prøva setja fem kjernepunkt hjå ungdomsrørsla inn i ein

¹¹⁶ Original: Нужно ясно понимать, что культурное многообразие – важное преимущество России в современном мире.

større samanheng. Fyrst vil eg ta føre meg patriotismen til rørsla, deretter fiendebiletet hennar og, i tur og orden, tre viktige omgrep for rørsla: modernisering, suverenitet og leiarskap.

4.3.1 Kreml-venleg kraftpatriotisme

Som me har sett, ynskjer *Nasji* at Russland skal verta verdsleiande innafør økonomi, teknologi, kulturelle verdiar og politiske ideal (Nasji 2005: 3). Dette vil krevja ei modernisering av landet, noko som berre er mogleg å få til ved å endra på tankesettet innafør politikken, økonomien og administrasjonen i Russland. Hovudelementa i den nye tankeganen er, ifylgje *Nasji*, patriotisme, historisk optimisme, framtidstru, det å stå for sine val i møtet med samfunnet og det å vera ein leiar (Nasji 2005: 40–41). Rørsla etterlyser ein ny elite som er moralsk og patriotisk. Det er viktig med innovasjon og nyskaping på leiarnivå. Ein må gå vekk i frå kopiering og til nyskaping. Ein må erstatta "oppløysingseliten"¹¹⁷ med "utviklingseliten".¹¹⁸ Rørsla spesifiserer ikkje kven som inngår i desse gruppene. Elitar skal føra landet framover, hevdar ho, men i laupet av 90-talet byrja eliten å tenkja på korleis han sjølv kunne verta rikare (Nasji 2005: 32). Slik eg forstår det, må dette vera "oppløysingseliten". "Utviklingseliten" bør vera driven av moral og patriotisme (Nasji 2005: 32). "Denne erstatninga bør gå føre seg på naturleg vis, det vil seia at ei målretta styrking av samfunnet og dei politiske leiarane, fyrst og fremst Vladimir Putin, er uunngåeleg"¹¹⁹ (Nasji 2005: 33). Det ser ut til at *Nasji* i 2005 meinte at "utviklingseliten" enno ikkje var skapt. Ungdomsrørsla ynskjer å forma ein ny elite som kan vera med og dra lasset i same retning som henne og Putin.

Ungdomsrørsla *Nasji* ynskjer at Russland skulle verta ei slags bru mellom verdssivilisasjonane (Nasji 2005: 17).¹²⁰ For å verta den sivilisasjonsbrua må Russland vera ope og sterkt. Dersom Russland isolerer seg, vil landet verta svakt, påstår rørsla og trekkjer fram Japan på 1600-talet som eit døme.¹²¹ Russland må taka i bruk konkurransefortrinna sine for å verta ein verdsleiar og det er "[...] oppgåva til vår generasjon"¹²² (Nasji 2005: 17–18).

¹¹⁷ Original: Элита распада.

¹¹⁸ Original: Элита развития.

¹¹⁹ Original: Такая смена должна происходить естественным путём, то есть необходимы целенаправленные усилия общества и политических лидеров, прежде всего Владимира Путина.

¹²⁰ Eg kjem attende til dette i kapittel 4.4.2, då sett i ljøs av utopiar og den russiske *Sonderweg*.

¹²¹ Det er som nemnd ikkje mi oppgåve å påvisa feil eller manglar i opplysningane som *Nasji* presenterer som fakta i manifesta sine, men Japan var ein periode svært isolert. *Nasji* hevdar at denne isolasjonen gjorde landet svakt og freister å argumentera for at det same kan skje med Russland i tilfelle isolering.

¹²² Original: [...] задача нашего поколения.

Som nemnd oppmodar rørsla grasrota til å samla seg for å gjera Russland sterkare, mellom anna ved å velja riktige yrke, men òg på eit meir kvardagsleg plan:

"HUGS: HELSA DI OG DITT LANGE LIV ER IKKJE BERRE EIT SPØRSMÅL OM DEG. Det er eit spørsmål om konkurransedugleiken til nasjonaløkonomien, det er eit spørsmål om tryggleiken til landet vårt, det er eit spørsmål om å verna om det russiske språket og framhalding av den russiske historia.

DIN SJUKDOM er eit problem for familien din, han er ein skade for økonomien til landet, ei ekstra påkjenning for landets sosialtrygdesystem. Tenk: har du i det heile teke opparbeida deg rett til å vera sjuk? Foreldra dine, bestefedrane og bestemødrene dine heilt klårt 'Ja', Du heilt klårt 'Nei'.

Det å vera patriot i dag, betyr fyrst og fremst å vera eit sunt menneske eller i alle fall å prøva på å vera det"¹²³ (Nasji 2010: 11, originalens kapitalar).

Dette står å lesa i 2010-manifestet til *Nasji*. Dette er eit tydeleg døme på det eg vil kalla kraftpatriotisme. I fylgje ungdomsrørsla er det å halda seg frisk og å leva lenge er rett og slett patriotisk. Den personlege helsa vert for ungdomsrørsla eit spørsmål om Russlands tryggleik og jamvel om den framtidige eksistensen til landet.

Nasjis kraftpatriotisme er ikkje retta direkte mot Putin, dersom ein skal tru rørsla. "*NASJI skal skapa støtte for Putin. Dette skal ikkje verta støtte til personen Putin, men støtte for den politiske kursen hans*"¹²⁴ (Nasji 2005: 38, originalens kapitalar og kursiv).¹²⁵ Indirekte her nemnar rørsla det som ofte vert kalla Putins plan. Uttrykket vart fyrste gong nytta av Boris Gryzlov¹²⁶ i partiet *Det sameinte Russland*. Han omtalte termen som ny, men konseptet som gamalt. Kva går så planen ut på? "Putin's plan [...] is whatever Putin thinks and wants" (Gaddy og Kuchins 2008: 117–118). Slik blind støtte til statsleiaren, kan verka som ei gjenoppliving av Hitler-Jugend, men Marlène Laruelle hevdar at den Kreml-venlege patriotismen ikkje er ei form for fascisme, men ein type nasjonalisme (Laruelle 2009: 3–7).

¹²³ Original: ЗАПОМНИ: ТВОЁ ЗДОРОВЬЕ И ДОЛГОЛЕТИЕ – ЭТО НЕ ТОЛЬКО ТВОЙ ВОПРОС. Это вопрос конкурентоспособности национальной экономики, это вопрос безопасности нашей страны, это вопрос сохранения русского языка и продолжения российской истории.

ТВОЯ БОЛЕЗНЬ – это проблемы для твоей семьи, это ущерб для экономики страны, это дополнительная нагрузка на неё систему социального обеспечения. Подумай: вообще заработал ли ты право на болезнь? Твои родители, твои дедушки и бабушки определённно "Да", Ты – определённно "Нет".

Быть патриотом, сегодня, означает, прежде всего, - быть здоровым человеком или, во всяком случае, стремиться быть таковым.

¹²⁴ Original: *НАШИ будет осуществлять поддержку Путину. Это не будет поддержка личности Путина, но поддержка его политического курса.*

¹²⁵ Vidare nemnar *Nasji* kva som inngår i den politiske kursen til Putin: vern av landets suverenitet, verkeleggjering av landets økonomiske og politiske modernisering, mogleggjering av landets stabile og ikkjevaldelege utvikling, det å oppnå landets globale leiarskap i framtida (Nasji 2005: 38).

¹²⁶ Boris Gryzlov (1950–) er ein russisk polititar. Han er éin av leiarane i partiet *Det sameinte Russland*.

Difor meiner eg at det er grunn til å hevda at *Nasji* driv på med nasjonsbygging, men dette kan problematiserast, noko eg gjer i kapittel 4.3.3.

Fyrst litt meir om Putins plan. Implementeringa av denne planen inneber mellom anna at ein i Statsdumaen har "godkjente 'opposisjonsparti'"¹²⁷ og at det eksisterer ein idé om at maktpartiet *Det sameinte Russland* skal styra landet i fleire tiår framover. Dette synet vert hevda av ein elite, fødd på 50- og 60-talet, som ser det som heilt naturleg at dei skal styra Den russiske føderasjon til 2030. Stabiliteten i politikken er for dei ikkje noko som kan overlatast til demokratiske kreftar (Gaddy og Kuchins 2008: 121–122). Slik sett kan det sjå ut til Putins plan og det suverene demokratiet er to sider av same sak. No skal det seiast at *Nasji* snakkar varmt om demokrati, men dei nyttar helst uttrykket det suverene demokratiet, ei uttrykksform som er typisk for undertrykkande regime, jamfør kapittel 2.2.3. Her ser me at ungdomsrørsla og Putin er på line med kvarandre, der *Nasji* nærmast utgjer ei rørsla for ukritisk støtte til det sitjande regimet.

Dei som er i mot Putin og hans politikk vert av *Nasji* omtala som fascistar. I 2010-manifestet skriv rørsla i samband med etableringa av eit fungerande sivilsamfunn i Russland at tidlegare, i 2005, var heile sivilsamfunnet organisert mot styresmaktene: "I dag ser me eit anna bilete. No har tusenar av ungdom samla seg for å vera nyttige for landet. [...] Tusenvis av ungdom har sameint seg for å stå i mot fascisme og aggressiv nasjonalisme. Ungdomen har byrja å tru på den russiske staten, den russiske staten har byrja å tru på ungdomen"¹²⁸ (*Nasji* 2010: 2).¹²⁹ Det vert sett likskapsteikn mellom det å støtta staten og vera nyttig for staten. Samstundes utpeiker *Nasji* alle motstandarane som fascistar og nasjonalistar. Her ser me dessutan at ordet nasjonalisme har ein negativ valør for rørsla. Hjø dei er det patriotismen som gjeld, trass i at den òg kan oppfattast som nasjonalistisk. Skilnaden mellom dei to omgrepa, slik eg forstår

¹²⁷ Opposisjonsverdien i Statsdumaen kan diskuterast. Etter 2011–valet kom det inn fire parti i parlamentet. Eitt av dei var *Eit rettferdig Russland (Spravedlivaja Rossija)*. Partiet har kome med mild kritikk av *Det sameinte Russland*, men vart oppretta av Kreml (Remington 2012: 178). Eit anna parti som kom inn i 2011 var *Det liberaldemokratiske partiet (Liberal'no-demokratitsjeskaja partia Rossija)*. Trass i namnet, er partiet eit nasjonalistparti som ynskjer eit autoritært regime i Russland. Skal ein døma etter korleis partiet har røysta i Dumaen, er dette partiet svært regimevenleg (Remington 2012: 175). Det einaste partiet som utgjer ein reell opposisjon er *Kommunistpartiet (Kommunistitsjeskaja Partija Rossijskoj Federatsii)*, men partiet har lenge opplevd ein nedgang i talet på veljarar.

¹²⁸ Original: Сегодня мы видим совсем другую картину. Сегодня тысячи молодых людей объединились, чтобы быть полезными для страны. [...] Тысячи молодых людей объединились, чтобы противостоять фашизму и агрессивному национализму. [...] Молодёжь поверила в российское государство, российское государство поверило в молодёжь.

¹²⁹ I kapittel 2.2.4 derimot, kom det fram at ungdom flest ikkje lit på statlege strukturar.

Nasji, er at nasjonalismen ikkje støttar opp om planen til Putins, medan patriotismen gjer det og motarbeider dei som ikkje støttar planen, jamfør kapittel 2.2.2.

Kraftpatriotismen til *Nasji* er altså ein type nasjonalisme og ifylgje Marlène Laruelle er den russiske nasjonalismen eit studie av Russlands Sonderweg (Laruelle 2009: 7). Er den russiske nasjonalismen ei form for einvegskommunikasjon? Nei, meiner Marlène Laruelle:

"Nationalism [...] cannot be understood as a phenomenon forcibly imposed from *above* without the consent of those *below*: on the contrary, it can be argued that the movement went in the opposite direction, since the authorities themselves were seeking to find a language in common with society and came to interpret societal demands in terms of a need for identity. This at least partially explains the population's vote of allegiance to Vladimir Putin" (Laruelle 2009: 193).

Den russiske nasjonalismen er ifylgje Laruelle ein måte som styresmaktene svarar grasrota på. Eg forstår henne dit at folk flest er på leit etter ein nasjonalidentitet. Dette freistar Kreml å gjeva eit svar på. Trass i at det ikkje ser ut til å eksistera formelle band mellom *Nasji* og Kreml, men fleire uformelle, jamfør kapittel 3.4, kan det sjå ut som at ungdomsrørsla er ein del av Kremles nasjonsbyggingsprosjekt og eit responsforsøk på russaranes leiting etter ein nasjonalidentitet.

Nasji definerer ikkje kva verdiar som er russiske og kva som kjenneteiknar den russiske kulturen, men den russiske kulturen er viktig for rørsla.¹³⁰ Rørsla nyttar både Lev Tolstoj, Fjodor Dostojevskij, Nikolaj Gogol¹³¹ og andre forfattarar som døme på store personlegdomar innafor den russiske kulturen og nett desse er store leiarar av verdskulturen, ifylgje rørsla. Ho ynskjer å underbyggja eit fundament for folks skaparverk til bruk i kulturelle dialogar for at millionar skal kunne gjera seg kjende med kulturen (Nasji 2005: 9). Dette minner på sett og vis om ei form for kulturimperialisme. *Nasji* er ikkje konkret, men det er tydeleg at rørsla meiner at den russiske kulturen bør verta leiande på global basis. Dette er kan hende eit uttrykk for kraftpatriotismen til rørsla. Dessutan nyttar ho omgrepet *rossijskaja kul'tura*, ikkje *russkaja kul'tura*, noko som kan skapa eit inntrykk av at rørsla ser på kulturen i Russland som einskapleg. Som nemnd i kapittel 4.2.4, det å laga éin nasjonalitet av dei ulike etniske gruppene i landet er ikkje noko nytt. I SSSR freista ein å skapa *homo sovjeticus*, medan *Nasji*

¹³⁰ Her nyttast på russisk adjektivet *rossijskij*, som gjerne nyttast om det som er knyt til landet Den russiske føderasjon og som er ein motsetnad til adjektivet *russkij* som heller omtalar det som er knytt til det etnisk russiske. Som kjent bur det fleire etniske folkegrupper i Russland, ikkje berre russarar.

¹³¹ Nikolaj Gogol (1809–1852) var ein russisk forfattar. Han er kjent for å nytta satirisk og grotesk humor, mellom anna i verka *Revisoren* og *Nesen*.

no prøver på å skapa det eg kallar eit *homo russiskus*. Dette vert òg tema om litt, i kapittel 4.4.3.

I 2005-manifestet skriv *Nasji* at dei set verdset det kulturelle mangfaldet i Russland og meiner at det er eit viktig fortrinn for landet. Rørsla vil stogga fascismen, den aggressive nasjonalismen, religiøs intoleranse og separatisme av di det kan truga den nasjonale einskapen (Nasji 2005: 17–20). Her ser det ut at førestillinga om Russland som eit land utan ein ende kjem til uttrykk. Denne førestillinga vart etablert alt på 1700-talet og vidareutvikla gjennom det neste hundreåret. Den geografiske storleiken vart framheva som ei kjelde til nasjonal byrgskap. Forfattaren Nikolaj Gogol gav i romanen *Døde sjeler* frå 1842 eit inntrykk av at Russland var eit land utan klåre grenser. Område som tidlegare hadde vore koloniar, vart ein del av Det russiske imperiet, som til dømes Sibir, og skapte eit inntrykk av at Russland stadig vart større (Tolz 2003: 162–163). *Nasji* er påpasseleg med å påpeika at Russland er verdas største land og hevdar at opptil halvta av naturressursane i verda høyrer Russland til (Nasji 2005: 10). Eit land utan klåre geografisk grenser er òg eit land utan klåre kulturelle grenser, kan det sjå ut til. Rørsla ynskjer å unngå kulturell og religiøs separatisme for å verna om storleiken til landet. Ungdomsrørsla oppmodar tydelegvis til nasjonalbyrgskap der storleiken til Russland ser ut til å spela ei rolle og utgjera ein fordel i den moderne verda.

Tidlegare har eg slått fast at dei som er i mot Putins plan er, ifylgje *Nasji*, fascistar og i det førre sitatet ser me at ungdomsrørsla vil stogga dei som trugar den nasjonale einskapen. All motstand skal ryddast av banen. Nasjonsbyggingsprosjektet som rørsla er ein del av, skal vera med på å skapa eit "Putin-venleg" samfunn. Berre dette samfunnet vil kunne inntaka ei leiarrolle i verda. Det spelar inga rolle kven du er, så lenge du støttar Putin og hans politikk. Alle dei andre er fascistar. *Nasjis* kraftpatriotisme er tett knytt opp til måla om modernisering og fornying, mål som er tufta på ei oppfatning om at Russland per no ikkje er så sterkt som det bør vera.

Russland er eit rettferdig land, hevdar *Nasji*. For dei betyr ikkje eit rettferdig samfunn berre eit samfunn med like moglegskapar, men òg eit samfunn med likt ansvar. *Oligarkkapitalismen*¹³² er "eit samfunn [...] der det rådar ein alles kamp mot alle [...] som ei

¹³² Omgrepet *oligarkkapitalisme* ser ut til å vera den nemninga *Nasji* nyttar om dei økonomiske vanskar på 90-talet. Sjå òg kapittel 2.1.4 for meir om oligarkane.

fortsetjing av dyreverda"¹³³ (Nasji 2005: 30–31). Rørsla er nådelaus mot oligarkane, mest truleg som eit resultat av Putins oppgjer med nokre av dei. Det kan sjå ut som at denne haldninga skal rettferdiggjera med kollektivistiske tankar om å utføra handlingar til fellesskapets beste. Samstundes er det ikkje til å stikka under stol at kampen mot oligarkane er ein populær kamp, då mange vanlege russarar meiner at desse på ufortent vis har tent seg rike på kostnad av mannen i gata. Til ein viss grad ligg det ei sanning i dette.

4.3.2 Etableringa av eit fiendebilet

For å mana til kamp, opererer *Nasji* med det eg meiner er eit fiendebilet. Fiendane, i fylgje ungdomsrørsla sjølv, er dei som ser det som ein fare at Russland styrkjar seg, dei som freistar å gjeninnføra styret frå 90-talet og dei som berre tenkjer på sin eigen suksess medan resten av landet er eit kaos. Både utanlandsk kapital og politiske kreftar i utlandet vert sett på som fiendar av Russland. Rørsla skriv at ho er kategorisk i mot blomerevolusjonane i til dømes Ukraina "av di dette var eit geopolitisk prosjekt for etablering av eit ytre styre av landet"¹³⁴ (Nasji 2005: 36–37). Vidare skriv *Nasji* at "i dag rett framom augo våre vert det forma ein naturstridig union av liberalarar, fascistar, vestvendte, ultranasjonalistar, internasjonale pengefond og internasjonale terroristar. Det er berre éin ting som held honom saman – hatet mot Putin"¹³⁵ (Nasji 2005: 37). Éin ting er om dette fiendebiletet er reelt eller ikkje, men i denne samanhengen er det fyrst og fremst interessant å finna ut kva *Nasji* har å tena på å spela på og skapa dette inntrykket. Verknaden er som eit tveigga sverd. På den eine sida diskrediterast alle som ikkje er for Putin, for mange ein viktig faktor for stabilitet i Russland etter 2000. På den andre sida skapast det eit inntrykk av at det bak hyrnet lurar kreftar som vil freista å utnytta landet, noko som igjen understrekar kor viktig det er at landet skal verta sterkt og inntaka ei leiarrolle i verda.

Fiendebiletet kan delast i to: eksterne fiendar og interne. Internt er det dei som bur i landet, men som ikkje støttar Putin, eksternt ser det ut til å vera internasjonal terrorisme og Vesten som er dei verste. Som Tolz skriv, er striden mellom Russland og Vesten lang, men det var fyrst med panslavisten Danilevskij at Europa vart til ei form for ævelege fiendar av Russland. Han meinte at det i Vesten fanst ein stadig tilbakevendande *russofobi*. Før Danliveskij meinte

¹³³ Original: [О]бществ[о] [...], где идёт борьба всех против всех [...] как продолжение животного мира.

¹³⁴ Original: [П]отому что это -геополитический (sic!) проект по установлению внешнего управления страны.

¹³⁵ Original: Сегодня в наших глазах формируется противоестественный союз либералов и фашистов, западников и ультранационалистов, международных фондов и международных террористов. Его скрепляет только одно – ненависть к Путину.

dei slavofile at dei kunne redda Europa frå sine "sjukdomar" (Tolz 2003: 84–85). Hjø *Nasji* ser me båd retningane, ja, Vesten er ein fiende, men Russland har òg noko stort å visa verda, jamfør mellom anna kapittel 4.2.4.

Ifylgje *Nasji* lurar dei utanlandske, vestlege, farane i til dømes blomerevolusjonane i Ukraina, at NATO spreier seg austover og at EU utvidar seg (Nasji 2005: 28). Rørsla skriv at ho er kategorisk i mot ein blomerevolusjon i Russland, mellom anna av di dei vil hindra stabiliteten i landet, men òg opna landet for utanlandsk kontroll, som vil vera skadeleg for Russland (Nasji 2005: 37). Dette, samt at *Nasji* ser ut til å meina at alle motstandarar av regimet er fascistar, meiner eg er eit uttrykk for russofobi.¹³⁶ Valentina Feklyunina, statsvitar ved Universitetet i Newcastle, har gjort den same observasjonen kring særleg utanrikspolitikken til Kreml:

"The interpretation of *any* criticism as a manifestation of Russophobia is [...] an example of a securitizing move. It logically follows that accepting this narrative signifies viewing any criticism of Russian authorities as a threat to Russia's survival" (Feklyunina 2013: 106).

Nasji argumenterer fleire stader på dette viset. I 2010-manifestet skriv rørsla at titusenvis av ungdom har gått saman i kampen mot fascisme, for å vera nyttige ovanfor landet. Fem år tidlegare var sivilsamfunnet berre ei partisanverksemd mot styresmaktene (Nasji 2010: 2). Her får vert det tydeleg at kritikk av styresmaktene vert tolka ikkje berre som noko negativt, men òg som unyttig og jamvel farleg for landet. Å omtala motstandarar som fascistar gjev retorikken til *Nasji* eit krigsretorisk preg ved at ein spelar på hendingane under andre verdskrigen der eksistensen til Russland verkeleg var truga og landet var under militære åtak frå det fascistiske regimet i Tyskland.¹³⁷

Mellom anna reknast utanlandsk kapital som noko farleg. *Nasji* hevdar at i Brasil gav styresmaktene etter for utanlandske investeringar i bilproduksjonen. Resultatet vart, ifylgje ungdomsrørsla at bilproduksjonen no kontrollerast av utanlandske selskap medan den nasjonale produksjonen knapt finst. *Nasji* set dette i samanheng med globaliseringa, men meiner at globaliseringa er eit prosjekt som stadfestar hegemoniet til USA. Samstundes er det ikkje mogleg å gøyma seg for globaliseringa og difor er "vår oppgåve å gjera Russland til ein leiar av globaliseringa"¹³⁸ (Nasji 2005: 4–5). På sett og vis fell tanken om eit fiendebilette

¹³⁶ Terminologien russofobi nyttast ikkje av offisielle styresmakter i Russland (Feklyunina 2013: 98).

¹³⁷ I russisk språk nyttast ofte omgrepet fascisme om det nazistiske Tyskland.

¹³⁸ Original: Наша задача – сделать Россию лидером глобализации.

saman med den om suverenitet, som eg kjem attende til i kapittel 4.3.4. Alle er i mot Russland og ynskjer å utnytta landet. Difor må det vera sterkt for å hevda seg.

Lenin sa at det å importera vestlege idéar ville føra til at Russland vart utnytta av Vesten (Tolz 2003: 106). Dessutan er det verdt å hugsa på at reformene på 90-talet var så upopulære at dei "damaged the prestige of the West in the eyes of the Russians" (Tolz 2003: 128). *Nasji* motvilje mot Vesten ser ut til å kvila både på det eldre slavofile synet, men òg på desse nyare inntrykka. Professor i statsvitskap ved Emory University Thomas F. Remington viser til ei undersøking frå 2009 som syner at i 37 prosent av russarane trur at Russland står ovanfor ein utanlandsk militær trussel. Ei anna undersøking frå 2007 viser at nesten helvta av russarane meiner at EU utgjør ein trussel mot Russland. Dette kan nok ha ein samanheng med at russarane har eit syn på internasjonale relasjonar som eit null-sum-spel, altså at kvart land fyrst og fremst tenkjer på sine eigne interesser (Remington 2012: 251). Slik sett ser *Nasji* òg ut til å spegla eit folkeleg og høgst levande fiendebilete. Så seint som i mai 2013 kom det fram at menneskerettsorganisasjonen Ein offentlig dom¹³⁹ av påtalestyresmaktene vart stempla som agentar for utanlandske interesser, skulda for å motteke pengar frå Den norske Helsingforskomité (Barents observer 2013).

Fiendebiletet kjem òg til syne på anna vis. *Nasji* meiner at Russland ser på Eurasia som eit viktig strategisk område og kontrollen over dette området er viktig for dei som ynskjer å dominera i Eurasia og i heila verda. Russland dekkjar store delar av Eurasia, men rørsle hevdar at det finst dei som skulle kunne tenkja seg å overtaka kontroll over denne delen av verda. Ingen av grannelanda er fiendar, men *Nasji* hevdar at både internasjonale terroristar og USA freistar å skaffa seg kontroll over Eurasia (Nasji 2005: 22–23). At internasjonale terroristar peikast på som ein fare, er kan hende ikkje uventa. Meir uforståeleg er rolla til USA i dette, men slik eg forstår det, er det ikkje snakk om fysisk territorialkontroll, men verdipolitisk og økonomisk kontroll. *Nasji* spesifiserer ikkje om det er snakk om den amerikanske krigføringa i Midtausten eller amerikanske investeringar i sentralasiatiske land. Både USA og terroristar prøver vel på å skaffa seg verdipolitisk og økonomisk kontroll, men det er nok berre sistnemnde som skulle kunne vera interessert i fysisk territorialkontroll. Dei geopolitiske kostnadene ved ein krig mot Russland, ville ha vore nesten utolelege for USA. Når det er sagt, meiner eg at denne tankerekkje kan vera *Nasji*'s synleggjering av og forklaring

¹³⁹ På russisk: Общественный вердикт. Transkribert: Obsjtsjestvennyj verdikt.

på kvifor Russland bør inneha ei sentral rolle i verda. Av di Russland kontrollerer store delar av området i Eurasia allereie,¹⁴⁰ meiner nok rørsla at landet, implisitt, har ein naturleg rett til påverknadskraft i dette området. Slik kan synspunktet rettferdiggjera både utanriks og innanriks. Dette punktet er òg sterkt knytt til omgrepet suverenitet, noko eg kjem tilbake til i kapittel 4.3.4.

4.3.3 Modernisering

Å verna om suvereniteten til Russland er viktig for *Nasji*. I kapittel 1.6 kom det fram at *Nasji* har ein langt vidare definisjon av suverenitet enn det som er vanleg. "Det er det fyrste og viktigaste vilkåret for moderniseringa av landet"¹⁴¹ (Nasji 2005: 38). Kva er så modernisering? Rørsla nyttar tre ord som alle er knytt til dette fenomenet: fornying, innovasjon og sjølvsgt modernisering.¹⁴² Ungdomsrørsla er ikkje veldig spesifikk når det gjeld på kva måte landet skal moderniserast på, men i 2005-manifestet skriv ho: "Nykeyen til moderniseringa av landet, etter vår meining, er ei endring i formatet for politisk, økonomisk og administrativ tenking hjå eliten i landet"¹⁴³ (Nasji 2005: 40). Det er tydeleg at *Nasji* ikkje var nøgd med den dåverande situasjonen i Russland. Vidare skriv rørsla:

"Leiarane som skal verkeleggjera moderniseringa av landet i retning av eit friare, rettferdigare og meir solidarisk samfunn, bør etter vårt syn inneha fylgjande hovudkompetanse: 1) Patriotisme, kjærleik til landet sitt; 2) historisk optimisme, tru på Russlands framtid; [...] 4) sosialt ansvar: det å vera budd til å svara for resultatata av sine handlingar føre samfunnet; 5) å vera open for nye ting; 6) [...] evna til å sjå moglegskapar for samarbeid; 7) leiarkvalitetar [...]"¹⁴⁴ (Nasji 2005: 40–41).

Punktet om historisk optimisme kan, etter å ha lese manifesta til *Nasji*, oppfattast som "selektiv historielesing". Eg har alt vore innom at valet av førebilete frå den russiske historia, ser ut til å vera knytt til personar og hendingar som vitnar om russisk stordom og kan hende er ei kjelde til nasjonalbyrgskap. Elles ser me av sitatet at moderniseringa vert knytt til patriotisme, jamfør kapittel 4.3.1 om kraftpatriotisme og til leiarskap, jamfør kapittel 4.3.5. Samstundes ser det ut til at moderniseringa er tett knytt opp til globaliseringa, ein prosess som *Nasji* meiner at det ikkje er mogleg å unngå. Her må landet inntaka ein leiarposisjon, verta i

¹⁴⁰ Nasji skriv at Russland utgjer den sentrale militærstrategiske delen av Eurasia (Nasji 2005: 22).

¹⁴¹ Original: Это первое и главное условие модернизации страны.

¹⁴² På russisk, høvesvis: *Обновление, инновация* og *модернизация*.

Transkribert, høvesvis: *obnovlenie, innovatsija* og *modernizatsija*.

¹⁴³ Original: Ключом к модернизации страны, по нашему мнению, является смена формата мышления политической, экономической и административной элиты страны.

¹⁴⁴ Original: Лидеры, которые осуществляют модернизацию страны в направлении более свободного, справедливого и солидарного общества, должны обладать, на наш взгляд, следующими основными компетенциями: 1) патриотизм: преданность своей стране; 2) исторический оптимизм: вера в будущее России; [...] 4) социальная ответственность: готовность отвечать перед обществом за результаты своих действий; 5) открытость к новому; 6) [...] умение видеть возможности для затрудничества; 7) лидерские качества [...].

stand til å setja dagsorden og avgjera spelereglane (Nasji 2005: 5–7). Trua på ei lysande framtid og leiarskap er viktig båe stader.

For å sparka i gang moderniseringa, må ein setja ein stoggar for oligarkkapitalismen, hevda *Nasji* i det fyrste manifestet sitt. Dei fører berre til mindre konkurranse og meir korrupsjon (2005: 34). Fem år seinare skreiv dei at oppgåvene med å modernisera landet ikkje er fullførde. Til ein viss grad var nytenkinga i gang, men det er viktig å starta kampen mot dei som ikkje aktivt arbeider for moderniseringa (Nasji 2010: 1–3). Dimed kan det sjå ut til at *Nasji* ikkje har nådd måla sine. Spørsmålet er korleis dei kan støtta Putins plan, då det under honom har skjedd ei sterk sentralisering, særleg innan media har konkurransen vorte mindre og korrupsjonsnivået har skote i vêret, jamfør kapittel 2.2. Samstundes er dette eit teikn på at *Nasji* ikkje er nøgt med situasjonen i dagens Russland, dei meiner at landet har potensiale til å få til noko meir, verta ei stormakt igjen og setja dagsorden. Likevel fører ikkje dette til kritikk av regimet. Det kan sjå ut som at for denne ungdomsrørsla er det berre den politiske kursen til Putin som kan unngå 90-talskaoset og føra landet inn i ei storslått framtid godt hjelpt av ungdomen i "vår generasjon".

Ifylgje *Nasji* har Russland fleire gongar sett dagsorden, mellom anna i 1917 med Oktoberrevolusjonen.¹⁴⁵ Mange i verda var eller vart kommunistar på denne tida. Rørsla hevdar at nett dei russiske kommunistane var dei som bestemte seg fyrst for å redusera arbeidsdagen frå tolv til åtte timar, innføra gratis utdanning, allmenn røysterett, velferdsgodar ved arbeidsløyse og sjukdom med meir. "Fyrst etter at bolsjevikane realiserte desse tiltaka i Russland, fylgde andre land etter med liknande tiltak i frykt for ein kommunistisk revolusjon i sine eigne land"¹⁴⁶ (Nasji 2005: 10–11). *Nasji* ser på revolusjonen som eit døme på russisk stordom og meiner at dette var ei tid då Russland sette dagsorden og var ein verdsléiar, jamvel når det kjem til verdiar som vert sett på som "typisk vestlege". Er det dette *Nasji* meiner med eit "optimistisk historiesyn"? Vidare skriv rørsla at "[d]et var nett Russland som sigra over Hitler i andre verdskrigen. [...] USA og Storbritannia, samt Frankrike, hjelpte oss i denne krigen"¹⁴⁷ (Nasji 2005: 11). Fyrst må det noterast at oppfatninga om at Russland, det vil seia SSSR, gjorde grovarbeidet under den andre verdskrigen er ganske vanleg i Russland. Når det

¹⁴⁵ Med Oktoberrevolusjonen kom kommunistane, bolsjevikane, til makta i Russland.

¹⁴⁶ Original: Только после того, как большевики реализовали эти меры в России, другие страны из страха перед коммунистической революцией в своих странах пошли на подобные преобразования.

¹⁴⁷ Original: Именно Россия победила Гитлера во второй мировой войне. [...] США и Великобритания, а также Франция, помогли нам в этой войне.

er sagt, er det interessant å leggja merkje til at sjølv det som hendte medan SSSR eksisterte, vert oppfatta som russiske eller Russlands bragder og heldedådar. Det ser ut som at *Nasji* ynskjer å presentera eit glansbilete av historia der ulike hendingar plukkast ut nett for å visa fram Russlands evne til stordom i fortida. Kan hende er det nett slik rørsla ynskjer å få gjennomslag for tanken om at ei stor framtid venter landet?

Vidare trekkjer *Nasji* fram to døme på modernisatorar i Russland, den fyrste er tsar Peter den Store og hans reformer, men ifylgje ungdomsrørsla lukkast han ikkje heilt, av di landet etter kvart hamna i bakleksa igjen, samanlikna med Vesten. Den andre modernisatoren er bolsjevikane, som "førde Russland inn blant dei store industristormaktene, og symbolet på dette vart Jurij Gagarins erobring av kosmos"¹⁴⁸ (*Nasji* 2005: 14).¹⁴⁹ Som kjent møtte SSSR og seinare Russland på store problem på 80- og 90-talet, noko som ungdomsrørsla erkjenner. Den neste moderniseringsetappen vert å overkoma kløfta over til det postindustrielle samfunnet (*Nasji* 2005: 14). Igjen ser me at *Nasji* meiner at det er naudsynt med ei modernisering av landet. I den russiske historia er det mogleg å identifisera fleire moderniseringsetappar, både med Peter den Stores reformer som på mange område vestleggjorde den russiske eliten på byrjinga av 1700-talet, med Aleksandr den andres reformer på 1860-talet, mellom anna opphevinga av liveigenskapen, Stalins industrialisering på 1930-talet og Gorbatsjovs perestrojka på slutten av 1980-talet. "[T]hese different attempts at modernisation [...] have led to great transformations as well as major debates on Russia's future trajectory" (Krawatzek og Kefferpütz 2010: 1). Rørsla diskuterer òg framtida til Russland, i aller høgste grad, ikkje berre fortida.

Fleire ting er avgjerande for å få til ei modernisering, hevdar *Nasji*: Nasjonen skal må sterk og konkurransedyktig, staten må vera sterk og demokratisk, økonomien må vera sterk og effektiv. I 2010-manifestet skriv rørsla at den viktigaste oppgåva for dei neste fem åra, er å modernisera landet på grunnlag av den suvereniteten Russland har erverva i laupet av dei føregåande fem åra (*Nasji* 2010: 7). Dette skulle kunne tyda at suverenitet for *Nasji* tyder "økonomisk styrke", men det ligg nok meir i dette. Det kom i perioden 2005–2010 ingen blomerevolusjon til makta og med Putin i førarsetet har korkje opposisjonen eller oligarkane

¹⁴⁸ Original: [Большевники] ввели Россию в великие промышленные державы, символом чего стало покорение космоса Гагариным.

¹⁴⁹ Det bør noterast at *Nasji* innrømmer at det kommunistiske prosjektet i SSSR var eit tøft diktatur som kravde mange ofre. Eit symbol på dei mange ofra på moderniseringas altar, er tvangsarbeidet til millionar av menneske i sovjetiske konsentrasjonsleiar (*Nasji* 2005: 14). Her kan ein merkja seg at Gulag-leirane vert omtala som sovjetiske, medan det elles var ei modernisering av Russland, ikkje SSSR.

kome til makta. I tillegg til å modernisera Russland, er det, ifylgje rørsla, viktig å modernisera seg sjølv. Ein skal vera patriot, føda mange ungar, prøva å leve lenge. Dette er viktig for konkurranseevna til Russland. Rørsla vil stå klar for å hjelpa dei som er budde til å verta verdas beste innafor sine fagfelt, ha ei verdsleiande utdanning, har vilje til initiativ, anten dei vil byggja ein rombase på Mars, driva med genmodifisering eller vertikalt jordbruk (Nasji 2010: 10–14). Det er ikkje småtteri det er snakk om, noko som gjer at det er mogleg å trekkja parallellar til dei tidleg- og førsovjjetiske utopiane om ei lysande framtid for Russland. Dette vert tema i kapittel 4.4.

Er det mogleg å definera moderniseringa til *Nasji* som ei form for nasjonsbygging? Vera Tolz skriv at "nation-building can proceed only under certain political, social and economic conditions defined as modernization" (Tolz 2003: 6). Svaret på spørsmålet er ja. I kapittel 1.6 såg me at nasjonsbygging i prinsippet kan vera anten ei politisk nasjonsbygging, etter den franske tradisjonen, eller ei kulturell nasjonsbygging, etter den tyske tradisjonen. *Nasji* siktar, som lesaren nok har sett, ofte til dei russiske verdiane og liknande. Samstundes er det viktig at staten skal vera sterk. Slik sett kan det verka som om *Nasji* gjer som Ole Brum og seier "Ja takk, baa delar" til spørsmålet om nasjonsbygginga skal gå føre seg etter det franske eller tyske prinsippet.

I kapittel 1.6 kom det fram at nasjonsbyggingsprosessen i Russland har støytt på ein del problem etter oppløysinga av SSSR. Tolz hevdar at den russiske statsbygginga har stått i vegen for den russiske nasjonsbygginga (Tolz 2003: 14–15). Kva er skilnaden på stats- og nasjonsbygging? Pål Kolstø definerer statsbygging som

"[...] the *hard* aspects of state construction. [...] It includes the establishment of frontier control, securing monopoly of coercive powers, on the state territory, putting into place a system for the collection of taxes and tolls, and so on. Nation-building, in contrast, concerns the *soft* aspects of state consolidation, such as construction of a shared identity and a sense of unity in a state's population, through education, propaganda, ideology, state symbols, and so on" (Kolstø^B 2004: 8, originalens kursiv).

Hans Rogger skreiv i 1962 at medan dei europeiske statane bygde nasjonar der nasjonalismen medverka til å byggja bru mellom klasse- og religionskonfliktar, noko som førde til at innbuarane i stor grad forlikte seg med staten, skjedde ikkje dette i Russland. Grunnen til dette, ifylgje Rogger, var at i Russland hadde den territoriale konsolideringa vorte fullført lenge før nasjonalismen vart ein viktig faktor for russarane. Denne konsolideringa førde ingen politiske rettar folket og inga varig kompromiss mellom staten og folket (Rogger i Tolz 2003:

13). *Nasji* ynskjer heilt klårt at staten skal vera sterk. Dei ser ikkje ut til å vera særleg lystne på å inngå kompromiss med sine politiske motstandarar i og med at dei vert kalla fascistar. Med *Nasjis* forståing av suverenitet in mente, der suverenitet inneber langt meir enn å tryggja grensene til staten, kan det sjå ut som at rørsla fyrst og fremst ynskjer å byggja staten. Samstundes ynskjer dei å auka nasjonalbyrgskapen blant folk og ynskjer å få med seg flest mogleg på politikken sin. Det er vanskeleg å slå eintydig fast at *Nasji* driv på med statsbygging, men kan hende dominerer dette over nasjonsbygginga.

Moderniseringa må etter *Nasjis* syn, vera ei suveren modernisering. Det vil skapa eit fritt samfunn, eit demokratisk styre og ein effektiv økonomi i Russland. Land som ikkje har greidd å modernisera seg, har vorte koloniar. Somme land opplevde ei teknologisk og økonomisk utvikling, men måtte gjeva frå seg suvereniteten sin, til dømes Japan, Sør-Korea og Tyskland etter andre verdskrigen, samt Aust-Europa som hamna under SSSR (Nasji 2010: 5–6). Dersom Russland ikkje slår inn på moderniseringsautostradaen, vil landet kunne mista sjølvstenda. Slik knytast fiendebiletet, moderniseringa og idéen om suverenitet saman.

4.3.4 Suverenitet

Å verna om suvereniteten er som nemnd ei hovudoppgåve for *Nasji*. Dette er naudsynt for å lukkast med moderniseringa. For å få til dette må ungdomen stå i mot unionen av liberalarar og fascistar (Nasji 2005: 38). Denne unionen er sett saman av dei som ikkje er samde med rørsla.¹⁵⁰ Frå 2005-manifestet til 2010-manifestet peiker ho på ei viktig måloppnåing: "Ivaretakinga av landets suverenitet ser me på som vår hovudsiger frå dei siste fem åra"¹⁵¹ (Nasji 2010: 1). Ynsket om suverenitet fungerer hjå *Nasji* som ei grunngeving for at Russland skal vera eit sterkt land. Dessutan kan eit sterkt land lettare stå i mot dei eksterne kreftane i fiendebiletet til rørsla. Samstundes kan suvereniteten knytast til idéen om den russiske Sonderweg. Berre under eit suverent styre, gjerne som ein global leiar, kan landet gå sin eigen veg, utan å måtte underkasta seg vestlege idéar. Dette er i sin tur knytt til den russiske messianismen som eg kjem attende til i kapittel 4.4.2.

¹⁵⁰ *Nasji* innrømer at liberaldemokratiske personar som sjakkspelaren Garri Kasparov og oligarken Boris Nemtsov ikkje er fascistar, men rørsla hevdar at denne gruppa menneske ser på utanlandsk styring av Russland som ein framgang, medan det for *Nasji* er eit nederlag. Likevel omtalast dei som fascistar av di dei ikkje er samde med rørsla.

¹⁵¹ Original: Сохранение суверенитета страны мы считаем нашей главной победой последнего пятилетия.

Suverenitet er den høgste forma for makt ein kan ha. Det finst ingen styringsorgan over den suverene makta (Nasji 2005: 23). I kapittel 1.6 kom det fram at *Nasji* har ei vid forståing av kva suverenitet inneber. Eit land er suverent dersom det kontrollerer heile territoriet sitt, banksystemet, valutareguleringssystemet, dei væpna styrkane, spesial- og etterretningstenestane, regjeringspolitikken (som ikkje skal vera kontrollert av pengar eller idéar frå utlandet), nasjonale massemedia, infrastrukturen og økonomiske greiner som er viktige for statsbudsjettet. Mange av NATO-landa er ikkje suverene, hevdar rørsla. "[...] Polen, Tsjekkia, Ungarn og Slovakia [...] har overlate utanriks- og forsvarspolitikken til NATO og leiaren av NATO – USA [...] [. D]en økonomiske politikken har dei overlate til EU-organa"¹⁵² (Nasji 2005: 25). Ein kan jo spørja seg om det ikkje hadde vore betre å isolera seg, men då må me hugsa åtvaringa om isolasjon der *Nasji* trekkjer fram Japan på 1600-talet som eit skrekkeksempel på eit land som hamna i bakleksa. Men det å gjeva i frå seg suverenitet vil òg føra til nett det same. Rørsla skriv at dei landa som gjev i frå seg suverenitet, noko dei gjer med von om å betra levekåra og tryggleiken i landet, vil òg hamna i bakleksa (Nasji 2005: 26). Dimed er det berre éin veg å gå for *Nasji*: Russland må verta ei stormakt og for å få til det må landet gjennom ei kraftig modernisering og halda på suvereniteten sin.

Det at Russlands suverenitet er viktig for *Nasji*, hindrar ikkje rørsla å blanda seg inn i politikken til grannelanda sine. Rørsla hevdar at både det russiske språket og den russiske kulturen er under press både i Ukraina og Baltikum (Nasji 2005: 26–27). Kan hende er det dei patriotiske tankane på vegne av det russiske som gjer at omsynet til andre lands suverenitet ikkje er så viktig.

Nasji tek òg i bruk krigsretorikk, altså formuleringar som indikerer at Russland er i ein krigsliknande tilstand: "Å forsvara vårt lands suverenitet no, slik våre bestefedrar gjorde det for 60 år sidan, er vår generasjons oppgåve"¹⁵³ (Nasji 2005: 23). Her siktast det til Den store fedrelandskrigen og han er viktig i dagens Russland. Det russiske samfunnet er på mange vis fragmentert. Det finst ikkje så mange element, felles historiske minne, som kan skapa sosiale band eller ein ideologisk konsensus. Andre verdskrigen spelar ei nykelrolle for å skapa eit felles historisk minne (Laruelle 2012: 75). Det pågår det ein sterk dragkamp i Russland om

¹⁵² Original: [...] Польша, Чехия, Венгрия, Словакия [...] свою внешнюю и оборонную политику передали НАТО и лидеру НАТО – США [...] [. Э]кономическую политику – органам Евросоюза.

¹⁵³ Original: Отстоять суверенитет нашей страны сегодня, как его отстояли наши деды 60-лет (sic!) назад, – задача нашего поколения.

tolkinga av historiske hendingar, ikkje minst i politiske debattar. Ved fleire høve spelar *Nasji* ut dette kortet. Det er tydeleg at dei freistar å skapa ein patriotisk konsensus for heile folket tufta mellom anna på dette felles historiske minnet om Den store fedrelandskrigen, eller andre verdskrigen. Ungdomsrørsla er svært varsam og vag når det kjem til andre verdiar og tradisjonar, men krigen nemnar dei fleire gongar. Eit døme på kor lite konkrete dei er finn me i 2005-manifestet: "Russland skal gå den demokratiske vegen og skal gjera det i samsvar med sine nasjonale interesser tufta på sine egne nasjonale tradisjonar utan å til fordel for abstrakte prinsipp ofra interessene til borgarane sine: interessa for tryggleik, stabilitet og ein høg levestandard (Nasji 2005: 28). Korkje her eller andre stadar står det konkret om kva slags nasjonale tradisjonar det er snakk om. Kan hende er dei vage av di dei ikkje ynskjer å støyta nokon i frå seg. Det er alt lite å samlast om. Difor må ein bruka det ein kan og ein må nytta positive minne, men frå nyare tid er det lite å henta, jamfør kapittel 2.1.6. For *Nasji* ser det ut til at krigen er det sikraste kortet, samt det å unngå oligarkkapitalismen på 90-talet.

Slik eg forstår det, er kampen for suverenitet ein måte å uttrykkja at Russland bør gå sin eigen veg. Kampen om suverenitet ser ut til å vera retta mot at vestlege interesser får makt i Russland. Panslavisten Danilevskij hevda at alt som er negativt i Russland kjem opphavleg frå Europa (Krag 1932: 141–142). *Nasji* går ikkje så langt som Danilevskij, men dei gjev uttrykk for at Vesten og vestleg påverknad førde Russland ut i dei harde 90-åra, ei tid då suvereniteten til Russland var svekt. Ungdomsrørsla skriv at blomerevolusjonane både i Ukraina og andre stader var styrt utanfrå, av vestlege kreftar (Nasji 2005: 28). Danilevskij hevda at Vesten er prega trongen til å påtvinga andres vilje og tru med makt (Krag 1932: 148). Tolz siterer Lenin som sa at det å importera vestlege idéar vil føra til at Russland vert utnytta av Vesten (Tolz 2003: 106). Fiendebiletet koplast på denne måten saman med trongen for suverenitet og Vesten peikast ut som ein motstandar og eit hinder for at Russland kan gå sin eigen veg.

4.3.5 Leiarskap

Hjå *Nasji* er både suverenitet og modernisering knytt opp til omgrepet leiarskap.¹⁵⁴ Særleg i 2010-manifestet får dette uttrykket merksemd. Rørsla meiner at "[d]en globale verda skapar eit rom for global konkurranse, der du anten er ein leiar, ein som vert leia eller eit offer"¹⁵⁵ (Nasji 2010: 5). Ho ser altså på internasjonale relasjonar som eit spel med vinnarar og taparar.

¹⁵⁴ På russisk: лидерство. Transkribert: liderstvo.

¹⁵⁵ Original: Глобальный мир создаёт пространство глобальной конкуренции, где ты либо лидер, либо вездомый, либо жертва.

Geir Hønneland skriv at hans studiar av internasjonalt samarbeid i Nord-Europa¹⁵⁶ har overtydd honom om at russarar ser på internasjonal politikk som eit null-sum-spel: "What one state wins, other states loose. It will always be in a state's interest to harm other states, even without the prospect of actually gaining much from the exercise" (Hønneland 2010: 46). Eg meiner at dette er tydeleg òg hjå *Nasji*. Både dette med suverenitet, som for rørsla har ei svært vid betyding, og no leiarskap tyder på at ho fryktar for kva andre statar kan gjera med Russland. Dette er ei form for russofobi. Som eg var inne på i kapittel 4.3.2 og 4.3.4 vert til og med utanlands kapital uglesett, av di dette går på tvers av behova for suverenitet. Regjeringspolitikken skal ikkje vera kontrollert av idéar eller pengar frå utlandet, meiner *Nasji*. I tillegg må Russland verta ein leiar for å ikkje verta eit offer.

Nasji hevdar at dei landa som i si tid ikkje greidde å modernisera seg, vart i perioden frå 1500- til 1900-talet til europeiske eller amerikanske koloniar. På 1900-talet greidde nokon land, ifylgje *Nasji*, å modernisera seg, men dei måtte betala for dette med suvereniteten sin.¹⁵⁷ Dette hendte med Japan, Tyskland og Sør-Korea etter andre verdskrigen. Dei oppnådde økonomisk styrke, men måtte tola nærveret til den amerikanske hæren og flåten, skriv rørsla. Med Aust-Europa skjedde nett det same, berre at her var det SSSR som øvde påverknad fram til 1991, etterpå tok USA og EU-byråkratiet over (Nasji 2010: 5–6). Her er det interessant å merkja seg at det vert oppfatta som like negativt å avstå suverenitet til USA som til SSSR. For å ikkje lida same lagnad som døma over, må Russland velja det som *Nasji* kallar leiarskapsformularet,¹⁵⁸ ei tydeleg fylgje av synet på internasjonale relasjonar som eit null-sum-spel.

Fleire gongar tidlegare har Russland vald dette leiarskapsformularet, skriv *Nasji*. Både regjeringstida til tsar Peter den Store, tsar Aleksandr den andre¹⁵⁹ og tsar Aleksandr den tredje,¹⁶⁰ samt SSSR-tida fram til 1970-talet reknast som døme på russisk modernisering, på initiativ frå den russiske staten, støtta av det russiske folket. Dette, hevdar *Nasji*, mogleggjorde bruken av leiarskapsformularet tre gongar: sigeren i 1945, ved å verta nummer

¹⁵⁶ Hønneland har hovudsakleg sett på samarbeid i Barentsregionen og gjennom Arktis råd.

¹⁵⁷ *Nasji* utdjupar ikkje kva dei meiner med dette. Kan hende er det snakk om teknologiimport og utanlandske investeringar dei siktar til.

¹⁵⁸ Original: формула лидерства.

¹⁵⁹ Tsar Aleksandr den andre (1818–1881) var son av tsar Nikolaj den fyrste. Han vart tsar i 1855, midt under Krim-krigen. For ettertida er han mest kjent for å ha oppheva liveigenskapen i 1861. Han vart drepen i eit terrorattentat i 1881.

¹⁶⁰ Tsar Aleksandr den tredje (1845–1894) var son av tsar Aleksandr den andre. Han vart tsar i 1881 og grunna drapet på faren ynskte han å setja ein stoppar for dei liberale kreftane i landet.

to i verda etter økonomisk storleik, og vera fyrste land til "[...] å opna vegen for menneskja ut i verdsrommet"¹⁶¹ (Nasji 2010: 6–7). For det fyrste, dei tre siste døma viser til SSSR, som nok må seiast å ha vore eit anna land enn dagens Russland. Døma på moderniseringa under tsarane er òg frå ei anna tid. Dette tyder på at for *Nasji* er det ikkje noko prinsipielt skilje mellom Det russiske imperiet, SSSR og dagens Russiske føderasjon. For det andre, dette manifestet vart publisert to år etter at Medvedev tok over som president etter Putin, men rørsla trekkjer ikkje fram regjeringstida til Putin her. I staden skriv rørsla at det no er på tide å igjen velja leiarskapsformularet. Er dette ein indirekte kritikk av Putin og hans politikk? Kan hende, men samstundes skriv jo rørsla at dei støttar den politiske kursen til Putin, noko som kan tyda på at *Nasji* meiner at politikken til det sitjande regimet vil leia mot ei modernisering – på sikt.

"In Russia the claim to be recognized as a great power seems inseparable from national identity"¹⁶² (Lo 2002 i Petersson 2013: 11). Dette er tydeleg hjå *Nasji* som mellom anna viser til at Russland har vald leiarskapsformularet fleire gongar i historia (Nasji 2010: 6–7) og at Russland må ta ein leiarposisjon i den pågåande globaliseringsprosessen (Nasji 2005: 5). Putin har uttalt at Russland anten kjem til å vera ei stormakt eller ikkje eksistera i det heile (Shevtsova 2003 i Petersson 2013: 11). Dette er tydeleg òg hjå ungdomsrørsla: For å kunne inntaka leiarposisjonen, må Russland verta meir konkurransedyktig, men "[d]ersom Russland tapar i konkurransen, kan det vera at [landet] kverv nett som Romerriket, Bysants og Det osmanske riket"¹⁶³ (Nasji 2005: 7). Ungdomsrørsla uttrykkjer tankar om Russland som ein berar av verdssivilisasjonen, ei bru mellom aust og vest, men understrekar at dette er berre mogleg dersom Russland vert eit sterkt land, noko *Nasji*-generasjonen skal syta for. Samstundes hevdar rørsla at dersom Russland ikkje vert sterkt, vil heile landet lida same lagnad som dei tre nemnde imperia. Vladimir Solovjov¹⁶⁴ uttrykte på andre halvdel av 1800-talet liknande tankar. Han meinte at det var avgjerande at Russland skulle unngå lagnaden til Bysants og gjennomføra det lagnadsbestemte målet med Russland: Nemleg å sameina Austen og Vesten. Rett nok for Solovjov var det aldri snakk om å skapa eit verdsimperium eller ein sterk stat, men heller å etablere ein religiøs universalisme. For honom var det sentralt at

¹⁶¹ Original: [...] открыть дорогу человечеству в космос.

¹⁶² Stormaktstankane er gjerne knytte til slagorda *sturt demokrati* og *suverent demokrati*. I Vesten møter dei motstand i samtida av di det trenden i dag peikar mot korleis staten kan styra mindre. Difor råder den vestlege oppfatninga av Russland som ein stat som har sett seg fast i historia og ikkje fylgjer med i tida (Neuman 2013: 35).

¹⁶³ Original: Если Россия проиграет в конкуренции, то она может исчезнуть подобно Риму, Византии, Османской империи.

¹⁶⁴ Vladimir Solovjov (1853–1900) var ein russisk religionsfilosof som ville sameina gresk-ortodoks, romersk-katolsk, protestantisk og russisk-ortodoks kristendom.

Russland ikkje skulle styra verda, men sameina henne (Østbø 2011: 68–69). *Nasji* ynskjer å sameina Austen og Vesten, men som me har sett ynskjer rørsla at Russland skal verta ein verdsleiar og har slik sett vidareutvikla tankane hjå Solovjov. Samstundes er det religiøse aspektet heilt borte. *Nasji* ynskjer i staden at dei russiske verdiane skal verta grunnlaget for den nye verdssivilisasjonen. Samstundes må det understrekast at rørsla ikkje uttrykkjer ynske om å styra verda. For henne er det mest sentrale at Russland skal verta ei stormakt.

Idéen om at Russland av natur er ei stormakt, er ikkje den einaste som dominerer den politiske diskursen i dag. Det finst òg ein idé om kvifor Russland så mange gongar i laupet av historia ikkje har lukkast med å realisera stormaktspotensialet sitt. Dei stadig tilbakevendande *urotidene*¹⁶⁵ skuldast økonomisk rot på grunn av svake leiarar og ein svak stat som er under påverknad av utanlandske krefter og interne opportunistar som konspirerer med utanlandske krefter, alt til same tid (Solovei 2004 i Petersson 2013: 11–12). Dei to idéane, eller mytane, lever av og byggjer på kvarandre. Putin har lenge prøvd å forfekta myten om Russland som ei stormakt, men samstundes skulda på myten om urotidene og i den samanheng trekt fram Jeltsin-epoken (Petersson 2013: 12). Ein liknande retorikk kjem klårt til syne hjå *Nasji*. Rørsla skildrar 90-talet som ein periode med oligarkkapitalisme og ei tid då vestlege krefter fekk innpass i Russland. I 2005-manifestet omtalar *Nasji* perioden 1985–2005 som ei tid som liknar Den store urotida (Nasji 2005: 33). For ungdomsrørsla er det særskilt viktig at Russland skal framstå som ei stormakt, både gjennom dei historiske døma, men òg ved å jobba for ein stormaktsstatus i framtida.

Ordet leiarskap nyttast òg om Vestens ideologisk, geopolitisk og økonomisk dominerande rolle, men den siste finanskrisa¹⁶⁶ tyder, ifylgje *Nasji*, på at "[v]erda berre har starta på nedturen frå dei amerikanske fjella"¹⁶⁷ (Nasji 2010: 8). Det skin igjennom at *Nasji* ser føre seg at no er det Russlands tur til å gripa roret fatt og føra skuta inn i framtida. Som nemnd kjem Messias korkje frå aust eller vest. *Nasjis* generasjon av praktiske drøymarar må sjølv skapa det nye *homo russikus*. Det utopiske i dette er tema for neste delkapittel.

¹⁶⁵ Omgrepet *urotid* nyttast i fyrste rekkje om tida frå då Rurik-dynastiet døydde ut med tsar Fjodor i 1598, son av Ivan den Grusame til då Romanov-dynastiet tok over i 1612. I denne tida marsjerte bondeflokkar mot Moskva, fleire stod fram som tronarvingar, men vart avslørte som svindlarar, svenskane gjekk inn i Novgorod og polakkane hørtok Moskva. Denne tida kallast gjerne *Den store urotida* eller *Smuta* (Kolstø 2008: 26).

¹⁶⁶ Manifestet vart publisert i 2010 og det er truleg finanskrisa som byrja i 2008 det visast til.

¹⁶⁷ Original: Мир только начинается спуск с американских горок.

4.4 *Nasji* og førestillingar om eit utopisk samfunn

Hjå *Nasji* finst det idéar og tankar som er vanskelege å kategorisera, men eg har vald å bruka nemninga "utopi". Kva er så ein utopi? Ein utopi er både ein indirekte kritikk av det noverande og eit von og ei lengt etter noko betre i framtida (Mørch 1997: 11). Rørsla kritiserer i aller høgste grad notida, i alle fall dei delane av samfunnet som er kritiske til Putin og dei elementa som førde til økonomisk kaos etter 1991, då SSSR kvarv. Ho viser òg stor framtidstru, som me alt har sett fleire stader. Denne framtidstrua har mellom anna vorte kategorisert som ein del av den slavofile arva og trua på Russlands Sonderweg. Samstundes må me hugsa på at manifesta til *Nasji* på mange vis er to politiske program og alle slike dokument inneheld vel ei viss form for utopi og von om at dersom måla vert nådde, vil alt verta så mykje betre. Likevel meiner eg at somme av *Nasjis* lovnader er noko meir enn vanlege politiske mål og difor meiner eg at omgrepet utopi kan passa.

4.4.1 Utopi i russisk historie

Det russiske samfunnet har minst éin gong tidlegare vore prega av utopiske idéar. I åra etter 1917-revolusjonane kom industrialiseringa for alvor i gang, ein prosess som "would transform Russia into a paradisiacal landscape, socialist principles would give birth to a new Adam" (Ehere 1991: 601–602). *Den nye Adam* er her ei meir poetisk formulering av omgrepet *homo sovjeticus* som me allereie har vore innom. Russland har sidan Gorbatsjovs perestrojka på andre halvdel av 1980-talet vore gått gjennom store brigde på mange vis. Den prosessen har kan hende ikkje stilna heilt, dersom me tek omsyn til dei mange demonstrasjonane i Russland i samband med presidentvalet i 2012 der Putin tok over embetet til Medvedev og byrja på sin tredje presidentperiode. Avdøde professor i slavisk språk og litteratur Milton Ehre ved universitetet i Chicago har argumentert for at revolusjonære epokar gjev opphav til utopiar (Ehre 1991: 601). Omveltingane sidan 1985 kan omtalast som revolusjonære i innhald og resultat, men ikkje i form. Likevel meiner eg at det er grunn til å skildra tida etter 1985 som ei tid då utopiar kunne komma til synes i tråd med Ehres fråsegn. *Nasji*, som vart skipa i 2005, vil dimed vera ein del av denne omveltingsepoken i dagens Russland.

Utopien er òg ein del av den russiske nasjonsbygginga. Richard Stites, professor i russisk historie, skildrar byrjinga av 1900-talet i Russland slik: "Utopianism hovered like a religious aura over a land that was cutting its ties with the old faiths, a glowing myth in a landscape of darkness and struggle" (Stites 1989: 10). Nett som tida etter 1985, var òg byrjinga av 1900-

talet ein periode med store omveltingar i Russland. I b e tilfella skulle nye verdiar erstatta dei gamle, fyrst ved   innføra kommunismen, seinare ved   kvitta seg med honom.¹⁶⁸ No freistar *Nasji* på noko av det same: erfaringane frå 90-talet vert avfeia som oligarkkapitalisme, no må ein sjå framover, meiner *Nasji*, byggja landet og velja leiarskapsformularet, til dømes i påstanden om at "[landet] ikkje skal gå opp i eksamen i demokrati føre utanlandske professorar"¹⁶⁹ (*Nasji* 2005: 28). Her viser rørsla 90-talet der ein l t vestleg ekspertise i for stor grad påverka landet. Det må seiast at *Nasji* ikkje vil kasta heile 1990-talshistoria på skraphaugen, men dei delane av henne der ein ikkje har teke omsyn til det russiske og s rlege russiske tilhøve.

4.4.2 Sonderweg, ein utopi om Russland som ein verdsfrelsar

I kapittel 4.2.4 tok eg opp *Nasji*s tankar om ein russisk Sonderweg. Rørsla skriv om kva stilling ho ser føre seg for Russland i den moderne verda: "I det 21. hundreåret vil Russland verta ei bru som til eitt heile skal sameina økonomien og kulturen til planeten v r"¹⁷⁰ (*Nasji* 2005: 17). Vidare: "Russland er eit senter for sameininga av verdas sivilisasjonar. austleg og vestleg kristendom, j dedomen, islam, buddhismen; alt har møttes i Russland"¹⁷¹ (*Nasji* 2005: 17–18). Ikkje berre skal Russland gå sin eigen veg, landet ser ut til   bera Jordas lagnad på akslene sine, nesten som ein verdsfrelsar eller Messias. Her gjev *Nasji* uttrykk for Russlands spesielle rolle i verda, som kan sjåast på som ein variant av den russiske Sonderweg. Samstundes meiner eg at dette er uttrykk for utopisme.

Denne idéen er rett nok ikkje ny. Tanken om at russarane er eit utvalt folk stammar frå ei oppfatning om at Russland er arvingen til Bysants. Dette har mellom anna kome til uttrykk i førestillinga om Moskva som Det tredje Rom. Bysants var Det andre Rom. Mytane fortalde at det ikkje ville verta noko fjerde rom av di ortodoksien¹⁷² ikkje kunne m ta slutten føre Kristi oppstode. "Det blev fortalt – og trodd – at selve apostelen Andreas hadde forkynt evangeliet i Russland, velsignet h iene ved Kiev og forutsagt at i dette land skulle den sanne tro blomstre" (*Krag* 1932: 12). *Berdjajev* skriv at nest etter j dane er russarane det folket som er mest prega

¹⁶⁸ Det er ei overforenkling   seia at SSSR var eit kommunistisk regime heilt fram til 1991.

¹⁶⁹ Original: [Страна] не намерена сдавать экзамен на демократию иностранным профессорам.

¹⁷⁰ Original: В XXI веке Россия станет мостом, объединяющим в единое целое экономику и культуру нашей планеты.

¹⁷¹ Original: Россия – центр объединения мировых цивилизаций. Восточное и Западное Христианство, Иудаизм, Ислам и Буддизм – всё сошлось в России.

¹⁷² Ortodoksi betyr "rett lære". På russisk nyttast omgrepet *pravoslavnyj*, som betyr "dei rett rande", altså: dei som  rer Gud på riktig vis.

av den messianske idéen.¹⁷³ Det er snakk om et religiøst kall som "er av eksklusiv karakter, og er kyttet til den russiske statens kraft og velde, hvor den russiske tsaren spiller den avgjørende rollen. Den imperialistiske fristelsen er en del av den messianske bevissthet" (Berdjajev 2012: 32–33). Opphavleg var dette knytt til ortodoksien, men *Nasji* ser ut til å ha overført messianismen til moderne tid. Eg meiner det er grunn til å setja tanken om russarane som eit utvald folk i samband med Nasjis kraftpatriotisme, jamfør kapittel 4.3.1.

Hjå *Nasji* er det ikkje den russiskortodokse kristendomen som skal redda verda, men meir truleg dei russiske verdiane eller den russiske folket i form av det som *Nasji* kallar "vår generasjon" i eit sterkt Russland. I 2010-manifestet skriv rørsla at "Messias vil korkje koma frå Vesten eller Austen. Det betyr at me er nøydde til å sjølve tenkja ut og skapa framtida vår"¹⁷⁴ (Nasji 2010: 8). Dette er igjen eit uttrykk for at ho ser føre seg ein russisk Sonderweg og kan hende leikar dei her med oppfatninga av Russland som eit utpeikt folk. Det kan verka som om *Nasji* meiner at ingen andre kjem til å frelsa russarane og Russland. Difor må dei sjølv stå for frelsinga og det skadar kan hende ikkje å ta med seg resten av verda i tillegg. Dette er ikkje eineståande for *Nasji*. Professor ved Institutt for utdanning på Det teknologiske universitetet i Kazan' Gulnara Khasanova har gått igjennom fleire historiebøker og funne fråsegn om at Russland innehar ei spesiell stad i verdshistoria, at fortidas og notidas hendingar i Russland vil påverka lagnaden til alle verdas folk (Khasanova 2004: 277). Det at historiebøkene inneheld slike budskap, tyder på at desse idéane er høgst levande i det russiske samfunnet, noko som kan forklåra kvifor dei kjem til uttrykk hjå *Nasji*.

Berdjajev hevdar at både idéen om Moskva som Det tredje Rom og Den tredje Internasjonale er knytt til den russiske messianismen, men på ein forvrengt måte. Russland er ikkje eit imperialistisk land, hevdar han, slik Den tredje Internasjonale skulle kunne tyda på (Berdjajev 2012: 291). Er *Nasjis* idéar og ynske for framtida eit vrengebilete av den russiske messianismen? Rørsla ynskjer klårt at russiske verdiar skal spreia omkring i verda og at Russland skal verta ei stormakt. Det vil gjera det lettare for Russland å få gjennomslag for sine saker og dimed vil kan hende dei russiske idéane få eit større nedslagsfelt, noko som er ynskjeleg for *Nasji*, slik eg forstår dei. Suvereniteten og messianismen ser ut til å smelta saman hjå rørsla, av di hennar Sonderweg er det suverene demokratiet som skal føra til at

¹⁷³ Dette skulle tyda på at dette ikkje er ein typisk slavofil eller typisk vestvendt idé, han er rett og slett typisk russisk, skal me tru Berdjajev.

¹⁷⁴ Original: Мессия не придёт ни с Запада, ни с Востока. А значит – своё будущее мы должны придумать и создать сами.

Russland vel leiarskapsformularet og inntek ein førande posisjon i vera. Dette skal gjera landet i stand til å bera lagnaden til heile verda.

Ein kan her spørja seg om kvifor myten om ei strålende framtid står så sterkt i Russland og russisk idéhistorie, noko som òg skin gjennom i manifesta til *Nasji*. Audun Johannes Mørch skriv at det finst lite kunnskap om korleis den førkristne trua arta seg i Russland. Den russiske myten har vorte kopla saman med den bibelske myten og peiker mot ei tid der Russland vert ein leiar blant alle verdas nasjonar og ein verdsfrelsar (Mørch 1997: 3). Det er utan tvil noko utopisk i dette, dersom me skulle stø oss til definisjonen av ein utopi gjeven tidegare i dette kapitlet. Denne typen tankar er svært tydeleg til stades hjå *Nasji*. Til dømes, som eit ledd i moderniseringa, ynskjer rørsla at lesaren detaljert skal sjå føre seg framtida som han eller ho søkjer imot og korleis vedkomande ynskjer at Russland skal vera om ti år (altså kring år 2020) (Nasji 2010: 7). Ynskjer *Nasji* å skapa nye utopiar om framtida i tillegg til å fremja dei eksisterande utopiane?

4.4.3 *Nasjis* generasjon, eit *homo russikus*

I 2010-manifestet legg *Nasji* fram ei rad døme på yrkesnemningar som ungdom bør søkja seg inn mot. Både rombaseomvisar, nanomedisinar, klimastyrar og forskar på å løysa problemet med dauden nemnast som fornuftige yrke. Nett denne gruppa menneske er 'våre'¹⁷⁵ (Nasji 2010: 9–10). For å finna liknande tankar, må me henta fram ein noko obskur bibliotekar som ved namn Nikolaj Fjodorov.¹⁷⁶ Han var lite akta i samtida si, men seinare har både Fjodor Dostojevskij, Lev Tolstoj og andre uttrykt stor ovundring for honom. Hovudidéen til Fjodorov var å gjera naturen underordna mennesket. Han var ein sterk tilhengjar av vitskap og teknikk, mellom anna meinte han at ein burde ikkje berre passivt venta på oppstoda til mennesket, men løysa spørsmålet vitskapleg (Berdjajev 2012: 281–282). I tillegg til økonomisk og (geo)politisk leiarskap, er, som me har sett, teknologisk leiarskap viktig for *Nasji*. Fjodorovs tankegang kan òg identifiserast hjå dei tidlege sovjetleiarane som ynskte at maskinene skulle sigra over naturen (Stites 1989: 52). Kven står bak maskinene? Mennesket. I tillegg kjem det teknologiske aspektet inn.

¹⁷⁵ Her nyttast på russisk ordet *nasji* som betyr "våre", det same som namnet på rørsla.

¹⁷⁶ Nikolaj Fjodorov (1828–1903) var ein russisk bibliotekar og tenkjar som meinte at oppgåva til mennesket var å få naturkreftene til å tena menneskja.

For Fjodorov var det endelege målet å leggja naturen under mennesket på alle plan og i siste instans gjera mennesket til herre over dauden (Berdjajev 2012: 283–284). Som nemnt finn me dette att òg hjå *Nasji*. Både det å skapa ein russisk base på Månen eller gjera Russland verdsleiande på genmodifisert matvarer og vertikalt jordbruk, fremjast av *Nasji* som naudsynte og fornuftige mål (Nasji 2010: 14). Dei utopiske tankane kjem sterkt til syne.¹⁷⁷ Berdjajev meiner at Fjodorov var typisk russisk mellom anna med si djupe interesse for alles ansvar for alle, for felles frølse og oppstode (Berdyayev 1950: 124–125). Rørsla kan med andre ord ha funne inspirasjon andre stader enn hjå Fjodorov, men Berdjajev meiner at idéane til denne bibliotekaren karakteristiske for Russland. Slik sett kviler *Nasji* på ein historiskutopisk arv som hjå den russiske ungdomsrørsla kjem til syne i ei litt meir moderne form.

Det at *Nasji* vil skapa ein generasjon av praktiske drøymarar¹⁷⁸ kan minna om prosjektet med å skapa *homo sovjeticus*. Rørsla ynskjer å skapa eit slags nytt fellesskap, eit fellesskap som skal arbeida i lag til det beste for Russland og leia landet inn i ei vonefull og lysande framtid. Professor i litteratur Elana Gomel ved universitetet i Tel-Aviv skriv at *homo sovjeticus*, sovjetborgaren, skulle vera ein motsetnad til nazistanes *übermensch*. Sovjetaren skulle vera både overmenneskeleg og gjennomsnittleg, han skulle vera både betre enn og det same som ein gjennomsnittleg person (Gomel 2004: 358–359). *Nasji* søkjer utan tvil noko nytt og betre blant borgarane i Russland. Rørsla ynskjer at "vår generasjon" skal verta leiarar, stå for modernisering, føra Russland til noko stort, verda verdsleiande innan sine felt og så vidare. Det å vera blant dei beste i verda, er nok ikkje mogleg for alle, berre nokre få, men *Nasji* ser ut til å meina at dette bør ein få til, samstundes som at dei ikkje prøver å utpeika sin generasjon av praktiske drøymarar til noko spesielt, dei skal altså vera gjennomsnittlege. Det er nett denne framtidige drøymegenerasjonen som eg vil kalla *Nasjis homo russikus*, ein generasjon som ifylgje ungdomsrørsla skal rusta seg for framtida og føra Russland opp og fram, til ein ny stordomsæra.

Fjodorov meinte at idéen om Det tredje Rom var sentral. Han meinte betydde konseptet ei framtidig sameining av menneskja (Østbø 2011: 69–70). Kan hende skal *Nasji*-generasjonen spela ei samlande rolle for menneskja i framtida? På dette punktet er ungdomsrørsla ikkje

¹⁷⁷ Samstundes skal me vera varsame med å avfeia dette som reine utopiske spekulasjonar. Ingen veit kva framtida bringer og det er ikkje umogleg at vitskapan ein dag utvikler eit "botemiddel" mot dauden. Likevel er vel dette å oppfatta som såpass usannsynleg at det kan seiast at *Nasji* her sirkulerer kring utopiske tankar.

¹⁷⁸ Original: Поколение прикладных мечтателей.

direkte, men dersom Russland, styrt av drøymegenerasjonen, skal spela ei sentral rolle i sameininga av Austen og Vesten i framtida, vil det kunne innebera at *Nasji* ser føre seg noko av det same som Fjodorov, men Jardar Østbø ved Universitetet i Bergen skriv at Fjodorov var sterkt oppteken av den russisk-ortodokse kristendomen (Østbø 2011: 69), noko rørsle ikkje tek opp i stor grad, som me alt har sett.

Førre gong dei utopiske tankane var sterkt til stades i Russland, på byrjinga av 1900-talet, vart mange politiske idéar uttrykte gjennom litteraturen, grunna politisk sensur (Mørch 1997: 3–4). Difor meiner eg at det ikkje er bortkasta å trekkja fram eit lite døme frå den rikhaldige russiske litteraturen og då gjerne frå ein forfattar som *Nasji* sjølv meiner er eit døme på den rike kulturelle arva til Russland, nemleg Mikhail Bulgakov.¹⁷⁹ I eitt av verka sine, *Hundehjertet: En uhyrlig historie*¹⁸⁰ frå 1925, møter me professor Preobrazjenskij som driv med mange eksperiment, mellom anna forynging og gjenoppvekking av dei daude. Han vekkjer mellom anna til live eit menneske ved å transplantera eit hundehjarta inn i kroppen på dette mennesket. Assistenten hans bryt ut etter den vellukka operasjonen: "Professor Preobrazjenskij, De er ein skapar"¹⁸¹ (Bulgakov 2001). Poenget her er ikkje å koma med ei djup litterær analyse, berre visa at dei utopiske idéane var høgst levande i det russiske samfunnet då boka *Hundehjertet: En uhyrlig historie* vart skriven. Professor i moderne litteratur og kultur ved Universitetet i Richmond Yvonne Howell skildrar professor Preobrazjenskij som ein eugenikar¹⁸² som ynskjer å skapa ein ny type menneske (Howell 2006: 545) og det freistar vel òg *Nasji* på, men ikkje i ein like medisinsk forstand som hjå Bulgakov.

¹⁷⁹ Mikhail Bulgakov (1891–1940) var ein russisk forfattar, utdanna lækjar. Den mest kjente romanen hans er *Mesteren og Margarita* frå 1966–1967 (omsett til norsk av Erik Egeberg). Han reknast i dag som ein av dei fremste prosaforfattarane frå 1900-talet.

¹⁸⁰ Original: *Собачьё сердце* (transkribert: *Sobatsj'je serdtse*). Omsett til norsk av Erik Egeberg.

¹⁸¹ Her skal det seiast at denne fråsegna har ein del komplikasjonar ved seg. Namnet "Preobrazjenskij" betyr noko i nærleiken av "forvandling", men på russisk er dette òg eit uttrykk frå teologien om *Kristi forklaring*, der Jesus omtalar seg som Guds son. Når assistenten kallar professoren for ein skapar, går det på tvers av all kristen lære som seier at det finst berre éin skapar. Trass i at boka er skriven i ei tid der kristendomen ikkje hadde nokon offisiell plass i samfunnet, er det grunn til å tru at Bulgakov ikkje har vald etternamnet til professoren tilfeldig og at han mest truleg har visst at dette òg er eit uttrykk frå teologien. Professor Preobrazjenskij vert ein slags Gud som kan leika med lagnaden til menneske og avgjera kven som får leva og kven som ikkje får det. Når det er sagt, er ikkje boka korkje ei utvitydig støtte eller ein protest mot dei utopiske idéane i samtida.

¹⁸² Eugenikk: Forsøk på å betra helse og/eller intelligens for å minska menneskeleg lidning og for å bedra samfunnet (Store norske leksikon 2012^C).

5.0 Oppsummering

Denne masteroppgåva har hatt som mål å avdekkja dei idéhistoriske tradisjonane som ungdomsørsla *Nasji* kviler på ved hjelp av ei kvalitativ teksttolking av dei to manifesta som rørsla har publisert på sin eigen nettstad. Den retoriske analysen har hatt som mål å undersøkje kvifor *Nasji* argumenterer på den måten rørsla faktisk argumenterer. Oppgåva har freista å gjeva innhaldet i manifesta ein kontekst ved å teikna eit omriss av utviklinga i Russland etter 1985 og med eit særleg fokus på regimet slik det utvikla seg under president Vladimir Putin. Hans politiske kurs er høgt akta av *Nasji*. I tillegg har det vore naudsynt med ein breiare presentasjon av rørsla i form, struktur og framferd. Denne oppsummeringa vil bringa fram dei viktigaste funna i alle dei føregåande kapitla.

5.1 Om historia og rørsla

I kapittel 2 kom det fram at økonomien i SSSR byrja å skranta. Då Mikhail Gorbatsjov kom til makta i 1985, ynskte han å visa effektiviteten til Kommunistpartiet ved å betra dei økonomiske tilhøva. Dei økonomiske reformene og det som fylgde, skulle få namnet *perestrojka*. Dette vart jamvel namnet på heile perioden frå 1985 til 1991. Trass i reformviljen, vart ikkje økonomien betre og mange byrja etter kvart å murra om at Gorbatsjov ikkje gjekk langt nok, mellom andre Boris Jeltsin som vart den fyrste presidenten i eit postsovjetisk Russland.

1990-talet vart ein periode som byrja med optimisme og tru, men, litt overforenklande sagt, enda med økonomisk og politisk kaos og håpløyse. Grunnlova som vart skriven, vart skriven av presidenten og hans støttespelarar, utan at parlamentet fekk vera med i prosessen. Det var altså slik at bukken passa havresekken, noko som har gjeve presidentembetet i dagens Russland stor makt. Gjennom heile 90-talet var inflasjonen jamt høg, noko som gjorde livssituasjonen til folk flest svært vanskeleg. I tillegg sakk respekten for lovar og reglar på ei tid då statens valdsmonopol var svekt. Undersøkingar syner at russarar flest hugsar Jeltsin-tida som ei tid då samfunnet på mange vis var på veg til å gå i oppløysing. Nett denne perioden fekk omgrepa marknadsøkonomi og demokrati ei negativ tyding for mange.

Tida etter 2000 har vore prega av ein økonomisk opptur, i alle fall fram til 2008, då ei finanskrisa igjen førde til problem. Den økonomiske oppturen gav Putin stor popularitet i lag

med at han tok opp kampen mot oligarkane, som mange meinte hadde skaffa seg store rikdomar på uærleg vis. Putin la seg ikkje ut med alle oligarkane, berre dei som var regimekritiske. Patriotisme vart sentralt og regimekritikk vart sett på som upatriotisk. Putin gjorde mykje for å styrkja sentralmakta, som gjennom heile 90-talet var relativt svak. På slutten av 90-talet meinte dei fleste kommentatorane at den russiske sentralmakta måtte styrkjast, medan det etter Putins to fyrste periodar herska ei oppfatning av at demokratiet hadde vorte innskrenka.

Det vart innført nye lover om val og politiske parti. Desse fremja fordelar for store parti. Samstundes dukka det opp fleire maktparti. Deira hovudfunksjon var å vera støttespelaren til presidenten i nasjonalforsamlinga sentralt og parlamenta lokalt. I tillegg fekk presidentadministrasjonen stadig meir makt. Han dupliserer mange statlege og demokratiske funksjonar, organ og institusjonar, men står ikkje til val, er vanskeleg å få innsyn i og har minimal rapporteringsplikt. På sett og vis kan presidentadministrasjonen skildrast som ei skuggeregjering. Dette og meir til har opna for bruken av omgrep som styrt demokrati, putinisme og ovanifråstyrt demokrati der det demokratiske elementet, i somme tilfelle, ikkje utgjer mykje meir enn nokre bokstavar på eit papir. Dei autoritære tendensane er langt tydelegare enn dei demokratiske.

Kapittel 3 tok føre seg *Nasji* på eit meir overordna plan. Rørsla vart offisielt skipa våren 2005. Rørsla var meint å skulle hindra ein blomerevolusjon i Russland og vera ein støttespelar for Putin og hans politiske kurs. Ho tok i bruk verkemiddel som tidlegare hadde vorte nytta under Oransjerevolusjonen i Ukraina, men i staden for å støtta opposisjonen, støtta ho det sitjande regimet. Ho brukte med andre ord ei opphavleg opposisjonell uttrykksform til å støtta styresmaktene. Det finst ingen formelle band mellom Kreml og *Nasji*, men mykje tyder på at rørsla vart finansiert av Kreml, anten direkte eller indirekte via statlege fond. I tillegg er det tette politiske band mellom sentralstyresmaktene og ungdomsrørsla.

Kor stor rørsla eigentleg er, har det vore vanskeleg å få på det reine. Det finst inga medlemsliste og aktivistane, stort sett i alderen atten til tjue år, kjem og går som dei vil. Mykje tydar på at rørsla er eit slags nettverk med ei gruppe kjerneaktivistar som kan mobilisera ei stor mengde meir perifere aktivistar når det trengs, til dømes ved store demonstrasjonar som har samla mange tusen aktivistar i Moskva, mellom anna. Ting kan tyda

på at rørsla har ein del aktivistar som ikkje er særleg lojale, då det er kjent at mange har fått materielle gode for å vera med på demonstrasjonane.

I 2008 vart rørsla omorganisert og gjekk over til prosjektarbeid. Mange lokalkontor vart lagt ned. Rykte skal ha det til at dette hendte som fylgje av at Kreml ynskte å kvitta seg med *Nasji*. Rørsla heldt likevel fram med å eksistera fram til 2013, då det igjen kom fram opplysningar om at ho skulle gjennomgå brigde og døypast om til Det allrussiske ungdomsforbundet. Seinare forskning vil kunne avdekkja kva lagnaden til *Nasji* vert.

5.2 Frå manifesta: Om russisk stordom

Ein meir omhyggjeleg gjennomgang av funna frå kapittel 4 vil vera på sin plass. Fyrst såg eg på korleis det er mogleg å plassera innhaldet i manifesta i høve til tankar om Russlands eigenart og trong til å utvikla seg på ein spesiell måte, Sonderweg, men det var òg eit siktemål å identifisera vestvendte eller slavofile trekk ved manifesta. Nokre slavofile idéar fann eg, mellom anna tanken om at Vesten hadde nådd sitt høgdepunkt, ein tanke som skriv seg bak til mellom andre panslavisten Nikolaj Danilevskij. Dessutan er det mogleg å identifisera ein kollektiv ånd i manifesta. Innbyggjarane i Russland skal, ifylgje *Nasji*, ikkje berre gjera ting som er til personleg nytte, men noko som samstundes gagnar fellesskapet. Idéhistorikaren Nikolaj Berdjajev har argumentert for at den kollektivistiske tankegangen er typisk for russarane. Det at ungdomsrørsla hyllar tsar Peter den Store kan leia tankane inn på Den offisielle nasjonalismen frå 1840-talet, men det er meir truleg at den positive oppfatninga av denne tsaren skuldast at han var ein tsar som ifylgje rørsla var med på å gjera Russland til ei stormakt.

Det som glimrar med sitt fråvere i båe manifesta er tankar rundt stillinga til den russiskortodokse kyrkja. Dei slavofile på 1800-talet meinte at ortodoksien hadde ein sentral plass i Russland, der folk og kyrkje utgjer éi eining, men hjå *Nasji* er det stilt omkring dette og difor er det vanskeleg, ja om ikkje umogleg, å klassifisera ideologien til *Nasji* som slavofili. Årsaka til at rørsla ikkje nemner den russiskortodokse kristendomen spesielt kan skuldast ei frykt for å støyta andre religionar frå seg. *Nasji* legg nemleg stor vekt på at det er ein fordel at Russland er eit multikulturelt og fleirreligiøst samfunn. Rørsla meiner at det er sentralt å halda landet samla og unngå etnisk og religiøs separatisme.

Analysen i kapittel fire synte at det er vanskeleg å finna klare døme på vestvendt tenking hjå *Nasji*. Det einaste teiknet er at rørsla ikkje er viljug til å gå bort ifrå marknadsøkonomien og dei andre vestlegliberalistiske reformene som vart gjennomførde på 1990-talet. Dette meiner eg er heller ein aksept av dei politiske realitetane enn vestvendt tankegang.

På fleire punkt kjem det fram at *Nasji* ser føre seg ein russisk Sonderweg, men truleg ved at Russland fylgjer Vesten for seinare å gå forbi. Det er mogleg å setja dette i samband med Aleksandr Herzens idé om at Russland kan verta som Vesten, om ikkje betre for deretter å "læra honom ei lekse". Dette er mindre knytt til vestvendte idéar, men hjå *Nasji* ser denne tanken ut til å vera knytt til den russiske messianismen i sterk grad. Rørsla meiner til dømes at Russland skal verta verdsleiande innafor felt som økonomi og teknologi, på kulturelle verdiar og politiske felt, men ikkje ved å isolera seg. I staden hevdar rørsla at det er heilt naudsynt at Russland tek del i globaliseringa, ein prosess rørsla hevdar at Vesten og USA har vore leiar av til no. Ho ynskjer å gjera Russland konkurransedyktig gjennom det rørsla kallar ei suveren modernisering innafor rammene til det suverene demokratiet. Målet til rørsla på vegne av Russland er at landet skal verta eit knutepunkt, om ikkje ein leiar for heile verdskulturen og verdsøkonomien. Dette punktet er særleg tydeleg i 2005-manifestet. Dette er ingen tvil om at *Nasji* ser føre seg eit sterkt og mektig Russland i framtida. Dette meiner eg kan samanliknast med det Berdjajev omtalar som den imperialistiske freistinga og det vart vist til at denne freistinga er ein del det messianske medvitet der Russland står fram som ein verdsfrelsar. Dette er ein del av tankane om Moskva som Det tredje Rom og messianismen.

Nasji gjev uttrykk for det eg omtalar som kraftpatriotisme. Dette kjem til syne på fleire vis, mellom anna i 2010-manifest der det hevdast at god helse er ikkje berre eit gode for individet, men òg for heile nasjonen. Det at alle tek vare på helsa si, vil gjera Russland sterkare, hevdar rørsla. Dette kan òg skildrast som slavofil kollektivismen. Kraftpatriotismen kjem òg til uttrykk i form av skarp språkbruk mot meiningsmotstandarar. Dei som ikkje er for Putin, vert omtala som fascistar. Kraftpatriotismen kan definerast som ein type nasjonalisme og i kapittel 4 kom det fram at den russiske nasjonalismen må oppfattast som eit studium av den russiske Sonderweg. Slik sett kan det sjå ut til at ungdomsrørsla forsøker seg på nasjonsbygging, men hennar fokus på betydinga av Russland som ein sterk stat kan definerast som statsbygging. Samstundes freister rørsla å byggja opp ein nasjonalbyrgskap og skapa felles minne om Russland som ei stormakt ved å visa til døme på tidlegare russisk stordom.

Med til kraftpatriotismen høyrer *Nasji*s fiendebilete, somme gongar formidla ved noko åla krigsretorikk. Fiendane av Russland er både dei som ser ein fare i at Russland styrkjar seg, dei som berre tenkjer på sitt eige ve og vel, import av vestlege idéar og utanlandske investeringar som fører til tap av økonomisk suverenitet. Dette har eg identifisert med det som allereie av Danilevskij vart omtalt som russofobi. Han meinte at folk i Vesten er redde for Russland og ynskjer å svekkja landet. *Nasji* ser ut til å vera av same oppfatning. Om frykta faktisk eksisterer er ikkje relevant. Rørsla ynskjer å skapa eit inntrykk av at somme fryktar Russland og særleg eit sterkt Russland. Dette grepet nyttar rørsla for å forsvara ideologien sin. Krigsretorikken uttrykker tankar som til dømes at det no er på tide å forsvara landet slik som forfedrane til dagens russiske ungdom gjorde det under Den store fedrelandskrigen. Importen av vestlege idéar knytast både til erfaringane frå 90-talet, men òg til blomerevolusjonane, som ifylgje *Nasji* vart kontrollert av utanlandske kreftar.

Russofobien til *Nasji* heng truleg saman med eit tradisjonell oppfatning av verdspolitikkk som eit null-sum-spel. Dette leier rørsla til å argumentera for at Russland må vera sterkt slik at landet kan inntaka ei leiarrolle i verda. Landet må, ifylgje rørsla, vera sterkt for å unngå å mista suvereniteten sin eller kverva. Difor må Russland vera sterkt, ein stormaktstanke som lenge har vore sentral i nasjonalidentiteten til landet. Dette er tydeleg hjå *Nasji* som ser ut til å kombinere denne idéen med lagnaden om Russland som ein berar av verdssivilisasjonen.

Nasji viser etter mitt syn tydelege teikn på utopisme. Dette er sjølvsagt ein del av alle politiske program, men som kapittel 4 synte, kan tida etter 1985 oppfattast som ei så omskiftande tid at utopiar har fått fotfeste, nett som eitt hundre å tidlegare. Rørsla ser føre seg ei lys framtid for Russland. Dessutan ber ho ungdomen om å retta seg inn mot yrke som er knytte til kosmos, nanomedisin, vertikalt jordbruk, genmodifiserte matvarer og yrke som kan løysa "problemet med dauden". Eg identifiserte dette som eit ynske om å leggja naturen under menneskeleg kontroll på alle plan og bibliotekaren Fjodor var kan hende ein av dei fyrste som bringa desse tankane på banen. Som nemnd, Berdjajev meiner at Fjodorovs interesse for frelsa og oppstoda til alle menneske var typisk russisk. *Nasji* kviler her tydeleg på ein historiskutopisk arv.

Dei som skal få til alt dette er, ifylgje *Nasji*, det rørsla kallar generasjonen av praktiske drøymarar. Dette leia tankane inn mot konseptet *homo sovjeticus* frå SSSR-tida, eit sovjetisk motstykke til det nazistiske *übermensch*. Den sovjetiske varianten skulle vera både

gjennomsnittleg og samstundes overmenneskeleg. *Nasji* oppmodar ungdomen til å verta verdsleiande på fagfeltet sitt, verta gjennomprofesjonell og framifrå på alle vis. Dette høyrast i eit daglegtalespråk ut som noko overmenneskeleg, men *Nasji* gjev inntrykk av at dette skal verta norma. Slik sett vert denne overmenneskelege drøymegenerasjonen gjennomsnittleg. Difor har eg kalla *Nasjis* ungdom for *homo russikus*, ein framtidig supergenerasjon som kan føra Russland til stordom og leiarskap på verdsbasis og oppfylla Messias-rolla til Russland. *Nasji* ynskter på sett og vis å skapa eit nytt fellesskap som i lag skulle arbeida til det beste for Russland. Trådane tilbake til SSSR-tida med liknande idéar, er openberre i mine augo.

Hovudfunnet i tekstanalysen er at manifesta til *Nasji* byggjer på eit idéhistorisk grunnlag om russisk stordom i fortida. Dette utgjer grunnlaget, i lag med somme andre faktorar, for russisk stordom òg i framtida. Dette funnet har vore særst tydeleg der *Nasji* kjem med døme på vellukka modernisering og døme på tidspunkt der Russland har vald det rørsle omtalar som leiarskapsformularet tidlegare i historia. Det er mogleg å tolka det idéhistoriske grunnlaget som *Nasji* byggjer på som ei form for nasjonsbygging, men eg meiner, slik det kom fram i kapittel 4.3.3 at det òg er grunn til å omtala verksemda som ei form for statsbygging. Sentralt i dette er suvereniteten som skal stogga fiendane og syta for, og forklåra kvifor Russland bør inntaka posisjonen som ein verdsleiar. Han er knytt til messianismen som framstiller Russland som ein verdsfrelsar, noko som er tydeleg i manifesta til ungdomsrørsle *Nasji*.

Heilt til slutt kan det vera interessant å setja det heile i perspektiv. I Noreg er ein svært oppteken av å identifisera seg med vikingane og vikingtida, trass i at skilnadene mellom dagens norske samfunn og vikingsamfunnet er store. Sosialantropolog Thomas Hylland Eriksen sa våren 2013 i eit intervju med NRK at alle folk treng å finna røtene sine. Vikingtida er det som gjer oss spesielle, litt annleis enn andre. Identifiseringa med vikingtida teiknar eit bilete av ei fortid der nordmenn var frykta i heile Europa og folk leitar fram dei minna om fortida som dei vil taka med seg vidare (Eriksen 2013). Òg i Noreg er me selektive kring dette med nasjonsbygging. Det er ikkje mykje frå unionstida som i ålmenta vert trekt fram i dagens Noreg når nordmenn skal leita fram røtene til Noreg. Tida då landet hadde ei sterk stilling i Europa er òg hjå oss ovundra. Det er stordomstida vår me hyllar. Nett det same gjer *Nasji*. Denne samanlikninga set sjølvstøtt ikkje likskapsteikn mellom Noreg og *Nasji*, men stordomsminneperspektivet er sentralt i både tilfella. Skilanden ligg mellom anna i at den russiske ungdomsrørsle ser vel så mykje framover som attende i tid.

6.0 Litteraturliste

Der ikkje anna er opplyst, er alle nettlenger vitja siste gong 10/5-2013.

Atwal^A, Maya: "Вперёд! Exploring the Dialectic between Continuity and Transformation in the Development of the Pro-regime Russian Youth Organisation Nashi" s. 86–99 i Bhambry, T., Griffin, C., Hjelm, J. T. O., Nicholson, C., og Voronina, O.G.: *PERPETUAL MOTION? Transformation and Transition in Central and Eastern Europe & Russia*. School of Slavonic and East European Studies, University College London (UCL), 2011

– Nettlenke: http://discovery.ucl.ac.uk/1322980/1/Atwal_Chapter_Seven.pdf

Atwal, Maya: "Evaluating Nashi's Sustainability: Autonomy, Agency and Activism" s. 743–758 i *Europe-Asia Studies*, årgang 61, nummer 5. Routledge 2009

– Nettlenke: <http://dx.doi.org/10.1080/09668130902904878>

Atwal^B, Maya: *Investigating the democratic effects of state-sponsored youth participation in Russia: Nashi and the Young Guard of United Russia*. Doktorgradsavhandling levert ved University of Birmingham 2011

– Nettlenke: <http://etheses.bham.ac.uk/2842/>

Atwal, Maya og Bacon, Edwin: "The youth movement Nashi: contentious politics, civil society, and party politics" s. 1–11 i *East European Politics*, årgang 28, nummer 3, 2012.

– Nettlenke: <http://dx.doi.org/10.1080/21599165.2012.691424>

Bacon, Edwin: *Contemporary Russia*. Palgrave MacMillian, andre utgåve, New York 2010

Bacon, Edwin og Renz, Bettina: *Securitising Russia. The domestic politics of Putin*. Manchester University Press, Manchester 2006

Barents observer: "Norwegian cash triggers one more 'foreign agent'", publisert på nettstaden *Barents observer* 8/5-2013

– Nettlenke: <http://barentsobserver.com/en/society/2013/05/norwegian-cash-triggers-one-more-foreign-agent-08-05>

BBC: "Russian youth 'hound UK envoy'", publisert av *BBC* 8/12-2006

– Nettlenke: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6162033.stm>

Berdjajev, Nikolaj: *Den russiske idé. Grunnleggende problemer i russisk tenkning på 1800-talet og begynnelsen av 1900-tallet*. Omsett at Torgeir Bøhler. Solum forlag, Oslo 2012

Berdyayev, Nicholas: "N. F. Fedorov" s. 124–130 i *Russian Review* årgang 9, nummer 2, 1950

– Nettlenke: <http://www.jstor.org/stable/125457>

Blakkisrud, Helge: "Russian Regionalism Redefined? Nation-Building, Values, and Federal Discourse" s. 239–268 i Kolstø, Pål og Blakkisrud, Helge: *Nation-Building and Common Values in Russia*. Roman & Littlefield Publishers, Inc, Oxford 2004

- Blum, Douglas W: *National Identity and Globalization. Youth, State, and Society in Post-Soviet Eurasia*. Cambridge University Press, Cambridge 2007
- Borusjak, Ljubov': "'Nasji': kogo i kak utsjat spasat' Rossiju" s. 17–29 i *Vestnik obsjtsjestvennogo mnenija. Dannye. Analiz. Diskussii*, årgang 13, nummer 79, 2005
– Nettlenke: http://www.levada.ru/sites/default/files/vom_2005.579.pdf
- Buchacek, Douglas Robert: *NASHA Pravda, NASHE Delo: The mobilization of the Nashi generation in contemporary Russia*. Masteroppgåve levert ved The University of North Carolina at Chapel Hill, 2006
– Nettlenke: http://cgi.unc.edu/uploads/media_items/nasha-pravda-nashe-delo-the-mobilization-of-the-nashi-generation-in-contemporary-russia.original.pdf
- Bulgakov, Mikhail A.: *Sobatsje serdtse*.¹⁸³ Til dømes: Bristol Classical Press. London 2001
- Byzov, Leontij: "Ulitsjnaja politika", publisert av *VTsIOM* 2/4-2007
– Nettlenke: <http://wciom.ru/index.php?id=266&uid=4317>
- Dafflon, Denis: "Youth in Russia – The Portrait of a Generation in Transition". Granskingsrapport frå Swiss Academy for Development (SAD), Bern 2009
– Nettlenke: http://www.stiftung-drja.de/fileadmin/user_upload/Dokumente/Russland/sad-youth-in-russia.pdf
- Der Spiegel: "SPIEGEL Interview with Kremlin Boss Vladislav Surkov: 'The West Doesn't Have to Love Us'", i *Der Spiegel*, 20/6-2005
– Nettlenke: <http://www.spiegel.de/international/spiegel/spiegel-interview-with-kremlin-boss-vladislav-surkov-the-west-doesn-t-have-to-love-us-a-361236.html>
- Dievskij, Aleksej: "Novoe molodjozjnoe dvizjenie dolzjno stat siloj, kotoraja budet protivostojat revoljutsii". Intervju med Viktor Militarjov, opphavleg publisert av Kreml, men no tilgjengeleg på heimesidene til partiet Nasjonalbolsjevikaner
– Nettlenke: <http://www.nbp-info.ru/244.html>
- Diuk, Nadia M.: *The Next Generation in Russia, Ukraine, and Azerbaijan. Youth, Politics, Identity, and Change*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc, Lanham m. fl. 2012
- Dubin, Boris: "'Osobyj put' i sotsial'nyj porjadok v sovremennoj Rossii" s. 8–18 i *Vestnik obsjtsjestvennogo mnenija. Dannye. Analiz. Diskussii*, årgang 17, nummer 103, 2010
– Nettlenke: http://www.levada.ru/sites/default/files/vom_2010.1_103.pdf
- Egeberg, Erik: "Erik Krag og *Kampen mot Vesten*". Forord til ei nyopptrykt utgåve av Krag, Erik: *Kampen mot Vesten i russisk åndsliv*. Universitetsforlaget, Oslo 1990
- EGGE, Åsmund: *Fra Aleksander II til Boris Jeltsin. Russland og Sovjetunionens moderne historie*. Universitetsforlaget, Oslo 1993

¹⁸³ Boka er òg mogleg å finna på norsk, omsett av Erik Egeberg: *Hundehjertet: en uhyrlig historie*. Russisk tittel: *Собачье сердце*.

- Ehre, Milton: "Olesha's Zavist': Utopia and Dystopia" s. 601–611 i *Slavic Review* årgang 50, nummer 3, 1991
 – Nettlenke: <http://www.jstor.org/stable/2499856>
- Encyclopedia Britannica: "Leonid Kuchma", publisert hjå *Encyclopedia Britannica Online Academic Edition* i 2012
 – Nettlenke: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/324312/Leonid-Kuchma>
- Eriksen, Thomas Hylland: Intervju i NRK-programmet "Arkeologene: Vikingen – superhelt og bonde", sendt fyrste gong på *NRK1* 28/4-2013
 – Nettlenke: <http://tv.nrk.no/serie/arkeologene/dktt46000511/sesong-1/episode-5>
- Evans Jr., Alfred B.: "Civil Society and Protest" s. 103–124 i Wegren, Stephen K.: *Return to Putin's Russia. Past Imperfect, Future Uncertain*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc, Lanham 2013
- Federal'naja sluzjba gosudarstvennoj statistiki: "Spravka o tsjislenosti i oplate truda grazhdanskikh slyzjasjtsjikh federalnykh gosudarstvennykh organov (tsentralnykh apparatov ministerstv i vedomstv) v I polugodii 2012 goda" publisert på heimesida til Det statlege russiske statistikkbyrået, 2012.
 – Nettlenke: http://www.gks.ru/bgd/free/b04_03/IssWWW.exe/Stg/d04/plat23.htm
- Feklyunina, Valentina: "Constructing Russophobia" s. 91–109 i Taras, Ray: *Russia's Identity in International Relations. Images, perceptions, misperceptions*. Routledge, New York 2013
- Finkel, Evgeny og Brudny, Yitzhak M.: "Russia and the colour revolutions" s. 15–36 i *Democratization*, årgang 19, nummer 1. Routledge 2012
 – Nettlenke: <http://dx.doi.org/10.1080/13510347.2012.641297>
- Forbes: "Novyj Kreml: 'Umnaja Rossija' Vasilija Jakemenko", publisert av Forbes, 19/5-2012
 – Nettlenke: <http://www.forbes.ru/sobytiya/vlast/82328-umnaya-rossiya-vasilii-yakemenko-sozdaet-partiyu-na-baze-nashih>
- Fortescue, Stephen: "Putin in Pikalevo: PR or Watershed" s. 19–38 i *ASEES* årgang 23, nummer 1–2, 2009
 – Nettlenke: <http://miskinhill.com.au/journals/asees/23:1-2/putin-in-pikalevo.pdf>
- Gaddy, Clifford G. og Kuchins, Andrew C.: "Putin's Plan" s. 117–129 i *Washington Quarterly* årgang 31, nummer 2, 2008
 – Nettlenke: http://muse.jhu.edu/journals/washington_quarterly/v031/31.2gaddy.html
- Gazeta.ru: "Istotsjnik: dvizjenie 'Nasji' likvidiruetsja, kommisary opasajutsja nevyplat po zaversjennym projektam", publisert av *Gazeta.ru* 6/4-2012
 – Nettlenke: http://www.gazeta.ru/politics/news/2012/04/06/n_2280293.shtml
- Gessen^A, Masja: Intervju med NRK i programmet *Skavlan* 23/11-2012.
 – Nettlenke: <http://tv.nrk.no/serie/skavlan/kmte62003211/23-11-2012>
 – Lesedato: 26/11-2012

- Gessen^B, Masha: *Putin. Mannen uten ansikt*. Gyldendal Norsk Forlag AS, 2012
- Gomel, Elana: "Gods like Men: Soviet Science Fiction and the Utopian Self" s. 358–377 i *Science Fiction Studies* årgang 31, nummer 3 (*Soviet Science Fiction: The Thaw and After*), 2004
– Nettlenke: <https://www.jstor.org/stable/4241283>
- Gordejev, K. A.: "Pravosoznanie sovremennoj rossijskoj molodjozji" s. 164–179 i *Monitoring obsjtsjestvennogo mnenija: ekonomitsjeskie i sotsial'nye peremeny*, årgang 17, nummer 93, 2009
– Nettlenke: http://wciom.ru/fileadmin/Monitoring/93/2009_5%20%2893%29_8_gordeev.pdf
- Gorsjkov M. K. og Sjegeri, F. E.: "Molodjozj' Rossii: demografitsjeskie tendentsii istoritsjeskoe soznanie" s. 5–36 i *Monitoring obsjtsjestvennogo mnenija: ekonomitsjeskie i sotsial'nye peremeny*, årgang 17, nummer 94, 2009
– Nettlenke: http://wciom.ru/fileadmin/Monitoring/94/2009_6%2894%29_2_Gorshkov.pdf
- Goscilo, Helena: "Russia's ultimate celebrity. VVP as VIP objet d'art" s. 6–36 i Goscilo, Helena: *Putin as Celebrity and Cultural Icon*. Routledge, London og New York 2013
- Gudkov, Lev: "Priroda 'putinizma'" side 6–21 i *Vestnik obsjtsjestvennogo mnenija. Dannye. Analiz. Diskussii*, årgang 17, nummer 101, 2009
– Nettlenke: http://www.levada.ru/sites/default/files/vom_2009.3_101.pdf
- Heller, Regina: "Russia's 'Nashi' Youth Movement: The Rise and Fall of a Putin-Era Political Technology Project" s. 2–4 i *Russian Analytical Digest*, nummer 50, 2008
– Nettlenke: <http://www.css.ethz.ch/publications/pdfs/RAD-50-2-4.pdf>
- Hemment, Julie: "Nashi, Youth Voluntarims, and Potemkin NGOs: Making Sense of Civil Society in Post-Soviet Russia" s. 234–260 i *Slavic Review*, årgang 71, nummer 2, 2012
– Nettlenke: <http://www.jstor.org/stable/10.5612/slavicreview.71.2.0234>
- Hemment, Julie: "Soviet-Style Neoliberalism? Nashi, Youth Voluntarism, and the Restructuring of Social Welfare in Russia" s. 36–50 i *Problems of Post-Communism*, årgang 56, nummer 6, 2009
– Nettlenke: <http://www.metapress.com/content/3k3038544r44758h/fulltext.pdf>
- Hendley, Kathryn: "The Role of Law" s. 83–102 i Wegren, Stephen K.: *Return to Putin's Russia. Past Imperfect, Future Uncertain*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc, Lanham 2013
- Heradstveit, Daniel og Bjørge, Tore: *Politisk kommunikasjon. Introduksjon til semiotikk og retorikk*. Tano AS, Oslo 1992
- Howell, Yvonne: "Eugenics, Rejuvenation, and Bulgakov's Journey into the Heart of Dogness" s. 544–562 i *Slavic Review* årgang 65, nummer 3, 2006
– Nettlenke: <https://www.jstor.org/stable/4148663>

- Hønneland, Geir: *Borderland Russians. Identity, Narrative and International Relations*. Palgrave MacMillian, New York 2010
- Hønneland, Geir og Jørgensen, Jørgen Holten: *Moderne russisk politikk. En innføring i Russlands politiske system*. Fagbokforlaget, Bergen 2006
- Izvestija: "Dvizjenie 'Nasji' stanet Vserossijskij soobsjtsjestvom molodjozji", publisert hjå *Izvestija* 11/2-2013
– Nettlenke: <http://izvestia.ru/news/544620>
- Jakusjeva, Julija: "20 let bez SSSR: glazami drugogo pokolenija" hjå Informatsionno-Analitsjeskij Tsentr, 30/3-2011
– Nettlenke: <http://www.ia-centr.ru/expert/10137/>
- Jarlner, Michael: "Kreml fremmer farlig nationalisme". Artikkel skriven av internasjonal redaktør i avisa *Politiken*, Michael Jarlner, publisert i *Politiken* 9/8-2011
- Jørgensen, Elisabeth Helle: *Sivilt samfunn po-russki: Russiske myndigheters organisering av det sivile samfunnet illustrert med Nasji*. Masteroppgåve ved Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk, Universitetet i Oslo, 2008
– Nettlenke: <https://www.duo.uio.no/handle/123456789/33978>
- Keep, John L. H.: *Last of the Empires. A History of the Sovioet Union 1945-1991*. Oxford University Press, Oxford og New York 1995
- Khasanova, Gulnara: "Nation-Building in Russian Textbooks" s. 269–300 i Kolstø, Pål og Blakkisrud, Helge: *Nation-Building and Common Values in Russia*. Roman & Littlefield Publishers, Inc, Oxford 2004
- Kjelstadli, Knut: *Fortida er ikke hva den en gang var. En innføring i historiefaget*. Universitetsforlaget, Oslo 1999
- Kolstø, Pål: "Nation-Building in Russia: A Value-Oriented Strategy" s. 1–28 i Kolstø, Pål og Blakkisrud, Helge: *Nation-Building and Common Values in Russia*. Roman & Littlefield Publishers, Inc, Oxford 2004
- Kolstø, Pål: *Russland. Folket, historien, politikken, kulturen*. H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Oslo 2008
- Kommersant: "Obyknovenyj 'Nasjizm'", publisert av *Kommersant* 21/2-2005
– Nettlenke: <http://www.kommersant.ru/doc/549170>
- Korzjenko, A. L.: "Ideologija i sovremennye molodjozjnye subkul'tury" s. 30–35 i *Monitoring obsjtsjestvennogo mnenija: ekonomitsjeskie i sotsial'nye peremeny*, årgang 18, nummer 100, 2010
– Nettlenke: http://wciom.ru/fileadmin/Monitoring/100/2010_Korjenko.pdf
- Krag, Erik: *Kampen mot Vesten i russisk åndsliv*. Universitetsforlaget, Oslo 1932

Krawatzek, Félix og Kefferpütz, Roderick: "The same old modernisation game? Russian interpretations of modernisation". Arbeidsdokument nummer 337, publisert ved Centre for European Studies, 2010

– Nettlenke: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1688258

Kreml: "Vladislav Surkov" på heimesida til den russiske regjeringa, 2012

– Nettlenke: <http://www.government.ru/eng/persons/171/>

Laruelle, Marlène: *In the Name of the Nation. Nationalism and Politics in Contemporary Russia*. Palgrave Macmillan, New York 2009

Laruelle, Marlène: "Negotiating History: Memory Wars in the Near Abroad and the Pro-Kremlin Youth Movements" s. 75–104 i *Russian Nationalism, Foreign Policy and Identity Debates in Putin's Russia. New Ideological Patterns after the Orange Revolution*. Stuttgart 2012

Lassila, Jussi: "Making sense of Nashi's Political Style: The Bronze Soldier and the Counter-Orange Community" s. 253–276 i *Demokratizatsiya – The Journal of Post-Soviet Democratization*, årgang 19, nummer 3, 2011¹⁸⁴

Lassila, Jussi: *The Quest for an Ideal Youth in Putin's Russia II. The Search for Distinctive Conformism in the Political Communication of Nashi, 2005-2009*. Ibidem-verlag, Stuttgart 2012

Lenta.ru: "Objavleny laureaty nezavisimoy muzikal'noy premii 'Stepnoj volk'", publisert hjå *Lenta.ru* 29/6-2012

– Nettlenke: <http://lenta.ru/news/2012/06/28/wolfe/>

Levintova, Ekaterina og Butterfield, Jim: "History education and historical remembrance in contemporary Russia: Sources of political attitudes of pro-Kremlin youth" side 139–166 i *Communist and Post-Communist Studies*, årgang 43, nummer 2, 2010

– Nettlenke: <http://dx.doi.org/10.1016/j.postcomstud.2009.10.008>

Lipman, Maria: "The Media and Political Developments" s. 125–145 i Wegren, Stephen K.: *Return to Putin's Russia. Past Imperfect, Future Uncertain*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc, Lanham 2013

Lipman, Maria og McFaul: "The Media and Political Developments" s. 109–129 i Wegren, Stephen K. og Herspring, Dale R.: *After Putin's. Past Imperfect, Future Uncertain*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc, Lanham 2010

Loskutova, Jelena: *Junaja politika. Istorija molodjozjnykh polititsjeskikh organizatsij sovremennoj Rossii*. Tsentr "Panorama", Moskva 2008

– Nettlenke: http://en.bookfi.org/book/593927?_ir=1

¹⁸⁴ Artikkelen er òg tilgjengeleg på s. 105–139 i Laruelle, Marlène: *Russian Nationalism, Foreign Policy and Identity Debates in Putin's Russia. New Ideological Patterns after the Orange Revolution*. Stuttgart 2012

- Melnikova, Elena: "The 'Varangian Problem': science in the grip of ideology and politics" s. 42–52 i Taras, Ray: *Russia's Identity in International Relations. Images, perceptions, misperceptions*. Routledge, New York 2013
- Mendelson, Sarah E. og Gerber, Theodore P.: "Soviet nostalgia. An impediment to Russian democratizaion" s. 83–96 i *The Washington Quarterly*, årgang 19, nummer 1. Routledge 2005
– Nettlenke: <http://dx.doi.org/10.1162/016366005774859661>
- Mijnssen, Ivo: *The Quest for and Ideal Youth in Putin's Russia I. Back to Our Future! History, Modernity and Patriotism according to Nasji, 2005-2012*. Ibidem-verlag, Stuttgart 2012
- Moss, Water G: *A History of Russia. Volume II: Since 1855*. Anthem Press, andre utgåve, London 2005
- Myklebost, Kari Aga: *Borrealisme og kulturnasjonalisme. Bilder av nord i norsk og russisk folkeminnegransking 1830–1920*. Doktorgradsavhandling levert ved Universitetet i Tromsø våren 2010.
– Nettlenke: <http://munin.uit.no/handle/10037/2825>
- Mørch, Audun J.: *The Novelistic Approach to the Utopian Question. Platonov's Čevengur in the light of Dostoevskij's Anti-Utopian Legacy*. Doktorgradsavhandling levert ved Universitetet i Oslo, 1997
- Nasji^A: "'NASJI' v Serbii: Zdravstvujte, bratja", publisert av Nasji 1/6-2008.
– Nettlenke: <http://www.nashi.su/news/25043>
- Nasji: "Ofitsialnoe zajavlenie Dvizjenija 'Nasji'", publisert av Nasji 7/4-2012
– Nettlenke: <http://nashi.su/news/37790>
- Nasji^B: "Pravoslavie – religija molodykh", publisert av Nasji 18/2-2008
– Nettlenke: <http://www.nashi.su/news/23331>
- Nasji: "Programnyj dokument dvizjenija 'Nasji' №2", publisert av Nasji 21/8-2011
– Nettlenke: <http://www.nashi.su/news/37031>
- Nasji: "STOPKHAM" pomogaet meru borotsja s probkami", publisert av Nasji 15/11-2010
– Nettlenke: <http://www.nashi.su/news/33552>
- Neuman, Iver B.: "Russia in international society over the *longue durée*: lessons from early Rus' and early post-Soviet state formation" s. 24–41 i Taras, Ray: *Russia's Identity in International Relations. Images, perceptions, misperceptions*. Routledge, New York 2013
- Nezavisimaja gazeta: "Ne prospat' stranu. Molodjozj' vystupila protiv prognivsjego Zapada" i *Nezavisimaja gazeta* 23/3-2007
– Nettlenke: http://www.ng.ru/politics/2007-03-26/1_country.html

Nikolayenko, Olena: *Citizens in the Making in Post-Soviet States*. Routledge, London og New York 2011

Nistad, Bjørn: *Russisk politisk idéhistorie fra opplysningstiden til idag*. Solum forlag, Oslo 2004

Olsen, Linda Elen: "Ungdom krever mer av nyhetene" i *Medienytt* nr.1, 2009
– Nettlenke: <http://medienorge.uib.no/?cat=nyhetsbrev&page=show&id=0901>

Pain, Emil: "Polititsjeskij rezjim v Rossii 2000-ykh gg.: osobennosti nasledstvennye i priobretjonnye" s. 38–49 i *Vestnik obsjtsjestvennogo mnenija. Dannye. Analiz. Diskussii*, årgang 17, nummer 102. 2009
– Nettlenke: http://www.levada.ru/sites/default/files/vom_2009.4_102.pdf
– Lesedato: 4/11-2012

Petersson, Bo: "Mirror, mirror ... Myth-making, self-images and views of the US 'Other' in contemporary Russia" s. 11–23 i Taras, Ray: *Russia's Identity in International Relations. Images, perceptions, misperceptions*. Routledge, New York 2013

Petrenko, Jelena S.: "Stil' zjizni i istoritsjeskaja pamjat' rossijan o sobytijakh 1985–1999 godov" s. 73–80 i *Monitoring obsjtsjestvennogo mnenija* årgang 19, nummer 5, 2011
– Nettlenke: http://wciom.ru/fileadmin/Monitoring/105/2011_105_9_Petrenko.pdf

Petrone^A, Laura: "Institutionalizing Pluralism in Russia: A New Authoritarianism?" s. 166–194 i *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, årgang 27, nummer 2. Routledge 2011
– Nettlenke: <http://dx.doi.org/10.1080/13523279.2011.564086>

Petrone^B, Laura: "Pro-Kremlin Youth Movements in Russia and the Ideas of Conservative Modernisation". Artikkel nummer 46 publisert ved Istituto per gli studi di politica internazionale, 2011
– Nettlenke: http://www.ispionline.it/it/documents/Analysis_46_2011.pdf

Petrov, Nikolaj: "Polititsjeskaja mekhanika rossijskoj vlasti: sustituty protiv institutov" s. 5–23 i *Vestnik obsjtsjestvennogo mnenija. Dannye. Analiz. Diskussii*, årgang 17, nummer 102, 2009
– Nettlenke: http://www.levada.ru/sites/default/files/vom_2009.4_102.pdf (

Petrov, Nikolai og Slider, Darrell: "Regional politics" s. 63–82 i Wegren, Stephen K.: *Return to Putin's Russia. Past Imperfect, Future Uncertain*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc, Lanham 2013

Putins kys: Dokumentarfilm vist på DR2 og NRK2, regissert av Lise Birk Pedersen, produsert av Helle Farber for Monday Productions og Made in Copenhagen, 2012
– Nettlenke: <http://www.youtube.com/watch?v=Kt6VmqIM2RQ>

Rambler: "'Nasji' podali v sud na Sjeina, Naval'nogo i Sobtsjak za vandalizm", publisert hjå *Rambler.ru* 16/4-2012.
– Nettlenke: <http://news.rambler.ru/13589168/>

- Remington, Thomas F.: *Politics in Russia*. Longman, Boston 2012
- RIA Novosti: "Tol'ko 7% rossijan mozjno otnesti k srednemu klassu - vitse-prezident RSPP", publisert hjå RIA Novosti 28/11-2008
 – Nettlenke: <http://ria.ru/society/20081128/156093183.html>
- Rose, Richard; Mishler, William og Munro, Neil: *Russia Transformed. Developing Popular Support for a New Regime*. Cambridge University Press, Cambridge 2006
- Sakwa, Richard: "The Soviet collapse: Contradictions and neo-modernisation" s. 65–77 i *Journal of Eurasian Studies*, årgang 4, nummer 1, 2013.
 – Nettlenke: www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1879366512000267
- Serebriakov, Sergei: "Putins ungdom kjemper for moral og russisk storhet" s. 20 i *Adresseavisen* 29/8-2011
- Shelley, Louse: "Crime, Organized Crime, and Corruption" s. 189–208 i Wegren, Stephen K.: *Return to Putin's Russia. Past Imperfect, Future Uncertain*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc, Lanham 2013
- Sjegeri, F. E.: "Etnitsjeskaja i religioznaja tolerantnost' molodjozji" s. 20–39 i *Monitoring obsjtsjestvennogo mnenija: ekonomitsjeskie i sotsial'nye peremeny*, årgang 18, nummer 96, 2010
 – Nettlenke: http://wciom.ru/fileadmin/Monitoring/96_1/2010_2%2896%29_3_Sheregi.pdf
- Smith, Anthony D.: *Nationalism. Theory, Ideology, History*. Polity Press, Malden 2001
- Stepanov, Jurij: *Konstanty: Slovar' russkoj kul'tury*. Akademitsjeskij Proekt, Moskva 2004
- Stites, Richard: *Revolutionary Dreams. Utopian Vision and Experimental Life in the Russian Revolution*. Oxford University Press, New York og Oxford 1989
- Store norske leksikon^A: "Beslan". Artikkel i nettutgåva til *Store norske leksikon* 2012
 – Nettlenke: <http://snl.no/Beslan>
 – Lesedato 2/10-2012
- Store norske leksikon^C: "Evgenikk". Artikkel i *Store norske leksikon*, 2012
 – Nettlenke: http://snl.no/sml_artikkel/evgenikk
 – Lesedato: 24/2-2013
- Store norske leksikon^B: "Sovjetunionen – historie". Artikkel i *Store norske leksikon* 2012
 – Nettlenke: <http://snl.no/Sovjetunionen/historie>
 – Lesedato: 5/11-2012
- Tolz, Vera: *Inventing the nation. Russia*. Hodder Education, London 2003
- Tyldum, Guri og Kolstø, Pål: "Value Consensus and Sosial Cohesion in Russia" s. 29–58 i Kolstø, Pål og Blakkisrud, Helge: *Nation-Building and Common Values in Russia*. Roman & Littlefield Publishers, Inc, Oxford 2004

- Umnaja Rossija: "Predsedatel' Polititsjeskoj partii 'Umnaja Rossija', publisert på heimesida til partiet Umnaja Rossija, 2012
– Nettlenke: <http://pocym.pf/index.php/92-icetheme/verkhnee-menu/116-predsedatel>
- Vasja Oblomov^B: "Poka medved". Publisert mellom anna på YouTube, 2012
– Nettlenke: <https://www.youtube.com/watch?v=5gdIvjF99ac>
- Vasja Oblomov^A: "VVP". Publisert mellom anna på YouTube, 2012
– Nettlenke: https://www.youtube.com/watch?v=fvzmRDCQ_QY
- Walker, Charles: *Learning to Labour in Post-Soviet Russia. Vocational youth in transition*. Routledge, London og New York 2011
- Wegren, Stepen K.: "Introduction" s. 1–24 i Wegren, Stephen K.: *Return to Putin's Russia. Past Imperfect, Future Uncertain*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc, Lanham 2013
- Yurchak, Alexei: *Everything Was Forever, Until It Was No More: The Last Soviet Generation*. Princeton University Press, Princeton 2005
- Zvonovskij, Vladimir: "Politika v prostranstve zjiznennykh interesov molodjozji" s. 54–61 i *Vestnik obsjtsjestvennogo mnenija. Dannya. Analiz. Diskussii*, årgang 15, nummer 87, 2007
– Nettlenke: http://www.levada.ru/sites/default/files/vom_2007.187.pdf
- Østbø, Jardar: *The New Third Rome. Readings of a Russian Nationalist Myth*. Doktorgradsavhandling levert ved Universitetet i Bergen, 2011

Appendiks

Som vedlegg til denne masteroppgåva finn du primærkjeldene mine, det vil seia dei politiske programma, manifesta, til ungdomsrørsla *Nasji*. Av di heimesida til rørsla ein periode ikkje var tilgjengeleg frå Noreg, valde eg å leggja ved b e manifesta. B e manifesta er hj a meg paginert og refereringa i hovuddelen av oppg ava vil samsvara med pagineringa i appendiksdelen. Det fyrste vedlegget er 2005-manifestet, det andre er 2010-manifestet. Dei skil seg frå kvarandre reint utsj anadsmessig ved at fonten til 2005-manifestet er mindre enn den til 2010-manifestet og fyrstnemnde er lengre, 44 sider, enn det sistnemnde, 18 sider.

Манифест с комментариями (2005)

Предисловие

Манифест — особый жанр, это не статья, не анализ, это — гражданская позиция, это — призыв к действию. Это — кредо тех, кто примерно одинаково смотрит на судьбы страны и мира, это руководство к действию для тех, кто готов не только говорить, но и действовать. Манифест не должен как рубль нравиться всем, он имеет не равнодушно-благожелательных читателей, а сторонников или противников. Или тех, кто с ним согласен и в свое время поддержит эту политическую позицию НАШИх, или противников, — тех, кто в свое время выступит против НАШИх. Ну, кто-то пока еще не определился. Их все меньше и меньше.

Самый знаменитый манифест в истории — 'Манифест коммунистической партии' Маркса и Энгельса, который перевернул мир, с которым люди шли на баррикады, в тюрьму и на казнь. Шли, рискуя всем, потому что верили в идеи, изложенные в том манифесте. Мы писали этот манифест, потому что верим в эти идеи и потому что готовы действовать, бороться, чтобы эти идеи оказались реализованными в жизни.

Но в манифесте всего не напишешь, это очень концентрированный документ, к нему нужны пояснения:

— пояснения, разъясняющие те или иные политические термины, используемые в Манифесте; (*выделено курсивом*)

— сведения, развертывающие более подробно тезисы, сформулированные в манифесте и иллюстрирующие их примеры.

Таким и является комментарий, который читатель найдет в этой брошюре вместе с самим манифестом. Комментарий не является политически нейтральным, он написан с точки зрения движения НАШИ. Его цель — не объяснить, а дать идеологическое оружие в руки политических бойцов. А политические бойцы — члены движения НАШИ могут использовать это идеологическое оружие в споре со своими политическими оппонентами и в борьбе за еще не определившихся.

Молодежь идет в политику. Среди активных, умных, сильных скоро уже почти не останется нейтральных, не определившихся, политически безразличных. За них в эти годы предстоит борьба. Манифест и комментарии к нему должны убедить колеблющихся в правоте Движения НАШИ, в том, что НАШИ выражают самые главные интересы целого поколения и борются за Россию, за ее возрождение. Манифест и комментарий должны показать политическим противникам, что они ошибаются, что им надо задуматься и во имя возрождения России стать политическими союзниками НАШИх.

История — это смена поколений. У каждого поколения есть шанс уйти незамеченным или изменить мир. Сегодня у нас, поколения молодых россиян, есть такой выбор. Мы — те, кто верит в будущее России и считает, что ее судьба в наших руках. Мы — молодежное движение 'НАШИ'. Мы предлагаем тебе присоединиться к мегапроекту нашего поколения, мегапроекту 'Россия'.

Поколение (когорты) — термин для обозначения людей, родившихся в одном и том же интервале времени. Поколением называют также стадию, ступень в происхождении от общего предка (дед, отец, сын и т.д.), отрезок времени между этими ступенями обычно исчисляется в двадцать-тридцать лет. Возрастная структура общества и складывающиеся в

ней взаимоотношения поколений. имеют тройную природу: биологическую (смена поколений связана с естественным жизненным циклом), социальную (разделение функций между возрастными группами и сами его критерии зависят от социально-экономической структуры общества) и историческую (начиная жить в определенный момент времени, каждое поколение связано общностью каких-то жизненных переживаний и в силу этого уникально, неповторимо).

В истории понятие поколения имеет прежде всего символический смысл и ассоциируется не столько с одновременностью рождения, сколько с общностью значимых переживаний людей, оказавшихся участниками и современниками исторических событий. **Н е всякое демографическое поколение** (люди, родившиеся в одном интервале времени) **становится историческим поколением** — участником и творцом великого события или процесса.

В России XIX века сложилось три исторических поколения

- 'людей 1812 года' (включающее не только участников Отечественной войны, но и, например, А.С.Пушкина, которому в 1812 году было 13 лет)
- 'людей 40-х годов' (В.Белинский, А.Герцен, Н.Некрасов, И.Тургенев)
- 'шестидесятников' (Л.Н.Толстой, Н.Добролюбов, Н.Чернышевский, деятели либерально-буржуазных реформ 1860-1870 гг.).

А вот поколений 'людей тридцатых годов' или 'восьмидесятников' в позапрошлом веке не сложилось.

В XX веке историческими стали поколения революции и гражданской войны, 20-х и 30-х годов. Особую роль в истории сыграло 'военное поколение' — те, кто выиграли тяжелейшую в истории человечества войну, отдавая свои жизни за Победу, восстановили из руин и вплоть до начала 80-х годов стояли у руля страны. Поколение 'шестидесятников' (термин выбран не случайно — параллель между XIX и XX веками проводилась самими 'шестидесятниками') вошло в историю вместе с Ю.Гагариным и другими героями мирного времени. Но поколений 1950-х годов или 'семидесятников' не возникло.

Манифест обращен к молодежи. Движение НАШИ — это движение молодежи первой декады нового тысячелетия. Как показывают исследования социологов, сегодняшняя российская молодежь отличается от старших поколений оптимизмом и верой в будущее России.

ВЫ ОЖИДАЕТЕ ИЛИ НЕ ОЖИДАЕТЕ, ЧТО В БЛИЖАЙШЕМ БУДУЩЕМ В СТРАНЕ ПРОИЗОЙДУТ ПЕРЕМЕНЫ? И ЕСЛИ ДА, ТО В ЛУЧШУЮ ИЛИ В ХУДШУЮ СТОРОНУ? (ФОМ, август 2005)

Молодежь Старшее поколение

В лучшую 53 35

В худшую 9 18

Российская молодежь по сравнению со своими европейскими сверстниками вырывается далеко вперед по многим показателям жизненной активности. Это показал опрос мужчин и женщин в

возрасте от 18 до 31 года, проведенный в 2005 году международным агентством BBDO в Великобритании, Германии, Испании, Италии, России, Франции, Швеции и Чехии.

Так, молодые россияне со значительно большим оптимизмом, чем их зарубежные ровесники, смотрят в будущее. Почти 80% русских — против 46% западных европейцев — уверены, что будут жить лучше своих родителей. Столь решительный психологический настрой на успех немаловажен, тем более, что он проявляет себя и в других жизненных приоритетах. Так, российской юношеской аудитории, как выясняется, в неизмеримо большей степени свойственна здоровая амбициозность. Прославиться на том или ином поприще в России стремятся более 40%, тогда как в других странах стать знаменитыми хотели бы только 20% опрошенных.

Резко рознятся взгляды россиян и нероссиян на соотношение в жизни трудового и пенсионного циклов. 48% западных европейцев присуща философия 'заработать капитал и уйти на заслуженный покой как можно более молодым'. В России такую позицию готовы занять только 13% молодежи. Остальные говорят: 'Я хочу работать, пока хватит сил и здоровья'. В России подрастает целое поколение трудолюбивых. Наконец, российская молодежь по-настоящему патриотична. Значительно больше молодых россиян, чем их европейских сверстников готовы сражаться за свою Родину с оружием в руках. Число потенциальных защитников Отечества в России в два раза превосходит западноевропейские показатели — 64% против 34%.

В целом по большинству показателей жизненной активности российская молодежь почти в два раза опережает своих зарубежных сверстников. Российские молодежь жаждет всего больше: работы — чтобы была тяжелее, но денежнее; профессионального успеха — чтобы привел к национальной, а то и всемирной славе; развлечений — но не после ухода на пенсию. И, главное, они верят, что всех этих целей можно достигнуть, целиком полагаясь на собственные силы.

Новое поколение граждан нашей страны — то есть мы — стремится принять активное участие в политике и добиться того, чтобы жизнь в нашей стране отвечала нашим идеалам. Мы не хотим отдавать судьбу России в чьи-то руки. Наше поколение должно сказать свое слово в истории. Мы вместе должны создать план развития России и реализовать его. Это мы называем Мегaproектом Россия.

Мировое развитие — это конкуренция народов. Опираясь на свою культуру, каждый народ порождает новые технологии, общественные идеалы, социальные и политические институты. Постоянное обновление (модернизация) — пропуск в будущее. Тот, кто останавливается на достигнутом, отстает и сходит с дистанции мировой истории. В этом, собственно, суть демократии как общественного строя конкуренции во всем. Современный мир — это мир глобальной конкуренции в экономике, технологиях, конкуренции культурных ценностей и политических идеалов.

Конкуренция (от латинского глагола *concurrere* — сталкиваться) — в повседневном понимании — соперничество экономических субъектов за лучшие условия производства, купли и продажи товаров.

Конкуренция - в классической экономической теории — элемент рыночного механизма, который позволяет уравновесить спрос и предложение.

Конкуренция - в биологии — антагонистические отношения, определяемые стремлением лучше и скорее достигнуть какой-либо цели по сравнению с другими членами сообщества. Конкуренция возникает за пространство, пищу, свет, убежище, самку и т.д. Конкуренция есть проявление борьбы за существование

Глобальная конкуренция — конкуренция в мировом масштабе. Глобальная конкуренция — проявление и следствие глобализации.

Глобализация — один из основных процессов в современном мире — процесс становления единого мира, в котором народы и люди не отделены друг от друга привычными барьерами в виде границ.

Глобализация — это и процесс формирования связи и взаимозависимости между странами, людьми и организациями. Идеал глобализации — единый рынок и единое общество без барьеров и границ. *Под глобализацией подразумевается наличие мирового общества без всемирного государства и без всемирного правительства* — замечает один из крупнейших социологов современности Ульрих Бек.

Границы, с одной стороны, мешали общению и развитию, но, с другой стороны, они защищали слабых от конкуренции со стороны сильных. К этапу глобализации разные страны подошли неодинаково готовыми к такой конкуренции.

Так, в Бразилии в 1970-80 гг. развивалась национальная автопромышленность. В новых исторических условиях в отрасль был допущен иностранный капитал. Сегодня **вся автопромышленность Бразилии принадлежит транснациональным корпорациям**, таким как 'Дженерал моторс', 'Даймлер — Крайслер', 'Форд' и т.д. В результате в 2003 году **Бразилия заняла 10-е место в мире по производству автомобилей, но при этом выпуск национальных моделей полностью прекратился** — производятся только зарубежные по происхождению машины.

В СССР парк гражданской авиации был практически полностью отечественного производства. На сегодняшний день **российскими авиакомпаниями эксплуатируется 6085 воздушных судов. 95% — пассажирские самолеты, сделанные еще в СССР. Половина этого парка к 2010 году будет списана из-за ветхости.** При этом обновление авиапарка составляет лишь 0,3% в год. Мощности гражданских авиационных заводов загружены менее чем на 20%. Новые российские самолеты составляют лишь 1,5% всего авиапарка, в то время как подержанные зарубежные лайнеры (американские 'Боинги' и европейские 'Аэробусы') — уже 3,5%. Не только наши зарубежные партнеры, но и руководство крупнейших российских авиакомпаний требуют от правительства России отмены пошлин на ввоз авиатехники. **Если это произойдет, то гражданское авиастроение в России вовсе прекратится.**

Проповедниками глобализации выступают наиболее развитые и могущественные страны, которые путем глобализации пытаются развить свою экспансию.

Глобализм — теория, идеология и политика продвижения глобализации, во многом насильственного продвижения.

Эта доктрина, разрабатываемая в основном американским политическим классом, направлена на продвижение именно американского проекта глобального мира. Глобализм — это проект утверждения гегемонии США в современном мире. В то же время в европейской мысли возникла концепция мондиализма — глобализации как объективного процесса, в который должны быть вовлечены все нации. Возникло всемирное движение антиглобалистов, которое выступает против глобализации, поскольку она разрушает культурное своеобразие народов. Возникло всемирное движение альтерглобалистов, которое считает, что глобализация должна стать социальной, должна быть вырвана из подчинения транснациональным корпорациям и

поставлена под контроль глобального гражданского общества с тем, чтобы служить людям. Глобализация — объективный исторический процесс. От него нельзя спрятаться, в него надо как можно быстрее войти и занять в нем как можно более выгодные позиции. В мире идет борьба по поводу того, какой должна быть глобализация. Наша задача — сделать Россию лидером глобализации.

Демократия, а это исторический выбор народа России — это политическое устройство, основанное на конкуренции. Мы должны быть готовы к конкуренции — готов каждый из нас и готова наша страна. Такая конкуренция существует и внутри каждого демократического общества и между странами, корпорациями и проектами и на мировой арене.

Каждый член общества участвует в свободной конкуренции. Нормальная демократия — это как раз свобода конкуренции, которая не ограничена ни идеологией всеобщего равенства, ни грубой силой общей государственной или местной криминальной диктатуры. Профессионал — тот, кто обладает знаниями и опытом, а также готов участвовать в профессиональной конкуренции. Одна из задач движения НАШИ — подготовить к конкуренции целую когорту молодых профессионалов, которые при этом будут не пораженцами, а историческими оптимистами, искренними патриотами, сторонниками развития России как современной свободной страны. Мы поможем членам Движения стать высокими профессионалами и в свободной конкуренции с другими победить, доказать свое право управлять Россией: государственными организациями, бизнесом, общественными структурами, СМИ.

Э то нормально и несет позитивный смысл. Тем не менее, глобальный характер конкуренции делает ее жесткой, а подчас жестокой. Слабый должен принять правила игры сильного, встать в его фарватер в мировой политике, культурно ассимилироваться. Ты — либо лидер, либо ведомый, либо жертва.

— Лидер — (англ. leader — ведущий, руководитель, от lead — вести) — в буквальном смысле слова — тот, кто ведет других за собой.

Каждый народ, каждая страна вынуждены участвовать в такой конкуренции. Тот, кто проигрывает в борьбе, тот сходит с мировой арены. Многие страны были великими, но не выдержали конкуренции и исчезли.

Английский историк Арнолд Дж. Тойнби, в своем многотомном труде 'Постижение истории' сформулировавший понимание исторического процесса как борьбы и смены цивилизаций (обществ с более широкой протяженностью как в пространстве, так и во времени, чем национальные государства, города-государства или любые другие политические союзы) , выделил в общей сложности двадцать одну цивилизацию. В настоящее время, по его мнению, существуют всего пять цивилизаций.

К числу оказавших решающее влияние на ход мировой истории событий принадлежит **гибель Западной Римской империи**. Великий Рим, завоевавший и подчинивший себе территории почти всей Европы, значительной части Азии и Африки, пал под натиском племен варваров. После почти века вторжений и постепенного захвата римских территорий **в 476 году командир наемного римского войска по имени Одоакр сверг номинального императора подростка Ромула Августула**, провозгласил себя королем и отослал в Константинополь знаки императорской власти, заявив, что жители Италии и римский сенат считают дальнейшее существование империи ненужным.

Византийская (Восточная Римская) империя со столицей в Константинополе, которая после падения Рима была главным центром цивилизации и от которой Россия приняла православие и культуру, не выдержала конкуренции и **в 1453 году была завоевана турками-**

османами, основавшими Османскую империю. Эта империя исчезла после поражения в Первой Мировой войне. Тогда же распалась Австро-Венгерская империя (империя Габсбургов), которая была великой европейской державой с 1438 года.

Погибшие империи проиграли военную конкуренцию. Они были разбиты на поле боя. Но это не единственная причина гибели государств и народов.

Отстав в развитии и погрязнув во внутренних распрях, почти исчез с карты мира Китай. В начале XIX века европейские колонизаторы развернули в Китае торговлю страшным наркотиком — опиумом. В 1839 народный герой Китая Линь Цзюсюй уничтожил 20 тысяч ящиков опиума, принадлежавших английским и американским купцам. Ответом в 1840 году стало разбойничье нападение английского флота и высадка десанта, в 1842 приступившего к южной столице Китая Нанкину. Колонизаторы навязали стране неравноправный Нанкинский договор. За ним последовали новые домогательства, новые войны и новые поражения Китая. Империалистические державы приступили к открытому разделу и вооруженному захвату страны. К 1939 году японские войска захватили всю территорию Северного Китая, включая Пекин, значительную часть Центрального Китая, включая Шанхай, Нанкин и Ухань, а также важные районы в Южном Китае, в том числе один из крупнейших в мире морских портов — Гуанчжоу (Кантон). После разгрома Японии во Второй Мировой войне Китай мог вернуть утраченные территории, однако в стране продолжалась гражданская война. **Благодаря победе в 1949 году коммунистов во главе с Мао Цзедунем была восстановлена территориальная целостность страны.** Коммунисты прекратили губившую страну торговлю наркотиками и уничтожили наркомафию, однако экономическая отсталость сохранялась. Только сравнительно недавно, 25 лет назад, правящий класс Китая, поняв, что пропасть очень близко, начал быструю модернизацию страны.

Экономическая конкуренция не менее остра, а проигрыш в ней может не менее опасен, чем военная. Мировой рынок характеризуется наличием определенной устойчивой структуры. Французский историк Фернан Бродель писал: 'У мировой экономики центром тяжести всегда был город — этот главнейший снабженческий узел ее активности. Информация, товары, капитал, кредит, люди — все это потоком вливается в город и выливается из него: **В мировой экономике в определенный отрезок времени может существовать только один центр.** Успех одного рано или поздно означает закат другого'. Бродель выделил в мировой экономической истории с XIV века по наши дни 8 сменявших друг друга рыночных структур и соответственно 8 центров. В эпоху Великих географических открытий **центром мировой экономики был Лиссабон — столица Португалии**, чьи мореплаватели нашли морской путь в Индию и Китай вокруг Африки. Однако затем звезда Лиссабона закатилась, и **в XX веке Португалия была уже самой бедной страной Западной Европы.**

В XVIII — начале XX века центром мировой экономики был Лондон, столица Британской империи. Однако он не смог удержать своего положения и в 1920-30-е гг. центр мировой экономики переместился в Нью-Йорк. **Причиной стала Первая мировая война — хотя Англия победила, она из кредитора Америки превратилась в должника США.**

В результате кризиса переходного периода 1990-х годов Россия оказалась в угрожаемом положении. В.В.Путин отмечает:

'Нашей страны нет сегодня в числе государств, олицетворяющих высшие рубежи экономического и социального развития современного мира, — во-первых. И наше Отечество стоит сейчас перед очень нелегкими экономическими и социальными проблемами — во-вторых. За 90-е годы объем ВВП России сократился почти в два раза. По совокупному размеру ВВП мы уступаем США в 10 раз, Китаю в 5 раз: Изменилась структура российской экономики. Ключевые позиции в национальном хозяйственном комплексе ныне занимают топливная промышленность, электроэнергетика, черная и цветная металлургия. Их доля в ВВП около 15%, в общем объеме промышленной продукции — 50, в экспорте — более 70%. Крайне низка производительность труда в реальном секторе. Если в сырьевых отраслях и энергетике она близка к среднемировым показателям, то в остальных гораздо ниже — 20-24% аналогичных показателей, например США. Техничко-технологический уровень выпускаемой продукции в большой степени определяется долей оборудования со сроком эксплуатации до пяти лет. Она сократилась у нас с 29% в 1990 году до 4,5% в 1998 году. Более 70% всех машин и оборудования эксплуатируется свыше 10 лет. Это более чем вдвое превышает показатели экономически развитых стран.'

Если Россия проиграет в конкуренции, то она может исчезнуть подобно Риму, Византии, Османской империи. Кто-то, может быть, обрадуется этому, надеясь пожить на ее разграблении. Но мы любим нашу Родину и не допустим этого.

Правила этой игры вырабатываются прямо в ходе игры. И вырабатывает их сильные, те, кто побеждает — они и диктуют всем остальным правила игры. Так они закрепляют за собой свою победу. Движение НАШИ — это движение молодежи первой декады нового тысячелетия. Так поступают США и Запад в целом, пока выигрывающие в мировой конкуренции. Остальные вынуждены с этим мириться. Поэтому борьба за установление правил — это тоже часть конкурентной борьбы. В то же время, правила должны иметь под собой какие-то основания, они должны казаться справедливыми. Поэтому борьба включает в себя еще и борьбу за то, что считать справедливым и что несправедливым — а это идеологическая борьба. Поэтому Россия должна участвовать и в мировой борьбе идей.

В какой категории окажется Россия, зависит сегодня от выбора нашего поколения. Тебе предстоит либо принять вызов глобального мира, либо уклониться от него.

Мы те, кто принимает этот вызов и верит в собственные силы.

Глобальный вызов исходит от лидеров глобализации — стран Запада.

Запад, западная цивилизация — исторически сложившаяся общность стран, цивилизация в терминах А.Тойнби, первоначально возникшая в Европе и выходцами из Европы распространенная в мировом масштабе.

Сегодня ведущую роль в западной цивилизации играют США, Великобритания, Франция, Германия. Запад формировался много веков, его границы подвижны. Многие считают его основой христианство в форме католицизма и протестантизма. Запад в чем-то, в отчасти в ценностях, отчасти в интересах, един, но в своей истории он прошел через сотни войн внутри себя, некоторые из которых длились столетиями. Запад включает в себя множество разнообразных культур и в этом смысле похож на лоскутное одеяло.

Запад расположен рядом с Россией и на протяжении веков активно взаимодействует с ней. Россия и Запад довольно удачно взаимодействовали в пору раннего средневековья. Шла взаимная торговля, заключались династические браки. Отчуждение началось в XIII веке, после нашествия татаро-монголов на Русь. Тогда Русь потерпела убытки не столько от татар, сколько от западных соседей, не преминувших воспользоваться ослаблением Руси, для того чтобы отрезать от нее западные русские земли в Белоруссии и на Украине. Английский историк А. Дж. Тойнби отмечал: '**За последние несколько веков угроза России со стороны Запада, ставшая с XIII века хронической, только усиливалась с развитием на Западе технической революции.**' Западные армии неоднократно вторгались в Россию: в начале XVII века (во время Смуты), в Северную войну в начале XVIII века, в 1812 году, в Крымскую войну 1853-1856 гг., в Первую мировую войну, в Великую Отечественную войну.

В то же время Запад часто служил России образцом для проведения внутренних реформ в самых разных отраслях общественной жизни. Россия как часть Европы всегда имела очень много общего с Западом и в то же время отличалась от него. Многие считают Россию частью европейской цивилизации, другие считают Россию особой цивилизацией, противостоящей Западу. Это различие нашло отражение в идейной борьбе в России, в которой веками боролись друг с другом 'западники' и 'почвенники' — славянофилы — евразийцы'.

На протяжении веков Запад господствовал в мире. Пика это господство достигло в эпоху колониальной системы, когда западные страны превратили почти весь остальной мир в свои колонии.

Колонии — страны и территории, находящиеся под властью иностранного государства (метрополии), лишённые политической и экономической самостоятельности, управляемые на основании специального режима

В 1914 колониями Запада 42,9% территории Земли, на которых жили 32,3% населения мира. Но кроме официальных колоний, были и поставленные в зависимость от Запада, подобно Китаю, страны. На колонии и зависимые страны вместе в 1914 приходилось около 66,8% территории и 60% населения земного шара. С 1876 по 1914 Великобритания, например, захватила территорию в 9 млн. км² с населением 146,6 млн. человек, Франция — 9,7 млн. км² с 49 млн. человек, Германия — 2,9 млн. км² с 12,3 млн. человек, США — 0,3 млн. км² с 9,7 млн. человек, Япония — 0,3 млн. км² с 19,2 млн. человек. Жертвой колониального порабощения стал почти весь Африканский континент — на нем осталась лишь одна независимая страна — Эфиопия.

Наша цель — сделать Россию глобальным лидером XXI века. Лидерство России мы понимаем не как ее военно-политическое доминирование над другими странами и народами, а как влияние России в мире, основанное на привлекательности российской культуры, образа жизни, политического, экономического и социального устройства. Быть лидером означает постоянно стремиться к новому и создавать образцы успеха для других.

Наше поколение не устраивает статус геополитического проигравшего. Нам не по пути с поколением, согласившимся с проигрышем. Мы считаем, что Россия должна принять вызов жесткой, но неизбежной геополитической конкуренции, выиграть и вернуть себе статус великой державы.

Мы не стесняемся — мы ставим перед собой большую задачу: не просто вывести Россию из кризиса, но обеспечить ей лидерство в современном мире. Да, сейчас Россия в трудном положении, но 21 век только начался, у нас есть время, чтобы преодолеть кризисный этап развития и постепенно выйти в лидеры.

Мы осознаем, что **борьба за военное лидерство — тупик для человечества**. Человечество хочет жить в мире и лидерство сегодня надо утверждать прежде всего в мирных формах. Мы не хотим, чтобы граждане других государств боялись России, мы хотим, чтобы они с надеждой и немного завистью смотрели на нее.

Но это не значит, что Россия будет добровольно слаба и уязвима. История учит нас необходимости всегда быть готовыми защищать страну с оружием в руках. Мы, как никто другой, испытали на себе тяготы войн, горечь миллионных потерь и тотальной разрухи. На протяжении всего нашего исторического пути нас пытались согнуть и сломать силой оружия, вынуждая обнажать меч и давать отпор. **Мы не позволим России быть слабой в военном отношении, хотя и не собираемся навязывать никому своей воли насильно**. Слабых не уважают в мире, их бьют, с ними не считаются. Поэтому наше мирное лидерство всегда будет подкрепляться боеспособной армией, надежным и высокотехнологичным оружием.

Мы должны обеспечить лидерство российской культуре. Тем более, что наша культура пользуется высочайшим уважением во всем. Лев Толстой, Федор Достоевский, Антон Чехов, Михаил Булгаков, Михаил Шолохов, Петр Чайковский, Николай Гоголь, Иосиф Бродский, Мстислав Ростропович, Александр Солженицын — это великие люди российской культуры и они же великие лидеры мировой культуры. Мы должны обеспечить в России достойные условия для творчества людей, условия для культурного диалога и условия для того, чтобы миллионы могли общаться с культурой.

Образ жизни — понятие, применяемое в социальных науках для характеристики условий и особенностей повседневной жизни людей в том или ином обществе.

Это способ, формы и условия индивидуальной и коллективной жизнедеятельности человека, типичные для конкретно-исторических (то есть в определенное время в определенном месте) условий. Образ жизни охватывает все существенные сферы деятельности людей: труд, формы его социальной организации, быт, формы использования людьми своего свободного времени, их участие в политической и общественной жизни, формы удовлетворения их материальных и духовных потребностей, вошедшие в повседневную практику нормы и правила поведения.

В современном мире важно и лидерство в образе жизни, как раз в том, как живут в обычное время обычные люди. Мы хотим сделать жизнь обычных людей в России такой, чтобы нам завидовали люди из других стран, чтобы они хотели жить так же, как мы. 'Жить по-русски' должно стать модно!

Духовная основа лидерства — лидерство в идеях. **Тот, кто формирует ценности, по которым живет человечество, тот и является лидером**. Мы хотим, чтобы во всем мире жадно прислушивались к тому, о чем спорят в России, ждали от нас новых идей, открывающих новые горизонты.

Ценности — это система идей, в которых трактуется, что такое хорошо и что такое плохо, что такое добро и что такое зло, что такое прекрасное и что — безобразное, что такое прогресс и что — реакция. Это система ориентиров для миллионов, по которым они определяют, как себя вести в ситуации сложного выбора, какие принимать решения, как оценивать действия других людей, в том числе и политических и общественных лидеров, и как воспитывать своих детей.

Ценности и образ жизни людей тесно связаны между собой, причем не только прямой, но и обратной связью. Представления людей о хорошем и плохом формируют их обычное поведение и образ жизни; в свою очередь образ жизни людей оказывает решающее влияние на их образ мыслей.

Страны, претендующие на глобальное лидерство, особое внимание уделяют распространению в мире своих идеалов, ценностей, образа жизни. Так, **государственный департамент США в 2006 потратит 328 млн. долларов на внешнеполитическую пропаганду и улучшение образа США.**

Важнейшая основа лидерства — экономика, мощные экономические ресурсы, которые направляются на развитие страны и решение стоящих перед ней проблем и обеспечивающие высокий уровень жизни ее граждан. Экономическое лидерство предполагает и лидерство технологическое. Мы хотим, чтобы граждане других государств ориентировались на Россию экономически, чтобы их интересы подталкивали их к союзу и сотрудничеству с Россией, чтобы они восхищались новыми идеями, придуманными российскими инженерами и учеными. Мы должны создать в России такие условия для предпринимателей, чтобы в мире не жаловались на плохой инвестиционный климат в России, а стремились к нам предприниматели, ученые и изобретатели со всего мира, надеясь, что именно в России они смогут реализовать свои проекты, которые не смогли реализовать в других странах.

Историческая перспектива

При оценке перспектив будущего лидерства России, мы рассматриваем Россию как исторический и географический центр современного мира.

Это не значит, что Россия — пуп Земли. Россия — одна из ведущих стран на мировой арене уже несколько столетий, без которой невозможно представить себе мировую историю. **Россия — самая большая в мире страна, ее площадь составляет 12% всей земной суши. Россия — кладовая мира** поскольку, обладает наибольшими в мире запасами различных видов сырья. По оценкам, России принадлежит до половины всех природных ресурсов Земли.

В.В.Путин отмечает: 'В России проживает 3% мирового населения, а доля разведанных запасов нефти в стране составляет 10%, газа — 30%, железной руды — 27%, меди — 11%, металлов платиновой группы — 40% мировых'.

Английский классик геополитики Хелфорд Маккиндер сформулировал концепцию 'географической оси истории', проходящей через так называемый Хартланд — 'центральную землю', которая во многом совпадает с территорией России и которая занимает центральное место в Евразии.

У же XX век был веком России. Трижды в течение этого века Россия задавала формат мировой истории. Октябрьская революция была тем историческим взрывом, который в конечном итоге сформатировал мировую политическую повестку дня XX века.

Повестка дня — те вопросы, которые обсуждаются в первую очередь, которые всех волнуют и по поводу которых все должны занять ту или иную позицию.

Среди политиков бытует такая поговорка: **'Кто контролирует повестку дня, тот и выигрывает выборы'**. Поэтому между всеми главными игроками, участвующими в борьбе, всегда идет борьба за повестку дня.

Как не оценивать роль большевиков, коммунистов в мировой истории и в истории России, они сыграли свою роль очень громко. Коммунисты в наиболее радикальной, часто — слишком радикальной форме выразили главную мысль, которая была у народов большинства стран в начале 20 века — мысль о справедливости и равенстве. Поэтому **коммунисты России определили повестку дня 20 века**. Российские коммунисты наиболее радикально решили вопросы сокращения рабочего дня (с 12 часов в день до 8), бесплатного образования, пособий от государства в случае потери работы или болезни, права рабочих на участие в управлении предприятиями, всеобщее избирательное право, равноправие женщин. Только после того, как большевики реализовали эти меры в России, другие страны из страха перед коммунистической революцией в своих странах пошли на подобные преобразования.

После Октябрьской революции 1917 года революционные выступления по 'русскому образцу' прокатились по Европе: революция в Финляндии (январь 1918), Ноябрьская революция 1918 в Германии, установление власти Советов в Баварии, Венгрии, Словакии в 1919, восстания и политические стачки в Германии (Гамбургское восстание 1923 г.), Чехословакии, Великобритании, Франции, Италии.

Эти выступления были подавлены, но в результате почти повсюду были введены 8-часовой рабочий день, социальное страхование на случай безработицы и болезни, в ряде стран были узаконены коллективные договоры, легализованы фабрично-заводские комитеты; в большинстве стран Европы было завоёвано всеобщее избирательное право. Борьба против коммунизма и социальные реформы под давлением коммунистов были основой политики всех европейских стран после 1917 года.

Победа России в Великой Отечественной войне заложила основы мирового порядка на вторую половину XX века.

Именно Россия победила Гитлера во второй мировой войне — самой страшной войне в истории человечества. Другие страны, прежде всего США и Великобритания, а также Франция, помогли нам в этой войне. Они продавали нам оружие, сырье, продукты и т.д. Они даже вели свои войны на периферии — в Африке, в Юго-Восточной Азии, на море, с 1943 года — в Италии. Только 6 июня 1944 года, меньше чем за год до окончания войны, США и Великобритания открыли второй фронт в Европе. **Наша армия уничтожила главную военную силу Гитлера в Европе и тем самым создала предпосылки для нового мирового порядка**. Этот новый мировой порядок получил название 'Ялтинского' по имени курорта в Крыму, где в 1945 году прошли переговоры лидеров антигитлеровской коалиции Сталина (СССР), Рузвельта (США) и Черчилля (Великобритания) о том, каким должно быть послевоенное устройство мира. Все остальные страны признали это устройство. Его основу составили деление мира на две сферы влияния: СССР и США с Великобританией; полная капитуляция гитлеровской Германии, создание ООН — Организации объединенных наций, которая бы могла бы сохранять мир. И ООН справилась с этой ролью: прошло почти 50 лет противостояния двух величайших в истории военных блоков (НАТО — организации североатлантического договора и Варшавского договора во главе с СССР), а войны между ними не случилось.

Сегодня многие на Западе пытаются переписать историю и умалить роль России в этой войне, измазать черной краской российского солдата, освободившего Европу от ига гитлеровского фашизма, который хотел уничтожить или сделать рабами целые народы. Но мы горды тем, что именно наши деды победили. Если бы не они, весь мир жил бы сегодня под ужасной фашистской диктатурой, а многие народы были бы просто уничтожены. Так и утверждается лидерство в мире — ликвидацией самой страшной угрозы для всего человечества. 60 лет назад наши деды сделали это военным путем, а нам в ближайшие десятилетия предстоит сделать это мирно.

Отказ России от коммунистической системы послужил толчком к формированию мира XXI века.

Россия отказалась в одностороннем порядке от участия в 'холодной войне', потому что поняла тупик военного противостояния. Так исчезла двухполюсная система (НАТО — Варшавский договор) мирового устройства, которая образовалась после второй мировой войны. Так открылась новая страница мировой истории. Одновременно Россия разрушила сама в себе бастион коммунистической идеологии, отказавшись от нее потому, что она не отвечала потребности граждан России в большей свободе. Россия на рубеже 1980-1990-х годов предоставила народам Восточной Европы, на территориях которых с 1940-х годов находились советские войска, право самим решать свою судьбу. Россия сама объединила Германию, создав тем самым мощнейшее государство в Европе, центр европейской интеграции и силы

Без определения отношения к трем этим событиям невозможно правильное видение перспектив России в современном мире.

На революцию 1917 года и последовавший затем коммунистический проект необходимо смотреть с двух сторон: глобальной и национальной.

Глобальный взгляд — взгляд с точки зрения мировой истории. Национальный взгляд — взгляд с точки зрения истории той или иной страны.

С глобальной точки зрения коммунизм был попыткой реализации в истории идеи социальной справедливости и равных жизненных шансов для всех. В этом была привлекательность коммунистической идеологии.

Коммунисты и их идеи были очень популярны почти во всех странах в течение всего 20 века. **Коммунисты находились у власти в 14 странах:** СССР, Албании, Болгарии, Германской Демократической Республике, Венгрии, Монголии, Польше, Румынии, Чехословакии, Социалистической Федеративной Республике Югославии. По сей день коммунистические партии правят Республикой Вьетнам, Китайской Народной Республикой, Корейской Народно-Демократической Республикой, Республикой Куба. Эти страны получили наименование социалистического лагеря или мировой системы социализма. В большинстве этих стран коммунистами была построена индустриальная экономика. **Социалистические страны, занимая 26% территории и насчитывая 33% населения Земли, вырабатывали 40% мировой промышленной продукции.** Коммунистами в России была создана система социальной поддержки, которая опередила время. Это система всеобщего доступного (в данном случае в основном бесплатного) образования, система доступного для всех базового уровня здравоохранения, программы массовой жилищной застройки — доступное жилье. Коммунисты составляли на протяжении нескольких десятилетий ведущую политическую силу во многих государствах Европы, входили в правительства Франции, Италии, Испании, Португалии, Греции, Австрии. Все это — благодаря идее справедливости. Но они реализовали ее в слишком радикальной форме, уравнивая всех. В результате во всех странах социалистического лагеря после прихода коммунистов к власти, что обычно происходило при поддержке большинства народа, вскоре начинались политические репрессии. В мировой истории коммунизм — это строй, неотделимый не только от 8-часового рабочего дня, бесплатной медицины и других социальных достижений, но и от массовых репрессий, обрушившихся не только на политических противников, но и на ни в чем неповинных граждан.

С национальной точки зрения коммунистический проект был попыткой модернизации, основанной на неверных представлениях о природе человека. Коммунисты не понимали роли личной свободы в социальном развитии. Это стало, в конечном итоге, причиной трагедий XX века и завело Россию в экономический и политический тупик.

Модернизация — взаимообусловленные общественные процессы и изменения во всех сферах жизни общества, сопровождающие процессы индустриализации и урбанизации.

Различают два важнейших этапа модернизации.

Модернизация первого этапа — переход к индустриальному обществу — это совокупность изменений:

- **в экономике** — переход от аграрной экономики, основу которой составляет сельское хозяйство, к индустриальной — промышленности, к крупным заводам;
- **в географии** — урбанизация, то есть рост больших городов, перемещение большинства населения из деревни в города, создание системы транспортных коммуникаций, связывающих между собой все регионы страны и главные города — с городами мира;
- **в социальной сфере** — переход к всеобщему бесплатному среднему образованию и создание системы всеобщего медицинского обслуживания (оно может быть бесплатным или платным, но доступным для большинства);
- **в общественно-политической сфере** — переход от аристократической системы, когда в политике участвует малое меньшинство, к массовой политике, когда в политику включены почти все граждане;
- **в духовной сфере** — это переход от безусловного авторитета религии, главы семье, жестких ограничений личной жизни человека — к высокой степени личной свободы человека и личной его же ответственности, когда человек сам волен выбирать, кто для него является авторитетом;
- **в сфере социально-классовой** — переход от жизни в маленькой общине, которая контролирует всю жизнь индивида, к жизни в большом обществе, во всей стране. Это переход от предопределенности от рождения к жизни в каком-то сословии — к борьбе за то, к какому классу и социальной группе принадлежать.
- с поколенческой точки зрения — переход от полного господства старших поколений над молодежью, к тому, что каждое поколение имеет свой шанс сделать свою жизнь по своему, возможно — совершить революцию против старшего поколения.

Через период модернизации как переход от традиционного общества к современному прошли уже многие страны. У одних этот период занял больше времени, другие прошли его быстрее. Одни начали его раньше, — как правило, это страны Европы, другие — позже, такие страны часто называют странами догоняющего развития или запаздывающей модернизации. Те страны, которые в XIX — начале XX века не вошли в модернизацию, теряли свою независимость, а некоторые вообще исчезли. Например, великий Китай, запоздав с модернизацией, почти на столетие оказался во власти западных держав. Страны Африки так и не прошли период модернизации, и в результате их народы страдают сегодня от неисчислимых бедствий.

Первым в мировой истории опытом проведения политики модернизации считаются реформы Петра Великого в России. Петр является ключевой фигурой для понимания отношений остального мира с Западом не только в отношении России, но и в мировом масштабе, ибо Петр — это архетип автократического реформатора в западном духе, и **он на два с половиной столетия избавил мир от попадания в полную зависимость от Запада, научив его противостоять западной агрессии ее же собственным оружием'** — утверждал английский историк А.Дж.Тойнби.

Петр Великий заимствовал передовые для его эпохи достижения науки и техники, но не те общественные отношения, которые на Западе обеспечивали нарастающий поток инноваций. Со временем Россия вновь отстала от Запада. Когда большевики взяли власть в России, она все еще была в основном аграрной страной. Существовавшая в стране промышленность не могла удовлетворить ее нужды — так, даже косы, серпы, пилы ввозились из Германии. Перед каждой страной стоит задача модернизации, за выполнение этой задачи и взялись коммунисты.

Большевики завершили модернизацию первого этапа и вывели Россию в великие промышленные державы, символом чего стало покорение космоса Гагариным. Однако эта модернизация прошла в режиме жесткой диктатуры, подавления свобод и поэтому потребовала огромных жертв со стороны населения. Символом таких жертв народа на алтарь модернизации страны стал подневольный тяжкий труд десятков миллионов людей в концентрационных советских лагерях ГУЛАГа (Главное управление лагерей), описанный в книге великого русского писателя, лауреата Нобелевской премии Александра Солженицына 'Архипелаг ГУЛАГ'.

Сейчас перед Россией стоит **следующая задача модернизации — прорыв в постиндустриальное общество.**

Постиндустриальное общество — термин для обозначения новой стадии общественного развития, следующей за индустриальным.

В зависимости от уровня техники в обществе последовательно преобладают **"первичная" сфера** экономической деятельности — **сельское хозяйство** — это стадия аграрного, традиционного общества. Затем возникает и приобретает решающее значения **"вторичная" сфера — промышленность** — это стадия индустриального, современного общества. Ныне ведущую роль приобретает **"третичная" сфера экономики — услуги, наука и образование.**

Сфера услуг здесь понимается в широком смысле слова: финансовые услуги, транспорт, туризм, сфера развлечений, коммуникационные (мобильная связь, телевидение), информационные услуги. Последние особенно важны. Постиндустриальное общество часто определяется как информационное общество, где информация определяет, кому принадлежит власть. Те, кто создает, обрабатывает, использует и контролирует информацию, обладают властью.

Главный капитал человека в постиндустриальном обществе — не деньги, а профессиональные навыки, образование. Образование становится все более долгим, постепенно переходя в непрерывное.

Постиндустриальное общество — это общество высокой мобильности, высокого уровня жизни и стремительных инноваций.

Победа России во Второй мировой войне создала основы миропорядка, который до последнего времени гарантировал защиту мира от глобальной гегемонии одной страны (будь это нацистская Германия или США) и повторения новой мировой войны.

После второй мировой войны, когда началась так называемая 'холодная война', мир оказался поделенным на два блока. Ты — либо лидер, либо ведомый, либо жертва. Вокруг двух полюсов — СССР и США, создалось мировое устройство, которое называют биполярным .

'Холодная война' — период противостояния между двумя гигантскими военно-политическими блоками в период с конца 1940-х до начала 1990-х годов.

Противостояние называют войной, потому что оно было тотальным, происходило во всех сферах общества, включая соревнование в политике, экономике, технологиях, гонку вооружений, гонку в космосе, борьбу в культуре, спорте — особенно на Олимпиадах. **Два блока вели борьбу на всем мировом пространстве:** в любой африканской или азиатской стране было два главных политических блока, один ориентировался на СССР, другой — на США. 'Холодная война' из-за величайшего напряжения всех сил была дороже большинства настоящих войн, она много раз балансировала на грани прямого военного конфликта, но так и не переросла в 'горячую фазу'. Мир балансировал на грани мировой ядерной войны, но при этом многие региональные конфликты были заморожены, так как все дела решались между СССР и США, а внутри своей сферы влияния каждая из сверхдержав не колеблясь использовала силу, чтобы снять конфликты и стабилизировать ситуацию.

В мировом плане эта победа стала толчком к крушению колониальных империй и национальному освобождению десятков стран и народов. Идея права каждого народа на свободное развитие — результат российской Победы над фашизмом.

Россия была первой в мире страной, провозгласившей в качестве принципа своей политики самоопределение наций. Декларация прав народов России, принятая 2(15) ноября 1917, положила конец национальному гнёту и провозгласило равенство и суверенность всех народов страны, их право на свободное самоопределение, вплоть до отделения и образования самостоятельного государства.

Право наций на самоопределение означает свободное установление каждой из них различных форм отношений с др. народами (добровольное объединение в едином государстве, автономия, федерация и др. вплоть до отделения и образования независимого государства), а также самостоятельное решение всех вопросов своего внутреннего устройства (общественный строй, форма правления и т.д.).

В международном праве равенство прав больших и малых наций было провозглашено в Уставе Организации Объединенных Наций, принятом на конференции в Сан-Франциско (США) 26 июня 1945 года. Статья 1 Устава ООН провозглашает в качестве принципов международных отношений равноправие и самоопределение народов. **Создание ООН было результатом победы во Второй Мировой войне.**

На основе международного признания этих принципов в 1940-1960-е годы происходила ликвидация европейских колониальных владений в Азии, Африке, Океании и Латинской Америке и создание независимых государств. **В 1945 году в мире существовало 45 независимых государств; в настоящее время — 191** (без учета непризнанных государств). Если в 1918 году колонии западных держав составляли 42,9% территории Земли и 32,3% ее населения, в 1945 году — 28,6% территории и 29,8% населения, то в 1972 году — 3,3% территории и 0,93% населения.

В конце XX века Россия самостоятельно отказалась от коммунизма и добровольно ушла с контролируемых ею территорий. Это решение создало условия для формирования современного мирового порядка — такого, каким мы его знаем. Для России это решение обернулось десятилетним экономическим спада, распадом СССР, ростом социального неравенства, этническими конфликтами. Вопрос: за что Россия заплатила такую цену? Был ли отказ от коммунизма оправданным? Коммунистический проект завел СССР в тупик, и это было понятно уже советскому руководству. Издержки переходного двадцатилетия — плата за возможность обретения личной свободы и возможность модернизации страны.

В.В.Путин в своей аналитической статье 'Россия на рубеже тысячелетий ' **отмечает:**

"Само наше будущее неразрывно связано с тем, какие уроки извлечем мы из нашего прошлого и настоящего. Это работа не на один год и для всего общества. Но некоторые уроки уже сейчас видятся достаточно отчетливо.

1. Почти три четверти уходящего столетия Россия жила под знаком реализации коммунистической доктрины. Было бы ошибкой не видеть, а тем более отрицать несомненные достижения того времени. Но было бы еще большей ошибкой не сознавать той огромной цены, которую заплатили общество, народ в ходе этого социального эксперимента. Главное же, пожалуй, в том, что **власть Советов не сделала страну процветающей, общество — динамично развивающимся, человека — свободным.** Более того, идеологизированный подход к экономике обрек нашу страну на неуклонное отставание от развитых государств. Как ни горько признаваться в этом, но почти семь десятилетий мы двигались по тупиковому маршруту движения, который проходил в стороне от столбовой дороги цивилизации.

2. **Россия исчерпала свой лимит на политические и социально-экономические потрясения, катаклизмы, радикальные преобразования.** Только фанатики или глубоко равнодушные, безразличные к России, к народу политические силы в состоянии призывать к очередной революции. Под какими бы лозунгами — коммунистическими, национально-патриотическими или радикально-либеральными — ни развернулась бы очередная крутая ломка всего и вся, государство и народ ее не выдержат. Терпение и способность нации к выживанию, равно как и к созиданию, находятся на пределе истощения. Общество просто рухнет — экономически, политически, психологически и морально.

Ответственные общественно-политические силы должны предложить народу стратегию возрождения и расцвета России, которая бы опиралась на все положительное, что было создано в ходе рыночных и демократических реформ, и осуществлялась исключительно эволюционными, постепенными, взвешенными методами. Осуществлялась в условиях политической стабильности и без ухудшения условий жизни российского народа, всех его слоев и групп. Это непреложное требование, вытекающее из положения, в котором находится ныне страна.

3. Опыт 90-х годов красноречиво свидетельствует, что действительно успешное, не сопряженное с чрезмерными издержками **обновление нашей Родины не может быть достигнуто простым переносом на российскую почву абстрактных моделей и схем, почерпнутых из зарубежных учебников.** Не приведет к успеху и механическое копирование опыта других государств.

Каждая страна, в том числе и Россия, обязана искать свой путь обновления. Мы пока не очень преуспели в этом. Свою дорогу, свою модель преобразований мы начали нащупывать только в последние год-два. Мы сможем рассчитывать на достойное будущее, только если

сумеет универсальные принципы рыночной экономики и демократии органически соединить с реальностями России'.

Россия в современном мире

Процессы глобализации делают Россию географическим центром мировой экономической системы. Мы располагаемся между четырьмя полюсами экономической силы: странами Азиатско-Тихоокеанского региона, Северной Америкой, объединенной Европой и Южной Азией. В XXI веке Россия станет мостом, объединяющим в единое целое экономику и культуру нашей планеты.

Азиатско-Тихоокеанский регион (АТР) включает страны материковой части Азии и Америки и зоны Тихого океана. На долю 40 государств Азии, расположенных в АТР, приходится более 3/5 населения Земли.

Северная Америка — в экономическом смысле это США, Канада и Мексика, объединенные в Северо-Американскую зону свободной торговли (НАФТА) с населением в 400 млн человек

Объединенная Европа (Европейский Союз) — продолжающий расширяться союз 25 европейских стран с общим населением в 450 млн человек.

Южная Азия — Индия, Пакистан, Шри Ланка — с населением свыше миллиарда человек.

Для этого Россия должна быть не только открытой, но и сильной страной. Изоляционизм в глобальном мире также опасен, как и слабость. Изоляционизм обрекает страну на отставание. Слабость превращает страну в жертву более сильных конкурентов.

Изоляционизм — политика, ориентированная на развитие той или иной страны в условиях минимальной связи с другими странами. Изоляционизм боится, что страна или правящая в ней элита потеряет свою власть в конкуренции с сильными странами.

Примером изоляционизма может служить политика Японии в XVII — первой половине XIX вв. В 1633, 1636 и 1639 последовали три указа о "закрытии страны". Под страхом смерти запрещены въезд в Японию иностранцев, выезд японцев за границу и строительство больших судов. Изоляция привела к технической отсталости Японии.

8 июля 1853 г. в залив Эдо вошла эскадра из четырех военных кораблей США, в том числе двух паровых. Увидев клубы дыма над их палубами, японцы назвали американскую эскадру "черными кораблями". Нацелив пушки на берег, американский адмирал потребовал от японцев немедленно начать переговоры на основе требований, изложенных в письме президента США на имя императора Японии. Для пущей убедительности на берег высадился десант морской пехоты. Японцам пришлось принять послание президента США. 13 февраля 1854 г. на рейде порта Урага вновь появились американские корабли — теперь уже девять судов с 250 пушками и вновь высадили десант. 31 марта был подписан японо-американский договор "о мире и дружбе". Залогом "дружбы" послужила палубная артиллерия "черных кораблей".

Затем аналогичные договоры Японии пришлось заключить с Англией, Россией, Францией, другими европейскими странами. В этих неравноправных договорах были сформулированы требования открытия портов Японии, экстерриториальности для иностранцев, низких таможенных пошлин, которые Японии запрещалось изменять, об одностороннем предоставлении права наибольшего благоприятствования в торговле и т.д.. Лишь революция

1868 г. и ускоренное капиталистическое развитие Японии позволили заменить их на равноправные договора.

Использовать уникальные конкурентные преимущества России для достижения ее глобального лидерства — задача нашего поколения. Россия — центр объединения мировых цивилизаций. Восточное и Западное Христианство, Иудаизм, Ислам и Буддизм — все сошлось в России.

Западное христианство — католицизм (откололся от общего христианства в середине 11 века) и протестантизм (откололся от католицизма в 16 веке).

Восточное христианство — это Православие, которое было принято Россией из Византии. Православие является так же основной религией Сербии, Черногории, Болгарии, Греции, Румынии, Македонии, Кипра, Армении, Грузии, Молдавии, Украины, Белоруссии. Православие исповедуется большинством российских граждан.

Ислам исповедуют около 10% российских граждан, он распространен в республиках Поволжья и Северного Кавказа.

Буддизм, одна из мировых религий, которая особенно широко распространена в Индии, Китае, Японии, Монголии, в других странах Юго-восточной Азии, а также и в России. Буддистскими регионами России являются Калмыкия, Бурятия и Тува

Россия представляет из себя уникальный регион, где христианство и ислам успешно, без войн и терроризма сотрудничают на протяжении многих веков. Современный терроризм со стороны радикальных исламистов в России является во многом организованным из-за границы. Исламские террористы в России практически всегда связаны не с традиционным исламом, а с радикальными сектами, импортированными из-за границы в период хаоса и анархии 90-х годов. Традиционный ислам российского происхождения все эти годы ведет ожесточенную борьбу с импортированными радикальными течениями, ориентированными не на мирное сотрудничество ислама и других религий, а на насильственное подавление исламом всех, как они говорят, 'неверных', то есть не радикальных мусульман, не всех, кто не хочет жить по 'шариату' — своду правил, созданных в 7 веке создателями ислама. Эти радикальные исламские секты ведут постоянную войну со всеми, кто с ними не согласен, они называют ее 'джихад' — 'священная война', в ней они используют тех мусульман, кто воспитан с духе слепой веры, они ими жертвуют, после чего называют 'шахид' — мученик за веру. Именно так они называют 'живые бомбы' — камикадзе, которые цинично используются во время терактов. Радикальный ислам породил идеологию исламизма — то есть идею, согласно которой ислам не должен оставаться в сфере религии, а должен активно идти в политику, захватывать власть. В России, в отличие от Европы, никогда не было религиозных войн, несмотря на то, что здесь много веков уживаются христианство в виде православия и ислам, а также католицизм и протестантизм.

Особый многонациональный уклад России учитывался и оберегался на государственном уровне со времен Российской Империи. **Даже ритуал присяги в Русской Императорской армии имел специальные различия для представителей разных конфессий.** Молодые солдаты приводились к присяге духовным лицом того исповедания, к которому они принадлежали, в случае отсутствия такового — командиром части.

Народы России отнюдь не воспринимали Империю 'тюрьмой народов', они так же как русские самоотверженно боролись за ее интересы и сохраняли верность военной присяге. **Известно, что в немецком плену в время Первой Мировой для мусульман был создан специальный лагерь, где велась антирусская пропаганда. Когда кайзер Вильгельм посетил этот лагерь**

и попросил пленных мусульман спеть что-нибудь национальное, те встали на колени и запели 'Боже, Царя храни'.

Участник Войны 1812 года С.Н. Глинка писал: **'Не токмо стародавние сыны России, но и народы кочующие, и те наравне с природными россиянами, готовы были умереть за землю русскую.** Киргизы двинули из степей свои много численные конные отряды. Одетые в национальные боевые костюмы, вооруженные пиками, луками, саблями, фитильными ружьями, они пришли на помощь русской армии, внося свой посильный вклад в изгнание из России наполеоновских войск. **Народы Поволжья и Приуралья дали армии 25 тысяч бойцов'**. В газете 'Северная почта' от 4 декабря 1812 года сообщалось: 'Якуты, известясь о насильственном вторжении французов в пределы России, оказались столь же усердными сынами отечества, как и прочие сограждане во всем пространстве Российской империи'.

Во время Великой Отечественной войны 1941-1945 гг. Русская православная церковь и мусульмане России развернули патриотическую агитацию и активную общественную деятельность. В мае 1942 г. в Уфе состоялся съезд представителей мусульманского духовенства и верующих страны. Выступившие на нем председатель Центрального Духовного управления мусульман ((ЦДУМ)) муфтий Габдрахман Расулев и другие призывали всемерно способствовать разгрому врага. **Московской патриархией и ЦДУМ был организован сбор средств среди верующих на строительство танков для Красной Армии.** В феврале 1943 Красной Армии были переданы две танковые колонны, построенные на средства православных и мусульман.

В марте 1943 года Верховный Главнокомандующий Вооруженными Силами СССР И.В.Сталин направил телеграммы местоблюстителю патриаршего престола митрополиту Алексию и муфтию Габдурахману Расулову с просьбой передать благодарность верующим, участвовавшим в сборе средств на постройку танковых колонн. Телеграммы И.В.Сталина были опубликованы в печати.

Нужно ясно понимать, что культурное многообразие — важное преимущество России в современном мире.

Культурное многообразие, конечно, создает возможность конфликтов между разными нациями, разными культурами. Но оно создает и огромные возможности. Каждая культура — это особенный подход к миру, закреплённый в ценностях, бытовых порядках. Каждая культура имеет свой взгляд на мир, подчеркивает в нем свои черты. Чем больше мы знаем мир, тем больше у нас возможности улучшить его для человека и тем больше возможностей избежать тех или иных опасностей. Поэтому человек, который знаком с другими культурами, оказывается духовно богаче и лучше подготовлен к жизни, а общество, которое сохраняет, поддерживает и защищает культурное разнообразие, оказывается более способно к прогрессу и решению многообразных проблем. Поэтому можно говорить, что культурное многообразие — это богатство общества, а задача государства и гражданского общества — защита культурного многообразия и поддержка разных культур.

Так, **на протяжении 1920-1950-х гг. более 50 народов, ранее не имевшие письменности, получили письменность** на основе кириллического алфавита. Возник даже особый термин — 'младописьменные языки', к которым относятся абазинский, аварский, адыгейский, ингушский, алтайский, корякский, хантыйский, хакасский, чукотский и многие другие языки. Началось обучение на родных языках в национальных школах, появились массовая художественная, общественно-политическая, научно-популярная литература, национальный театр, начала издаваться периодическая печать, вестись передачи по радио и телевидению. Культурное достояние разных народов в свою очередь стало доступно русскому народу: **на русский язык**

переведены песни, сказки, мифы, легенды, пословиц и поговорки, литературные произведения с 61 языка народов России.

Не следует забывать, что представители разных культур, живущие в нашей стране — это полноправные граждане России. У них есть право и на то, чтобы российское государство защищало и поддерживало их культуру. Россия — государство не только русских, но и всех народов, населяющих Россию. При этом русские являются государственнообразующим и самым многочисленным народом России, поэтому от того, как будут жить и какую позицию займут русские, во многом зависит судьба России.

С отрудничеством религий и этносов способно обеспечить нашей стране мощнейший культурный потенциал для дальнейшего развития. Столкновение цивилизаций способно убить Россию, как оно уже убило Советский Союз.

'Столкновение цивилизаций' — концепция, выдвинутая американским политологом Самуэлем Хантингтоном.

Концепция Хантингтона гласит, что в XXI веке на смену противостояния капитализма (во главе с США) и социализма (во главе с СССР) приходит другое глобальное противостояние — между цивилизациями, которое и будет определять всю мировую политику.

Цивилизации — общества с более широкой протяженностью как в пространстве, так и во времени, чем национальные государства, города-государства или любые другие политические союзы

Обычно выделяют такие цивилизации, как

· Западную (западнхристианскую) — США, Канада, Австралия, Западная и Центральная Европа, где в основном распространены католицизм и протестантство; политически многие из этих стран объединены в НАТО.

· Восточнохристианскую (православную), куда входят Россия, Украина, Белоруссия, Сербия, Черногория, Болгария, Греция, Румыния, Македония, Кипр, Армения, Грузия, Молдавия. Политического объединения этих стран не существует.

· Исламскую, куда входят страны, где большинство исповедуют ислам, самые большие из них — Египет, Пакистан, Индонезия, Ирак, Иран. Политически эти государства объединены в целом ряде Организации 'Исламская конференция', Лига арабских государств и др.

Большое внимание уделяется индуистской, южноамериканской, африканской (находится в процессе возникновения и осознания себя), дальневосточной (конфуцианско-буддистской) цивилизациям.

В рамках СССР сосуществовали территории православной, западной (Латвия, Литва, Эстония) и исламской (Средняя Азия) цивилизаций.

О становится распространение в нашей стране идей фашизма, агрессивного национализма, религиозной нетерпимости и сепаратизма, угрожающих единству и территориальной целостности России — задача нашего поколения.

Совместная жизнь многих народов и религий к конкуренции за те или иные ресурсы. Это объективное различие интересов порождает идеи, подчеркивающие различие между народами, в том числе — мысль о том, что тот или иной народ может бороться за свои интересы, не обращая внимания на другие народы и их интересы. Эта идеология называется **национализмом**. Национализм может быть опасен, так как конкуренция чревата конфликтами, но он находится в рамках политического процесса, его еще можно контролировать. Радикальный, **агрессивный национализм** призывает свою нацию подавлять другие народы силой, вплоть до того, что воевать против них. Страна, где агрессивный национализм становится популярным, влиятельным, начинает скатываться в пучину гражданской войны. Поэтому агрессивный национализм должен быть политически изолирован в обществе, а его носители должны быть политически и уголовно подавлены государством. То же самое относится к религиозной нетерпимости, которая также может привести к гражданской войне.

Сепаратизм — идеология отделения того или иного региона от той страны, которой этот регион принадлежит.

В мире существует около двух тысяч народов, имеющих собственные языки (разделяющихся в свою очередь на примерно 10 тысяч субэтнических групп) и менее 200 независимых государств. Очевидно, что большинство существующих государств включают в себя территории, населенные национальными меньшинствами. Сепаратизм очень часто связан с агрессивным национализмом или религиозной нетерпимостью, так как ему нужно получить в качестве поддержки энергию национализма того народа, регион с преобладанием которого он хочет отделить от основного государства. Сепаратизм почти всегда ведет к гражданской войне, потому что идеально разделить страну между двумя народами не удастся почти никогда, ведь за много лет совместной жизни все перемешалось.

Сепаратизм привел к кровопролитной гражданской войне и распаду Югославии. Социалистическая Федеративная Республика Югославия состояла из шести союзных республик: Боснии и Герцеговины, Македонии, Сербии, Словении, Хорватии, Черногории.

Республика	Численность населения в 1990 г, млн. чел.	Процентное соотношение
Босния и Герцеговина	4,35	40% боснийцы 30% сербы 20% хорваты
Македония	2,03	67% македонцы 20% албанцы 2,3% сербы
Сербия (включая автономные края Косово и Воеводину)	9,72	87% сербы
Словения	1,97	90% словенцы 2,2% сербы
Хорватия	4,76	77% хорваты 11,5% сербы
Черногория	0,6	76% черногорцы

Сейчас вместо СФРЮ существуют шесть государств с изменившимися границами и составом населения. В итоге проведенных осенью 1990 года выборов власть перешла от Союза коммунистов Югославии к националистическим партиям. В июне 1991 независимость провозгласили Словения и Хорватия, в сентябре 1991 — Македония, в марте 1992 — Босния и Герцеговина. На территориях Хорватии, Боснии и Герцеговины началась война между сербами, с одной стороны, и хорватами, босняками и герцеговинцами — с другой. Войну удалось прекратить лишь в ноябре 1995 года благодаря т.н. Дейтонским соглашениям. Босния и Герцеговина в настоящее время находятся под управлением международной администрации.

Гражданская война придала силу сепаратистскому движению албанцев в автономном крае Сербии Косово. Пытаясь справиться с ним, сербское правительство С.Милошевича ликвидировало автономию Косово и пыталось силой оружия подавить сепаратистов. США и блок НАТО, заявив, что в Косово происходит 'гуманитарная катастрофа', потребовали вывода всех сербских сил из края, а после отказа правительства Милошевича выполнить это требование развязали в 1999 воздушную войну против Союзной Республики Югославии. Большие жертвы среди мирного населения вынудили СРЮ подписать т.н. соглашение Рамбуйе. В настоящее время Косово находится под управлением международной администрации.

Сепаратизм — постоянная угроза для Индии. На ее территории находятся несколько мощных очагов сепаратизма. Религиозный сепаратизм присутствует в штатах Джамму и Кашмир (мусульманский) и в штате Пенджаб (сикхский).

***Сикхизм** — монотеистическая религия, сочетающая многие положения индуизма с идеями бхакти и заимствованиями из ислама. Существует с XVI века*

Этнический сепаратизм угрожает единству Индии в штатах Ассам (племена бодо) и Тамиланд (племена тамилы).

Сепаратизм — постоянная угроза для Китая. Мощные сепаратистские движения, прибегающие в том числе к террористическим методам, существуют в Тибете, Синьцзян-Уйгурском автономном районе.

Сепаратистские движения существуют и в Европе. В Испании в исторической области под названием Страна Басков существует этническое сепаратистское движение, добивающееся независимости Страны Басков и прибегающее к террору. Независимости Корсики от Франции добиваются корсиканские сепаратисты-террористы. С 1972 по 1998 год вели вооруженную борьбу за выход из-под британского владычества и присоединение к Ирландской Республике Северной Ирландии бойцы Ирландской Республиканской Армии — крупнейшей в Европе террористической организации. Погибшие империи проиграли военную конкуренцию. Они были разбиты на поле боя. Но это не единственная причина гибели государств и народов. По соглашениям Страстной Пятницы 1998 они прекратили террор, но пока достигнуто только перемирие, ИРА не применяет оружие, но не распускается.

Р оссия — это центральное военно-стратегическое пространство Евразийского материка. Контроль над ним важен для тех, кто хочет доминировать в Евразии и во всем мире.

*Классические **теории геополитики**, в частности, концепция английского классика геополитики Маккиндера, ведущую роль отводят **Евразии**.*

Геополитика утверждает, что для каждого государства самым выгодным географическим положением было бы срединное, центральное положение. Центральность понятие

относительное, и в каждом конкретном географическом контексте она может варьироваться. Но с планетарной точки зрения, в центре мира лежит Евразийский континент, а в его центре — "сердце мира" или "*Heartland*". Хартланд — это сосредоточие континентальных масс Евразии. Это наиболее благоприятный географический плацдарм для контроля надо всем миром. В настоящее время Хартланд занят Россией.

Макиндер считает, что весь ход истории детерминирован следующими процессами. Из 'сердца мира' на его периферию оказывается постоянное давление т.н. "*разбойников суши*". Особенно ярко и наглядно это отразилось в монгольских завоеваниях. Но им предшествовали скифы, гунны, аланы и др. кочевники. А извне, из регионов "островного полумесяца" (Англия, Япония и др. страны вне Евразии) осуществляется давление т.н. "*разбойников моря*" или "островных жителей". Это колониальные экспедиции, стремящиеся уравновесить сухопутные импульсы, проистекающие из внутренних пределов континента.

В настоящее время **по периметру границ России находятся сухопутные армии общей численностью в 540 дивизий**. Эти войска не являются противниками России, не имеют общего командования, значительная их часть нацелена против друг друга (например, армии Китая и Японии, Индии и Пакистана), но все они так или иначе взаимодействуют с Россией.

Геополитики считают, что тот, кто владеет Евразией, осуществляет власть над миром. В этой связи ведущие страны стремятся к контролю над пространствами Евразии.

И именно поэтому утвердить свою власть над Россией мечтали Наполеон и Гитлер. Сегодня контролировать Евразию и весь мир стремятся США, с одной стороны, и международный терроризм, с другой. Их взоры устремлены на Россию. Отстоять суверенитет нашей страны сегодня, как его отстояли наши деды 60-лет назад, — задача нашего поколения.

Суверенитет — верховенство, высшая власть в стране. Над суверенной властью не стоит уже больше никакой другой власти.

В демократическом государстве суверенитет принадлежит народу страны, который делегирует свой суверенитет верховной власти, например, президенту. В недемократическом государстве суверенитет принадлежит его верховному лидеру (например, монарху при монархии). С точки зрения международного права суверенитет — это абсолютное и исключительное право государства решать все внутренние вопросы, независимо от воли других и вступать в отношения с другими государствами по собственной воле. Но все это, если страна имеет независимость. Если страна утрачивает независимость, то она утрачивает тем самым верховную власть у себя дома, утрачивает суверенитет. Формально суверенитет — юридическое понятие, верховная власть и независимость которого определяются в Конституции страны. Однако в современном мире отделяются формальный юридический суверенитет и фактический суверенитет.

Реальный суверенитет определяется тем, контролируют ли граждане страны:

· **всю территорию** . Если региональная власть в каких то регионах признает верховную власть только формально, а фактически или самостоятельно зависит от правительства другой страны или от каких-то международных организаций или групп влияния, то суверенитет этой страны ограничен; если какие-то организации или люди нее подчиняются на территории страны ее законодательству (пользуются правом экстерриториальности), то это также означает ограничение суверенитета (кроме дипломатов, которые все во всех странах пользуются такой экстерриториальностью).

Так, согласно подписанному в феврале 2004 года американо-грузинскому соглашению, американские военные на территории Грузии не подчиняются грузинским законам и не могут быть задержаны грузинской полицией. Это означает, что **правительство Грузии передало часть своего суверенитета США.**

· **банковскую систему** : если главные банки страны контролируются извне, то это тоже неполноценный суверенитет.

К 2000 году в **Чехии и Венгрии 70% банков контролировались иностранным капиталом.** Тем самым национальный контроль за банковской системой был утрачен.

· **валютное регулирование** . Современной формой потери валютного суверенитета является совет управляющих, который создается часто из представителей иностранных государств и следит за тем, чтобы валюта страны была жестко привязана какой— либо сильной валюте.

В Аргентине в 1992-2003 гг. в обращение выпускалось ровно столько аргентинских песо, сколько в распоряжении центрального банка имелось американских долларов. Эта политика, первоначально способствовавшая экономическому росту, привела к жестокому экономическому кризису в 1999-2001 гг, смене за одну неделю (!) четырех и.о. президента страны и была отменена в 2003 году.

· **военные силы и другие вооруженные формирования** . Если вооруженные силы или контролируются кем-то извне или слишком малы, чтобы защищать суверенитет, то речь также идет об ограниченном суверенитете. Суверенитет оказывается ограничен, если страна входит в какой-либо международный военный блок и берет на себя такие обязательства, которые ставят под международный контроль этого блока или какой-то страны — лидера блока свои вооруженные силы.

Страны-члены НАТО фактически отдают часть своего суверенитета лидеру блока — США. В результате армия страны может быть послана воевать в какую-то страну, даже если большинство граждан страны не хотят этого. Так, эстонские солдаты сейчас находятся в составе оккупационных сил в Ираке и миротворческих контингентов в Афганистане, хотя 56% граждан страны не поддерживают эти операции. Сейчас правительства Украины и Грузии хотят передать часть своего суверенитета НАТО и США путем вступления в члены НАТО.

· **спецслужбы и другие силовые подразделения** государства. Если разведка, контрразведка, таможенные или налоговые службы контролируются извне, то суверенитет страны также оказывается ограничен.

В силу специфики деятельности специальных служб факты иностранного контроля за ними становятся известны общественности лишь постфактум, как правило, после свержения правящего режима. В Египте с 1875 года и вплоть до Июльской национально-освободительной революции 1952 года английское правительство контролировало таможи и специальные службы.

· **политику правительства** . Бывает так, что правительство, формально суверенное, фактически контролируется денежным или идейным образом, например, через советников, из-за рубежа. Такое положение также не позволяет говорить о полноценном суверенитете.

Так было в России в период 1992-1998 гг. **Основные направления социально-экономической политики правительства Е.Гайдара, В.Черномырдина. С.Кириенко разрабатывались с участием зарубежных советников.** Международные финансовые институты (в первую

очередь Международный валютный фонд) утверждали важнейшие финансово-экономические решения и прямо вмешивались в процесс их принятия.

Еще более печальный пример — современная Грузия. **Большинство грузинских министров получают зарплату из Фонда Сороса**, а министр иностранных дел Саломэ Зурабишвили, гражданка Франции, получает зарплату от французского правительства.

· **общенациональные СМИ** . В современной политике СМИ, а особенно общенациональные телеканалы, играют огромную роль. Поэтому национальный контроль над СМИ — гарантия суверенитета.

Законодательством США запрещено, чтобы иностранцы контролировали пакет акций больше чем 20% любого СМИ. В России действует аналогичный запрет.

В настоящее время основные печатные СМИ Латвии принадлежат шведскому концерну Bonnier AB. В Эстонии ведущие газеты контролируются концерном Eesti Meedia, который в свою очередь принадлежит норвежской фирме Schibsted . **В Чехии лишь одна общенациональная ежедневная газета (' Pravo ') принадлежит чешскому издателю, все прочие — иностранному капиталу.** Иностранным концернам принадлежит вся региональная пресса Чехии.

· **инфраструктура** . Страны должны контролировать свою инфраструктуру, которой пользуется каждый гражданин и от которой зависит экономика страны в целом: железные дороги, нефте— и газопроводы, линии электропередач. Утрата контроля над инфраструктурой означает утрату части суверенитета.

Так, **в период до 1949 года железные дороги Китая эксплуатировались иностранными компаниями** (в период после 1937 года — почти исключительно японскими)

· **ключевые для бюджета отрасли экономики.** Если контроль над ними утрачен, то это значит, что главная часть экономики и большинство получаемой в стране прибыли, могут быть легко выведены из страны. Это спровоцирует немедленный социально-экономический кризис и падение правительства. Для России такими бюджетобразующими отраслями сегодня являются добыча и транспортировка нефти и газа. Национальный контроль не обязательно означает государственный. Такой национальный контроль может осуществляться и частными корпорациями.

До национализации нефтедобычи (в Ираке — в 1972, в Саудовской Аравии, Кувейте, Катаре и Абу-Даби — в 1973) **страны арабского Востока находились под контролем западных нефтяных монополий** ('семи сестер').

· **политическую систему в целом.** Нация должна контролировать президента, парламент, судебную систему. Нация не имеет право допустить, чтобы внешние силы оказывали сильное влияние на ее политическую систему, тем более в ключевые моменты ее истории, например, во время выборов.

'Оранжевая революция' в Украине и 'революция роз' в Грузии происходили по внутренним причинам, но под критически важным влиянием извне. Внешние силы во многом готовили эти революции и организовывали их ход. Поэтому можно сказать, что страны, прошедшие через 'цветные революции', организованные из-за границы, в их ходе во многом утратили свой суверенитет.

Многие страны, формально остающиеся независимыми, фактически не являются суверенными. Например, страны Центральной и Восточной Европы, такие как Польша, Чехия, Венгрия, Словакия, свою внешнюю и оборонную политику передали НАТО и лидеру НАТО — США; экономическую политику — органам Евросоюза; ключевые отрасли их экономики скуплены европейскими, в основном немецкими корпорациями, которые разместили в них технологические производства нижнего уровня.

Некоторые страны бывшего СССР также передали свой суверенитет. Например, Грузия передала большую часть своей оборонной политики американским советникам. Принятый после 'оранжевой революции' план интеграции Украины в НАТО и система украинско-американских консультаций — это механизм управления внешней политикой Украины со стороны США. План 'европеизации', составленный для Украины в ЕС — это механизм управления внутренней политикой Украины со стороны Евросоюза

Страны отдают свой суверенитет, рассчитывая таким образом повысить свою безопасность и уровень жизни. Как АвтоВАЗ передает устаревшие модели 'Жигулей' на мелкие региональные заводы, так и транснациональные корпорации передают устаревшие технологии в свои фактические новые колонии — страны Центральной и Восточной Европы. Эта новая колонизация отчасти поднимает уровень жизни в этих странах, но закрепляет за ними технологическую отсталость, вторичность во всех смыслах этого слова.

Суверенитет тесно связан с идеей национальных интересов. Все ключевые институты должны работать на национальные интересы своей страны, а не на чужие национальные интересы.

Свобода и независимость нашей страны — первое и главное условие будущего лидерства России. Только мы должны быть хозяевами на нашей земле. Только мы должны определять здесь 'правила игры'. Только от нас должно зависеть наше будущее.

Россия не должна отдавать свой суверенитет, она способна сама решать свои проблемы. Это не означает, что в век глобализации нужно идти по пути самоизоляции. Россия должна быть интегрированной в мировое общество и в мировую экономику — но не как подчиненная, не на чужих условиях, а как сильный партнер. Россия должна обеспечить себе такую же глубокую интеграцию в глобальный мир и такой же уровень суверенитета, как США, Китай, Евросоюз.

Мы — это нация. Современное определение нации — не этническое, а гражданское. Принадлежность к нации в современном мире связана не с этнической принадлежностью, а с гражданством. Национальные интересы России в этом смысле может защищать не только русский, а любой гражданин России, пусть он будет китаец или негр.

Однако в мире еще существуют **государства, которые понимают нацию прежде всего в этническом смысле. Это Латвия, Эстония и отчасти Украина.** Эти страны считают действительно полноценными гражданами страны только представителей так называемой титульной национальности, то есть нации, по названию которой названа страна. Эти националисты пытаются построить этнически чистое государство, а представителей других, нетитульных народов, которым выпало по судьбе жить в этой стране, они хотят ассимилировать.

Ассимилировать — подчинить полностью себе, заставить их забыть свой язык, потерять свою культуру и национальную самобытность.

Националисты из этих стран стремятся законодательно ограничить употребление русского языка, запретить преподавание на нем, запретить говорить на русском языке в СМИ и в государственных органах.

Политика ассимиляции и подавления прав национальных меньшинств осуждена неоднократно мировым сообществом в самых разных международных документах и договорах. Действующие Европейские конвенции о правах национальных меньшинств и о языках прямо запрещают попытки ассимиляции.

Однако **политика ассимиляции, политика подавления русского языка и русской культуры систематически проводится в странах Балтии на протяжении уже почти 15 лет** при молчаливом одобрении европейского и мирового общественного мнения, которое по отношению к России и русским исповедуют так называемую политику двойных стандартов. То, чего нельзя России делать по отношению к каким-то своим национальным меньшинствам, можно делать другим странам по отношению к русским. Сегодня Россия и ее дипломатия ведет трудную политику по борьбе с двойными стандартами, по защите прав русскоязычных, прав русского языка и русской культуры.

Русскоязычные — новый термин, родившийся после распада СССР, он означает представителей самых разных народов, оказавшихся на территории стран, чей главный язык не является для них родным, поэтому они предпочитают пользоваться русским языком как языком межнационального общения.

Русскоязычными в странах Прибалтики являются и русские и украинцы, и евреи, и казахи, и грузины. Все их права таким образом ограничиваются правительствами стран Прибалтики при попустительстве европейского общественного мнения и Евросоюза. Все их права пытается защищать Россия, которое уделяет все больше внимания правам русского языка и русской культуры.

Мы родились и живем в сложное время. Но мы родились и живем в стране, где творилась и будет в ближайшие десятилетия твориться мировая история.

Мы можем создать Россию такой, какой мы сами ее видим. И этот проект способен изменить к лучшему весь мир. Не каждому в жизни выпадает такой шанс.

Россия была и остается одной из великих мировых держав. **Россия сохраняет свой суверенитет долее, чем кто-либо другой. Она освободилась от монголо-татарского ига 525 лет тому назад и с тех пор никогда не находилась под контролем какой-либо страны-захватчика.** В таком положении из мировых стран находится только Великобритания, Швейцария и Швеция, все остальные страны, как бы сильны и влиятельны они не были, попадали на какое-то время под внешний контроль. Российская традиция суверенитета — одна из самых сильных в мире.

Россия — страна нашей мечты

Как мы видим Россию будущего?

Мы видим Россию свободной страной. Идеал свободы предполагает признание естественными двух стремлений человека: стремления к личной свободе и стремления к сохранению независимости своей страны. До сегодняшнего дня эти две стороны свободы часто противопоставлялись. Либералы готовы пожертвовать независимостью страны ради личной свободы человека. Коммунисты и фашисты готовы пожертвовать личными

свободами граждан ради достижения величия государства. Для нас две стороны свободы неразделимы. Человек не может быть свободным, если его страна угнетена. Страна не может быть свободной, пока угнетены ее граждане. Личная свобода и национальный суверенитет — две стороны одной медали. Поэтому для нас сильное независимое российское государство — такое же условие свободы, как демократия и рыночная экономика. Россия есть и будет суверенной демократией.

Мы не боимся мечтать. Мечта необходима, потому что дальний взгляд должен быть основой стратегического видения, а без стратегии невозможно качественное развитие.

— Суверенная демократия — новый термин, рожденный в России начала 21 века. Он подчеркивает ту проблему, что в современном мире каждая страна сталкивается с проблемой попыток ограничения ее суверенитета. И каждая страна пытается защитить свой суверенитет. Наибольших успехов в этом достигли США, Россия, Китай, Евросоюз.

Суверенная демократия означает, что Россия не намерена развивать демократию под чьим-то внешним руководством. Она не намерена сдавать экзамен на демократию иностранным профессорам и строить ее по зарубежным лекалам. Россия будет идти по пути демократии и будет делать это в соответствии со своими национальными интересами и опираясь на собственные национальные традиции, не принося в жертву абстрактным принципам реальные интересы своих граждан: интересы в безопасности, в стабильности, в высоком уровне жизни.

Формирование суверенной демократии стало особенно важно в последнее десятилетие, когда выяснилось, что под флагом демократизации предпринимаются попытки сформировать систему внешнего управления страной. Так называемые '**цветные революции**', прошедшие в **Грузии, Украине и готовящиеся в других странах** — это **формирование системы внешнего управления страной**. Например, в Украине план интеграции Украины в НАТО и система украинско-американских консультаций — это механизм управления внешней политикой Украины. План 'европеизации', составленный для Украины в ЕС — это механизм управления внутренней политикой Украины со стороны Евросоюза. Под предлогом внешней помощи в демократизации 'цветные революции' становятся инструментом в конкурентной борьбе, с их помощью не развивают демократию, а осуществляют передел собственности и власти различные олигархические кланы, сдавая при этом в залог Западу национальный суверенитет своих стран.

НАШИ полны решимости не допустить в России геополитического переворота и введения внешнего управления под видом 'цветной революции'. В решающий час на улицы городов России мы готовы вывести под знаменами России и движения НАШИ с лозунгом 'Суверенитет и независимость России' сотни тысяч молодых сограждан. Мы готовы сражаться за российскую демократию.

Демократия — это общественное и государственное устройство, при котором народ имеет право и возможность осуществлять свою власть в стране, это власть народа в интересах народа.

Классик мировой политической науки американский профессор Роберт Алан Даль назвал следующие условия, необходимые для существования современной политической демократии:

- Контроль за решениями правительства конституция возлагает на выборных официальных лиц.
- Эти официальные лица периодически избираются в ходе честно проводимых выборов, исключая по возможности всякое принуждение.

- Практически всё взрослое население имеет право выбирать официальных лиц.
- Практически всё взрослое население имеет право претендовать на выборные должности.
- Граждане имеют право выражать свое мнение, не опасаясь серьезного преследования по политическим мотивам.
- Граждане имеют право получать информацию из альтернативных источников. Альтернативные источники информации находятся под защитой закона.
- Граждане имеют право создавать относительно независимые ассоциации и организации, включая политические партии и группировки по интересам.

Любой демократический режим предполагает некоторую непредсказуемость: неизвестно, кто победит на следующих выборах и чья политика будет реализовываться. Эта характерная для всех демократических систем неопределенность существует лишь в определенных пределах. Включиться в политическое соревнование может далеко не каждый: есть правила, которые необходимо уважать. Не всякая политика может проводиться — должны соблюдаться некие необходимые условия. Допустимый при этом разброс в разных странах неодинаков. Границы возможного выявляются в ходе соперничества между группами и партиями и в процессе гражданского взаимодействия

Принцип суверенной демократии не означает, что Россия строит какую-то особенную, отличную от других стран демократию. Он означает, что Россия строит свою демократию сама, не подчиняясь другим странам.

Каждая страна прошла свой путь к демократии. Путь США вел через революцию против Англии (1775-1783) и гражданскую войну Севера и Юга (1861-1865). Глобальный вызов исходит от лидеров глобализации — стран Запада. Путь Франции — через четыре революции (1789-1799, 1830, 1848, 1870), бонапартизм (1799-1815), Реставрацию (1815-1830), Июльскую монархию (1830-1848), Вторую Империю (1851-1870), Парижскую Коммуну (1871) и уже в XX веке — режим личной власти президента де Голля (1958-1968). Германия прошла свой путь: через Ноябрьскую революцию 1918, Веймарскую республику 1919-1933, гитлеровскую диктатуру 1933-1945, разгром и внешнюю оккупацию 1945-1949 гг. Россия проходит свой путь.

Демократия бывает разной, различные ее названия выражают различные особенности политической, социальной или правовой системы.

Представительная демократия — это решение народом проблем не прямо, а через своих представителей, избранных по закону.

Непосредственная демократия — это решение народом проблем прямым решением, например, через референдум.

Плюралистическая демократия — это когда акцент делается на соблюдении прав меньшинств, она накладывает ограничения на большинство, обычно она устанавливается в периоды спокойного развития.

Мажоритарная демократия — делает акцент, наоборот, на правах большинства, обычно она устанавливается в периоды кризиса, когда большинству важно защитить свои интересы, даже путем некоторого ограничения прав меньшинств.

Плебисцитарная демократия — сочетание авторитарных и демократических элементов так, что при пассивности масс между выборами и малом контроле над правителем, массы имеют возможность в решающий момент — на выборах, на плебисците, на референдуме высказать свое веское слово — согласны ли они с тем, чтобы правитель сохранял свою власть.

Элитарная демократия — свободная борьба элит между собой за контроль над государством, при этом большинство населения остается отстраненным от воздействия на власть.

Парламентская демократия — большая власть принадлежит парламенту, много власти оказывается у политических партий, но нет разделения властей между исполнительной и законодательной ветвями власти: исполнительная власть полностью контролируется парламентом, президент часто даже не избирается прямо гражданами, а парламентом.

Президентская демократия — большая власть принадлежит президенту, который избирается прямым голосованием.

Цена свою независимость, мы признаем право всех стран мира на свободное развитие. Россия не стремится к мировой гегемонии, но и не признает ни за одной страной права на нее.

Россия — страна, которая в 1917 году первой в мире провозгласила в качестве основы своей политики право наций на самоопределение. Россия признала независимость всех стран, правительства которых, часто вопреки воле народа этих стран, заявили о своем желании стать суверенными. Россия подарила независимость многим странам, которые и не боролись за нее. Россия не хочет угнетать другие народы, но и не позволит ущемлять свои интересы, навязывать России что-то, что отвергается нашим народом.

Напротив, США не признают права народов мира на свободное развитие.

По подсчетам историков, за 110 лет в период между провозглашением 'доктрины Монро' в 1823 году и до провозглашения президентом Франклином Рузвельтом политики 'добраго соседа' в 1933 США совершили в страны Латинской Америки 120 вооруженных интервенций. После Второй Мировой войны США распространили практику вооруженных интервенций на весь мир. Приведем последний по времени пример.

На протяжении 2001-2002 гг. США неоднократно выдвигали против Ирака обвинение в разработке и производстве, в нарушение резолюций Совета Безопасности ООН, оружия массового уничтожения. Совет Безопасности ООН принял резолюцию ?1441, согласно которой Ирак был обязан предоставить для проверки инспекторами ООН все свои объекты. Ирак принял данную резолюцию; проверки начались, но оружия массового уничтожения найдено не было. Несмотря на данный факт и **в нарушение резолюции СБ ООН ?1441, США совместно со своими союзниками (прежде всего Великобританией) 20 марта 2003 года вторглись в Ирак.** 9 апреля пал Багдад, к 20 апреля оккупация Ирака была завершена. Оружия массового уничтожения за два года так и не нашли, но оккупация Ирака продолжается.

Мы видим Россию справедливой страной, страной, где каждому дан шанс реализовать себя, обществом равных возможностей. Справедливость не означает для нас изживенчество и паразитирование на государственном бюджете. Справедливо, чтобы молодой и талантливый человек даже из самой отдаленной деревни имел шанс получить образование в самом лучшем вузе страны. Но несправедливо, чтобы налогоплательщик оплачивал обучение в этом вузе бездельника, пристроенного туда по блату или за взятку.

Справедливо, чтобы общество помогло молодой семье, в которой родился третий, четвертый или пятый ребенок, но безнравственно, если общество помогает молодому пьянице, живущему за счет своих родителей-пенсионеров.

Справедливое общество — это в нашем представлении не только общество равных возможностей, но и общество равной ответственности. За использование каждой полученной от общества возможности каждый человек должен нести личную ответственность.

Справедливость — понятие о должном, соответствующее представлениям о сущности человека и его неотъемлемых правах.

Справедливость — категория морального, правового, а также социально-политического порядка. Понятие справедливости содержит в себе требование соответствия между практической ролью различных индивидов (социальных групп) в жизни общества и их социальным положением, между их правами и обязанностями, между деянием и воздаянием, трудом и вознаграждением, преступлением и наказанием, заслугами людей и их общественным признанием. Несоответствие в этих соотношениях оценивается как несправедливость. **Понятие справедливости всегда имеет исторический характер, обусловлено условиями жизни людей.**

Те блага, которые общество представляет человеку — не манна небесная. Это то, что общество решило вложить в своего гражданина и общество вправе ожидать от гражданина вклада в общество. Бесплатное образование — не только право гражданина России, но и обязанность распорядиться этим образованием не только в своих интересах, но и в интересах общества. Защита безопасности гражданина со стороны государства налагает на гражданина и обязанность участвовать в защите безопасности общества и государства. Права неотделимы от обязанностей: чем больше прав, тем больше обязанностей. Тот, кто отказывается от обязанностей, тот подрывает свои права.

Мы видим Россию как солидарное общество. Общество, где судьба одних людей небезразлична другим людям, где помощь и поддержка сограждан — норма в отношениях между людьми. Мы видим Россию как общество, где люди способны объединиться для решения общих проблем самостоятельно, а не по принуждению или разнарядке.

Солидарность — в психологии — согласие во мнениях, готовность к взаимной ответственности за единогласное решение и действия

Солидарность — в социологии — единство убеждений и действий, взаимопомощь и поддержка членов социальной группы, основывающиеся на общности интересов и необходимости достижения общих целей.

Олигархический капитализм навязывает нам свое понимание общества — как продолжения животного мира, где идет борьба всех против всех, где побеждает сильный, не отягощенный никакими моральными и законными ограничениями. Но это — ложь. Современное общество предполагает, что дикий рынок не решает все, он должен быть ограничен и развит там, где это нужно обществу. **Современное общество предполагает солидарность граждан и их сотрудничество.** Современное общество не мыслимо без солидарности и нравственности.

В.В.Путин отмечает: 'Опорная точка консолидации российского общества — то, что можно назвать исконными, традиционными ценностями россиян. Сегодня эти ценности видятся вполне отчетливо: **Социальная солидарность.** Это факт, что в России тяготение к

коллективным формам жизнедеятельности всегда доминировало над индивидуализмом. Факт и то, что в российском обществе глубоко укоренены патерналистские настроения. Улучшение своего положения большинство россиян привыкло связывать не столько с собственными усилиями, инициативой, предприимчивостью, сколько с помощью и поддержкой со стороны государства и общества. Эта привычка отмирает крайне медленно. Не будем пытаться давать ответ на вопрос, хорошо это или плохо. Важно то, что такие настроения имеют место. Более того, они пока преобладают. И потому не считаться с ними нельзя. Это следует учитывать в первую очередь в социальной политике.'

Свобода, справедливость, сотрудничество — вот наше представление о будущем России.

Сменить формат

Что нам мешает двинуться в будущее, что стоит на пути России к свободному, справедливому и солидарному обществу, что препятствует глобальному лидерству нашей страны? Причин может быть названо много, но главная из них — неверие в себя. Идти в чужом фарватере просто: не надо думать, не надо брать на себя ответственность. Свобода — это ответственность. Отказ от ответственности за будущее означает отказ от свободы.

Поколение, управляющее страной с 80-х годов, утратило веру в Россию и ее перспективы. Одни его представители смотрят на Запад и ждут оттуда образцов и приказов. Другие — в прошлое и ищут там ответы на все вопросы. И те, и другие отказываются смотреть в будущее своей страны. Управляя страной в условиях экономического спада и вытеснения России на обочину мировой истории, они привыкли отступать и им страшно отдать приказ: 'Вперед!'. Оконное мышление пораженцев не позволяет даже поставить вопрос о лидерстве России.

За время кризиса 1990-х годов российская элита потеряла качества национальной элиты, потеряла качества лидеров страны. **Смысл существования элиты — вести страну в будущее, быть лидером своей нации в ее конкурентной борьбе с другими народами. А наша элита постепенно потеряла смысл своего существования.** Они не ведут всю страну вперед, а хотят просто править в ней для собственного обогащения. Они ведут себя в России не как у себя дома, а как в чужой оккупированной стране, используют ее как пространство для эксплуатации ресурсов, зарабатывания денег для себя лично. Сформировалась своеобразная оффшорная аристократия: люди, которые, как дореволюционные дворяне, получают доходы в России, но тратят их и держат в других странах, большей частью в оффшорах. Они перевели туда свои семьи, учат там своих детей, покупают недвижимость, яхты, футбольные клубы. Зачем нации нужна такая элита? Не нужна и нация от нее избавится, сменит ее. Мы поможем это сделать. России нужна новая элита, мотивированная не только деньгами, но и моралью и патриотизмом.

Постепенно сформировалось целое поколение пораженцев. Эти люди не готовы бороться за победу, они заранее настроены на поражение России, потому что им лично победа России не нужна. Если чиновник ворует 10 лет, то трудно поверить, что он перестанет воровать завтра. Если олигарх грабил страну 10 лет, трудно поверить, что он будет жить по-другому. Поэтому это поколение пораженцев должно быть заменено.

Это не значит, что мы хотим устроить войну поколений. Нет, все представители старших возрастов, кто хочет, может и готов принять участие в развитии России, кто готов поставить перед собой цель — сделать Россию великой свободной страной, наши союзники, и мы готовы принять их в свои ряды. Но мы хотим устроить революцию поколений, сменив поколение пораженцев на наше поколение — российских либеральных патриотов, поколение модернизации.

Мы считаем, что модернизация страны — это, прежде всего, смена образа мышления ее лидеров. Лидеры, утратившие веру в будущее, потерявшие национальные амбиции и чувство исторической ответственности, неспособные к творчеству, не могут создать в России свободное, справедливое и солидарное общество, не в состоянии обеспечить ее глобальное лидерство. Вопрос лидерства России есть, следовательно, вопрос смены поколений лидеров. Наше поколение должно сменить у руля управления страной поколение пораженцев. Наше поколение должно осуществить революцию в образе мышления и стиле управления страной. От уныния — к действию. От копирования — к творчеству, от подражательства — к инициативе. Чем выше будут наши амбиции, тем более вероятно их осуществление в XXI веке.

Россия упустила из виду важный момент своего развития — развития своей элиты. В результате у власти в стране закрепилась та элита, которая сформировалась во времена распада, хаоса и деградации. **Современная элита — это элита распада**, так как она разворовала собственность и власть большей частью в молодом и среднем возрасте. К тому же есть угроза, что элита распада сохранит свою власть еще на долгие годы и окончательно угробит страну. Необходим управляемый процесс смены элиты в России. **В этом смысл новой российской революции — смены элиты распада на элиту развития**, смена поколения пораженцев на поколение модернизации.

Такая смена должна происходить естественным путем, то есть необходимы целенаправленные усилия общества и политических лидеров, прежде всего Владимира Путина, по формированию нового поколения менеджеров, которые будут управлять страной. Для этого наше поколение должно прежде всего учиться — учиться развивать страну, учиться организовывать проекты и управлять ими, но кроме того, наше поколение должно работать в обществе, чтобы сменить атмосферу в стране: от настроений поражения и неверия к настроению победы и веры в собственные силы.

В Китае программа модернизации страны и реформ была запущена всего 25 лет тому назад — в 1978 году на 3-ем пленуме ЦК КПК 11-го созыва. Избранный курс в течение двух с небольшим десятилетий принес впечатляющие результаты.

Китай побил все рекорды экономического развития, самые высокие темпы прироста ВВП: в 1990-е годы — 12,5% в год, а в последние 5 лет — около 8%. За годы реформ Китай увеличил свой ВВП в сопоставимых ценах в 5,6 раза. За это же время объем производства возрос в 7 раз, а потребление — в 3,5 раза.

По 11 показателям основных видов промышленной продукции Китай занял лидирующие позиции в мире. В 2002 году Китай вышел на пятое место в мире по годовому объему ВВП — 1,2 трлн. долл. Китай занимает третью позицию по обороту внешней торговли — 620,8 млрд. долл. Валютные запасы страны увеличились со 167 миллионов долларов в 1978 году до 286 млрд. в 2002. **Китай имеет все перспективы стать третьей страной в мире по размеру экономики к 2020 году, а к 2050 году — занять второе после США место, перегнав Японию.**

На старте модернизации

Отказ от коммунизма сопровождался кризисом российской государственности. Предшествующие 20 лет были периодом, аналогичным периоду Смуты, — временем кризиса государственности и распада общества.

В.В.Путин в своем выступлении перед доверенными лицами в 2004 году сказал:

' Крушение Советского Союза было крупнейшей геополитической катастрофой века. Для российского же народа оно стало настоящей драмой. Десятки миллионов наших сограждан и соотечественников оказались за пределами российской территории. Эпидемия распада, к тому же, перекинулась на саму Россию.

Накопления граждан были обесценены, старые идеалы разрушены. Многие учреждения — распущены или реформировались на 'скорую руку'. Целостность страны оказалась нарушена террористической интервенцией и последовавшей хасавьуртовской капитуляцией. Олигархические группировки — обладая неограниченным контролем над информационными потоками — обслуживали исключительно собственные, корпоративные интересы. Массовая бедность стала восприниматься как норма. И все это происходило на фоне тяжелейшего экономического спада, нестабильных финансов, паралича социальной сферы.

Многие тогда думали, многим тогда казалось, что наша молодая демократия является не продолжением российской государственности, а ее окончательным крахом. Является затянувшейся агонией советской системы.

Те, кто так думал — ошиблись.'

Слабость и неэффективность российского государства стали причинами наших неудач и поражений в области модернизации: распада единого экономического пространства, сосредоточения богатства в руках немногих олигархов, ослабления внешнеполитического влияния страны, утраты ею международных рынков.

В.В.Путин в 1999 году подчеркивал: **'Мы находимся на этапе, когда даже самая верная экономическая и социальная политика дает сбой при проведении ее в жизнь из-за слабости государственной власти.** Ключ к возрождению и подъему России находится сегодня в государственно-политической сфере. Россия нуждается в сильной государственной власти и должна иметь ее. Это не призыв к тоталитарной системе. История убедительно свидетельствует, что все диктатуры, авторитарные системы правления преходящи. Непреходящими оказываются только демократические системы. При всех их недостатках ничего лучшего человечество не придумало. **Сильная государственная власть в России — это демократическое, правовое, дееспособное федеративное государство.'**

Распад общества, проявившийся в разрушении общих ценностей, росте недоверия и безразличия людей друг к другу, ослабления этических норм и стандартов, привел к росту коррупции, распространению права сильного и пассивности перед лицом зла.

Слабое государство и распавшееся общество стали основой режима олигархического капитализма, утвердившегося в нашей стране в 90-е годы XX века. Этот режим не желал решать задачи модернизации, паразитируя на советском наследии.

Олигархия (от греч. *oligarchia* — власть немногих, от *oligos* — немногий и *archē* — власть), форма правления, при которой государственная власть принадлежит небольшой группе людей, как правило, наиболее экономически могущественных.

Термин введен Аристотелем, считавшим олигархию выродившейся формой аристократии (власти лучших). Олигархия, по Аристотелю, худшая из всех форм правления.

Еще в ноябре 1996 об олигархическом строе в России писал А.И.Солженицын, однако в его статье упоминалась "устойчивая и замкнутая олигархия из 150-200 человек", т.е. то, что раньше называли бы верхушкой номенклатуры.

В нынешнем его значении термин вошел в употребление с 1 декабря 1997, когда Борис Немцов (в тот момент — вице-премьер в правительстве В.Черномырдина) в интервью 'Новой газете' противопоставил свой курс на 'народный капитализм' 'олигархическому капитализму' Б.Березовского.

После объявленной Борисом Немцовым весной 1998 года "борьбы с олигархическим капитализмом" в газетах развернулся спор о том, кто из журналистов первым произнес слово "олигархи".

Газета 'Известия' (14 мая 1998) писала, что термин "олигархи" в отношении руководителей крупнейших промышленно-финансовых конгломератов запустил в обиход ее постоянный автор Александр Привалов (научный редактор журнала "Эксперт") "полтора года назад", то есть зимой 1997-1998 гг.. По другой версии, первым был журналист 'Общей газеты' Андрей Фадин.

В 1998 году Фонд 'Общественное мнение' провел опрос. Респондентов попросили назвать одного или нескольких людей, которых они считают "олигархами". Ответили на этот вопрос 25% опрошенных. Всего был назван 51 человек. В среднем один респондент называл двух "олигархов". Чаще всего упоминались следующие лица (данные в % от общего числа упоминаний): Б.Березовский — 23, А.Чубайс — 18, В.Черномырдин — 17, Б.Ельцин — 8, Р.Вяхирев — 4, В.Брынцалов — 4, Б.Немцов — 4, В.Гусинский — 4, В.Потанин — 4, Ю.Лужков — 2, В.Жириновский — 1, С.Кириенко — 1. (Фонд "Общественное мнение". Всероссийский опрос городского и сельского населения. 30 мая 1998 года. 1500 респондентов).

В начале июня 1998 года термин в нынешнем значении утвердился окончательно. Сообщая о встрече Президента Ельцина с 10 крупными предпринимателями, состоявшейся 2 июня, все московские газеты написали, что Ельцин встречался с олигархами, причем безо всяких кавычек.

Итак, словом "олигархи" в России начиная с лета 1998 года именуется группа граждан и организаций, которые, как считается, владеют и распоряжаются львиной долей промышленных предприятий, средств массовой информации и банковских капиталов России.

Как правило, любой список "олигархов" и "олигархий" включал следующие 7 фамилий: Владимир Потанин; Борис Березовский; Владимир Гусинский; Михаил Ходорковский; Александр Смоленский; Михаил Фридман; Вагит Алекперов.

Режим олигархического капитализма создан предшествующим поколением политических, административных, экономических и культурных лидеров. Наше поколение не намерено сохранять его. Напротив, мы должны ликвидировать его, поскольку этот режим несправедлив, несвободен и несолидарен по своей сути. Он воспроизводит слабое и неэффективное государство, неспособное защитить национальный суверенитет страны, безопасность и права его граждан. Он разрушает общественную солидарность и закрепляет неравенство возможностей для отдельных социальных групп.

Ликвидация режима олигархического капитализма есть необходимое условие дальнейшей модернизации.

Режим олигархического капитализма — главное препятствие для развития страны. Его главная особенность — получение крупнейшим бизнесом основной прибыли не от рынка, а от политики. Олигархи, объединяя политическую и экономическую власть, фактически приватизировали не только лучшие куски экономики, но и само государство.

Олигархический капитализм — это приватизация государства горсткой богачей и бюрократов.

Прибыли обеспечиваются не в результате роста производительности труда, не в результате инноваций, а в результате решений государственных органов. Поэтому бизнес делает прибыль на продвижении своих людей в органы власти, на подкуп уже работающих чиновников.

Так олигархический капитализм производит коррупцию. Он неотделим от коррупции.

Для максимизации и гарантирования своей сверхприбыли олигархический капитализм стремится не просто подкупить чиновников, но и получить монополию на рынке, не допуская туда никого и тем самым исключив саму возможность экономического развития.

Так олигархический капитализм производит экономическую отсталость.

Олигархический капитализм стремится для контроля политических государственных решений взять под контроль политический процесс.

Захватывая важнейшие политические посты и покупая важнейшие политические решения, олигархи получали огромную теневую власть над страной, над обществом. Постепенно народ терял ту свободу, для завоевания которой он свергал власть коммунистов. В обществе, где все покупается, а что не покупается — уничтожается, внешне демократические институты выхолащиваются и уступают место власти коррумпированной бюрократии и *плутократии* (власть богатых).

Так олигархический капитализм уничтожает демократию.

Так как для своих сверхприбылей олигархи заинтересованы в бесконтрольности и кроме того, сама их система производит коррупцию, то олигархи заинтересованы в ослаблении государства до бесконечности. Но себя им защищать нужно, поэтому они стали создавать частные спецслужбы и частные армии, которые защищали только их. Во время 90-х годов Россия стала страной — чемпионом по числу заказных убийств. Кроме того, разрушение государства привело к стремительному росту преступности, и организованной, и стихийной.

Так олигархический капитализм производит преступность, ввергает нацию в криминальную вакханалию.

Накануне выборов 2007-2008 годов партия олигархического реванша опять поднимает голову. Она делает ставку на оранжевую революцию в России, на 'березовую революцию'.

Мы, НАШИ, не допустим возвращения к власти партии олигархического реванша в России. Мы не дадим украсть у России будущее.

Олигархический капитализм — наш главный враг в России.

Мы выкорчем его и обеспечим прогресс, свободу и справедливость в России.

Наша революция

Смена нами формата развития страны будет означать, по сути, революцию в ее развитии. Революцию по содержанию, но не по форме. Наша задача — добиться динамичных изменений, встать во главе модернизации страны, обеспечить модернизацию нашей инициативой и энергией. Наше поколение, объединившись, должно сменить у власти поколение пораженцев. Но из этого не следует, что мы должны разрушить существующее государство. Напротив, политическая стабильность — важнейшее условие экономического развития страны. Те, кто видят опасность в усилении России, кто стремится сегодня ввести в России внешнее управление по образцу 90-х годов, кто

привык добиваться собственного успеха в условиях социального хаоса, хотя одного — подорвать первые позитивные изменения в России и навсегда вернуть страну в эпоху неэффективного слабого государства и распавшегося общества.

Наши противники говорят, что НАШИ — это кремлевский проект против 'оранжевой революции'. При оценке перспектив будущего лидерства России, мы рассматриваем Россию как исторический и географический центр современного мира. Да, мы против 'оранжевой революции' типа украинской, потому что это -геополитический проект по установлению внешнего управления страной.

Мы отим не переворота в интересах того или иного олигархического клана, а подлинной революции. **Революция для нас — это смена вектора развития, смена модели развития:** от власти олигархии и коррумпированной бюрократии, к власти профессиональных современных менеджеров, думающих не только о собственном обогащении, но и о своем народе и о развитии страны. Это и есть демократическая революция. Мы и будем ее делать в нашей стране — России.

Сегодня на наших глазах формируется противоестественный союз либералов и фашистов, западников и ультранационалистов, международных фондов и международных террористов. Его скрепляет только одно — ненависть к Путину. Что стоит за этим противоестественным союзом?

Либерализм (от лат. *Liberalis* — касающийся свободы) — политическая идеология и общественное движение, провозглашающие свободу индивида во всех областях жизни как условие развития общества; поддерживающее (в экономике) свободу частного предпринимательства и конкуренции; поддерживающее (в политике) правовое государство, парламентскую демократию, расширение политических и гражданских прав и свобод.

Фашизм — политическая идеология и общественное движение, стремящиеся установить особый вид диктатуры. Фашистская диктатура характеризуется насилием над массами через всеобъемлющую государственно-политическую машину, включающую систему массовых организаций и разветвленный аппарат идеологического воздействия; а также систему массового террора, широко использующую псевдореволюционные и национал-социалистические лозунги и формы организации масс для маскировки тотального насилия.

Диктатура (лат. *dictatura* — неограниченная власть), понятие, характеризующее систему осуществления власти в государстве. Диктатура — власть, никакими законами и правилами не стесненная, власть, опирающаяся прямо и открыто на вооруженное насилие.

Конечно, либералы типа Гарри Каспарова, Владимира Рыжкова, Бориса Немцова — сами не фашисты и не террористы. Однако внешнее управление Россией для них — прогресс, а для нас — поражение. **Проблема суверенитета России — вот главное, в чем мы расходимся с либералами.**

Эта невозможность представить собственную свободу в независимой России, неспособность представить собственный путь России к свободе и модернизации, толкает их на то, чтобы осудить войну на Северном Кавказе, которую Россия ведет против международного терроризма. Критикуя разгром врагов России на Кавказе из-за недостаточно утонченных методов, они тем самым делают себя фактически союзниками международного терроризма. Именно критика российской власти со стороны либералов позволяет гулять по Европе многочисленным эмиссарам чеченских террористов.

Путин, понимая угрозу России со стороны фашизма, угрозу, которую заложили старые либералы своей бездумной политикой оскорбляющей национальное достоинство народов России; сдерживает распространение и пропаганду фашистской идеологии. Но лидер национал-большевиков Э.Лимонов нашел пристанище на страницах либеральных изданий. Либералы стали защищать фашистов. Ненависть к Путину затмила все.

Страх перед свободной, справедливой и великой Россией объединяет и врагов России, и тех, кто боится свободы, и тех, кто боится справедливости.

Путин, укрепив государство, первым реально бросил вызов режиму олигархического капитализма. Путин первым заявил претензии России на лидерство в мире XXI века. Сейчас этот импульс может захлебнуться по двум причинам. Во-первых, потому что усилий одного человека, обладающего даже самыми широкими полномочиями, недостаточно, чтобы сменить формат развития страны. Модернизация России может быть успешной, только если она будет опираться на инициативу нового поколения лидеров и энергию молодежи.

Успех реформ Петра Великого историки связывают с тем, что царь для проведения своего курса обратился к молодому поколению. Петр смело посылал сержантов гвардейских Преображенского и Семеновского полков на смену боярам-воеводам. Назначая на посты людей не 'по породе' (то есть знатности), а по деловым качествам, Петр заложил основы обновленного русского государства — Российской империи.

Для проведения 'великих реформ' 1860-х годов царь Александр II использовал энергию так называемых 'молодых бюрократов' (Д.А.Милютин, Н.А.Милютин, П.А.Валуев и др.) и общественных деятелей (В.Черкасского, П.П.Семенова). Создав для разработки крестьянской реформы вне обычных рамок государственного аппарата Редакционные комиссии, император обеспечил проведение освобождения крестьян не на помещичьих, а на государственных условиях.

Во-вторых, импульс, порожденный Путиным, встречает бешеное сопротивление со стороны внутренних и внешних противников. Изнутри модернизацию страны останавливают сторонники режима олигархического капитализма и политического феодализма. Извне ей препятствуют противники экономического и политического усиления страны на глобальной арене. Возникающий на наших глазах противоестественный союз 'против Путина' тому яркое подтверждение.

В сложившейся ситуации движение 'НАШИ' будет осуществлять поддержку Путина. Это будет не поддержка личности Путина, но поддержка его политического курса, направленного на сохранение суверенитета страны, осуществление ее экономической и политической модернизации, обеспечение ее стабильного ненасильственного развития, достижение ее будущего глобального лидерства. Наша задача — чтобы в дело модернизации страны помимо Президента и доставшейся от прошлого неэффективной бюрократии включились миллионы молодых людей. Нам здесь жить. Будущее нашей страны — это наше будущее. От успеха России зависит успех каждого из нас. Поэтому, именно молодежь сегодня — сила наиболее заинтересованная в модернизации страны.

Наши задачи

Мы рассматриваем наше движение как авангард модернизации страны. Его цели и задачи предельно просты:

1. Сохранение суверенитета и целостности России. Это первое и главное условие модернизации страны. Мы должны быть реалистами. На пространстве бывшего СССР под прикрытием лозунгов демократии и свободы Западом ведется большая геополитическая игра, целью которой является 'выдавливание' России из мировой политики и введение в самой России внешнего управления. В лучшем случае это грозит нам экономическим застоем и превращением на ближайшие десятилетия в сырьевой придаток развитых экономик. Внешнее управление никогда не допустит подлинной модернизации России.

Видный теоретик американской политики З.Бжезинский пишет: 'Для Америки Россия слишком слаба, чтобы быть ее партнером, но, как и прежде, слишком сильна, чтобы быть просто ее пациентом. Более вероятна ситуация, при которой Россия станет проблемой, если Америка не разработает позицию, с помощью которой ей удастся убедить русских, что наилучший выбор для их страны — это усиление органических связей с трансатлантической Европой.' Задача внешнего управления Россией поставлена здесь открыто.

Не менее откровенен З.Бжезинский и в оценке 'цветных революций': 'мирные демократические революции на Украине и в Грузии отражают две важные реалии на пространстве бывшего Советского Союза. Первая реальность состоит в том, что геополитический плюрализм, который появился как следствие краха имперского господства Кремля, сегодня является необратимым фактом, несмотря на ностальгические попытки Владимира Путина восстановить контроль Москвы над недавно ставшими независимыми государствами. Вторая реальность состоит в том, что более молодое постсоветское поколение становится все нетерпеливее и испытывает все возрастающее отвращение к коррумпированному, бюрократическому авторитаризму, который воцарился на значительной части территории бывшего Советского Союза.'

З.Бжезинский заключает: 'Демократический геополитический плюрализм начинает окружать Россию.'

В худшем случае — страну ожидает раскол по этническим и религиозным признакам и гражданская война. Фашистские организации в России помогают реализации последнего сценария. Здесь они оказываются союзниками российских либералов. Наша задача в этой ситуации — объединить российскую молодежь в рамках широкого общественно-патриотического движения, ставящего своими целями сохранение суверенитета и территориальной целостности России, каким и является движение 'НАШИ'. Только распространяя наше идейное влияние на молодое поколение, мы сможем противостоять вовлечению молодежи в ряды экстремистских организаций фашистской и либеральной направленности. Мы должны сделать для молодежи привлекательными наши ценности: независимость Родины, личную свободу, справедливое общественное устройство, социальную солидарность. Мы должны противостоять фашизму во всех его проявлениях, распространять идеи объединения рас, религий и культур для блага нашей общей Родины — России. Борьба с фашизмом сегодня есть составная часть борьбы за целостность и суверенитет России. Мы должны дойти до каждого вуза, техникума, ПТУ и школы с пропагандой нашего проекта. Мы обязаны быть примером и распространять среди наших сверстников чувство исторической ответственности за судьбу страны.

Фашизм — один из самых важных терминов в мировой политике. В 20 век фашизм вошел в качестве символа зла в политике. В узком смысле фашизм — это политический режим жестокой диктатуры, которые установились в 20-е — 40-е годы в Италии и в 30-40-е годы в Германии, а так же политические движения, которые привели эти режимы к власти.

Фашизм запрещен в большинстве стран. Обычно обвинение в фашизме является одним из самых тяжелых политических обвинений. Различные политические силы в разных странах обвиняют своих политических противников в фашизме с целью их дискредитации. Близко к обвинению в фашизме обвинение в национал-социализме, потому что самые радикальные фашисты — немецкие во главе с Гитлером, назвали свою партию Национал-социалистической рабочей партией Германии.

Фашизм паразитирует на нерешенности социальных проблем, на трениях между различными этническими группами, на слабости государства, на неспособности страны отстоять свои интересы на мировой арене, на разрыве между бедными и богатыми. Если эти признаки есть в стране, то велика вероятность и развития фашистских движений. Почти в любой современной стране есть множество мелких фашистских группировок. Власти разных стран следят, чтобы они не превратились во влиятельную политическую силу. Обычная практика современных фашистов: нападения на иностранцев и представителей других национальностей, поджоги синагог и мечетей, зданий культурных обществ других народов, избиения мигрантов, нападения на кладбища, массовые шествия, провокации на митингах своих противников, написание своих лозунгов на заборах и зданиях.

В России нет настоящих фашистов, однако есть много политических групп, которых можно отнести к последователям фашизма. Многие группы исповедуют идеологию радикального национализма и национальной нетерпимости, что сближает их с фашистами. Ненавидят, как они называют, 'черных': кавказцев, выходцев со Средней Азии, негров, людей со смуглой кожей из Индии, Юго-Восточной Азии и так далее. Перечислим такие группы.

Скинхэды (по английски — бритоголовые) — наиболее известные среди них. Это приверженцы заимствованной с Запада агрессивной субкультуры — нападают на иностранцев и представителей других народов. Некоторые группы скинхэдов используют фашистскую символику: приветствие путем вскидывания правой руки, свастику, черную униформу и другие.

РНЕ — Русское национальное единство — среди известных в России организаций ближе всего подошло к фашизму. Оно использовало близкие к фашистским идеологию ('русские прежде всего!' и 'Россия для русских!'), близкие эмблемы и униформу, вели подготовку боевиков. Государство путем судебных преследований добилось распада РНЕ.

НБП — национал-большевистская партия — попыталась объединить идеи и символику немецких фашистов и российских большевиков, идеи правого и левого экстремизма, но ее идеология и практика все-таки ближе к фашистским. НБП готовила боевиков и учила их захватывать общественные здания: так она готовилась к возможным будущим массовым волнениям и беспорядкам.

Пока сохраняется большая социальная напряженность в обществе, сохраняется и угроза фашизма. Это верно для любой страны, в том числе и для России. Благодаря жесткой антифашистской идеологии в России, в нашей стране фашизм развит меньше, чем в других странах с таким же острыми социальными проблемами. Но все-таки, даже в нашей стране, которая больше всех в мире пострадала от фашизма, существует и опасность развития фашизма в будущем и уже действуют десятки мелких фашистских организаций.

2. Осуществление модернизации страны. Ключом к модернизации страны, по нашему мнению, является смена формата мышления политической, экономической и административной элиты страны. Лидеры, которые осуществляют модернизацию страны в направлении более свободного, справедливого и солидарного общества, должны обладать, на наш взгляд, следующими основными компетенциями:

- *патриотизм: преданность своей стране;*
- *исторический оптимизм: вера в будущее России;*
- *стратегическое мышление: способность ставить и решать большие исторические задачи;*
- *социальная ответственность: готовность отвечать перед обществом за результаты своих действий;*
- *открытость к новому: способность творчески решать задачи развития;*
- *конструктивность: умение видеть возможности для сотрудничества;*
- *лидерские качества: способность сплотить вокруг задач модернизации единомышленников и направить энергию команд на их решение;*
- *высокий профессионализм в своей сфере деятельности.*

Примером выдающегося лидера модернизации может быть назван Дэн Сяопин, столетие со дня рождения которого китайский народ торжественно отмечал в 2004 году. На открытии посвященной Дэн Сяопину выставки в пекинском Национальном музее председатель КНР Ху Цзиньтао сказал, что "великие достижения Дэн Сяопина будут помнить вечно".

Он родился в 1904, в уезде Цзядин провинции Сычуань в семье служащего. Высшее образование получил во Франции. В 1924 вступил в Коммунистическую партию Китая. В 1925-27 учился в СССР. По возвращении в Китай работал в революционных базах, руководимых КПК. В 1934-36 участвовал в Великом Северном походе — перебазировании Красной Армии Китая из районов Южного и Центрального Китая в северные пограничные провинции Шэньси и Гансу, где китайские коммунисты могли получать помощь из СССР. Во время войны с японскими захватчиками Дэн Сяопин — комиссар дивизии. В годы гражданской войны в Китае 1945-49 — комиссар армии. После образования Китайской Народной Республики — один из высших руководителей страны. В ходе "культурной революции" подвергался резкой критике, как "проводник антимаоцзэдуновской линии". Был снят со всех должностей и направлен на 'трудовое перевоспитание' в деревню. В 1973 возвращается к активной политической жизни, занимает ряд постов, в том числе становится заместителем председателя Мао. После смерти Мао Цзедуна в 1976 Дэн Сяопин становится инициатором экономических реформ в Китае. Главный принцип своей экономической политики Дэн Сяопин сформулировал еще в 1962 году: **'Неважно, какого цвета кошка — черного или белого. Важно, чтобы она ловила мышей'**. Под руководством Дэн Сяопина Китай приступил к проведению политики 'четырёх модернизаций' (экономики, политики, науки и военного дела). Начиная со второй половины 1980-х годов Дэн Сяопин постепенно оставлял занимаемые им посты, передавая руководство новому поколению лидеров КПК. Но и на пенсии он оставался идейным вождем китайского народа. Дэн Сяопин умер на 93 году жизни 19 февраля 1997 года.

Объединив в составе своего движения активных и преданных России молодых людей, движение должно сформировать новую генерацию лидеров, обладающих названными качествами. Участие в деятельности движения и суперсовременные образовательные программы станут основными средствами решения этой задачи. Создав, таким образом, кадровый резерв для осуществления модернизации страны, мы должны осуществить мощную поддержку продвижению нового поколения лидеров на позиции в политической, экономической и административной элите страны. Наша задача — 'оптом' сменить

политическую, экономическую и информационную власть в стране. Мы используем для этого все возможности, связанные с избирательным процессом, развитием программ трудоустройства, действующими молодежными программами, возможностями социальной мобилизации, которые будут у нашего движения. Действуя как сеть взаимной поддержки, наше движение будет использовать возможности его участников, которые получили доступ к позициям в системах управления, для продвижения новых его членов.

Кто-то скажет: да это сетевой кадровый маркетинг! Да, это современная гуманитарная технология. В них, как и в других технологиях, Россия должна обогнать другие страны. Это поможет России сформировать новую правящую элиту: современную, высокопрофессиональную, конкурентоспособную, нравственную, патриотическую, объединенную идеями служения своей Родине.

Мы должны сформировать концепцию кадрового резерва, добиться ее поддержки со стороны общества и государства, подготовить такой кадровый резерв и наконец ввести его во власть.

3. Формирование действующего гражданского общества.

Конечные цели нашего движения могут быть достигнуты только, если модернизационные инициативы 'сверху' будут опираться на политическую поддержку 'снизу'. Сегодняшнее российское общество больно унынием, изживенчеством, апатией и неспособностью к самоорганизации. Это одно из наиболее сложных препятствий на пути модернизации страны.

Гражданское общество — совокупность независимых от государства, от политической власти и коммерческих интересов граждан, объединенных в организации, в сети, связанных друг с другом для достижения каких-то целей, имеющих общественное значение.

Институты гражданского общества не обладают политической властью и не стремятся к ней, но они влияют на политическую власть, в них коренится политическая власть. Гражданское общество — это совокупность самостоятельных общественных организаций, созданных самими гражданами для удовлетворения своих нужд. В число гражданского общества входят самые разные организации, в современном мире основу гражданского общества составляют НПО — неправительственные некоммерческие организации. Их роль растет во всем мире стремительно. **Гражданское общество — это активная часть граждан.** Можно сказать, что просто граждане — это пассивный народ, а гражданское общество — это активный народ, народ как субъект истории, народ, который сам строит свою судьбу и судьбу своей страны.

Государственная бюрократия в принципе не в состоянии сдвинуть его с места. Это может только наше движение. Мы должны заразить общество чувством исторического оптимизма, верой в перспективы России. Мы должны высмеять уныние и изживенчество. Наше движение должно стать образцом действующего гражданского общества. Хватит слов о защите прав человека. Словоблудие нынешних либералов — худшая реклама демократии. Нужно действовать, причем действовать только сообща: защищать права каждого человека, в том числе представителей этнических меньшинств и СМИ, бороться с дедовщиной в армии и насилием в семье, изобличать коррупцию и подвергать взяточников персональному публичному ostracismu. Одно дело — общие рассуждения, другое дело — конкретные требования об отстранении конкретного чиновника от власти, когда за ними стоят тысячи молодых людей, вышедших на улицы.

Одна из причин популярности Путина — он действует. Россия разочаровалась за эти 20 лет в словах, за которыми нет действия. Если наше движение ограничится декларациями, о нем забудут раньше, чем оно распадется. Но это не наш путь. В ближайшее время состоится

общенациональная дискуссия НАШИх, в которой смогут принять участие как наши активные участники, так и сочувствующие, на которой будут выбраны первоочередные общественные программы движения НАШИ по изменению нашей жизни. В этих программах, которые будут касаться важнейших областей жизни, сможет принять участие каждый гражданин России.

В нескольких городах России НАШИ уже показали, что они могут выйти на улицы против правящей бюрократии и потребовать справедливости. Нам удалось защитить наших ребят от нападков противников и удалось уволить зарвавшихся чиновников.

Первый такой случай был в Калуге. 15 марта в квартиру, где располагается офис 'Наших' в Калуге, ворвались люди и избili Андрея Мальцева, одного из участников движения. Согласно утверждениям лидера 'Наших' в Калуге Марии Кислицыной, нападавшие выкрикивали фашистские лозунги, вскидывали руку в фашистском приветствии и скандировали: 'Слава НБП!'.

На следующий день, 16 марта, по словам Кислицыной, 20 нацболов подожгли дверь квартиры и разбили окна. 17 марта она написала заявление в милицию, где рассказала об инцидентах. А старший оперуполномоченный подполковник милиции Александр Уляшин не только не принял заявление, но и, по словам Марии Кислицыной, нагрубил и избил ее.

На следующий же день возле Ленинского РОВД состоялся несанкционированный митинг членов движения "Наши" собравший около 800 участников, в том числе из Нижнего Новгорода, Твери, Рязани, Москвы и других регионов.

Митингующие держали многочисленные плакаты призывающие снять Уляшина с занимаемой должности. Митинг закончился публичным зачитанием приказа начальника УВД Калужской области об увольнении подполковника Александра Уляшина из органов внутренних дел за нарушения этического характера.

Массовые акции, постоянное присутствие в СМИ, каждодневная работа с органами государственной власти, бизнесом и общественными организациями, социальные инициативы и их поддержка, организация территориального общественного самоуправления, студенческого и ученического самоуправления в учебных заведениях, обучение людей навыкам самоорганизации — все это инструменты создания действующего гражданского общества. Мы должны пробуждать у наших сверстников интерес к общественной жизни и политике. Сеть дискуссионных клубов в учебных заведениях, организация гражданских дебатов — все это возможные пути решения такой задачи. Мы должны служить примером социальной солидарности. Каждый олигарх или чиновник, уличная шпана или член тоталитарной организации, поднявший руку на участника нашего движения, должен четко знать, что завтра ему придется столкнуться с движением в целом.

Движения НАШИ будет не только активно продвигать своих членов по всем этажам социальной лестницы для того, чтобы сменить поколение пораженцев, но оно будет активно защищать НАШИх от ударов противников. Мы — сплоченная команда, мы будем идти рука об руку, мы проявим нашу солидарность не абстрактно, а помогая каждому члену нашего движения.

Мы считаем, что модернизация страны — это, прежде всего, смена образа мышления ее лидеров. Наше поколение должно сменить у руля управления страной поколение пораженцев. Тех людей, которые не верят не только в будущее России, но и в самих себя. Наше поколение должно осуществить революцию в образе мышления и в стиле управления страной. Наш лозунг — свобода и справедливость!

Россия — наша Родина и мы видим свою миссию, смысл своей общественной жизни в том, чтобы Россия стала великой, современной, свободной и справедливой державой, возглавила наиболее прогрессивные процессы современного мира и тем самым стала мировым лидером. Для этого организовано движение НАШИ. Это наша главная цель.

Движение НАШИ также считает своей целью сменить поколение — от поколения пораженцев к поколению НАШИХ, от элиты распада страны к элите развития. Мы будем создавать поколение новых менеджеров: профессиональных, современных, высокообразованных, нравственных, патриотических, конкурентоспособных, — и приведем это поколение к власти.

«История – это смена поколений...» - с этими словами НАШЕ поколение пришло в политику 5 лет назад. МЫ – молодежное демократическое антифашистское движение «НАШИ». Сегодня мы подводим итоги НАШЕГО пятилетия и ставим задачи на ближайшие пять лет.

ПЕРВЫЕ ИТОГИ

В НАШЕМ МАНИФЕСТЕ , принятом I съездом ДВИЖЕНИЯ 15 апреля 2005 г., мы поставили в качестве главной цели – обеспечение глобального лидерства России в XXI веке и связали достижение этой цели с решением трех главных задач национального развития

1. Сохранением суверенитета страны
2. Модернизацией России
3. Созданием действующего гражданского общества

Сохранение суверенитета страны. Задача выполнена. Сохранение суверенитета страны мы считаем нашей главной победой последнего пятилетия.

Модернизация. Здесь мы еще не добились тех успехов, на которые рассчитывали. Россия пока остается в экономическом смысле ТОЛЬКО мировой бензоколонкой. Но за пять лет произошло главное – произошла революция в мышлении, которая затронула и нашу элиту, и молодое поколение нашей страны. Пять лет назад наши слова о возможности глобального лидерства России и необходимой для этого модернизации воспринимались с плохо скрываемой усмешкой. Сегодня модернизация - ключевой пункт повестки для нашего государства. И это тоже – наша заслуга. Растущее осознание российской молодежью необходимости инновационного развития страны – результат нашей работы. От революции в сознании теперь нужно перейти к революции в области технологий и организации. Модернизация должна стать для России воплощенной реальностью. Это ключевая задача будущего пятилетия для НАШЕГО ДВИЖЕНИЯ. Мы были с Президентом, когда нужно было защитить суверенную

российскую демократию. Мы будем с Президентом в его усилиях по модернизации страны.

Создание действующего гражданского общества. Пять лет назад гражданская активность воспринималась в обществе только как партизанская деятельность ПРОТИВ власти. Именно такое восприятие гражданского участие стремились навязать и почти навязали нам либералы и фашисты.

Сегодня мы видим совсем другую картину. Сегодня тысячи молодых людей объединились, чтобы быть полезными для страны. Добровольное гражданское участие в гуманитарных, экологических и общественно-политических инициативах стало осознанным выбором нашего поколения. Тысячи молодых людей объединились, чтобы противостоять фашизму и агрессивному национализму. Тысячи людей встали на защиту демократии и суверенитета нашей страны. Тысячи новых имен пришли в российскую политику на муниципальном, региональном и федеральном уровне за эти пять лет. Молодежь поверила в российское государство, российское государство поверило в молодежь. Голос молодых сегодня звучит в нашей стране гораздо громче, чем пять лет назад. И вместо ненависти в этом голосе – воля к созиданию и надежда, вместо крика «ДОЛОЙ!...», гордый призыв «РОССИЯ ВПЕРЕД!». Все это позитивные результаты работы НАШЕГО ДВИЖЕНИЯ в последние пять лет. Мы вправе гордиться ими.

МОДЕРНИЗАЦИЯ: СРАЖЕНИЕ ЗА СМЫСЛЫ

Модернизация – решающая задача наших дней, и для движения «НАШИ» и для всего нашего общества. Сегодня нет такой политической силы, которая открыто бы заявила, что она против модернизации страны. Это уже хорошо. Хорошо, но не достаточно. Модернизация – это всего лишь слово и каждый вкладывает в него свой смысл.

Пораженцы: заболтать модернизацию

Пять лет назад мы провозгласили борьбу с пораженчеством и пораженцами, как представителями этого «течения общественной мысли» в нашей интеллектуальной, экономической, административной и политической элите. Пораженчество как открыто

провозглашаемое неверие в способности нашего народа уходит в прошлое, но сами пораженцы остаются и часто продолжают занимать высокие посты в бизнесе, власти и медийной среде. Только теперь они называются «победимцами». Суть новой версии пораженчества достаточно проста – клясться на верность идеалам модернизации страны И НИЧЕГО НЕ ДЕЛАТЬ. Их стратегия – заболтать модернизацию, похоронить ее в тысячах отчетах, реляций, заявлений и т.н. программ. Больше всего они боятся того, что модернизация действительно произойдет, поскольку тогда они будут просто не нужны в структуре эффективной государственной службы, неконкуренто-способны со своими отсталыми доставшимися им в наследство от Советской власти хозяйственными организациями, не смогут быть полезными своим партиям в условиях реальной политической конкуренции. Старая бюрократи-ческая мудрость гласит: если ты не можешь что-то победить – возглавь это. Так пораженцы превратились в победимцев.

Имитируя для российского общества и российского государства активную деятельность по модернизации страны, они на практике продолжают поддерживать экономику распилов и откатов, душить новый бизнес, консервировать систему тысячи согласований и коллективной бюрократи-ческой безответственности.

Партия Реванша: модернизация как колонизация

Вторая политическая сила, которая потерпев историческое поражение в 2005-2010 гг. активно «перестраивается» и готовится к новому штурму российской государственности – это партия реванша. В нее входят те, кто до сих пор считает идеалом общественного устройства России период регионального феодализма и олигархического капитализма 1990-х годов. Для них модернизация – это демонтаж современного российского государства под лозунгами его либерализации и демократизации. Их цель сегодня – реабилитировать олигархический период в глазах общества и инициировать новую Перестройку политической системы. Кто эти люди, и чего они добиваются? Это, прежде всего, сложившийся в предшествующие годы

противоестественный либерально-фашистский тандем – тандем Алексеевой и Лимонова. Конечно, Алексеева и Лимонов не одиноки. Они - всего лишь публичные фетиши данного направления. Открыто и скрыто их поддерживают сотни людей во власти, бизнесе и СМИ, для которых золотая вольница свободного грабежа 1990-х навсегда останется идеалом их общественного существования. Используя ситуацию мирового экономического кризиса и развернувшейся в обществе дискуссии о путях модернизации страны, они вопреки фактам пытаются внушить, что наше государство хуже всех справилось с кризисом и поэтому его вновь нужно разрушить до основания.

Они ненавидят современную российскую государственность по двум причинам: 1) в ней для таких, как они нет места; 2) они просто ненавидят Россию, по крайней мере, ту реальную Россию, с ее реальными людьми, которые в ней живут. Наша Россия и наш народ не укладываются в их теоретические построения и не хотят быть пушечным мясом их интеллектуальных амбиций. Поэтому искренне считая народ быдлом, они с ужасом наблюдают, что современная политическая система делает реальную Россию сильнее с каждым годом, опровергая их апокалипсические прогнозы и показывая их собственное политическое ничтожество. Их задача сегодня – доказать, что реальная Россия всегда была неправа, неправа самим фактом своего существования. Именно отсюда происходит набирающая в последние годы обороты кампания по фальсификации российской истории, представлению ее сплошной чередой преступлений, ошибок и поражений.

Кампания эта, как и в былые годы, активно поддерживается из-за рубежа, что очередной раз доказывает: наши либерало-фашисты всего лишь лицедеи большой бродвейской политической постановки, цель которой - исказив историю, добиться политического и экономического передела мира в свою пользу. Политическая модернизация в исполнении партии реванша есть всего лишь очередная попытка колонизации России. Сценарий, реализации которого они ожидают под громкие декларации о либерализации и тихое шуршание денежных купюр прост – 1) добиться раскола в политическом руководстве страны; 2) дискредитировав российскую государственность в глазах российского народа очередной раз поставить над страной

кровавый эксперимент. Ослабленная в результате этого эксперимента страна наверняка вновь столкнется с угрозой распада, экономического хаоса, ослабления на мировой арене. Но для партии Реванша – это не слишком большая цена за возможность возглавить колониальную администрацию.

Сегодня в политическую жизнь страны приходит новое поколение молодых людей, тех кто не помнит жизни в 1990-е. На овладение их умами сейчас делает основную ставку партия Реванша.

Наша задача сегодня – помешать им. Наше оружие в решении этой задачи предельно простое – это правда. Мы должны бороться за правдивое освещение нашей истории, в том числе современной. Видя все проблемы и несовершенства нашей жизни, мы обязаны показывать тот позитивный путь, который за последние 10 лет прошла наша страна, преодолевая нищету, хаос, внешнеполитическое унижение, сепаратизм, олигархию и слабость. За предшествующие 10 лет мы создали стартовую площадку для модернизации страны. Сегодня, когда ракета на старте, нелепо и преступно опять разрушить космодром.

Наша модернизация

Наша модернизация – это создание в России конкурентоспособного в XXI веке свободного общества, демократического государства и эффективной экономики при сохранении суверенитета страны. Наша концепция модернизации – это суверенная модернизация.

Со времени Великих географических открытий XV века, когда начал складываться современный глобальный мир, многие общества вынуждены были решать задачу собственной модернизации. И каждый раз это была не прихоть правителей, а объективная необходимость. Глобальный мир создает пространство глобальной конкуренции, где ты либо лидер, либо ведомый, либо жертва. Те общества, которые не

смогли своевременно решить задачи модернизации стали в XVI – XIX веках колониями или полуколониями стран лидеров – европейских государств и США. В XX веке некоторые государства смогли осуществить экономическую и технологическую модернизацию, но были вынуждены заплатить за это своим суверенитетом. Такова судьба послевоенной Германии и Японии, судьба Южной Кореи, которые обретя экономическую мощь, в политическом смысле продолжают оставаться площадками для размещения американских армии и флота. Такова судьба стран Восточной Европы, которые развиваясь экономически и технологически до 1990 года были вынуждены принять внешнее управление СССР, а после 1991 года – США и бюрократии Евросоюза.

Таким образом, история Нового и Новейшего времени дает нам на выбор три формулы:

1. Модернизация и суверенитет – формула лидерства.
2. Модернизация без суверенитета – формула внешнего управления.
3. Ни модернизации, ни суверенитета – формула колонии.

НАШ ВЫБОР – ФОРМУЛА ЛИДЕРСТВА.

История человечества, к сожалению, дает не так много примеров успешного решения подобной задачи. Это западноевропейские страны (да и то не все), США, для которых модернизация совпала с национальным освобождением от английского господства, послевоенная история Индии и Китая, которые пережив период колониальной (или полуколониальной) зависимости во второй половине XX века нашли свои пути к реализации формулы лидерства.

Россия – одна из немногих стран мира, которая за последние 500 лет, ни разу не утрачивая свой суверенитет, смогла продемонстрировать уникальную способность к модернизации.

Эпохи Петра I, Александра II и Александра III, Советский период (по крайней мере до 1970-х годов) – все это примеры российских модернизаций, осуществленных по инициативе российского государства и в конечном итоге поддержанных российским народом. Каждый раз модернизация была ответом на вызовы глобального мира, которые угрожали самостоятельному существованию российского народа. Так было и в XVIII веке, когда Россия смогла не только «чудом» избежать судьбы Индии и Китая,

превратившихся в этот период или чуть позже в колонии и полуколонии европейских государств, но и стать одним из сильнейших государств Нового времени. Так было и во второй половине XIX века, когда после поражения в Крымской войне от группы развитых европейских стран, Россия смогла не только не повторить судьбу Османской империи, но и к началу XX века вновь войти в пятерку наиболее крупных экономик мира. Так было и в первой половине XX века, когда после фактического поражения в Первой мировой войне и разрушившей все до основания революции, в условиях неизменно враждебного окружения Россия (СССР) смогла к середине XX века победить во Второй мировой войне, стать второй по величине экономикой мира и, создав новейшие и уникальные для того времени технологии, первой открыть дорогу человечеству в космос.

Итак, как минимум, трижды Россия решала задачи модернизации на основе формулы лидерства. Мы намерены решить эту задачу снова в XXI веке. Мы уверены, что у нас получится решить ее не хуже, чем это получалось у наших предков.

Ключевые параметры новой российской модернизации выглядят для нас так.

1. Здоровая и демографически конкурентоспособная нация.
2. Сильное демократическое государство.
3. Передовая наука и высокие технологии.
4. Эффективная и мощная национальная экономика.

ЗАДАЧИ НАШЕГО ВРЕМЕНИ: ВЕРСИЯ 10.0

Итак, главное направление деятельности для НАШЕГО движения на ближайшие пять лет вполне очевидно. Это модернизация России на фундаменте завоеванного в предшествующее пятилетие суверенитета. Слова должны стать делами, а модернизация из модного лозунга превратиться в реальность. Как мы добьемся этого?

1. *Мечтать и думать самим.*

Никакое движение вперед невозможно без мечты о будущем. Это аксиома.

Сила и слабость либералов и пораженцев была в их безоговорочной вере в Запад. После краха СССР Запад заменил им коммунизм. Запад казался воплощенной мечтой. Миф этот (реальный Запад мало кто знал и понимал и тогда, и сейчас) был самым сильным аргументом в пользу самых бредовых теорий доморощенных либералов. Тайная или открытая вера в историческую правоту и неизбежность Запада была (и остается) фундаментальной основой пораженческого мировоззрения.

Однако последний экономический кризис отчетливо показывает: мир уже прошел пик западного могущества и связанного с ним геополитического, экономического и идеологического лидерства. Мир только начинает спуск с американских горок. Основную встряску, связанную с крахом американского доллара нам (как и всему миру, втянутому в эту финансовую пирамиду) только предстоит пройти. Но главное уже очевидно - мираж финала истории растворяется на глазах, и за ним возникает грубая реальность: *никто не знает, каким будет и каким должен быть завтрашний день.* Это огорчает наших противников и радует нас.

Миф Запада был желанен либералам и удобен пораженцам, поскольку снимал с них всяческую ответственность за будущее страны. Он был удобен для них еще и потому, что позволял заменить трудную обязанность думать о будущем на простую формулу цирковой собачки: *делай как Дядя.*

Теперь все сложнее и радостнее: никто сегодня не в состоянии предложить нам готовую версию будущего. Мессия не придет ни с Запада, ни с Востока. А значит - свое будущее мы должны придумать и создать сами. Это замечательно – поскольку возможность придумывать и творить свое будущее – это и есть подлинная свобода. Но одновременно это и тяжело, поскольку идя по непроторенным тропам, приходится напряженно думать, рассчитывать только на себя и своих товарищей, принимать риск и главное – брать ответственность.

Ты готов к этому? Тогда нам по пути. МЫ – поколение ПРИКЛАДНЫХ МЕЧТАТЕЛЕЙ

Мечтать - означает *представлять в деталях* то будущее, к которому стремишься лично ты, и которое настолько вдохновляет тебя своей крутизной и неординарностью, что ты

готов рискнуть ради этого будущего временем, деньгами и комфортом спокойного перемещения по течению. Мечтать – значит достаточно отчетливо представлять, какой ты хочешь видеть Россию через 10 лет и своим жизненным выбором приближать воображенную реальность. Мечтать – означает постоянно искать пути достижения своих целей, во что бы то ни стало и несмотря на поражения и трудности.

Проверь себя: если ты мечтаешь стать юристом, экономистом, психологом или еще кем-то совершенно ненужным в будущем, если ты не хочешь работать, а мечтаешь о месте «в конторе», если ты хочешь прожить жизнь так же, как твои родители, значит, скорее всего, контур твоих жизненных амбиций приземист и прост. И звучит он так: «Протянуть и Дотянуть» - сначала до окончания вуза, потом - до зарплаты, потом до пенсии, потом – до могилы. Если это так, то нам с тобой не по пути, ты – не НАШ по своей сути. ТЫ – ПОТЕЧЕНЕЦ: балласт, плывущий по течению. ТЫ – СУБСТРАТ ПОРАЖЕНЧЕСТВА!

Если ты мечтаешь стать кем-то совершенно неординарным, но при этом совершенно необходимым через 10 лет: наномедиком, специалистом по управлению старением, космическим пилотом или экскурсоводом, архитектором и дизайнером российских лунных и марсианских баз, астрогеологом, виртуальным педагогом, если ты мечтаешь о своем бизнесе в сфере управления климатом, вертикального земледелия, если ты рассчитываешь внести практический вклад в решение проблемы бессмертия человека или расширения человеческой памяти путем переноса, накопившейся в ней информации на иные носители, то ТЫ - определенно – НАШ, и задача ДВИЖЕНИЯ – помочь тебе реализовать свою мечту в России.

МЫ ДОЛЖНЫ НАСТОЙЧИВО ЗАДАВАТЬ НАШИМ СВЕРСТНИКАМ НЕСКОЛЬКО ПРОСТЫХ ВОПРОСОВ:

1. Каким Ты видишь свое будущее?
2. Каким Ты видишь будущее России?
3. Что ты делаешь для того, чтобы твои мечты стали реальностью?
4. Можно ли это делать лучше?

5. Чем тебе помочь?

В рамках направления «Мечтать и думать самостоятельно» НАШЕ ДВИЖЕНИЕ намерено реализовать в ближайшие пять лет следующую программу:

ПИОНЕР!

В рамках этой программы тебе предстоит:

Развить навыки проектной деятельности, освоить проектное мышление, разработать программу жизненной навигации, овладеть всеми инструментами необходимыми для развития твоих талантов.

1. ***Быть здоровым, иметь много детей и стремиться жить долго.***

Сделать НАШу страну конкурентоспособной – значит, прежде всего, обеспечить физическое существование нашего народа в пространстве и времени. Нас мало – всего 140 000 000 человек. Примерно столько людей живет на Японских островах, в одной китайской провинции или паре индийских штатов. Нас вдвое меньше, чем граждан США и втрое меньше, чем граждан Евросоюза. И нас становится меньше с каждым годом. Если так пойдет дальше, то нас вскоре просто не будет.

ЗАПОМНИ: ТВОЕ ЗДОРОВЬЕ И ДОЛГОЛЕТИЕ – ЭТО НЕ ТОЛЬКО ТВОЙ ВОПРОС. Это вопрос конкурентоспособности национальной экономики, это вопрос безопасности нашей страны, это вопрос сохранения русского языка и продолжения российской истории.

ТВОЯ БОЛЕЗНЬ – это проблемы для твоей семьи, это ущерб для экономики страны, это дополнительная нагрузка на ее систему социального обеспечения. Подумай: вообще заработал ли ты право на болезнь? Твои родители, твои дедушки и бабушки определенно «Да», Ты – определенно «Нет».

Быть патриотом, сегодня, означает, прежде всего, - быть здоровым человеком или, во всяком случае, стремиться быть таковым.

Если ты куришь, пьешь, употребляешь наркотики, не следишь за своим весом, уровнем холестерина и кровяным давлением, если ты не занимаешься спортом, то ты наносишь ущерб не только себе, ты наносишь ущерб интересам Российской Федерации. Ты подрываешь конкурентоспособность нашей страны в современном мире. И этот ущерб больше, чем ущерб от всех иностранных разведок и оранжевых диверсантов вместе взятых. И это не шутка. Задумайся над этим.

НАШЕ ДВИЖЕНИЕ с теми, кто стремится создать полноценную семью и дать жизнь другим людям. Способность нести ответственность за судьбу других людей – это признак нормального взрослого человека. Это качество гражданина. Боязнь семьи – это признак инфантильности, трусости и слабости.

НАШЕ ДВИЖЕНИЕ в ближайшие пять лет намерено реализовать следующую программу:

ЗДОРОВ!

В РАМКАХ ЭТОЙ ПРОГРАММЫ:

Ты разберешься, что, когда и как надо есть, чтобы быть успешным.

Зачем, где, с кем и как заниматься спортом.

Зачем, где, как часто проверять состояние организма.

Успех придет не сразу, но плюсы будут с самого начала - ты не умрешь внезапно, как один из 30 тысяч твоих сверстников молодых людей умирающих каждый год от ССС.

1. Модернизировать себя.

Модернизировать себя. Быть патриотом с точки зрения задач сегодняшнего дня означает только одно – быть конкурентоспособным и жить в России. Все остальное – пустая болтовня и сотрясение воздуха. Мы гордимся историей нашей Родины, потому что наши предки в прошлом смогли создать огромную страну, выдержать тысячи испытаний, показать достижения мирового уровня. Задумаемся, если у нас сегодняшних отобрать Победу в Великой Отечественной войне или полет Гагарина, что будет с нашим патриотизмом. Но это даже не достижения наших отцов. Это достижения наших дедов и прадедов. Если страна не готова быть все время на гребне волны, она сама уходит в прошлое вместе со своими прошлыми достижениями. Чем будут гордиться наши дети? Зависит только от нас. Сегодня конкурентоспособная страна – это конкурентоспособная экономика, политическая система, передовые наука и технологии. В конечном итоге – это конкурентоспособные люди, каждый на своем месте. Готов ли ты к глобальной конкуренции? Если да, то тебе с нами по пути.

Молодых людей в сегодняшней России не столь уж много – не более 30 млн. человек. Только в странах, непосредственно окружающих Россию, молодежи – порядка

миллиарда. Разница – в тридцать раз. А значит, для того, чтобы сохранить лидерство России, надо, чтобы каждый из наших стоил тридцати.

Ставить задачу так – значит, прежде всего, формулировать ясные и жесткие требования к самому себе:

- к качеству собственной мотивации;
- к уровню и качеству своей подготовки;
- к своим человеческим качествам.

Задай себе несколько простых вопросов:

1. Готов ли я сделать все от меня зависящее, чтобы стать лучшим по мировым меркам в том деле, которое я для себя выбрал? Стать лучшим и остаться в России.
2. Обладаю ли я лучшим в мире образованием в избранной сфере? Если нет, то, что я реально сделал, чтобы обладать им (изучил иностранный язык, читаю последние публикации по своим вопросам в ведущих мировых журналах, попытался выиграть грант или взял кредит для обучения в ведущем вузе)?
3. Проявляю ли я волю и инициативу или мне удобнее плыть по течению (т.е. быть потеченцем)? Реализовал ли я хотя бы какой-то проект, выиграл ли какое-то профессиональное состязание, сделал ли я какой-то иной шаг, который приближает меня к статусу лучшего?

Если тебе нечего сказать, то с высокой долей вероятности мы можем сказать о тебе – ты неконкурентоспособен уже сегодня и тебя ждет весьма унылое будущее.

Займись модернизацией себя. Мы готовы тебе помочь в этом. Любая высокотехнологичная компания модернизирует линейку своих товаров, от автомашин до мобильных телефонов ежедневно. И все знают, что модель 3-х летней давности не позволяет решить множества задач, а ты сильно отличаешься от себя 3-х летней

давности? Полученные тобой знания и профессиональные компетенции так же востребованы рынком, как последние обновления твоего коммуникатора?

Важная задача движения сегодня состоит в том, чтобы задать определенный тон и моду в молодежной среде, прежде всего, моду быть современным, моду быть высокопрофессиональным, моду быть хорошо образованным, моду быть самостоятельным.

Если тебе уже 18 лет, уйди из дому, лучше переселись в другой город, стань самостоятельным и добейся всего сам. Найди свое уникальное сравнительное преимущество и реализуй его на 100 %. Если ты хорошо разбираешься в физике или биологии стань специалистом в области нанотехнологий и поставь перед собой задачу сделать величайшее открытие в этой области на территории России. Если ты умеешь хорошо работать руками, стань высокопрофессиональным рабочим, который будет создавать российскую базу на Луне. Если у тебя призвание к сельскому хозяйству, помни сегодня это одна из наиболее перспективных отраслей. Сделай Россию лидером в области производства дешевых генномодифицированных продуктов (в ближайшие годы мир все равно не прокормить без них), либо вертикального земледелия (без него вряд ли будет возможно развитие современных городов). Если у тебя утонченный художественный вкус, стань дизайнером, таким чтобы за твоими вещами ехали из Парижа в Кострому. Если ты умеешь работать с людьми и деньгами, стань предпринимателем и поставь себе цель создать кампанию мирового уровня со штаб-квартирой в России.

Если ты нашел себя и сделал свой выбор, скажи категорическое нет плохому образованию. Если ты видишь в своем вузе преподавателя, который учит тебя по учебникам 1995 года (или ранее), который не приводит в своих лекциях обзоров достижений мировой науки последних двух лет, который не читает по-английски и не в курсе последних публикаций журнала «Science» (или любого другого ведущего журнала в его сфере деятельности), который не знает как включается компьютер, который сам не занимается исследованиями, знай это плохой преподаватель. Это оборотень за кафедрой. Он за государственные деньги занимается подрывом конкурентоспособности России. Скажи ему об этом. Ни при каких обстоятельствах не

ходи к нему на лекции. Посвяти высвободившееся время самообразованию: найди современные учебники, последние статьи по предмету в ведущих журналах, найди личный сайт лучшего мирового специалиста в твоей сфере и попытайся вытащить из него всю нужную тебе информацию. Что произойдет? Тебя отчислят из ВУЗа и максимум заберут в армию, где ты пробудешь год. А в описанном нами ВУЗе ты потеряешь для начала 5 лет, а потом всю жизнь будешь расплачиваться.

Сделай свое образование практическим. Пока еще учишься, задумай и реализуй проект в сфере своей профессиональной деятельности. Даже если он будет неудачным, ты приобретешь в сто раз больше полезных знаний о природе вещей, чем зазубрив какой-нибудь бестолковый учебник. Помни инновации – это не то, что делают богатые дяди в своих лабораториях. Инновации – это то, что делают студенты в гаражах. Знания и желание гораздо более важные условия для создания инновационной экономики, чем деньги.

В рамках направления «Модернизируй себя» НАШЕ ДВИЖЕНИЕ намерено реализовать программу:

РИСК!

В рамках этой программы:

Попробуешь открыть свое дело на первом курсе института.

Получишь информацию об условиях поступления в лучшие ВУЗы мира.

Получишь информацию о лучших программах самообразования, необходимые контакты и профессиональные связи.

Примешь участие в создании рейтингового агентства вузов глазами студентов.

1. ЗАЩИТИТЬ МОДЕРНИЗАЦИЮ

Решая задачи экономической и технологической модернизации страны, мы не имеем права забывать о политических задачах НАШЕГО ДВИЖЕНИЯ на ближайшие годы. Их можно сформулировать так:

1. Защитить политическую платформу модернизации.
2. Практически способствовать развитию суверенной демократии в нашей стране.

Привычное – «я политикой не интересуюсь», означает только то, что ты не хочешь знать, как обстоят дела на самом деле. Это избавляет от необходимости трезво оценивать перспективы, но не помогает быть успешным. А иногда, совершенно неожиданно, вмешивается в твою жизнь, внезапным повышением цен, внезапным увольнением с работы, внезапным закрытием филиала ВУЗа в котором ты учишься. Выбор простой – или ты, твой друг, твоя девушка, хоть кто-то, кому ты доверяешь занимается политикой или тебе надо стать буддистом.

Под политической платформой модернизации мы понимаем, прежде всего, суверенное и дееспособное российское государство. Мы отчетливо представляем себе, что если партии Реванша при молчаливом согласии пораженцев удастся навязать России новую гражданскую войну, то о модернизации и самом существовании России в исторической перспективе придется забыть. Современное российское государство, как и в предшествующие эпохи, главный агент модернизации страны. Важно, чтобы в отличие от предшествующих эпох политическое и интеллектуальное сообщество не мешало, а помогало государству в решении задач национальной важности. Сегодня, когда центр борьбы за модернизацию страны перемещается в лаборатории и цеха, мы не в праве отдавать реваншистам улицу. И мы не отдадим ее.

Практически способствовать развитию суверенной демократии в России означает, прежде всего, лично участвовать в развитии российской политической системы, ковать кадры для нее. За предшествующие пять лет НАШИМ ДВИЖЕНИЕМ немало было сделано для этого. НАШИ комиссары уже сегодня стоят во главе органов исполнительной власти, образуют депутатский корпус, возглавляют региональные органы власти. Задача ближайшего пятилетия – сделать этот процесс необратимым. Молодое поколение политиков, разделяющих ценности демократии и суверенитета, должно в ближайшие пять лет стать основой политического класса в России на федеральном, региональном и местном уровнях. Тем самым будут обеспечены политические гарантии суверенной модернизации нашей страны.

Развивать российскую суверенную демократию означает для нас также постоянно совершенствовать качество политического управления страной. Здесь роль движения заключается в том, чтобы стать практической школой демократии для молодого поколения политиков. Качество подготовки политиков – не менее важно с точки зрения глобальной конкурентно-способности страны, чем качество подготовки ее ученых, инженеров, предпринимателей, рабочих, военных, врачей и учителей.

В рамках этого направления движение намерено осуществить следующую программу:

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ЛИКБЕЗ

В рамках этой программы ты:

Разберешься в том, как обстоят дела в России и во всем мире.

Получишь практические навыки политической борьбы.

Освоишь технологии проведения массовых акций.

Сможешь оценить себя, как политика и примешь решение о профессиональной работе в политике.

МЕЧТАТЬ и ВОПЛОЩАТЬ СВОИ МЕЧТЫ, ПРЕОДОЛЕТЬ БОЛЕЗНИ и ОТОДВИНУТЬ СМЕРТЬ, ОСУЩЕСТВИТЬ МОДЕРНИЗАЦИЮ НАШЕЙ ЭКОНОМИКИ и ОБЕСПЕЧИТЬ ЛИДЕРСТВО РОССИИ В УТРАТИВШЕМ ОРИЕНТИРЫ МИРЕ – ВСЕ ЭТО ПО СИЛАМ НАШЕМУ ПОКОЛЕНИЮ И НАШЕМУ ДВИЖЕНИЮ. МЫ МОЖЕМ ЭТО СДЕЛАТЬ. МОЖЕМ – ЗНАЧИТ ДОЛЖНЫ!

